אוצרות התלמיד

סוגיה א

פרק המפקיד

מהמשנה בדף לג: "המפקיד אצל חבירו" עד "מתקיף לה" בסוף העמוד

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפז)

משפט מסתתר

הוראות: א. מתח קו מהמילה לביאורה ב. כתוב את האות המתאימה במסגרת למטה.

1. למה ליה	❖	•	- שארלהה (הלא)
2. למתני	❖	•	ד שאקנה
3. צריכי	❖	•	ד אלא
4. צריכא	❖	•	ל שכאשר
5. דאי	❖	•	ל אאם
6. תנא	❖	•	- צריך
7. הוה אמינא	❖	•	י הם נצרכים
8. דמקני	❖	•	נ לְשָׁנוֹת
9. כפילא	❖	•	א למה לו
10. דנפיש	❖	•	ד להכניסה
11. טרחה	❖	•	י כפל
12. לעיולה	❖	•	ו ולהוציאה
13. ולאפוקה	❖	•	י הכפל שלהם
14. דלא	❖	•	ו היה אומר אני (הייתי אומר)
15. טרחייהו	❖	•	ד (היה) שונה
16. אימא	❖	•	- אומַר (הייתי אומר)
17. דכי	❖	•	י הטרחה שלהם
18. כפלייהו	❖	•	ו הטרחה

מה יצא?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_	_

משימות:

א. סמן בכחול את המילים בארמית שהם בלשון רבים! (ישנם 3 כאלה)

ב. סמן **באדום** את המילים בארמית שהתרגום שלהם מתחיל ב-ש' השימוש! (ישנם 5 כאלה)

ג. סמן *בצהוב* את המילים בארמית שהם דומים לביאורים בעברית! (ישנם 9 כאלה)

• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד — סוגיה א — פרק המפקיד

לג: לד לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד

התמצאות בשבילי הגמרא (שאלת הגמרא, מערכת הגמרא...)

1. לכמה חלקים ניתן לחלק את המשנה?_____
2. באיזה קטע במשנה נמצא עיקר החידוש? (הקף בעיגול) **רישא מציעתא סיפא**

המפקיד [ז]אצל חבירו בהמה או כלים וגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע [א]שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא [ב]נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם [ג]למי שהפקדון אצלו [ד]נשבע ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון: **גמ'** למה ליה למתני בהמה ולמה ליה למתני כלים צריכי דאי תנא בהמה הוה אמינא בהמה הוא דמקני ליה כפילא משום דנפיש טירחה לעיולה ולאפוקה אבל כלים דלא נפיש טירחייהו אימא לא מקני ליה כפילא ואי תנא כלים הוה אמינא כלים הוא דקמקני ליה כפילא משום דלא נפיש כפלייהו אבל בהמה דכי טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' אימא לא מקני ליה כפילא צריכא מתקיף לה רמי בר חמא והא [ה]אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו [ו]לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם

סימנא מילתא

- סמנו קו (\) בתחילת הסיפא של המשנה
- סמנו קו (\) בסוף שאלת הגמרא (לאחר המילה האחרונה של השאלה)
- סמנו קו (\) היכן שהגמרא מסיימת להסביר למה צריך לשנות במשנה גם כלים
- סמנו **בכחול** את חמשת המילים בהם נמצא עיקר החידוש של המשנה
- סמנו קו (\) בסוף תירוץ הגמרא

ידיעת והבנת הגמרא

1. כשראובן מוסר לשמעון בהמה לשמור (בחינם) מה הוא ראובן בלשון המשנה?_____
מה הוא שמעון?_____ _____ מה היא הבהמה?_____
2. נניח שהבהמה נגנבה - האם שמעון צריך לשלם? _____
3. כמה על הגנב לשלם? _____
4. לפעמים השומר יקבל את הכפל ולפעמים בעל הפיקדון, במה זה תלוי? _____
_____
5. במקרה שהשומר זוכה בכפל – מה הסיבה לכך? _____
_____
6. במקרה שהכפל מגיע לבעל הפיקדון מה הסיבה לכך?
_____
7. **"למי משלם? ל..."** איך עוד נקרא במשנתנו "המפקיד" ואיך נקרא "השומר"?
המפקיד נקרא: _____ _____ השומר נקרא: ____ _____ (היה) _____.
8. למה לא היה מספיק לתת דוגמה של כלים?_____
_____

אוצרות התלמיד

סוגיה א

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' ⚠ אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **שׁוֹמֵר** - אָדָם הַמְקַבֵּל ע"ע לִשְׁמֹר חֵפֶץ חֲבֵרוֹ. נִקְרָא גַּם "נִפְקָד". בַּמִּשְׁנָה מְכֻנֶּה: "מִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן (הָיָה) אֶצְלוֹ".
אֵין הַגַּזְלָן (חוֹטֵף דָּבָר מֵחֲבֵרוֹ) חַיָּב כֶּפֶל. וְדִינֵי כֶּפֶל נֶאֱמְרוּ רַק בְּגַנָּב.

✷ **פִּקָּדוֹן** – דָּבָר הַנִּמְסָר לִשְׁמִירָה. (פִּקָּדוֹן מִלְּשׁוֹן "פְּקִידָה" שֶׁהִיא "זְכִירָה", מִשּׁוּם שֶׁעַל הַשּׁוֹמֵר (הַנִּפְקָד) לִזְכֹּר אֶת הַפִּקָּדוֹן וּלְשׁוֹמְרוֹ [רַמְבָּ"ן]).

✷ **גָּנַב** – אָדָם שֶׁלָּקַח לְעַצְמוֹ דָּבָר הַשַּׁיָּךְ לַחֲבֵרוֹ, תּוֹךְ כְּדֵי הַקְפָּדָה שֶׁלֹּא יִרְאוּ אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם (בְּסֵתֶר).

✷ **גַּזְלָן** – אָדָם הַחוֹטֵף דָּבָר מֵחֲבֵרוֹ בְּגָלוּי, וְאֵינוֹ נִרְתָּע מִכָּךְ שֶׁרוֹאִים אוֹתוֹ, וְכִלְשׁוֹן הַפָּסוּק "וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי" (שְׁמוּאֵל ב' כ"ג כ"א).

✷ **שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים** - בְּכָל מִקְרֶה שֶׁהַשּׁוֹמֵר טוֹעֵן שֶׁקָּרָה לַפִּקָּדוֹן דָּבָר שֶׁפּוֹטֵר אוֹתוֹ מֵאַחְרָיוּת עַל הַפִּקָּדוֹן, אִם אֵין עֵדִים עַל כָּךְ שֶׁאָכֵן הַמִּקְרֶה הִתְרַחֵשׁ כִּדְבָרָיו, הוּא חַיָּב לְהִשָּׁבַע: א. עַל מָה שֶׁטּוֹעֵן, שֶׁזֶּה נֶאֱנַס, נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד בְּלִי שֶׁפָּשַׁע בְּפִקָּדוֹן ב. שֶׁלֹּא שָׁלַח יָד בַּפִּקָּדוֹן, כְּלוֹמַר, שֶׁלֹּא לָקַח חֵלֶק אוֹ כָּל הַפִּקָּדוֹן לְעַצְמוֹ.
אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִשָּׁבַע אוֹ לְהָבִיא עֵדִים – יְשַׁלֵּם. (בַּהֶמְשֵׁךְ נִלְמַד שֶׁצָּרִיךְ גַּם לְהִשָּׁבַע שֶׁאֵין הַפִּקָּדוֹן בִּרְשׁוּתוֹ).

✷ **שׁוֹמֵר חִנָּם** - שׁוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל דָּבָר בְּעַד הַשְּׁמִירָה וְגַם אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּפִּקָּדוֹן. שׁוֹמֵר כְּזֶה חַיָּב לְשַׁלֵּם עַל הַפִּקָּדוֹן רַק אִם יָבִיא עֵדִים אוֹ יִשָּׁבַע שֶׁשָּׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים וְשֶׁלֹּא פָּשַׁע בִּשְׁמִירָתוֹ.

✷ **גְּנֵבָה וַאֲבֵדָה** - הַפִּקָּדוֹן נִגְנַב אוֹ אָבַד לַמְרוֹת שֶׁהַשּׁוֹמֵר שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים. מִקְרִים אֵלּוּ לֹא נֶחֱשָׁבִים כָּל כָּךְ פְּשִׁיעָה (מִשּׁוּם שֶׁמְּדֻבָּר שֶׁשָּׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים) וְגַם לֹא נֶחֱשָׁבִים אֹנֶס כִּי אִלּוּ שָׁמַר הַשּׁוֹמֵר "שְׁמִירָה מְעֻלָּה" - שְׁמִירָה טוֹבָה יוֹתֵר – הִיא לֹא הָיְתָה נִגְנֶבֶת אוֹ נֶאֱבֶדֶת.
שׁוֹמֵר חִנָּם פָּטוּר לְשַׁלֵּם בְּמִקְרֶה זֶה (אִם מֵבִיא עֵדִים אוֹ נִשְׁבַּע עַל כָּךְ בב"ד), מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָשָׂה אֶת שֶׁלּוֹ - "שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים" - וְאֵינוֹ חַיָּב לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִזֶּה, כִּי אֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר. אֲבָל שְׁאָר הַשּׁוֹמְרִים (שׁוֹמֵר שָׂכָר, שׁוֹאֵל וְשׂוֹכֵר) חַיָּבִים לְשַׁלֵּם כִּי עֲלֵיהֶם לִשְׁמֹר "שְׁמִירָה מְעֻלָּה".
לַמְרוֹת שֶׁ"גְּנֵבָה" קְרוֹבָה יוֹתֵר לְאֹנֶס וְ"אֲבֵדָה" קְרוֹבָה יוֹתֵר לִפְשִׁיעָה, בְּכָל זֹאת, "גְּנֵבָה וַאֲבֵדָה" נֶחֱשָׁבִים שְׁנֵיהֶם לְאוֹתָהּ דַּרְגַּת חִיּוּב, דַּרְגָּה שֶׁהִיא מְמֻצַּעַת (בָּאֶמְצַע) בֵּין "פְּשִׁיעָה" (הֶחָמוּר) לַ"אֹנֶס" (הַקַּל).

✷ **כֶּפֶל** - אָדָם שֶׁגָּנַב (עִי' מֶשֶׁג 'גַּנָּב') דָּבָר מֵחֲבֵרוֹ וְהַגְּנֵבָה נִמְצֵאת בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל הַגַּנָּב (שֶׁלֹּא מָכַר אוֹתָהּ לְאָדָם אַחֵר), אָז הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים שְׁנֵי דְּבָרִים תַּחַת הַדָּבָר הָאֶחָד שֶׁגָּנַב. וְכֵן אִם גָּנַב בְּהֵמָה, וְלֹא שָׁחַט אוֹתָהּ הַגַּנָּב וְלֹא מָכַר אוֹתָהּ לְאָדָם אַחֵר, אֶלָּא הַבְּהֵמָה נִמְצֵאת בִּרְשׁוּת הַגַּנָּב כְּשֶׁהִיא חַיָּה - אָז הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת בַּמָּקוֹם הָאַחַת שֶׁגָּנַב.
רַבֵּנוּ בְּחַיֵּי כּוֹתֵב שֶׁגַּנָּב מְשַׁלֵּם שְׁנַיִם, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה "וְעָשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו", מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. לָכֵן כַּאֲשֶׁר גָּנַב מֵחֲבֵרוֹ חֲמִשָּׁה זְהוּבִים, הֲרֵי רָצָה לְהַפְסִיד לַחֲבֵרוֹ חֲמִשָּׁה. עַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ כֶּפֶל, וְיִהְיֶה בָּזֶה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, כִּי אֶת מָה שֶׁגָּנַב הוּא מַחֲזִיר, וְעוֹד נוֹסָף עַל כָּךְ נוֹתֵן חֲמִשָּׁה זְהוּבִים שֶׁל עַצְמוֹ, כְּדֵי שֶׁיֵּעָשֶׂה לוֹ מָה שֶׁזָּמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו.
אֵין הַגַּזְלָן (חוֹטֵף דָּבָר מֵחֲבֵרוֹ) חַיָּב כֶּפֶל, וְדִינֵי כֶּפֶל נֶאֱמְרוּ רַק בְּגַנָּב.
הָרַמְבָּ"ם (במו"נ) מְצַיֵּן שֶׁפֶּשַׁע הַגַּנָּב חָמוּר יוֹתֵר מִשּׁוּם שֶׁבְּדַרְכּוֹ כְּלָל הוּא עוֹשֶׂה זֹאת בִּקְבִיעוּת וְלֹא בְּאֹפֶן חַד פַּעֲמִי, וְכֵן אֵין לַגַּנָּב אֶפְשָׁרוּת לְתוֹפְסוֹ מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִי הוּא, בְּנִגּוּד לְגַזְלָן.

אחיה ידע
• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד — סוגיה א — פרק המפקיד

"שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִפְּנֵי מָה הֶחֱמִירָה תּוֹרָה בַּגַּנָּב יוֹתֵר מִגַּזְלָן?

אָמַר לָהֶן: זֶה (גַּזְלָן) הִשְׁוָה כְּבוֹד עֶבֶד לִכְבוֹד קוֹנוֹ, וְזֶה (גַּנָּב) לֹא הִשְׁוָה כְּבוֹד עֶבֶד לִכְבוֹד קוֹנוֹ, כְּבִיכוֹל עָשָׂה עַיִן שֶׁל מַטָּה כְּאִלּוּ אֵינָהּ רוֹאָה וְאֹזֶן שֶׁל מַטָּה כְּאִלּוּ אֵינָהּ שׁוֹמַעַת... שֶׁנֶּאֱמַר "**הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵה' לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ. וּכְתִיב וְיֹאמְרוּ לֹא יִרְאֶה קָה וְלֹא יָבִין אֱלֹקֵי יַעֲקֹב וּכְתִיב כִּי [אָמְרוּ] עָזַב ה' אֶת הָאָרֶץ וְאֵין ה' רֹאֶה**".

אָמַר ר' מֵאִיר: מָשָׁל לוּ מָשָׁל מִשּׁוּם ר"ג, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְשֹׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ בָּעִיר וְעָשׂוּ מִשְׁתֶּה. אֶחָד זִמֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִמֵּן אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ, וְאֶחָד לֹא זִמֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִמֵּן אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ. אֵיזֶה מֵהֶן עָנְשׂוֹ מְרֻבֶּה? הֲוֵי אוֹמֵר זֶה שֶׁזִּמֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִמֵּן אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ" (ב"ק עט:).

תַּשְׁלוּם זֶה נִקְרָא "קְנָס" (מִשּׁוּם שֶׁתַּשְׁלוּם זֶה כְּעֵרֶךְ הַנֶּזֶק) וְאֵין ב"ד דָּנִים דִּינֵי קְנָסוֹת בַּזְּמַן הַזֶּה.

✷ **אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה** - אָדָם שֶׁגָּנַב מֵחֲבֵרוֹ שׁוֹר (כּוֹלֵל פָּרָה) אוֹ שֶׂה (כֶּבֶשׂ אוֹ כִּבְשָׂה) וְלֹא בְּהֵמָה אַחֶרֶת (בְּעֵז יֵשׁ מַחֲלֹקֶת אַחֲרוֹנִים), וְהַגַּנָּב שָׁחַט אֶת הַבְּהֵמָה קוֹדֶם שֶׁנִּמְצְאָה בְּיָדוֹ, אָז הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים אַרְבַּע (אִם מְדֻבָּר בְּשֶׂה) אוֹ חָמֵשׁ בְּהֵמוֹת (אִם מְדֻבָּר בְּשׁוֹר) בְּמָקוֹם הָאַחַת שֶׁגָּנַב. וְכֵן אִם הַגַּנָּב לֹא שָׁחַט אֶת הַבְּהֵמָה אֶלָּא מָכַר אוֹתָהּ לְאָדָם אַחֵר, וְהִיא נִמְצְאָה בְּיַד הַלּוֹקֵחַ (הַקּוֹנֶה) - הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים פִּי אַרְבָּעָה אוֹ פִּי חֲמִשָּׁה מִמָּה שֶׁגָּנַב. (אֲבָל גָּנַב חֲמוֹר אוֹ גָּמָל, אֲפִלּוּ טָבַח אוֹ מָכַר אוֹתָם, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא כֶּפֶל בִּלְבַד). [שׁוֹר וְשֶׂה דַּוְקָא מִשּׁוּם שֶׁאֵלּוּ הָיוּ דַּרְכָּם לְהִגָּנֵב יוֹתֵר מִדַּבְּרִים אֲחֵרִים (מו"נ)].

"א"ר עֲקִיבָא מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה טָבַח וּמָכַר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי ד' וַה'? מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתָּרֵשׁ בְּחֵטְא. (ב"ק סז:)"

וּשְׁתֵּי דֵּעוֹת בַּדָּבָר: ר' מֵאִיר אוֹמֵר, שֶׁבֶּאֱמֶת צָרִיךְ הָיָה לְשַׁלֵּם גַּם בְּשׁוֹר פִּי אַרְבָּעָה, אֶלָּא שֶׁבְּשׁוֹר הֶחֱמִירָה הַתּוֹרָה (הַטִּילָה עֹנֶשׁ קָשֶׁה, חָמוּר יוֹתֵר) עַל הַגַּנָּב, כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ כַּמָּה חָמוּר הוּא בִּטּוּל מְלָאכָה (מִפְּנֵי **שֶׁבִּטֵּל אֶת הַשּׁוֹר מִמְּלַאכְתּוֹ** בִּזְמַן שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ).

רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוֹמֵר לְהֵפֶךְ, שֶׁבֶּאֱמֶת צָרִיךְ הָיָה לְשַׁלֵּם גַּם בְּשֶׂה פִּי־חֲמִשָּׁה, אֶלָּא שֶׁבַּשֶּׂה הֵקֵלָּה הַתּוֹרָה (הֵטִילָה עֹנֶשׁ קַל) עַל הַגַּנָּב, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁכְּדֵי לְהִמָּלֵט מִמְּקוֹם הַגְּנֵבָה הָיָה צָרִיךְ לָשֵׂאת אוֹתָהּ עַל כְּתֵפוֹ, וְעַל יְדֵי כָּךְ **נִתְבַּזָּה הַגַּנָּב**, חַס (חָמַל וְרִחַם) הַמָּקוֹם (ה') עַל כְּבוֹדָן שֶׁל בְּרִיּוֹת (אֲפִלּוּ עַל כְּבוֹדוֹ שֶׁל גַּנָּב) וַהֵקֵלָּה בְּעָנְשׁוֹ.

גַּם תַּשְׁלוּם ד' וַה' נִקְרָא "קְנָס" וְאֵין ב"ד (בֵּית דִּין) דָּנִים דִּינֵי קְנָסוֹת בַּזְּמַן הַזֶּה.

שאלות על המושגים

1. מתי חייב השומר להישבע "שבועת השומרים? _____
2. מה כולל "שבועת השומרים"? _____
3. למה חייבים כפל רק בגנב ולא בגזלן? _____
4. כמה משלם הגנב כשגנב שור ושחט אותו? (הקף בעיגול) פטור כפל פי-4 פי-5
5. כמה משלם הגנב כשגנב סוס ושחט אותו? (הקף בעיגול) פטור כפל פי-4 פי-5
6. כמה משלם הגנב כשגנב שה ומכר אותו ? (הקף בעיגול) פטור כפל פי-4 פי-5
7. כמה משלם הגנב כשגנב גמל ומכר אותו ? (הקף בעיגול) פטור כפל פי-4 פי-5
8. כמה משלם הגנב כשגנב ספר ומכר אותו? (הקף בעיגול) פטור כפל פי-4 פי-5
9. כמה משלם הגנב כשגנב שור ולא שחט אותו ולא מכרו? (הקף בעיגול) פטור כפל פי-4 פי-5
10. כמה משלם הגנב כשגנב סוס ולא שחט אותו ולא מכרו? (הקף בעיגול) פטור כפל פי-4 פי-5
11. כמה משלם הגנב כשגנב ספר ולא מכרו? (הקף בעיגול) פטור כפל פי-4 פי-5
12. למה בכלל החמירה תורה בטבח ומכר? למה החמירה בשור והקילה בשה? _____

_____

לג: לד לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד

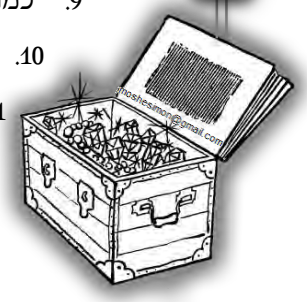

אוצרות התלמיד

סוגיה א

פרק המפקיד

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"המפקיד אצל חבירו **בהמה או כלים** ונגנבו או אבדו ואיני נשבע ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח או מכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם למי שהיה הפקדון אצלו שהרי אמר אשלם"... (רמב"ם הלכות שאלה ופקדון ח, א)

תמונה

מה תמונה זו ממחישה?
(3 מילים מהסוגיה)

_____ _____...

ול_____

רש"י

רבן של ישראל ולשם לכל החיבורים שנתחברו לרב פירוש, הם פי' רש"י ז"ל. ואם רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו ותשובתו מתוך דבריו, כולם נכונים למדין. אין מעלתו נכרת רק ליחידים, **כי במלה אחת יכלול לפעמים תירוצים של חבילי קושיות....**
(רבינו המאירי בהקדמתו למס' אבות)

1. אילו ב' שבועות כלולים בשבועת השומרים לפי רש"י? _____
2. אילו מילים מוסיף רש"י כדי שנבין את מילות המשנה "שהרי אמרו..."

____ _____ _____ _____ ____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

1. מה קשה בגירסה של משנתינו "או שאבדו"? _____
2. איך ניתן ליישב גירסה זו? (תוס') _____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא:
(משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

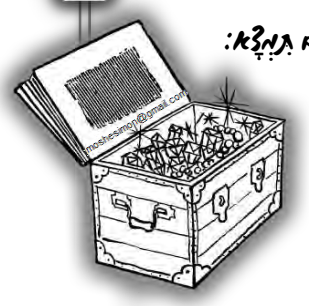

אגדות התלמוד — סוגיה א — פרק המפקיד

לג: לד לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד

העמק דבר

יָהֵב אָכִימְתָא לְאַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וידיעת התורה

איך הסביר הרב מבריסק זצ"ל את העובדה שהתורה מוותרת על תשלום שה אחד עבור גונב שה בגלל הבושה שלו (ולכן משלם ארבעה ולא חמישה), ולא ויתרה יותר **משה** אחד.

האם כבודו של יהודי שווה רק שה אחד? _____

_____

תמיד מספרים - מעשה ש(לא?) היה...

"הִנֵּה מְנַשֶּׁה שׁוּב עִם הַסִּפּוּרִים שֶׁלּוֹ" קָרְאוּ בְּשִׂמְחָה חֵלֶק מֵחֲבֵרַי. אֲנִי אִישִׁית לֹא כָּל כָּךְ אוֹהֵב אֶת הַסִּפּוּרִים שֶׁל מְנַשֶּׁה (אַגַּב, אֲנִי אָחִיו הַתְּאוֹם – אֶפְרַיִם).

ה"חפץ חיים"

לַמְרוֹת שֶׁמְּנַשֶּׁה דּוֹלֶה אֶת סִפּוּרָיו הַמְּרַתְּקִים מִסִּפּוּרֵי צַדִּיקִים וְכַדּוֹ' שֶׁהוּא קוֹרֵא, אֲבָל הַרְבֵּה פְּעָמִים נוֹכַחְתִּי לְדַעַת שֶׁהוּא מִתְבַּלְבֵּל בַּפְּרָטִים, שׁוֹכֵחַ דְּבָרִים וְלֹא אוֹהֵב אֶת הַדִּיּוּק בְּלָשׁוֹן הַמְעָטָה. פָּשׁוּט אִי אֶפְשָׁר לִסְמֹךְ עַל סִפּוּרָיו בְּמֵאַת הָאֲחוּזִים. (אִם מְנַשֶּׁה הָיָה יֶלֶד אֲמִתִּי הָיָה כָּאן מִשּׁוּם חֶשֶׁשׁ לָשׁוֹן הָרַע...)

הִנֵּה, לְדֻגְמָה לְפָנַי כַּמָּה יָמִים סִפֵּר סִפּוּר מְרַתֵּק עַל הַחֵפֶץ חַיִּים זצ"ל. לֹא רַק שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת הַסִּפּוּר בְּצוּרָה אַחֶרֶת מִמָּה שֶׁהוּא סִפֵּר אֶלָּא גַּם הִצְלַחְתִּי לְהוֹכִיחַ לוֹ שֶׁאֵין גִּרְסָתוֹ נְכוֹנָה כְּלָל.

כָּךְ סִפֵּר: "אָדָם נִגַּשׁ לַחְפֶץ חַיִּים זצ"ל וְטָעַן שֶׁהוּא חַיָּב רוּבֵּל אֶחָד לַ'חְפֵץ חַיִּים' וּבִרְצוֹנוֹ לְפָרֵעַ אֶת הַחוֹב. הֱיוֹת וְהוּא חַיָּב לוֹ רוּבֵּל אֶחָד וְיֵשׁ לוֹ רַק מַטְבֵּעַ שֶׁל חֲמִשָּׁה רוּבְּלִים, בַּקֵּשׁ הוּא מהח"ח לִמְסֹר לוֹ אַרְבַּע רוּבְּלִים כְּעוֹדֵף, וְהוּא יִמְסֹר לח"ח אֶת הַמַּטְבֵּעַ בֶּן חֲמִשָּׁה הָרוּבְּלִים.

הַחָפֶץ חַיִּים אָמַר לוֹ שֶׁאֵינוֹ זוֹכֵר שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ וְעַל כֵּן אֵין בִּרְצוֹנוֹ לָקַחַת מִמֶּנּוּ אֶת הָרוּבֶּל.

לְאַחַר שֶׁהָאִישׁ הִתְעַקֵּשׁ, שָׁאַל הח"ח אֶת חֲתָנוֹ שֶׁהָיָה מְנַהֵל לוֹ אֶת חֶשְׁבּוֹנוֹתָיו, אִם זוֹכֵר הוּא חוֹב שֶׁכָּזֶה, וְאַף חֲתָנוֹ אָמַר שֶׁלֹּא זָכוּר לוֹ כַּדָּבָר הַזֶּה.

כְּשֶׁרָאָה הָאִישׁ שֶׁאֵין הֵם מוּכָנִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, אָמַר לָהֶם שֶׁהוּא רוֹצֶה לָתֵת, וְאִם הֵם אֵינָם רוֹצִים לָקַחַת מִמֶּנּוּ, שֶׁיִּהְי' כֶּסֶף זֶה נְדָבָה לְיִשִׁיבָה שֶׁל הֶחָפֵץ חַיִּים. בְּשָׁמְעוֹ זֹאת, הִסְכִּים הח"ח וְהוֹצִיא אֶת אַרְנָקוֹ ע"מ לִמְסֹר לָאִישׁ אַרְבַּע רוּבְּלִים.

לְתַדְהֵמַת כָּל הַנּוֹכְחִים, חָטַף הָאִישׁ אֶת אַרְנָקוֹ שֶׁל הח"ח (שֶׁהֵכִיל כְּ-400 רוּבְּלִים) וְהֵחֵל נִמְלָט מֵהַמָּקוֹם. כְּשֶׁרָאוּ הַתַּלְמִידִים שהח"ח הֵחֵל לִדְלֹק אַחֲרָיו הֵחֵלּוּ גַּם הֵם לָנוּסוֹת לְתוֹפְסוֹ. כְּשֶׁשָּׁמַע הח"ח שֶׁהִצְלִיחוּ לְתוֹפְסוֹ שָׁמַח מְאֹד וְאָמַר לַנּוֹכְחִים שֶׁאֵין לָהֶם לְהִצְטַעֵר עַל מָה שֶׁאֵרַע מִשּׁוּם שֶׁרַק יָצָא רֶוַח לַיְּשִׁיבָה מִמִּקְרֶה זֶה, שֶׁהֲרֵי עַכְשָׁו יִצְטָרֵךְ הַגַּנָּב לְשַׁלֵּם כֶּפֶל, וְכָךְ גַּם הַגַּנָּב יִלְמַד לֶקַח וְגַם הַיְּשִׁיבָה תְּקַבֵּל תְּרוּמָה הוֹגֶנֶת"!

כְּשֶׁשָּׁמַעְתִּי אֵיךְ מְנַשֶּׁה מְסַיֵּם אֶת סִפּוּרוֹ הַמְּרַתֵּק טָעַנְתִּי לוֹ בְּתֹקֶף שֶׁלֹּא כָּךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה אֶלָּא שהח"ח רָץ אַחֲרֵי הָאִישׁ וְאָמַר לוֹ שֶׁהַכֹּל מָחוּל לוֹ! הַחֵפֶץ חַיִּים הִסְבִּיר לַנּוֹכְחִים שֶׁרָאוּי לָדוּן אָדָם זֶה לְכַף זְכוּת עַל פִּי הַפָּסוּק בְּמִשְׁלֵי (פֶּרֶק ו' פָּסוּק ל): "**לֹא יָבוּזוּ לַגַּנָּב כִּי יִגְנוֹב לְמַלֵּא נַפְשׁוֹ כִּי יִרְעָב**" דְּהַיְנוּ, שֶׁקָּשֶׁה לָדוּן אָדָם עַל כָּךְ שֶׁגּוֹנֵב כְּשֶׁהוּא רָעֵב לְלֶחֶם וּלְהַאֲכִיל אֶת בֵּיתוֹ בְּמִצָּב שֶׁל פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ. (סִפּוּר זֶה שָׁמַעְתִּי מָהָר"י זִילְבֶּרְשְׁטֵין שְׁלִיט"א)

כמו"כ הוֹכַחְתִּי לְמְנַשֶּׁה שֶׁאֵין גִּרְסָתוֹ נְכוֹנָה כְּלָל, בְּשֶׁל ב' סִבּוֹת. הֲתַדְּעוּ מָה הֵן?

1. _____
2. _____

אחודה נא לכם חידות:

- איך ניתן להסביר את הפסוק במשלי?

לאחר הפסוק המוזכר מקודם (לא יבוזו לגנב וכו') כתוב: **וְנִמְצָא יְשַׁלֵּם שִׁבְעָתַיִם אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ יִתֵּן**:

מה הכוונה ישלם שבעתים?

⊙ נקודות למחשבה ⊙

⊙ שילם ולא רצה לישבע - למה שישלם השומר במקום להישבע ולהיפטר?

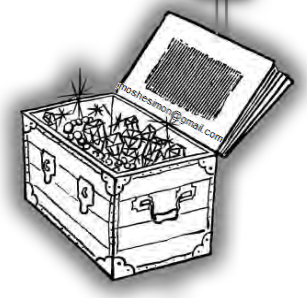

א. _____

ב. _____

ג. _____

פרק המפקיד

סוגיה א

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר: כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה דינו של "שומר חינם"? מתי חייב ומתי פטור?

_____

מגיד מישרים – זהירות בכבודו של יהודי (אפי' גנב)

מַעֲשֶׂה בְּלֵיל הַסֵּדֶר, רַבִּי יוֹסֵף דֹּב מִבְּרִיסְק חָזַר לְבֵיתוֹ מִתְּפִלַּת הֶחָג, וְהִנֵּה, לִפְנֵי שֶׁנִּכְנַס לְבֵיתוֹ, מַבְחִין הוּא בְּדְמוּת אָדָם הַחוֹמֶקֶת מִפֶּתַח הַבַּיִת וּבְיָדוֹ שְׁלַל כְּלֵי כֶסֶף וּזְכוּכִית, כַּפּוֹת מַזְלֻגּוֹת גְּבִיעִים וְכוֹסוֹת, שֶׁנָּטַל בַּחֲשַׁאי מֵעַל שֻׁלְחָן הֶחָג. הַגַּנָּב, שֶׁנִּתְפַּס בְּקַלְקָלָתוֹ, מוּל בַּעַל הַבַּיִת הַפּוֹסֵעַ מוּלוֹ, נֶאֱלַם דּוֹם, מְשֻׁתָּק וְנָבוֹךְ.

אוּלָם הָרַב בְּחָכְמָתוֹ הַיְדוּעָה, קִבְּלוֹ בְּפָנִים שׂוֹחֲקוֹת: "אַגּוּט יוֹם טוֹב", מֵבִין אֲנִי שֶׁהֵבֵאתָ לִי אֶת הַכֵּלִים בְּתוֹרַת מַשְׁכּוֹן, בִּכְדֵי שֶׁאַלְוֶוךָ מָעוֹת. וּבְכֵן, אֲקַבֵּל אֹתָם כָּעֵת, וְהִכָּנֵס אֵלַי שֵׁנִית בְּחוֹל הַמּוֹעֵד, וְאֶתֵּן לְךָ אֶת הַהַלְוָאָה... הַגַּנָּב, שֶׁשָּׁמַח עַל הַמּוֹצָא הַמְכֻבָּד... אֹשֶׁר אֶת הַדְּבָרִים, וְהֵנִיחַ אֶת "הַמַּשְׁכּוֹן".

לא רָצָה לִשָּׁבַע – שֶׁמָּא פָּשַׁע

הַמַּעֲשֶׂה, הַמּוּבָא בְּסֵפֶר 'מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד', מְתָאֵר כִּי יְהוּדִי הִגִּיעַ בְּיוֹם הַפּוּרִים לְבֵיתוֹ שֶׁל הָרַב שְׁטֵיינְמַן וּבְיָדוֹ 5,000 דּוֹלָר. אֶת הַכֶּסֶף בִּקֵּשׁ שֶׁיַּעֲבִיר לִיהוּדִי אַחֵר, הַזָּקוּק לְכַסְפֵּי צְדָקָה, אַךְ מִתְבַּיֵּשׁ בְּכָךְ. אוֹתוֹ יְהוּדִי שִׁעֵר כִּי כַּאֲשֶׁר הָרַב שְׁטֵיינְמַן יָבִיא אֶת הַכֶּסֶף לַנִּזְקָק – הוּא יֵאוֹת לְקַבְּלוֹ.

כַּמָּה שָׁעוֹת עָבְרוּ, וְהַיְּהוּדִי הַנִּזְקָק הִגִּיעַ לְבָרֵךְ אֶת הָרַב בְּבִרְכַּת 'פּוּרִים שָׂמֵחַ'. הָרַב, שֶׁרָצָה לְהַעֲנִיק לַיְּהוּדִי אֶת הַכֶּסֶף, נִדְהָם: הַכֶּסֶף לֹא נִמְצָא... כְּפִי הַנִּרְאֶה נִגְנַב.

לְמָחֳרַת, בְּיוֹם שׁוּשַׁן פּוּרִים, קָרָא הָרַב שְׁטֵיינְמַן לַתּוֹרֵם הַכֶּסֶף, וְאָמַר לוֹ כִּי הוּא חָפֵץ לְהָשִׁיב לוֹ אֶת כָּל הַסְּכוּם. "אֲבָל הָרַב הָיָה שׁוֹמֵר חִנָּם", הֵשִׁיב אוֹתוֹ יְהוּדִי, "וַהֲרֵי שׁוֹמֵר חִנָּם פָּטוּר מִגְּנֵבָה וַאֲבֵדָה".

הֵשִׁיב עַל כָּךְ הָרַב שְׁטֵיינְמַן מִדַּם לִבּוֹ: "נָכוֹן. שׁוֹמֵר חִנָּם פָּטוּר מִגְּנֵבָה וַאֲבֵדָה, אַךְ מִי אָמַר שֶׁשָּׁמַרְתִּי טוֹב מִפְּנֵי גְּנֵבָה? אוּלַי הָיִיתִי צָרִיךְ לִשְׁמוֹר טוֹב יוֹתֵר עַל הַכֶּסֶף? אֲנִי הֲרֵי אָבוֹא עוֹד מְעַט לְעוֹלָם הָאֱמֶת, וְיִשְׁאָלוּ אוֹתִי: 'הַאִם שָׁמַרְתָּ טוֹב עַל הַכֶּסֶף?'"...

הוֹסִיף הָרַב וְאָמַר לַתּוֹרֵם: "בֵּינְתַּיִם, קַח מִכַּסְפֵּי כַּמָּה מֵאוֹת דּוֹלָר שֶׁיֵּשׁ לִי, וְדַע - הַיּוֹם הִגַּשְׁתִּי בַּקָּשַׁת הַלְוָאָה לְהָרַב נוּיְבִירְט, וּבְיָמִים הַקְּרוֹבִים אֲקַבֵּל אֶת הַגְּמָ"ח לְהָשִׁיב בַּתַּשְׁלוּמִים וַאֲשַׁלַּח אֶת כָּל הַכֶּסֶף לְאוֹתוֹ עָנִי".

"דַּע לְךָ", הִמְשִׁיךְ הַגְּרַא"ל וְקָרָא מִדַּם לִבּוֹ, "כְּדַאי לְשַׁלֵּם גַּם מֵאָה חֲמִשִּׁים אֶלֶף דּוֹלָר וְיוֹתֵר כְּדֵי לַחְסֹךְ שְׁאֵלָה אֶחָת פְּחוֹת בָּעוֹלָם הַבָּא".

בַּעַל הַמַּעֲשֶׂה הוֹסִיף וְצִיֵּן כִּי הָרַב שֶׁטֵיינְמַן הִתְאַמֵּץ בְּמֶשֶׁךְ כְּשָׁנָה, עַד שֶׁהִצְלִיחַ לִפְרֹעַ אֶת חוֹבוֹ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לוֹ שְׁאֵלָה אֶחָת פְּחוֹת בָּעוֹלָם הַהוּא.

דברי חכמים כדרבונות...

... אתרי תלת גנבי לא מיקטיל - על שתי או שלוש פעמים הגנב לא נהרג.

וברש"י - כלומר אם עובר אדם עבירה פעמים ושלש ולא באה עליו פורענות, אל יתמה, דאתרי תלת גנבא לא מיקטיל, וסופו ללקות באחרונה: (סנהדרין דף ז.)

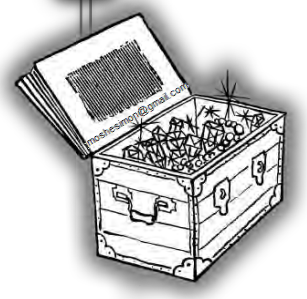

מפתחות הסוגיה

בעלי חיים בסוגיה: _____

חפצים בסוגיה: _____

מושגים חדשים או ייחודיים בסוגיה: _____

סמן ☑ בדף 'מפתחות הסוגיה' את מילות המפתח!

אחיה ידע • דוגמאות נוסחים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה ב' פרק המפקיד

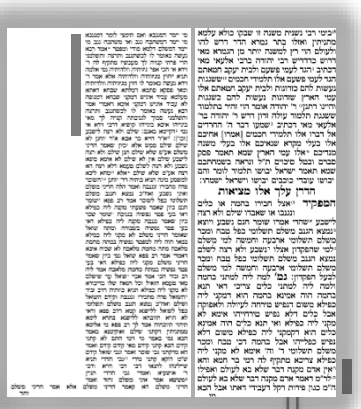

מהגמרא בדף לג: "מתקיף לה" עד "שילם ולא רצה וכו'" בדף לד.

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

לג:

לד.

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

בצד זה כתוב במילים שלך (בלשון הקודש)

פנקס: 1

מה החידוש של המשנה?

ששומר ששילם _____ _____ כי הבעלים _____.

ואנו מבינים כעת (ב"הוה אמינא"):

מה הוא הקנה לו: _____ *עצמו.*

מתי חל מעשה הקנין: _____

מהו מעשה הקנין: _____

בצד זה כתוב בארמית

הַפִּנְקָס פָּתוּחַ

וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת

פנקס: 2

**מתקיף לה רמי ב"ח: והרי "_____ _____ _____ _

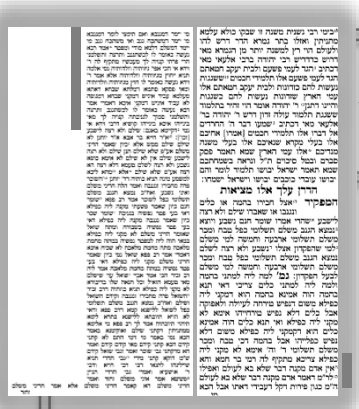

אוצרות התלמיד סוגיה ב' פרק המפקיד

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

לג:

לד.

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

פנקס: 5

אלא, אומר ר' זירא, שזה כאילו שהוא ציין לו במפורש ש_____ לא יהיו שייכים לו. יוצא לפי זה, שאת ה_____ הוא רוצה להקנות לשומר ואת ה_____ הוא לא רוצה.

כתוב תירוצו של ר' זירא בלשון הגמרא:

_____

_____

_____

פנקס: 6

שואלת הגמרא: מה ההבדל?

מתרצת הגמרא:

שבח שבא מהעולם כמו: _____ הוא מוכן להקנות, אבל שבח שבא _____ כמו גיזות וולדות, הוא לא רוצה להקנות.

קושיית הגמרא בלשון הגמרא:_____ _____

כתוב את הסבר הגמרא בלשונה:

_____

_____

_____

פנקס: 7

איכא דאמרי:

יש אומרים שרבא אמר שזה כאילו שאמר לו שהפרה תהיה קנויה לו על ידי קנין _____ קצת לפני _____.

כתוב את הלשון השני של רבא בלשון הגמרא

_____

_____

_____

פנקס: 8

ההבדלים בין ב' הלשונות:

לפי האיכא דאמרי של רבא, מובן למה הגיזות אינם שלו (קושיא של ר' זירא) כי זה נהיה שייך לשומר רק _____ _____.

וכן אם היא לא תהיה בחצרו סמוך לגניבה (כי היא נגנבה מ_____) היא לא תהיה קנויה לו וממילא לא יזכה השומר בכפל למרות שהוא שילם!

קושיית הגמרא בלשון הגמרא:_____ _____

כתוב שני ההבדלים בלשון הגמרא:

א' _____

ב' _____

משימות:

אחר שסיימת לכתוב את לשון הגמרא:

א. סמן <u>בכחול</u> את המילים **בארמית** שהם בלשון רבים! (יש בערך 6)

ב. סמן **באדום** את המילים בארמית **שהתרגום** שלהם מתחיל ב-ש השימוש או שֶׁל! (גם אם כבר מסומן בצבע אחר) (יש 12)

ג. סמן *בצהוב* את המילים **בארמית** שהם דומים לביאורים בעברית!

שים לב! כל הסימונים נעשים בצד שמאל של הפנקסים!

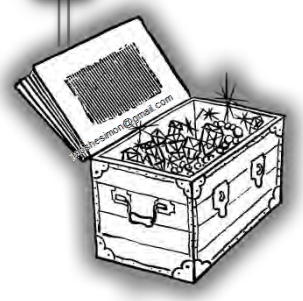

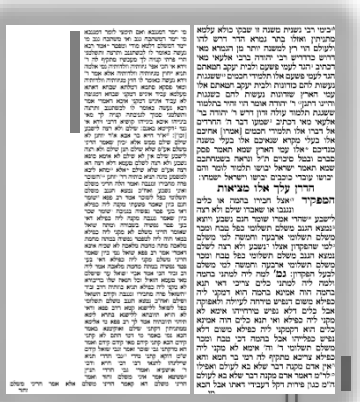

ידיעות והבנות הגמרא

ציר הזמן

כְּתוֹב במקום הנכון:

גיזות וולדות | הגניבה | שילם ולא רצה לישבע | מציאת הגנב

חלות הקנין א' (ללישנא קמא) | חלות הקנין ב' (ללישנא בתרא) | משלם תשלומי כפל | מסירת הבהמה לשמירה

לדוגמה:

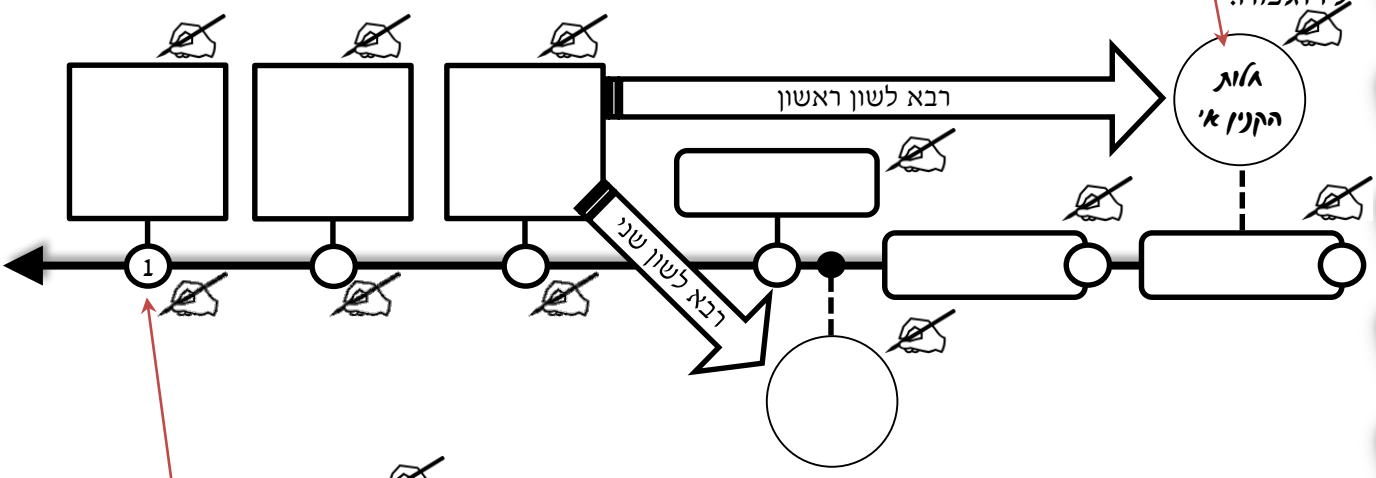

רשום את מספר **התמונה** המתאימה בעיגול המתאים! לדוגמה:

1

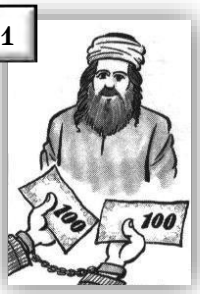

6

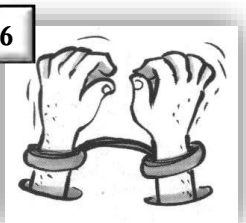

5

2

3

4

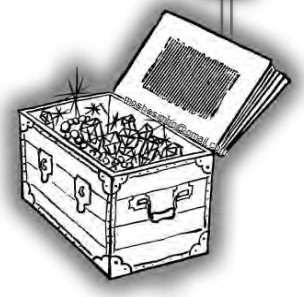

אחיה ידע
• דפים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

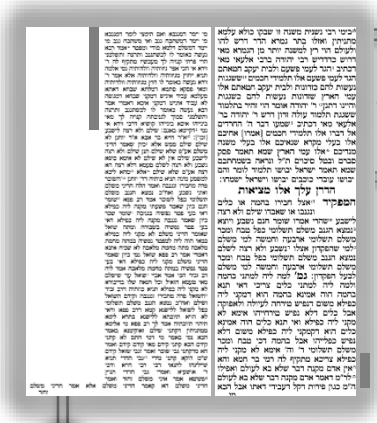

אוצרות התלמיד סוגיה ב' פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' ⚠ אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

- **קִנְיָן** – הַדֶּרֶךְ לְהַעֲבָרַת בַּעֲלוּת עַל רְכוּשׁ. הַקּוֹנֶה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה מְסֻיָּם, כְּדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁהַדָּבָר שַׁיָּךְ לוֹ (הִיא הַנִּקְרֵאת "מַעֲשֵׂה קִנְיָן"). לִפְעָמִים חָל הַקִּנְיָן גַּם לִפְנֵי שֶׁהַקּוֹנֶה מוֹסֵר אֶת הַתַּשְׁלוּם לִידֵי הַמּוֹכֵר.

  דֻּגְמָאוֹת לַקִּנְיָנִים שְׁכִיחִים:
- **"מְשִׁיכָה"** – שֶׁהַקּוֹנֶה מוֹשֵׁךְ אֶת הַבְּהֵמָה שֶׁהוּא רוֹצֶה לִקְנוֹת; אוֹ **"הַגְבָּהָה"** – שֶׁהַקּוֹנֶה מַגְבִּיהַּ אֶת הַדָּבָר שֶׁבִּרְצוֹנוֹ לִקְנוֹת.
- **קִנְיָן "חָצֵר"** - גַּם חֲצֵרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנֶה לוֹ, אִם הַדָּבָר הַקָּנוּי נִמְצָא בַּחֲצֵרוֹ שֶׁל הַקּוֹנֶה בְּשָׁעָה שֶׁבִּרְצוֹנָם יָחוּל הַקִּנְיָן.
- גַּם תַּשְׁלוּם **"כֶּסֶף"** עֲבוּר שָׂדֶה נֶחְשָׁב קִנְיָן וְכֵן מְסִירַת **"שְׁטָר"** אוֹ עֲשִׂיַּת **"חֲזָקָה"** (נָעַל גָּדֵר וּפָרַץ). **"מְסִירָה"** (מְסִירַת בַּעַל חַי לַקּוֹנֶה) גַּם נֶחְשֶׁבֶת קִנְיָן.
- **זְמַן הַקִּנְיָן** – הַקִּנְיָן צָרִיךְ לְהֵעָשׂוֹת דַּוְקָא בִּזְמַן שֶׁהַקּוֹנֶה רוֹצֶה לִקְנוֹת אֶת הַדָּבָר. וְאִי אֶפְשָׁר לִמְשֹׁךְ דָּבָר הַיּוֹם עַל מְנָת לִקְנוֹתוֹ אַחֲרֵי חֹדֶשׁ כִּי מַעֲשֵׂה הַקִּנְיָן הִסְתַּיֵּם כְּבָר בִּזְמַן שֶׁהַקִּנְיָן צָרִיךְ לָחוּל ("כָּלְתָה קִנְיָנוֹ").
- **מַקְנֶה** – מְזַכֶּה אֶת חֲבֵרוֹ בְּדָבָר שֶׁלּוֹ שֶׁיְּהֵא שַׁיָּךְ לַחֲבֵרוֹ וּמַעֲבִיר בַּעֲלוּתוֹ לַחֲבֵרוֹ. הַשּׁוֹמֵר שֶׁשִּׁלֵּם בְּעַד הַגְּנֵבָה קוֹנֶה אֶת הַכֶּפֶל, וּבַעַל־הַפִּקָּדוֹן מַקְנֶה אֶת הַכֶּפֶל לַשּׁוֹמֵר.
- **מַתְקִיף** – לָשׁוֹן שֶׁל קַשְׁיָה בַּדֶּרֶךְ כְּלָל מִתּוֹךְ סְבָרָא בִּלְבַד, וְלֹא מִמָּה שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמָקוֹם אַחֵר.
- **דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם** – מַחֲלֹקֶת תַּנָּאִים הִיא, אִם אָדָם יָכוֹל לְהַקְנוֹת לַחֲבֵרוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם בִּשְׁעַת הַקִּנְיָן אוֹ לֹא. לְמָשָׁל: גּוֹי שֶׁקִּדֵּשׁ אִשָּׁה יְהוּדִית וְאָמַר לָהּ: "הִתְקַדְּשִׁי לִי (תִּהְיִי לִי לְאִשָּׁה) לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּר (אוֹ שֶׁתִּתְגַּיְּרִי)". הָאִשָּׁה הִסְכִּימָה לַדָּבָר, וְהָאִישׁ נָתַן פְּרוּטָה (אוֹ טַבַּעַת) לְאִשָּׁה וּבָזֶה עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה קִנְיָן (כֶּסֶף) עַל מְנָת שֶׁהַקִּנְיָן יָחוּל לְאַחַר זְמַן כְּשֶׁיִּתְגַּיֵּר.

  הַשְּׁאֵלָה הִיא: הָאֵם תִּהְיֶא הָאִשָּׁה מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחַר שֶׁנִּתְגַּיֵּר הָאִישׁ, אוֹ לֹא, מִפְּנֵי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהָאִישׁ קִדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה (וְעָשָׂה אֶת מַעֲשֵׂה הַקִּנְיָן), עֲדַיִן לֹא נִתְגַּיֵּר, וְרַק לְאַחַר זְמַן יִתְגַּיֵּר נִמְצָא שֶׁזֶּהוּ "דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם".

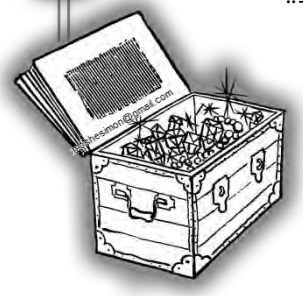

אוצרות התלמיד סוגיה ב' פרק המפקיד

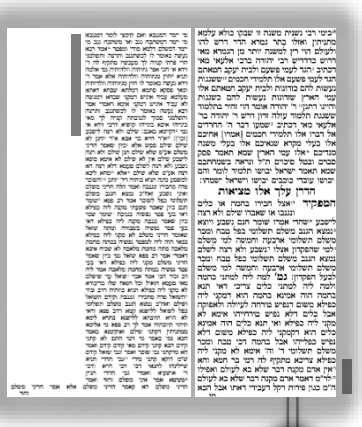

לג: לד. לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד

הַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁאֵין אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָא לְעוֹלָם, וְלָכֵן אֲפִלּוּ נִתְגַּיֵּר הָאִישׁ אַחַר־כָּךְ, אֵין הָאִשָּׁה מְקֻדֶּשֶׁת. וְר' מֵאִיר סוֹבֵר אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָא לְעוֹלָם, וְלָכֵן הָאִשָּׁה מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחַר שֶׁנִּתְגַּיֵּר הָאִישׁ.

עַל יְסוֹד מַחֲלֹקֶת הַתְּנָאִים הָאֵלֶּה יֵשׁ לָנוּ בַּגְּמָרָא גַּם מַחֲלֹקֶת בֵּין הָאֲמוֹרָאִים: רַב הוּנָא וְרַב נַחְמָן בְּמוֹכֵר פֵּרוֹת שֶׁל דֶּקֶל לַחֲבֵרוֹ לִפְנֵי שֶׁבָּאוּ הַפֵּרוֹת לְעוֹלָם.

הֶסְבָּה לוֹמַר שֶׁאֵין אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָא לְעוֹלָם הִיא כִּי אֵין בַּמְּכִירָה שֶׁל דָּבָר שֶׁלֹּא בָא לְעוֹלָם 'גְּמִירוּת דַּעַת' (הַחְלָטָה סוֹפִית וּבְרוּרָה) שֶׁל הַקּוֹנֶה וְהַמּוֹכֵר, הַנִּצְרֶכֶת כְּדֵי שֶׁיּוּכַל הַקִּנְיָן לָחוּל.

✷ **קְנָס** – עֹנֶשׁ כֶּסֶף שֶׁחַיָּב בָּהּ הַנֶּאֱשָׁם. בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת אִם הַנֶּאֱשָׁם חַיָּב לְשַׁלֵּם יוֹתֵר (אוֹ לִפְעָמִים פָּחוֹת כְּגוֹן חֲצִי נֶזֶק) מִמָּה שֶׁהִזִּיק, אוֹ סְכוּם קָבוּעַ מִבְּלִי לְהִתְחַשֵּׁב עִם גֹּדֶל הַנֶּזֶק – הֲרֵי זֶה נִקְרָא "קְנָס".

גַּנָּב מְשַׁלֵּם פִּי שְׁנַיִם מִמָּה שֶׁגָּנַב: א. "הַקֶּרֶן" – הַתַּשְׁלוּם הָאֶחָד וְאֵינוֹ קְנָס, אֶלָּא "מָמוֹן", מִשּׁוּם שֶׁהוּא מֵשִׁיב בְּדִיּוּק אֶת מַה שֶׁגָּנַב. ב. "הַכֶּפֶל" – הַתַּשְׁלוּם הַשֵּׁנִי, וְהוּא "קְנָס", וְכֵן תַּשְׁלוּמֵי ד' וַה'.

✷ **מוֹדֶה בִּקְנָס פָּטוּר** - כֹּל מִי שֶׁדִּינוֹ לְשַׁלֵּם קְנָס, אִם מוֹדֶה הַנֶּאֱשָׁם עַל חֶטְאוֹ לִפְנֵי שֶׁבָּאִים הָעֵדִים לְהָעִיד לְחוֹבָתוֹ – הוּא מְשַׁלֵּם רַק מַה שֶׁהִזִּיק (אֶת הַ"קֶרֶן") וּפָטוּר מִלְּשַׁלֵּם אֶת הַקְּנָס, וְיֵשׁ מַחֲלֹקֶת אִם כָּךְ הַדִּין גַּם אִם לְאַחַר מִכֵּן בָּאוּ עֵדִים לְחַיְּבוֹ.

שאלות על המושגים

א) מה אתה צריך לעשות כדי שהדבר שהיה שייך לחברך יהא שייך לך? _____

ב) מה הם הקנינים שאתה מכיר? _____

_____

ג) האם יכולים לעשות קנין משיכה היום על מנת לקנות את הדבר לאחר שבוע? _____

ד) תן 3 דוגמאות של "דבר שלא בא לעולם" (מתוך הסוגיה). _____

_____

ה) מה הטעם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם? _____

ו) האם יכול אדם לפטור את עצמו מתשלום "קנס"? _____

ז) באר: "דבר שלא בא לעולם" _____

ח) באר: "קנס" _____

ט) באר: "מודה בקנס, פטור" _____

_____

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

..."למי משלם למי שהיה הפקדון אצלו"... (רמב"ם הלכות שאלה ופקדון ח, א) **ואין הבדל היכן עמדה הפרה בזמן שנגנבה** (טור סי' רצ"ה - וכן דעת הרמב"ם וכן דעת הרי"ף שפסקו כלישנא קמא)

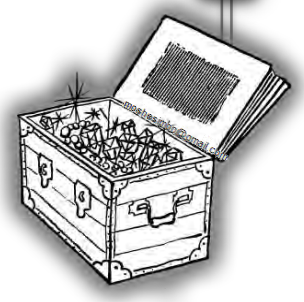

אוצרות התלמיד סוגיה ב פרק המפקיד

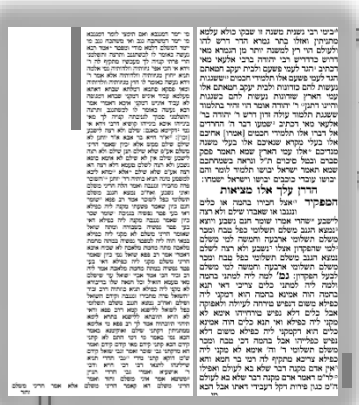

תמונה

מה הקשר לסוגיה?

_____

_____

רש"י

רבן של ישראל ולשם לכל החיבורים שנתחברו לרך פירוש, הם פי' רש"י ז"ל. ושם רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו ותשובתו מתוך דבריו, כולם נכונים למדין. אין מעלתו נכרת רק ליחידים, **כי במלה אחת יכלול לפעמים תירוצים של חבילי קושיות....**
(רבינו המאירי בהקדמתו למס' אבות)

- מה שואל רש"י במפורש (ואם תאמר...) ומתרץ?

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

"ואפי' לר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ פירות דקל דעבידי דאתו"

- שואל הריטב"א הרי ר' מאיר דיבר על מקרה של "לאחר שאתגייר" האם זה נקרא "עבידי דאתו"?

ומתרץ:_____

איכא בינייהו קושיא דרבי זירא

- הקשה בחידושים המיוחסים להריטב"א לפי לשון זה (השני) של רבא הרי פשיטא שאין הגיזות והוולדות שלו שהרי הפרה קנויה לו רק מסמוך לגניבתה, ואם כן, למה היתה צריכה הברייתא לחדש ולומר "חוץ מגיזותיה וולדותיה"?

ותירץ:_____

יראת ה' היא אוצרו

אִם הַבְּרָכָה בַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים הַמַּכְסֶפֶת: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
מה דינו של "שומר שכר" מתי חייב ומתי פטור?

_____

_____

אוצרות התלמיד סוגיה ב' פרק המפקיד

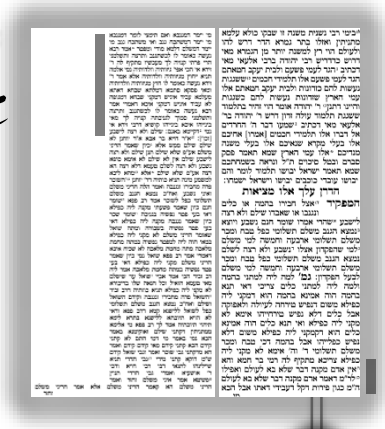

יָהֵב אָכְמְתָא לְתַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וידיעת התורה

לג:

לד.

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

תמיד מספרים - "כפל" טעויות

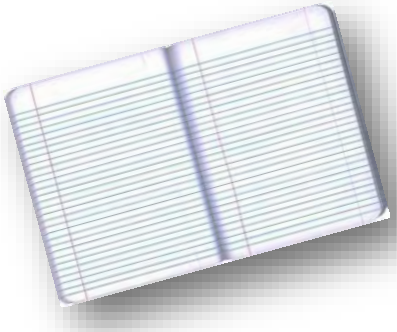

"יַענְקִי יֵשׁ לְךָ מְחַבֶּרֶת?" שָׁאַל הָרַב. "כֵּן" עָנָה יַענְקִי.

"שְׁמוּלִיק?" "כֵּן". "אַבְרַמִי?", "כֵּן".

"יִצְחָק, הַמַּחְבֶּרֶת הַזּוֹ שֶׁלְּךָ?". "כֵּן".

"אֶפְרַיִם, הֵבֵאתָ מְחַבֶּרֶת?" "כֵּן" עָנִיתִי. וְאָז...

"שָׁכַחְתִּי לְהָבִיא מְחַבֶּרֶת", הִתְלַחְשֵׁשׁ לִי מְנַשֶּׁה. "כַּנִּרְאֶה אֲקַבֵּל הַיּוֹם אֶת הָעֹנֶשׁ, הָרַב כְּבָר הִזְכִּיר לִי כְּעֶשְׂרִים פַּעַם!"

"אַל תִּדְאַג, יֵשׁ לִי אֶחָד מְיֻתָּר בָּאָרוֹן" אָמַרְתִּי לוֹ בְּשֶׁקֶט. "אֲנִי נוֹתֵן לְךָ אוֹתוֹ בְּמַתָּנָה. תַּגִּיד לְרַב שֶׁזֶּה שֶׁלְּךָ...".

מְאֵחָר יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ יוֹם קָלַטְתִּי שֶׁעָשִׂיתִי מִשְׁגֶּה חָמוּר. בְּעֶצֶם, טָעִיתִי 2 טָעוּיוֹת חֲמוּרוֹת!

קֹדֶם כֹּל, לֹא הָיִיתִי צָרִיךְ לְדַבֵּר בְּלִי רְשׁוּת..., וּמָה הַדָּבָר הַשֵּׁנִי?

אחודה נא לכם חידות:

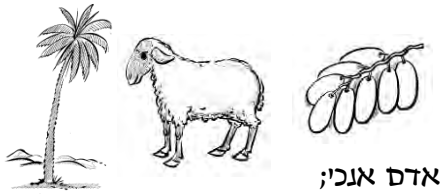

• מי אני? (החידות על סוגיות א' וב' ביחד)

אני מוזכר בסוגיה, אבל אני לא ספרה; לגדול - דרכי, אבל לא אדם אנכי;
הראשית לכהן ובראש השנה, ואני משאיר טעם טוב וסימנא טבא; אני בדרך כלל רך, וברור שאני לא סוג שטה;
קל לשאתי, ולא תמיד מקנים אותי; פ' ור' במין שלי, דק וקל הוא מקורי. מי אני?

• פענח! בר, גא, אח, דף, גו - רמז: ר"ת של צמדי מילים לפי הסדר (מהמשנה עד דקיימא באגם)

⊙ נקודה למחשבה ⊙

כתוב בגמרא:

"דמלתא שבחא דאתא מעלמא עביד איניש דמקני שבחא דמגופה לא עביד איניש דמקני"

למה **לדעתך** מסכים אדם להקנות לחבירו דבר שבא מהעולם (כמו כפל) ואילו דבר שבא מגופו (כמו גיזות וולדות) אין אדם רוצה להקנות לחבירו?

<u>מגיד מישרים</u> - דבר שלא בא לעולם

מצינו אצל יעקב אבינו ע"ה שקנה את הבכורה מעשיו. ולכאורה צריך לבאר, שהרי "אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם"? [עיין מפרשי התורה, אוה"ח הק' ועוד...]

כמו"כ מצינו אצל יעקב אבינו ע"ה שבהסכם שהיה לו עם לבן עשה קנין לקנות כבשים שיוולדו בעתיד, וגם כאן צריך לבאר הרי "אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם"? [עיין קצות החושן סימן של"ב ס"ק ו' - ג' תירוצים]

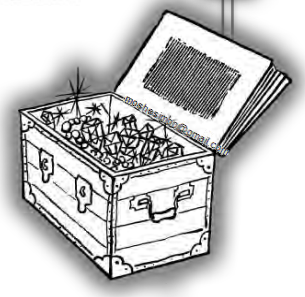

דברי חכמים כדרבונות...

רבי יוסי אומר, יהי ממון חברך חביב עליך כשלך.

אבות פרק ב משנה יז

אוצרות התלמוד סוגיה ב פרק המפקיד

ראשונים כמלאכים

רבי מאיר

סתם משנה **רבי מאיר**... אליבא דרבי עקיבא.

תקופה: דור רביעי **לתנאים**

רבותיו: ר' עקיבא, ר' ישמעאל, אלישע בן אבויה (אחר)

תלמידיו: רבי יהודה הנשיא (רבי), סומכוס

רמי בר חמא

היה **מהאמוראים** של בבל בדור הרביעי.

הוא היה חתנו ותלמידו של רב חסדא.

הוא גם היה תלמידו של רב ששת ורב נחמן בר יצחק.

לסיכום:

בסוגיה הצאת למדנו ש_____

_____

מפתחות הסוגיה

מחלוקות בסוגיה:_____

התנאים בסוגיה: _____

האמוראים בסוגיה:_____

צומח בסוגיה:_____

חפצים בסוגיה:_____

בעלי חיים בסוגיה: _____

מושגים חדשים או ייחודיים בסוגיה:_____

סמן ☑ בדף מפתחות הסוגיה (בעמוד) את מילות המפתח!

אחיה ידע
• דגבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד סוגיה ב' פרק המפקיד

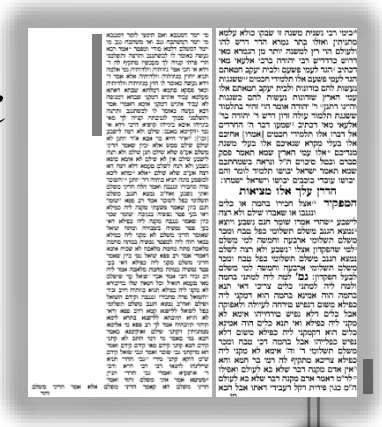

מצאי עד ת"י

מצא את ההגדרה הנכונה מתוך הנלמד לפי סדר האלף בית.

ההגדרות מתחילת סוגיה א עד סוף סוגיה ב'

א. מקום שמשם נגנבה הבהמה _____

ב. מוזכר בגלל שהייתי חושב שמקנים רק דבר שאין בו הרבה כפל _____

ג. מי אמר שימצאו אותו? _____

ד. עץ המוזכר בסוגיה _____

ה. נושא הסוגיה _____

ו. כתוב בברייתא שאותו לא מקנים _____

ז. אמורא שמקשה על פירושו של רבא _____

ח. הקנין דרכו מקנים כפל לפי רבא _____

ט. בבהמות יש הרבה ממנו _____

י. מילה מוזכרת בגמרא 3 פעמים ב-3 שורות רצופות! _____

כ. יש הרבה ממנו בבהמות _____

ל. מילה מוזכרת בגמרא פעמיים תוך חמש מילים! _____

מ. אין אדם עושה כך לדבר שלא קיים _____

נ. רבא ורבי זירא אומרים שזה כאילו _____

ס. בגללי לא קונים גיזות וולדות _____

ע. רגילים לבא - בארמית _____

פ. רק בכאלה דברים ניתן להקנות דשב"ל _____

צ. מילת מסקנה של הגמרא _____

ק. עומדת - בארמית _____

ר. אמורא שמסביר שהקנה לו את הפרה מההתחלה _____

ש. מה עשה השומר שמגיע לו כפל? _____

ת. מה כתוב בגמרא שנדע ש"חוץ מגיזותיה וולדותיה" זה ברייתא? _____

לג: לד. לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד

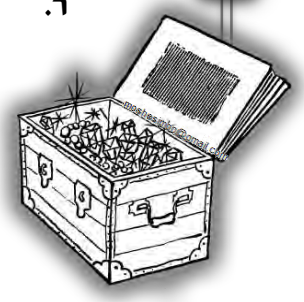

אוצרות התלמוד

סוגיה ג

פרק המפקיד

מהגמרא בדף לד. "שילם ולא רצה וכו'" עד "פשיטא" בסוף העמוד

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

כְּתוֹבֶת תַּשְׁבֵּץ

שבץ את המילים בארמית מלשון הגמרא - במקום הנכון

א. שים לב! צריך להשאיר רווח)מקום ריק(בין מילה למילה!

ב. הקפד לכתוב את המילים בדיוק כמו שהם מופיעים בגמרא

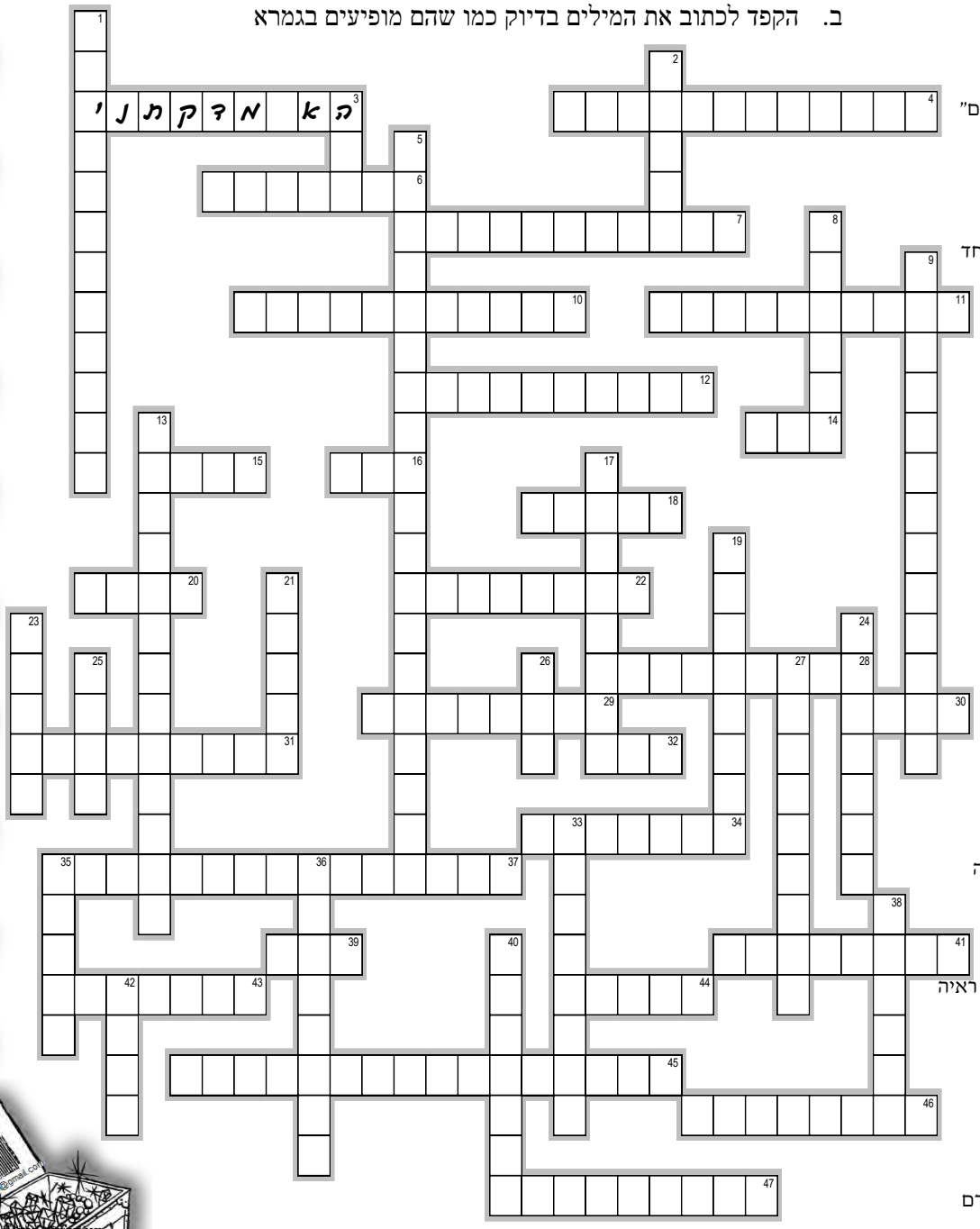

מאוזן

3 הרי מזה ששנוי
4 לא שנוי המילה "קידם"
6 שהוא לא רצה
7 ללשון האחרון
10 לפטור עצמו
11 יש אומרים
12 ללשון הראשון
14 האחר, השני, אותו אחד
15 הטעם הוא
16 שם
18 הם שנויים
20 נאמר
22 מה הטעם
28 שזה שנוי בדוקא
29 מקנה לו
30 כלום, וכי, האם
31 אומר לך את הסיפא
32 מזה
34 כאן גם
37 אין לשמוע ממנה
39 כן
41 אצל עצמם
43 שאם היה רוצה
44 ואמרו
45 כמו ר' יוחנן
46 שאלו אותם
47 היה פוטר עצמו

מאונך

1 של בית רבי חייא
2 ששנינו
3 כאן
5 ודאי לא נחשב קושיה
8 אבל אם הוא רצה
9 שתהיה קושיה עליו
13 והעמדנו ב"אמר"
17 האם זה חזק יותר
19 אפשר לשמוע ממנה ראיה
21 הכפל
23 **את** התנאים
24 בדיבור (בלבד)
25 שנינו בברייתא
26 שנינו במשנה
27 שנוי המילה "קידם"
33 מהמשנה
35 מכיוון
36 מה הכוונה במילה קידם
38 האם דומה
40 היה לו
42 במה

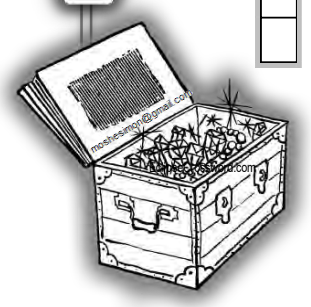

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

ססגונא

סמן בצבעים! (ישנם מילים שאין צורך לסמנם)

ורוד: חידוש דין של ר' יוחנן

כחול: ראיה מהרישא של המשנה שקשה לר' יוחנן

צהוב: ראיה מהסיפא של המשנה כמו ר' יוחנן

כתום: דחיית הראיה מהמשנה.

ורוד: הברייתא שמוכח משם כדברי ר' יוחנן

כחול: דברי רב פפא בענין שומר חינם

צהוב: דברי רב פפא בענין שומר שכר

כתום: דברי רב פפא בלישנא קמא בענין שואל

ורוד: דברי רב פפא בלישנא בתרא בענין שואל

כחול: דברי רב זביד בשם אביי

צהוב: הברייתא שמשם מוכח כדברי רב זביד

כתום: הקושיא מהברייתא ללישנא בתרא (שמקבל כפל רק אם <u>**שילם ממש**</u>)

ורוד: דחית הקושיה **והעמדה שמדובר ש"אמר"**

כחול: הוכחה שמדובר בשילם ממש

וחזרה לקושיה הנ"ל

צהוב: דחיית ההוכחה **והעמדה שמדובר ב"אמר"**

כתום: עוד הוכחה שמדבור ב<u>**שילם ממש**</u>

ורוד: נסיון לדחות הוכחה זו **והעמדה שמדובר ב"אמר"**

כחול: מסקנא

[וכו']: [6]א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא שילם שילם ממש אלא [7]כיון שאמר הריני משלם אע"פ שלא שילם תנן שילם ולא רצה לישבע שילם אין לא שילם לא אימא סיפא נשבע ולא רצה לשלם טעמא דלא רצה הא רצה אע"פ שלא שילם [8]אלא [9]מהא ליכא למשמע מינה תניא כותיה דר' יוחנן [10]ר"השוכר פרה מחבירו ונגנבה ואמר הלה הריני משלם ואיני נשבע ואח"כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר אמר רב פפא [11]השומר חנם כיון שאמר פשעתי מקנה ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה בגניבה [12]שומר שכר כיון שאמר נגנבה מקנה ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה בשבורה ומתה שואל שאומר הריני משלם לא מקני ליה כפילא במאי הוה ליה למפטר נפשיה במתה מחמת מלאכה מתה מחמת מלאכה לא שכיח איכא דאמרי אמר רב פפא שואל נמי כיון שאמר הריני משלם מקני ליה כפילא דאי בעי פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה אמר ליה רב זביד הכי אמר אביי [13]שואל עד שישלם מאי טעמא הואיל וכל הנאה שלו בדיבורא לא מקני ליה כפילא תניא כוותיה דרב זביד [14]השואל פרה מחבירו ונגנבה וקידם השואל ושילם ואח"כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשואל ללישנא קמא דרב פפא ודאי לא הויא תיובתא ללישנא בתרא לימא תיהוי תיובתיה אמר לך רב פפא מי אלימא ממתניתין דקתני שילם ואוקימנא באמר הכא נמי באמר מי דמי התם לא קתני קידם הכא קתני קידם מאי קידם קידם ואמר הא מדקתני גבי שוכר ואמר וגבי שואל קידם ש"מ דוקא קתני מידי [15]גבי הדדי תניא שיילינהו לתנאי דבי רבי חייא ודבי ר' אושעיא ואמרי גבי הדדי תניין

yoshesmen@gmail.com
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע
אחיה ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה ג

פרק המפקיד

ידיעת והבנת הגמרא

ענה על השאלות והשלם משפטים!

ר' יוחנן

מה חידש ר' יוחנן? _____

מה ניתן לדייק **מהרישא** של המשנה? _____

מה ניתן לדייק **מהסיפא** של המשנה? _____

רב פפא

מהו עיקר חידושו של רב פפא? _____

במה היה יכול לפטור עצמו:

שומר חינם _____ שומר שכר _____

שוכר _____ שואל _____

שואל

האם קני כפילא? ומהו טעמא?

	אמר: "הריני משלם"		שילם ממש	
רשום : ✓ או ✗	קנה?	הטעם	קנה?	הטעם
רב פפא לישנא קמא				
רב פפא לישנא בתרא				
רב זביד בשם אביי				

תניא כוותיה דרב זביד

מהו לשון הברייתא? _____

_____

למי זה ראיה? _____

מדוע לא קשה על רב פפא בלישנא קמא? _____

ועל מי קשה? _____ומה קשה? _____

_____

מתרצת הגמ': שהפירוש 'שילם' _____ וכמו שפירשו ב _____

מה בכל זאת ההבדל בין לשון המשנה ללשון הברייתא: שבמשנה כתוב _____ ובברייתא כתוב_____

איך ניתן להסביר את הביטוי "קידם ושילם" שלא יהיה קשה על רב פפא?_____

ומנין הוכיחו למסקנה שלא יתכן לפרש "קידם ושילם" – שקידם **ואמר** שישלם? _____

_____

לג לד. לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד

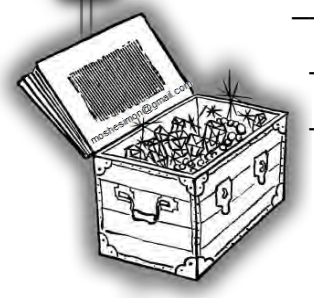

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **שׁוֹמֵר חִנָּם** - שׁוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל דָּבָר בְּעַד הַשְׁמִירָה וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּפִּקָּדוֹן. אִם קִבֵּל עַל עַצְמוֹ לִשְׁמוֹר וְלֹא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים חַיָּב לְשַׁלֵּם אֶת שְׁוִוי הַפִּקָּדוֹן לִבְעָלָיו. אִם נִגְנְבָה אוֹ שֶׁאָבְדָה (אוֹ נֶאֱנְסָה) וּמֵבִיא עֵדִים עַל כָּךְ – אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים (שֶׁלֹּא פָּשַׁע וְלֹא שָׁלַח יָד) – פָּטוּר.

✷ **שׁוֹמֵר שָׂכָר** - שׁוֹמֵר שֶׁמְּקַבֵּל שָׂכָר בְּעַד הַשְׁמִירָה וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּפִּקָּדוֹן. מְחֻיָּב הוּא לִשְׁמוֹר שְׁמִירָה מְעֻלָּה (לֹא רַק שְׁמִירָה כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים שֶׁחַיָּב בָּהּ הַשּׁוֹמֵר חִנָּם). גַּם אִם יָבִיא עֵדִים שֶׁנִּגְנַב אוֹ נֶאֱבַד מִתְחַיֵּב הוּא לְשַׁלֵּם אֶת שְׁוִוי הַפִּקָּדוֹן וְכָל שֶׁכֵּן אִם פָּשַׁע. אִם טוֹעֵן שֶׁנֶּאֱנְסָה, יָבִיא עֵדִים עַל כָּךְ וְיִפָּטֵר (וְכִלְשׁוֹן הַפָּסוּק: אִם טָרֹף יִטָּרֵף, יְבִאֵהוּ עֵד, הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם) אוֹ יִשָּׁבַע שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים וְיִפָּטֵר.

✷ **שׁוֹאֵל** - מְקַבֵּל דָּבָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם שְׂכַר שִׁמּוּשׁ וְלָכֵן זֶה נִקְרָא ש"כָּל הַהֲנָאָה שֶׁלּוֹ". שׁוֹאֵל חַיָּב לְשַׁלֵּם בְּכָל מִקְרֶה שֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיר הַחֵפֶץ לִבְעָלָיו אַף אִם אֵרַע אֹנֶס (וְכִלְשׁוֹן הַפָּסוּק: נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ מֵת), וְכָל שֶׁכֵּן אִם נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד אוֹ פָּשַׁע בִּשְׁמִירָתוֹ.

✷ רַק בְּמִקְרֶה שֶׁמֵּתָה מֵחֲמַת אוֹתָהּ מְלָאכָה שֶׁעֲבוּרָהּ לְקָחָהּ – יִפָּטֵר כַּאֲשֶׁר יִשָּׁבַע עַל כָּךְ אוֹ יָבִיא עֵדִים.

✷ **שׂוֹכֵר** - מְקַבֵּל דָּבָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וּמְשַׁלֵּם עֲבוּר הַשִּׁמּוּשׁ. יֶשְׁנָהּ מַחֲלֹקֶת תַּנָּאִים אִם דִּינוֹ כְּשׁוֹמֵר חִנָּם אוֹ כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר.

✷ **אוֹנְסִין** – מִקְרֶה שֶׁבָּהּ הַשּׁוֹמֵר לֹא יָכֹל לְהַצִּיל אֶת הַפִּקָּדוֹן בְּשׁוּם אֹפֶן, לַמְרוֹת שֶׁשָּׁמַר אוֹתוֹ "שְׁמִירָה מְעֻלָּה". לְמָשָׁל: כְּשֶׁהַפִּקָּדוֹן נִשְׁבַּר אוֹ נִלְקַח בַּשֶּׁבִי; וּבְמִקְרֶה שֶׁהַפִּקָּדוֹן הוּא בְּהֵמָה - כְּגוֹן "שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ" - מִיתָה טִבְעִית, אוֹ זְאֵבִים הִתְנַפְּלוּ עָלֶיהָ וּטְרָפוּהָ שֶׁלֹּא בְּאַשְׁמַת הַשּׁוֹמֵר. בְּמִקְרֶה כָּזֶה, גַּם "שׁוֹמֵר שָׂכָר" וְגַם "שׂוֹכֵר" – וְכָל־שֶׁכֵּן "שׁוֹמֵר חִנָּם" - פְּטוּרִים מִלְּשַׁלֵּם, כִּי מֶה יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת? אֲבָל "שׁוֹאֵל" חַיָּב לְשַׁלֵּם כִּי "כָּל הַנָּאָה שֶׁלּוֹ" – מִפְּנֵי שֶׁהַדָּבָר נִמְצָא בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל הַשּׁוֹאֵל לַהֲנָאָתוֹ, כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְאֵין הוּא מְשַׁלֵּם שְׂכַר שִׁמּוּשׁ, לְפִיכָךְ קִבֵּל עַל עַצְמוֹ אַחְרָיוּת גְּמוּרָה לְהַחֲזִיר אֶת הַדָּבָר בְּכָל מִקְרֶה שֶׁיִּהְיֶה.

רַק בְּמִקְרֶה אֶחָד שֶׁל אֹנֶסִין יְהֵא הַשּׁוֹאֵל פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, וְהִיא, כְּשֶׁהַבְּהֵמָה "מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה". הַגְּמָרָא מִסְבִּירָה שֶׁשּׁוֹאֵל פָּטוּר מִפְּנֵי שֶׁהַשּׁוֹאֵל שָׁאַל אֶת הַפָּרָה כְּדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּהּ מְלָאכָה וְלֹא רַק לְהַאֲכִילָהּ וּלְהַעֲמִידָהּ בָּרֶפֶת (ב"מ דַּף צוּ:).

• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע
אחיה ידע

וג' הֶסְבֵּרִים בַּדָּבָר:

א. מִשּׁוּם שֶׁהַמַּשְׁאִיל פָּשַׁע שֶׁלֹּא בָּדַק לִפְנֵי שֶׁמָּסַר לוֹ בְּהֵמָה זוֹ אוֹ כְּלִי זֶה (רַמְבַּ"ן וְרִיטְבָּ"א), וַהֲרֵי יָדַע שֶׁרוֹצֶה הַשּׁוֹאֵל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ וְלֹא לְהַעֲמִידָהּ ב'כִּלְתָּא'...

ב. מִשּׁוּם שֶׁהַמַּשְׁאִיל יָדַע שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁתַּכְחִישׁ (תִּחְלֹשׁ) בִּמְלָאכָה, וְהִתִּירָהּ לְזֶה (נִמּוּקֵי יוֹסֵף), שֶׁהֲרֵי יָדַע שֶׁבִּרְצוֹנוֹ לַעֲבֹד בָּהּ וְלֹא לְהַעֲמִידָהּ ב'כִּלְתָּא'... וְאִם הִתִּיר לוֹ לְהֶחְלִישָׁה בִּמְלָאכָה וּלְהוֹרִיד אֶת דַּרְגַּת כּוֹחָהּ וְחָזְקָתָהּ לְרָמָה נְמוּכָה יוֹתֵר – א"כ גַּם הִתִּיר לְהוֹרִידָהּ מִדַּרְגַּת חָזְקָתָהּ הָאַחֲרוֹנָה עַד לְמַצָּב מוֹתָהּ, שֶׁהֲרֵי מָה זֶה מְשַׁנֶּה אִם הוֹרְגָהּ חֶצְיָהּ (רַק מַחְלִישָׁה) אוֹ הוֹרְגָהּ כֻּלָּהּ (מֵחֲלִישָׁה עַד שֶׁמֵּתָה מֵהַמְּלָאכָה)? (רַשְׁבָּ"א)

ג. מִשּׁוּם שֶׁאַגְּלַאי מִלְּתָא (הִתְבָּרֵר הַדָּבָר) שֶׁהִיא 'שְׁאֵלָה' בְּטָעוּת, שֶׁלֹּא הָיְתָה רְאוּיָה לִמְלָאכָה (מַחֲנֵה אֶפְרַיִם), וַהֲרֵי הִשְׁאִילָה לָעֲבוֹדָה וְלֹא לְהַעֲמִידָהּ בְּכִלְתָּא...

✷ **מַשְׁאִיל** – מִי שֶׁמּוֹסֵר לַחֲבֵרוֹ דָּבָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, בְּלִי לִדְרֹשׁ תַּשְׁלוּם עַל כָּךְ.

✷ **מַשְׂכִּיר** – מִי שֶׁמּוֹסֵר לַחֲבֵרוֹ (הַשּׂוֹכֵר) דָּבָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, בִּתְמוּרָה לְשָׂכָר שֶׁמְּשַׁלֵּם הַשּׂוֹכֵר.

פסוקי ד' שומרים מחומש "שמות"

פרשת "משפטים" פרק כ"ב

ה) כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים, וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ, אוֹ הַקָּמָה, אוֹ הַשָּׂדֶה שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם, הַמַּבְעֵר אֶת הַבְּעֵרָה. ו) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים, לִשְׁמֹר, וְגֻנַּב, מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַّנָּב, יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם. ז) אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַّנָּב, וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים, אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ, בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ. ח) עַל כָּל דְּבַר פָּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה, אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים, יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם, אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים, יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ. ט) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה, וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר; וּמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה, אֵין רֹאֶה. י) שְׁבֻעַת ה', תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ, בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ; וְלָקַח בְּעָלָיו, וְלֹא יְשַׁלֵּם. יא) וְאִם גָּנֹב יִגָּנֵב, מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם, לִבְעָלָיו. יב) אִם טָרֹף יִטָּרֵף, יְבִאֵהוּ עֵד, הַטְּרֵפָה, לֹא יְשַׁלֵּם. יג) וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ, וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת; בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ, שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם. יד) אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ, לֹא יְשַׁלֵּם: אִם שָׂכִיר הוּא, בָּא בִּשְׂכָרוֹ. טו) וְכִי יְפַתֶּה אִישׁ, בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ, מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ, לְאִשָּׁה.

משימות:

סמן בצבע <u>צהוב</u>:

1. היכן שכתוב שאם השומר ישבע שנגנבה יהיה פטור?
2. היכן שכתוב שאם השומר ישבע שנאנסה יהיה פטור?
3. היכן שכתוב ששואל חייב באונסין?
4. היכן שכתוב את דין ה"שוכר"?

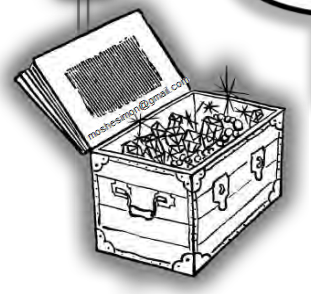

פרק המפקיד

שאלות על המושגים

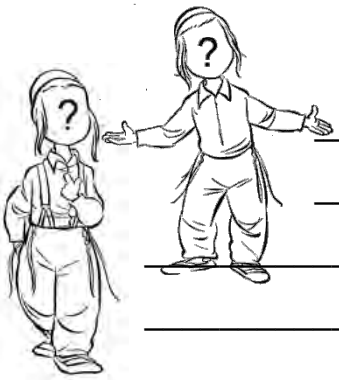

מי אני?

א. לא משתמש בפיקדון **ולא** מקבל שכר עבור השמירה _____

ב. לא משתמש בפיקדון **ומקבל** שכר עבור השמירה _____

ג. משתמש בפיקדון **אך** משלם עבור ההשתמשות _____

ד. משתמש בפיקדון **ולא** משלם עבור ההשתמשות _____

מלא טבלה זו! (פטור / חייב)

המקרה / השומר	פשיעה	גניבה ואבידה	אונס	מתה מחמת מלאכה
שומר חנם				
שומר שכר				
שוכר				
שואל				

ענה בכתב ברור!

א) על כמה שומרים מדברת התורה, ומה שמותיהם? _____

_____

ב) מי מבין השומרים רשאי להשתמש בפיקדון? _____

_____

ג) מי מהשומרים אינו רשאי להשתמש בפיקדון? _____

ד) על איזה מקרה חייבים כל השומרים? _____

ה) מי הם שני השומרים שדיניהם שוה? _____

ו) מי מהשומרים חייב בשבועת השומרים? _____

ז) איך מסבירה **הגמרא** (מובא ברש"י) את הסיבה שהשואל פטור ב'מתה מחמת מלאכה'?

_____

ח) באר ג' הסברים לדברי הגמרא המובאים ברש"י "...ולא לאוקמא בכילתא"

א. _____

ב. _____

ג. _____

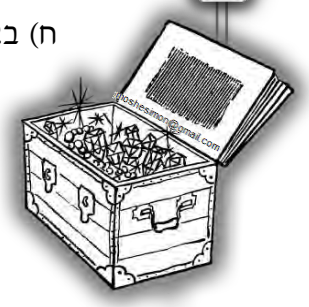

אחיה ידע
• לכבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה ג

פרק המפקיד

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"**אמר הריני משלם**... למי משלם למי שהיה הפקדון אצלו **שהרי אמר אשלם**"...
(רמב"ם הלכות שאלה ופקדון ח, א)

תמונה

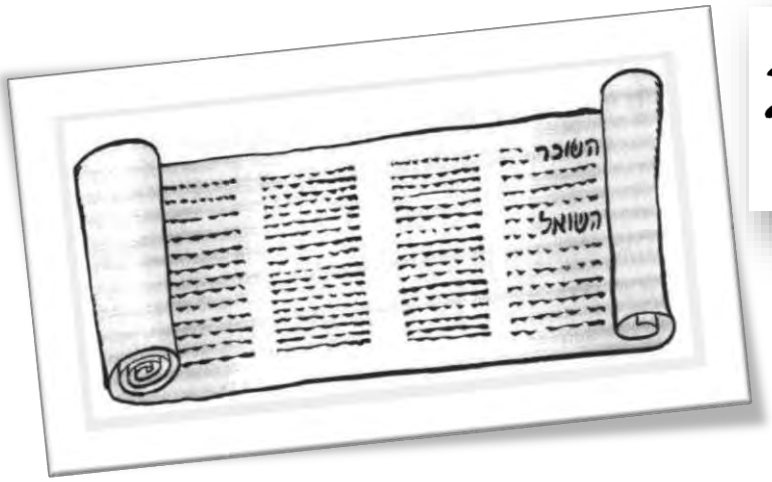

מה טמון בתמונה זו?
(הקשר לסוגיה שלנו)

_____

רש"י

רבן של ישראל ורש"י לכל החיבורים שנתחברו לך פירוש, הם פי' רש"י ז"ל. ומה רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו ותשובתו מתוך דבריו, כולם נכונים למדין. אין מעלתו נכרת רק ליחידים, **כי במלה אחת יכלול לפעמים תירוצים של חבילי קושיות....**
(רבינו המאירי בהקדמתו למס' אבות)

- הסבר ע"פ רש"י: "הואיל וכל הנאה שלו בדיבורא לא מקני ליה כפילא"? _____
_____
- איך רש"י מסביר למה הייתי חושב שקשה מהברייתא על הלישנא קמא, ולמה אכן לא קשה מהברייתא על הלישנא קמא של רב פפא? _____
_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מהם ב' הטעמים בגמרא ששואל שאומר שישלם לא יקבל כפל?
_____
- מה ההבדל בין ב' טעמים אלו? _____
_____
- הסבר את גירסת רבינו חננאל "אלישנא קמא דרב פפא ודאי הויא תיובתא"! _____
_____

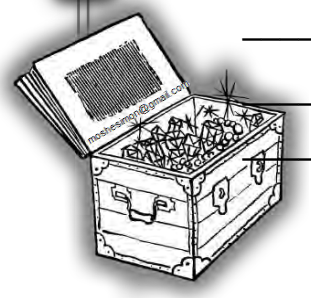

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כבסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

העמק דבר

יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וחידות התורה

תמיד מספרים

מי אני ומה שמי...

"בָּא וּשְׁמַע סִפּוּר מְעַנְיֵן שֶׁשָּׁמַעְתִּי הַיּוֹם", אָמַר לִי מְנַשֶּׁה.

"הָרַב הִמְצִיא אֶת הַסִּפּוּר לִבְדֹּק אִם אָנוּ מְבִינִים אֶת הַסֵּגְיָה שֶׁל "הַקְנָאַת הַכֶּפֶל" בְּפֶרֶק "הַמַּפְקִיד". הַסִּפּוּר קְצָת מְסֻבָּךְ וְהָרַב בִּקֵּשׁ שֶׁנַּגִּיד לוֹ מָה הַדִּין בַּמִּקְרֶה הַמְיֻחָד הַזֶּה", אָמַר.

עִם רָצוֹן לַעֲזֹר אָמַרְתִּי לוֹ "אֲנִי לָמַדְתִּי פֶּרֶק הַמַּפְקִיד לִפְנֵי שָׁנָה – אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁאוּכַל לִזְכֹּר אֶת הַפְּרָטִים".

וְכָךְ סִפֵּר: "הָרַב סִפֵּר שֶׁאָדָם שֶׁקָּרְאוּ לוֹ שְׁמַרְיָה הִסְכִּים לִשְׁמֹר בְּחִנָּם עַל חֶפְצוֹ שֶׁל אָדָם בְּשֵׁם מַר חֵפֶץ. הַחֵפֶץ הָיָה מַעֲרֶכֶת מוּסִיקָה מְשֻׁכְלֶלֶת בְּיוֹתֵר, וְיָקָר מְאֹד. לְאַחַר שָׁבוּעַ הִגִּיעַ מַר חָפֵץ לְבֵיתוֹ שֶׁל שְׁמַרְיָה עַל מְנַת לִבְדֹּק אֶת מַצַּב הַמַּעֲרֶכֶת וְאִם שׁוֹמֵר הוּא כָּרָאוּי. כַּאֲשֶׁר הֵרְאָה לוֹ אֶת הַמַּעֲרֶכֶת שָׂם לֵב שֶׁהַדֶּלֶת בָּהּ מַכְנִיסִים אֶת הַדִּיסְק קְצָת שְׁבוּרָה. שְׁמַרְיָה נִגַּשׁ וְסִדֵּר אֶת זֶה וְהִתְנַצֵּל וְאָמַר לוֹ שֶׁהוּא הִשְׁאִיר אֶת הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן בַּסָּלוֹן וְאֶחָד הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים שֶׁבַּבַּיִת שִׂחֵק עִם זֶה.

מַר חֵפֶץ אָמַר לִשְׁמַרְיָה "כְּעֵת אֲשַׁלֵּם לְךָ עַל הֶמְשֵׁךְ הַשְּׁמִירָה וְאַקַּוֶּה שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ תִּזָּהֵר יוֹתֵר. אָבוֹא שׁוּב בְּעוֹד שָׁבוּעַ לִבְדֹּק אֶת הַמַּצָּב".

לְאַחַר יוֹמַיִם, שְׁמַרְיָה שָׂם לֵב שֶׁהַחֵפֶץ פָּשׁוּט נֶעֱלַם מֵהַמָּקוֹם בּוֹ הָיָה מֻנָּח. הוּא לֹא יָדַע לָשִׂית עֵצוֹת בְּנַפְשׁוֹ, וְלֹא יָדַע מָה עָלָה בְּגוֹרָלוֹ שֶׁל הַמַּעֲרֶכֶת הַיְקָרָה.

עַל מְנַת לְקַדֵּם אֶת פְּנֵי הָרָעָה הִתְקַשֵּׁר שְׁמַרְיָה לְמַר חָפֵץ וּשְׁדַּר לוֹ שֶׁהַכֹּל בְּסֵדֶר. בְּתִחְכּוּם רַב אַף בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמַּעֲרֶכֶת עַד שֶׁיָּבוֹא מַר חָפֵץ לְקַחְתּוֹ. מַר חֵפֶץ הִסְכִּים בְּחֵפֶץ לֵב וּבְכָךְ הִסְתַּיְּמָה הַשִּׂיחָה.

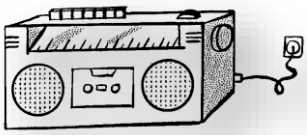

לְמָחֳרַת אוֹתוֹ יוֹם מָצָא שְׁמַרְיָה אֶת הַמַּעֲרֶכֶת וְאַף הִתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. לְפֶתַע, בְּאֶמְצַע הַשִּׁיר "נַפְשִׁי, נַפְשִׁי..." הִמְשִׁיךְ הַמַּעֲרֶכֶת לְנַגֵּן אֶת הַמִּלָּה "נַפְשִׁי" עוֹד כְּעֶשֶׂר פַּעֲמַיִם, "נַפְשִׁי, נַפְשִׁי, נַפְשִׁי, נַפְשִׁי, נַפְשִׁי, נַפְשִׁי..." וְאָז נִשְׁמַע פִּיצוּעַהַמַּעֲרֶכֶת שָׁבְקָה חַיִּים...

מִיָּד הֵרִים שְׁמַרְיָה טֶלֶפוֹן וְהִתְקַשֵּׁר לְמַר חָפֵץ וְהִבְטִיחַ לוֹ "אֲשַׁלֵּם לְךָ עַד הַפְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה! אַל דְּאָגָה!"

לְאַחַר כַּמָּה יָמִים קִבֵּל מַר חֵפֶץ טֶלֶפוֹן מִשְּׁמַרְיָה שֶׁהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁהִצְלִיחַ לְתַקֵּן אֶת הַמַּעֲרֶכֶת. כַּאֲשֶׁר מַר חֵפֶץ בָּא לְקַבְּלָהּ הוֹדִיעַ לוֹ שְׁמַרְיָה שֶׁהוּא שָׁמַע שֶׁמְּחִיר מַעֲרֶכֶת מְיֻחֶדֶת כְּמוֹ זוּ שֶׁבְּיָדוֹ עָלָה מְאֹד בַּיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים עֵקֶב שִׁטְפּוֹנוֹת עַזִּים בְּבָתֵּי חֲרֹשֶׁת בְּסִין וּבְיַפָּן.

אֲנִי הִבְטַחְתִּי לְשַׁלֵּם לְךָ מִיָּד כְּשֶׁהִתְקַלְקֵל הַמַּעֲרֶכֶת וְלָכֵן אֲנִי דּוֹרֵשׁ אֶת מְחִיר הַהִתְיַקְּרוּת! (הוּא טָעַן שֶׁדִּין הַהִתְיַקְּרוּת כְּדִין הַכֶּפֶל כֵּיוָן שֶׁהוּא 'שֶׁבַח שֶׁבָּא מֵהָעוֹלָם' וְצִיֵּן לוֹ אֶת דִּבְרֵי תּוֹס' בְּדַף לה. ד"ה וְאוֹתִיבִינִיהּ שִׁלֵּם...) וְהַשְּׁאֵלָה הִיא: מִי צוֹדֵק? וּמִי אָכֵן יְקַבֵּל אֶת הַהִתְיַקְּרוּת?"

מְנַשֶּׁה נָשַׂם עָמֹק לְאַחַר תֵּאוּר הַסִּפּוּר, וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ "אַתָּה בֶּאֱמֶת לֹא יוֹדֵעַ מָה הַדִּין?"

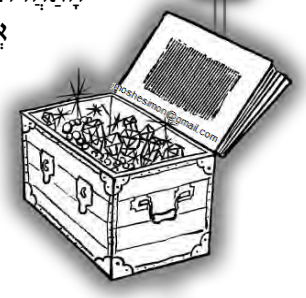

אחיה ידע • לתכנים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה ג

פרק המפקיד

"לא! אֲנִי אֵפִי' לא יוֹדֵעַ אִם שְׁמַרְיָה הוּא שׁוֹמֵר חִנָּם, שׁוֹמֵר שָׂכָר אוֹ שׁוֹאֵל! כְּמוֹ כֵן אֲנִי לא יוֹדֵעַ אִם הָיְתָה כָּאן פְּשִׁיעָה, גְּנֵבָה אוֹ אֲבֵדָה אוֹ שֶׁמָּא אַף אוֹנֶס. אוּלַי אַפִּי' מֵתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה!" קָרָא מְנַשֶּׁה. אֲנִי מְבֻלְבָּל לְגַמְרֵי!"

"הַתְּשׁוּבָה הִיא פְּשׁוּטָה" אָמַרְתִּי לוֹ "זֶה לא מְשַׁנֶּה אֵיזֶה שׁוֹמֵר הוּא וּמָה אֵרַע בְּפִקָּדוֹן! אֶת הַהִתְיַקְּרוּת הוּא לא יְקַבֵּל מִדִּין הִקְנֵאת כֶּסֶף (אוּלַי יְקַבֵּל שְׂכַר עֲבוֹדָתוֹ)! יוֹדְעִים לָמָּה?

"שפת חז"ל" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילה "**שכיח**" מקורו בלשון חז"ל ופירושו: מצוי, נפוץ.

היכן נמצאת מילה זו בסוגיה?_____

אחודה נא לכם חידה:

- היכן מצינו בסוגיה: מתחייב המזדכה, שואל שאינו נשאל, משלם שלא שילם ותנא שאינו תנא? (מצאו גם: בממממממ...)
- היכן בסוגיה יש דבר דומה למאמר חז"ל: "ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאילו עשה מצוה" (מסכת מכות דף כב:)?
- היכן מצאנו (בדף לד.) מודה ויש כפל, ומודה ואין כפל (בדף לד.)

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ ר' יוחנן אומר "**לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר...**" לאחר מכן הגמרא מביאה ראיה לדבריו מהברייתא שכתוב "**ואמר הריני משלם...**" ולכאורה למה שלא נדחה את הראיה על ידי שנאמר שהכוונה ששילם ממש למרות שכתוב "ואמר הריני..." על דרך שהסביר ר' יוחנן במשנה שלמרות שכתוב שילם הכוונה היא שאמר?

⊙ עיין בפסוקים של ד' השומרים (ע' 19) ומצא רמז לענין 'הקנאת הכפל' בפסוקי התורה!

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מתי חייב הגנב כפל ומתי חייב ד' וה'?

_____

_____

מגיד מישרים – הדיוק בלשון הנלמד

- רש"י אצלינו מביא את מאמר חז"ל במסכת חולין (בדף קמא.) "**אמר ליה ר' זירא: לאו אמינא לכו** (לא אמרתי לכם) **כל מתניתא (כל ברייתא) דלא תניא (שאינה שנויה) בי רבי חייא ובי רבי אושעיא משבשתא היא** (משובשת

אחיה ידע
• דגמים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

היא) **ולא תותבו מינה** (ואל תקשו ממנה) **בי מדרשא** (בבית מדרש)" ורש"י שם מסביר: רבי חייא ורבי אושעיא – סדרו את הברייתות ודקדקו בדברי כל חכם לומר כמו שאמר, אבל יש תַּנָּאִים הרבה, שמוסיפים על משנתם בדלמי (דברים דומים)...

- במשנה במסכת עדיות (פרק א משנה ג') נאמר: "הִלֵּל אוֹמֵר... שֶׁאָדָם חַיָּב לוֹמַר בִּלְשׁוֹן רַבּוֹ".
- בפרקי אבות נאמר: " וְהַתּוֹרָה נִקְנִית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה דְּבָרִים... ... וְהַמְכַוֵּן אֶת שְׁמוּעָתוֹ" (פרק ו').

דברי חכמים כדרבונות...

שַׁמַּאי אוֹמֵר... **אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה**... (אבות א, טו):

לסיכום:

בסוגיה הצאת למדנו ש _____

_____

_____

מפתחות הסוגיה

מחלוקות בסוגיה: _____

האמוראים בסוגיה: _____

בעלי חיים בסוגיה: _____

סוגי אנשים בסוגיה: _____

סמן ☑ בדף מפתחות הסוגיה (בעמוד) את מילות המפתח!

ראשונים כמלאכים

אביי:

היה תלמיד של:
רבה ורב יוסף.
לפני שנולד - מת אביו, ובלידתו - מתה אמו.
יש אומרים שהיותו יתום מאב ואם מרומז
בראשי תיבות "**א**שר **ב**ך **י**רוחם **י**תום" (הושע יד,ד)
רש"י ז"ל כתב כי נראה בעיניו
ששם אביו של אביי היה כייליל (זבחים דף קיב).
אביי גדל אצל רבה בר נחמני, שהיה דודו.
הלכה כמותו כשחולק על רבא רק ביע"ל קג"ם

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה ד' פרק המפקיד

מהגמרא בדף לד. "פשיטא" בסוף העמוד עד "אמר רב הונא משביעין"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

בחר לך!

הקף את האות של התשובה הנכונה וחבר את האותיות!

✷ **לא שנא**
ר. לא שנוי ש. לא משנה ת. לא שנה

✷ **אנן**
ל. הם מ. כולנו נ. אנו

✷ **תיקו**
ג. תיתקע ד. תיק ה. תעמוד

✷ **או דלמא**
ח. או למה ט. או שמא (אולי) י. או עני

✷ **הא קאמר**
ד. זה אמר ה. אבל אמר ו. הרי הוא אמר

✷ **מי אמרינן**
א. מי אומר ב. האם אנו אומרים ג. מי אמר

✷ **מאי**
ה. מה הדין ו. מי ז. מדוע

מה יצא?_____

כפילא?

נָטָה קָו יְתָאֲרֵהוּ (מתח קו) הבחן בהבדלים שבכל קבוצה!

מהדר קא הדר ביה	>	♦ אבינו
מהדר קא הדרי בהו	>	♦ בדיבור עומדים
במלתיה קאי	>	♦ בדיבורו עומד
במלתא קיימי	>	♦ ודחה הוא דוחה לו
ודחויי הוא דקא מדחי ליה	>	♦ ודחה הם דוחים לו
ודחויי הוא דקא מדחו ליה	>	♦ חזור הוא חוזר בו
מצי אמר להו	>	♦ חזור הם חוזרים בהם
מצו אמרי ליה	>	♦ יכול לומר להם
כי אקנאי	>	♦ יכולים לומר לו
כי אקני	>	♦ כאשר אני מקנה
לאבוכון	>	♦ כאשר הקנה
אבונא	>	♦ לאביכם
דאבוהון	>	♦ לכם
דעבד לי	>	♦ לעצמנו (לנו)
דעבדת ליה	>	♦ קורת רוחו
נייח נפשאי	>	♦ קורת רוחי
נייח נפשיה	>	♦ של אביהם
לדידכו	>	♦ שעשה לי
לדידן	>	♦ שעשית לו

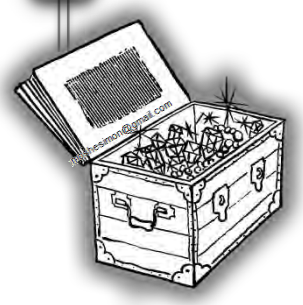

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד – סוגיה ד – פרק המפקיד

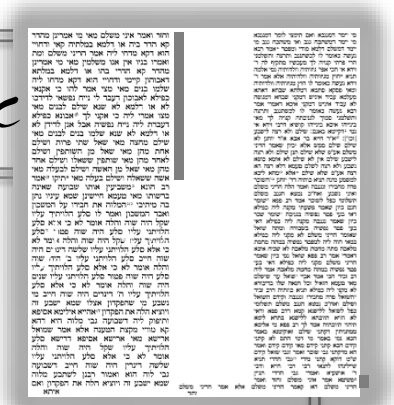

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

כל מילה פנינה

כתוב במילים של הגמרא!

שימו לב למספר השורות המדוייקות!

הפשיטא: _____ _____ _____

_____ _____ _____ _____

הטעם של הפשיטא: _____ _____

_____ _____

איבעיא 1 (המקרה): _____

_____ _____ _____ _____

_____ _____

הטעם **לא לתת** כפל: _____

_____ _____ _____

הטעם לתת כפל: _____ _____

_____ _____ _____ _____

_____

ה פשיטא אמר איני משלם וחזר ואמר הריני משלם הא קאמר הריני משלם אלא אמר הריני משלם וחזר ואמר איני משלם מאי מי אמרינן מהדר קא הדר ביה או דלמא במלתיה קאי ודחויי הוא דקא מדחי ליה אמר הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו או דלמא במלתא דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדחו ליה שלמו בנים מאי מצי אמר להו כי אקנאי כפילא לאבוכון דעבד לי נייח נפשאי לדידכו לא או דלמא לא שנא שילם לבנים מאי מצו אמרי ליה כי אקני לך ו אבונא כפילא דעבדת ליה נייח נפשיה אבל אנן לדידן לא או דלמא לא שנא שלמו בנים לבנים מאי שילם מחצה מאי שאל שתי פרות ושילם אחת מהן מאי שאל מן השותפין ושילם לאחד מהן מאי שותפין ששאלו ושילם אחד מהן מאי שאל מן האשה ושילם לבעלה מאי אשה ששאלה ושילם בעלה מאי ז תיקו ח אמר

איבעיא 2 (המקרה): _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

הטעם **לא לתת** כפל: _____ _____ _____

הטעם לתת כפל: _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

איבעיא 3 (המקרה): _____ _____

הטעם **לא** לתת כפל: _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

_____ _____ _____ _____ _____

הטעם לתת כפל: _____ _____

איבעיא 4 (המקרה): _____ _____

הטעם **לא** לתת כפל: _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

הטעם לתת כפל: _____ _____

איבעיא 5 (המקרה): _____ _____ _____

איבעיא 6 (המקרה): _____ _____

איבעיא 7 (המקרה): _____ _____ _____ _____ _____ _____

איבעיא 8 (המקרה): _____ _____ _____ _____ _____ _____

איבעיא 9 (המקרה): _____ _____ _____ _____ _____

איבעיא 10 (המקרה): _____ _____ _____ _____ _____

איבעיא 11 (המקרה): _____ _____ _____ _____

מסקנה: _____

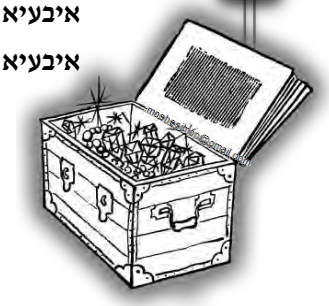

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

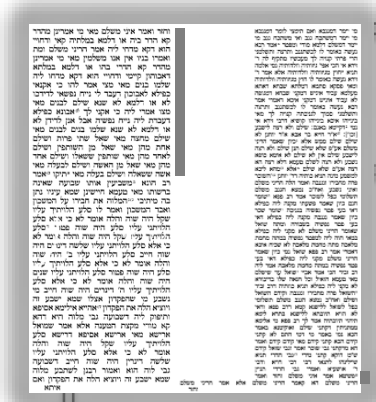

אוצרות התלמיד סוגיה ד' פרק המפקיד

ירושלמי והבנת האמרא

לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

מלא טבלה זו בלשונך

סוגיית כפיל"א - כפל י"א
י"א ספיקות בענין הקנאת "כפל"

המקרה

הסיבה **לא להקנות** כפל	הסיבה **להקנות** כפל
אמר הריני משלם וחזר ואמר איני משלם	
אמר הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמים	
שלמו בנים	
שילם לבנים	
שילמו בנים לבנים	
שילם מחצה	
שאל שתי פרות ושילם אחת מהן	
שאל מן השותפים ושילם לאחד מהן	
שותפין ששאלו ושילם אחד מהן	
שאל מן האשה ושילם לבעלה	
האשה ששאלה ושילם בעלה	

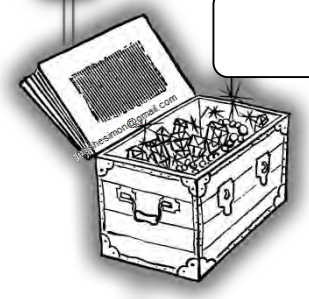

משימות

- ציין את האיבעיות שמדובר בהן על **חצי הכפל** בצבע כחול ואלה שמדובר בהן על **כל הכפל** באדום?
- בכמה איבעיות מדובר בשואל ובכמה בשאר שומרים? **שואל**: _____ **שאר שומרים**: _____
- בכמה איבעיות מדובר ב**אדם שמת**? _____

אוצרות התלמיד סוגיה ד' פרק המפקיד

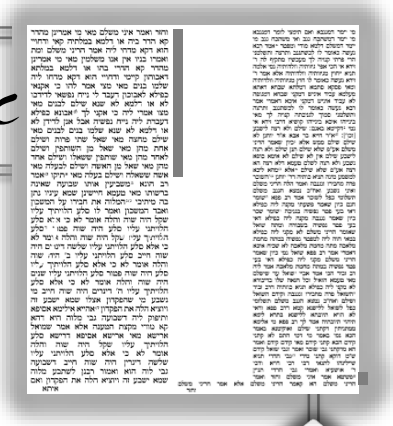

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (⚠אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **אָמַר הַרִיבִי מְשַׁלֵּם** - אָדָם שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לְשַׁלֵּם – לִפְנֵי בֵּית הַדִּין, נֶחְשָׁב הַדָּבָר כִּפְסַק דִּין, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ וְעָלָיו לְשַׁלֵּם (וְיֵשׁ רִאשׁוֹנִים הַחוֹלְקִים בַּדָּבָר).

✷ **חוֹב אֲבִיהֶם** – אֵין הַבָּנִים חַיָּבִים לְשַׁלֵּם אֶת חוֹב אֲבִיהֶם אֶלָּא אִם כֵּן הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם נְכָסִים הַמְשֵׁעְבָּדִים לְחוֹב זֶה. כמו"כ אִם הִנִּיחַ לָהֶם חֵפֶץ שֶׁהָיָה מֻפְקָד עַל שְׁמִירָתוֹ אֵין הֵם חַיָּבִים לַשָּׁמוּר.

✷ **נְכְסֵי מְלוֹג** – כַּאֲשֶׁר אִשָּׁה מִתְחַתֶּנֶת וּמַכְנִיסָה נְכָסִים (רְכוּשׁ) לְבֵית בַּעְלָהּ תִּקְּנוּ חֲכָמֵינוּ שֶׁיֵּשׁ ב' אֶפְשָׁרוּיוֹת:

א. לְהַחְשִׁיב נְכָסִים אֵלּוּ כ"נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל" שֶׁאָז הַנְּכָסִים נִכְנָסִים לְגַמְרֵי לִרְשׁוּתוֹ שֶׁל הַבַּעַל אוּלָם עָלָיו לְשַׁלֵּם לָהּ (בְּמִקְרֶה שֶׁמְּגָרְשָׁהּ וְכַד') אֶת שׁוֹוִי הַנְּכָסִים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בְּעֵת הַנִּשּׂוּאִין, בְּכָל מִקְרֶה - בֵּין אִם מְחִיר הַנְּכָסִים יָרְדוּ לְאַחַר מִכֵּן וּבֵין אִם עָלוּ (כ'בַּרְזֶל' שֶׁלֹּא מִשְׁתַּנֶּה בְּקַלּוּת).

ב. נִתַּן לְסַכֵּם שֶׁיִּהְיוּ נְכָסִים אֵלּוּ "נִכְסֵי מְלוֹג" כַּאֲשֶׁר הַנְּכָסִים עַצְמָן יִשָּׁאֲרוּ בִּרְשׁוּת הָאִשָּׁה (הַקֶּרֶן) אוּלָם הַבַּעַל יֹאכַל אֶת ה"פֵּרוֹת" (פֵּרוֹת שָׂדֶה כִּפְשׁוּטָם, שְׂכַר דִּירָה שֶׁל בַּיִת אוֹ גִּזּוֹת וּוְלָדוֹת שֶׁל צֹאן). בְּמִקְרֶה שֶׁמְּגָרְשָׁהּ אוֹ כְּשֶׁיָּמוּת יַחֲזִיר לַהּ אֶת הַנְּכָסִים כְּמוֹ שֶׁהֵם, בֵּין אִם הִשְׁתַּבְּחוּ וּבֵין אִם לֹא. נְכָסִים אֵלּוּ נִקְרָאוּ "מִלּוג" מִלְּשׁוֹן "מְלִיגַת נוֹצוֹת" (מְרִיטָתָם) עַל שֵׁם שֶׁבִּמְלִיגַת הַנּוֹצוֹת יוֹרֵד רַק הַנּוֹצוֹת אֲבָל עִקַּר הָעוֹף נִשְׁאַר כְּמוֹת שֶׁהָיָה.

וּלְסִכּוּם: אִם קָבְעוּ נְכָסִים כ"נִכְסֵי מְלוֹג" תִּקְּנוּ חֲכָמִים:

א. שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהֵם נְשׂוּאִים – הַבַּעַל אוֹכֵל אֶת ה"פֵּרוֹת" (מָה שֶׁהַנְּכָסִים מַכְנִיסִים (מַרְוִיחִים) שַׁיָּךְ לַבַּעַל), אֲבָל "הַקֶּרֶן" (הַנְּכָסִים עַצְמָם) שַׁיָּךְ לְאִשָּׁה. הַבַּעַל נֶחְשָׁב ל"אַפּוֹטְרוֹפּוֹס" (אַחְרָאִי) עַל נְכָסִים אֵלּוּ וְהוּא אַחְרָאִי עַל תַּחְזוּקָתָם.

ג. אִם הַבַּעַל מְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ (נוֹתֵן לָהּ "גֵּט") הוּא צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לָהּ אֶת הַנְּכָסִים כְּמוֹ שֶׁהֵם.

ב. אִם הוּא מֵת – הַנְּכָסִים חוֹזְרִים לְאִשָּׁה כְּמוֹ שֶׁהֵם.

ג. אִם הָאִשָּׁה מֵתָה קֹדֶם – הַבַּעַל "יוֹרֵשׁ" אֶת ה"קֶרֶן" שֶׁל אִשְׁתּוֹ.

תִּיקוּ – הַשְּׁאֵלָה תַּעֲמֹד בִּמְקוֹמָהּ בְּלִי פִּתְרוֹן. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַמִּילָה "תִּקּוּ" הִיא נוֹטְרִיקוֹן שֶׁל "תִּשְׁבִּי יִתָּרֵץ קֻשְׁיוֹת וּאַבְעִיוֹת". וְהַכַּוָּנָה לְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הַתִּשְׁבִּי שֶׁיָּבֹא בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְיִפְתֹּר אֶת כָּל הַסְּפֵקוֹת.

לִפְעָמִים אוֹמְרִים חֲז"ל שֶׁהַדָּבָר יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ וְיֹאמַר שֶׁל מִי הוּא, לֹא עַל יְדֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וּנְבוּאָה וְכַדּוֹמֶה, אֶלָּא עַל יְדֵי שֶׁאֲנָשִׁים לֹא יְשַׁקְּרוּ כְּשֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב (ק"ש).

בַּדֶּרֶךְ כְּלָל כְּשֶׁיֵּשׁ סָפֵק בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת כְּמוֹ בְּמִקְרִים שֶׁל תִּיקוּ אָנוּ מַשְׁאִירִים אֶת הַמָּמוֹן בְּחֶזְקָתוֹ.

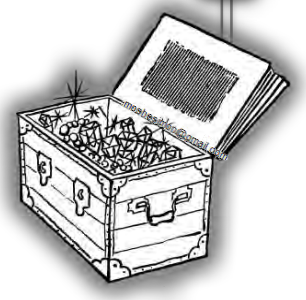

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה ד' פרק המפקיד

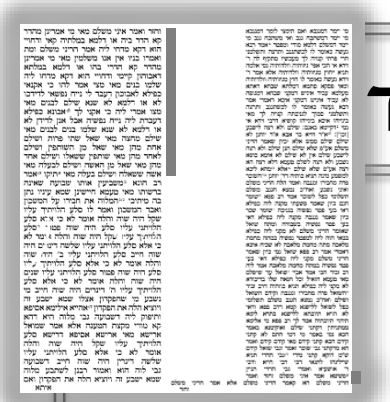

שאלות על המושגים

ענה בכתב ברור!

1. אם אדם מתחרט ממה שהתחייב בבית דין האם הוא יכול להיפטר מתשלום? _____
2. האם אדם חייב לשלם את חוב אביו לאחר שאביו נפטר? _____
3. לאילו נכסים קוראים "נכסי מלוג" ולמה נקראו כך? _____

_____

4. מה הם ה"פירות" של נכסי מלוג, במקרה של בית? במקרה של פרה? _____

_____

5. למי שייכים הפירות והקרן כשהבעל והאשה נשואים? _____
6. למי שייכים הפירות והקרן כשהבעל והאשה מגורשים? _____
7. למי שייכים הפירות והקרן כשהבעל מת והאשה חיה? _____
8. למי שייכים הפירות והקרן כשהאשה מתה והבעל חי? _____

נכון ☑ או לא נכון ☒: (אם לא נכון, תקן את המשפט שיהא נכון!)

א. ☐ בנכסי מלוג הבעל אוכל פירות כל זמן שהוא חי.

ב. ☐ בנכסי מלוג הקרן שייכת לאשה כל זמן שהיא חיה.

ג. ☐ אב שנפטר באמצע שמירה על חפץ, חייבים בניו להמשיך לשמור.

ד. ☐ אשה בנכסי בעלה אפוטרופוס היא.

ה. ☐ הבנים חייבם לשלם את החוב שהניח להם אביהם אם לא השאיר להם נכסים.

"לשון חז"ל" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

הביטוי "**תיקו**" מקורו בלשון חז"ל.

מה הפירוש המילולי של מילה זו? _____

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

בכל הי"א ספיקות של הגמרא פסקו הרמב"ם והרי"ף שיחלוקו בין בעל הפרה לשומר היות ואין הכפל מוחזק אצל אחד מהם והוי ממון המוטל בספק ויחלוקו בכפל או בשבח. הר"י והרא"ש פסקו שהכפל והשבח יגיעו למפקיד שהפרה היתה מוחזקת בבעלותו.

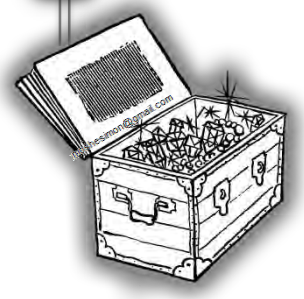

אחיה ידע
• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד סוגיה ד' פרק המפקיד

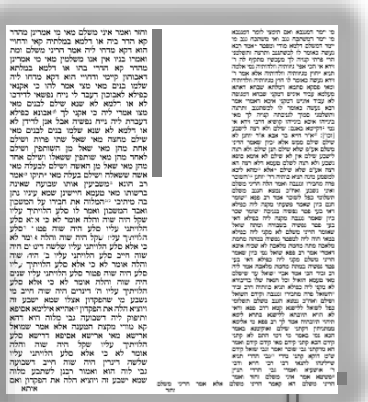

תמונה

רשום (מתחת לתמונה) איזו תמונה ממחישה

את המקרה של "שותפים ששאלו"

ואיזו ממחישה "שאל מן השותפים"!

נמק! _____

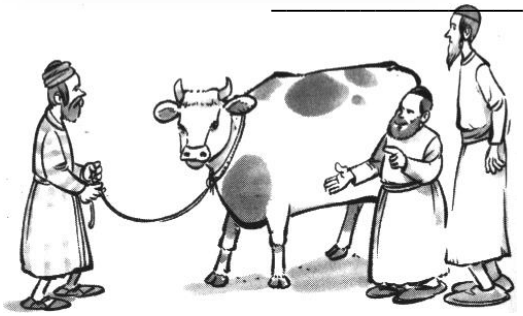

_____

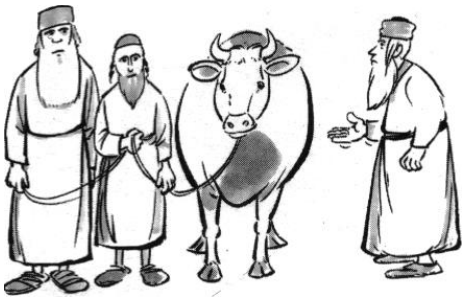

_____

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו כהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- למה רש"י מדגיש ב"שלמו בנים" שקודם נגנבה ואח"כ מת האב?

_____

- למה רש"י מדגיש ב"שילם לבנים" שקודם מת המפקיד ורק לאח"מ נגנבה?

_____

- מה קשה ברש"י ד"ה שאל שתי פרות מהסוגיא הקודמת בדף לד.?

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מה הקשה תוס' על הסברו של רש"י בענין שאל מן האשה ושילם לבעלה?

_____

איך מיישב זאת בתוס' הרא"ש: _____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

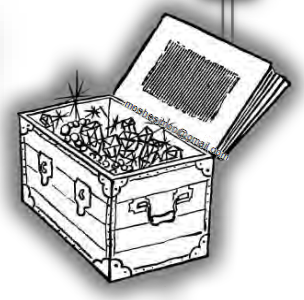

אחיה ידע
• לקבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

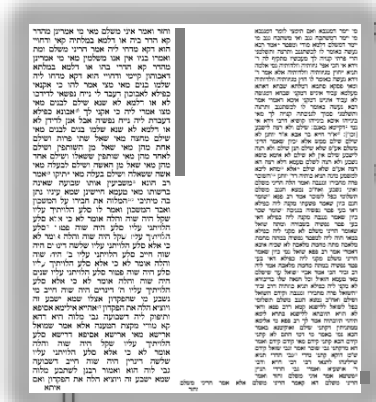

אוצרות התלמוד סוגיה ד' פרק המפקיד

העמק דבר

יָהֵב בָּכְיָתָא לְבַכִּימִין... (דניאל ב, כז)

עיון, חידוד ויישום התורה

מיין את כל הי"א האיבעיות לפי נושאים!

ניתן להשתמש בנושאים אלו: בעל בנכסי אשתו, חרטה (חזרה),

שותפים, יורשים, מחצה, פרות, השאלה, חצי כפל...

תמיד מספרים

מעשה (שלא) היה

ספק ספק ספיקא

"עַכְשָׁו תּוֹרִי לְסַפֵּר סִפּוּר" אָמַר אֶפְרַיִם.

רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שָׁאֲלוּ שְׁנֵי שְׁוָרִים מ'אַחִים תּוּתִי' בע"מ, הַמְנַהֲלִים גְּמ"ח הַשְׁאָלַת שְׁוָרִים. לְאַחַר שְׁבוּעַיִם נוֹדַע לִרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁאֵרַע אָסוֹן גָּדוֹל בְּבִנְיַן הַשַּׁיָּךְ ל'אַחִים תּוּתִי'. הָרְצָפָּה קָרְסָה וּשְׁנֵי הָאַחִים 'תּוּתִי' נֶהֱרְגוּ. לְאַחַר שֶׁהָלְכוּ לְנַחֵם אֶת בְּנֵי מִשְׁפַּחַת תּוּתִי חָזְרוּ הַבַּיְתָה וְנִדְהֲמוּ לִרְאוֹת שֶׁנִּגְנְבוּ מֵהֶם הַשְּׁוָרִים הַמֻּשְׁאָלִים. "אַהָה, וְהוּא שָׁאוּל" צָעֲקוּ מִיָּד (כִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק בְּסֵפֶר מְלָכִים פֶּרֶק ו' פָּסוּק ה'). שְׁנֵיהֶם מִיָּד רָצוּ לְסַפֵּר לַאֲחֵרִים אֶת מָה שֶׁאֵרַע, וּבַדֶּרֶךְ, חָצוּ כְּבִיש שֶׁלֹּא בְּמַעֲבָר חֲצִיָּה! רֶכֶב חוֹלֵף פָּגַע בָּהֶם וּשְׁנֵיהֶם נֶהֱרְגוּ ל"ע.

הַבֵּן שֶׁל רְאוּבֵן, שֶׁהָיָה סוֹחֵר מִמֵּלַח, קָרָא לִבְנוֹ שֶׁל אֶחָד הָאַחִים תּוּתִי לְבָא לְבֵית דִּין וְהִבְטִיחַ לוֹ (בב"ד) תַּשְׁלוּם עָבוּר חֲצִי שׁוֹר אֶחָד. הוּא נִמֵּק אֶת הַחְלָטָתוֹ בְּכָךְ שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ שֶׁהַשּׁוֹר נִגְנַב וְנִמְכַּר (אוֹ נִשְׁחַט) מַהֵר, וְלָכֵן אִם יִמְצְאוּ אֶת הַגַּנָּב הוּא יְשַׁלֵּם חֲמִשָּׁה שְׁוָרִים. כַּאֲשֶׁר הוּא יַצִּיעַ תַּשְׁלוּם עָבוּר חֲצִי שׁוֹר אֶחָד אוּלַי יִזְכּוּ בְּרֶבַע מֵהַכֶּפֶל שֶׁהֲרֵי הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם חֲמִשָּׁה שְׁוָרִים וְאָז יָצָא שֶׁהוּא שִׁלֵּם מְחִיר חֲצִי שׁוֹר וְהִרְוִיחַ שׁוֹר שָׁלֵם!

לְאַחַר יוֹמַיִם בָּהֶם לֹא נִמְצָא הַגַּנָּב, הִתְיָאֵשׁ הַבֵּן שֶׁל רְאוּבֵן וְאָמַר לְאוֹתוֹ בֵּן מִשְׁפַּחַת תּוּתִי שֶׁהוּא מִתְחָרֵט.

אילו מן הספיקות קשורים לספק שלפניהם?

מתח קו בין הנקודות! לדוגמה:

- אמר הריני משלם וחזר ואמר איני משלם
- אמר הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמים
- שלמו בנים
- שילם לבנים
- שילמו בנים לבנים
- שילם מחצה
- שאל שתי פרות ושילם אחת מהן
- שאל מן השותפים ושילם לאחד מהן
- שותפין ששאלו ושילם אחד מהן
- שאל מן האשה ושילם לבעלה
- האשה ששאלה ושילם בעלה

בְּאוֹתוֹ עֶרֶב מָצְאוּ אֶת הַגַּנָּב כַּאֲשֶׁר הוּא צוֹלֶה נִתְחֵי בָּשָׂר עַל הָאֵשׁ!

האם יש צד קלוש שיקבל שור שלם מתוך הכפל שהגנב ישלם? בכמה ספיקות תלוי הדבר? סמן ברשימה למעלה ⇧!

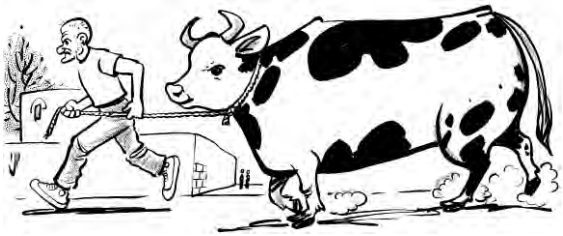

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד – סוגיה ד' פרק המפקיד

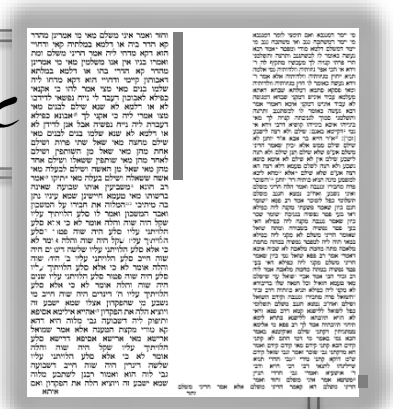

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

אחודה נא לכם חידה:

✷ היכן מצינו חצי שהוא שלם? _____

✷ להלן מושגים מ"ימים הנוראים" מצא למה הם דומים בסוגיה?

• תקיעה • והיה ביום ההוא • אחת שאלתי • תפילת 'היום הרת עולם' • חרטה • לקיים קבלות • נחת רוח • ערב ר"ה עד יוה"כ • הכרת הטוב • לעשות נח"ר

מי אני?

אני אחד משניים

נשארתי 'חי' כשהסתלק הצדיק

מצופה ממני להשיג כערכי

ארבע איבעיות סביבי, מי אני?

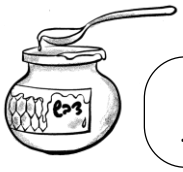

מת? גנב? שואל? אשה? בעל?
קורת רוח? בנים? מפקיד? שומר? חציץ? פרה...

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ אם אדם זר היה מציע לשלם על הפרה שנגנבה מבית השומר האם היה מקבל כפל? למה?

⊙ למה כאשר אמר 'איני משלם' (למרות שכבר הבטיח בב"ד שישלם) יש צד לומר שאם כוונתו רק להטריחו כבר אינו זוכה בכפל ואילו אם בהתחלה אמר איני משלם ורק בסוף אמר שישלם פשיטא לגמרא שמגיע לו כפל?

⊙ "שאל שתי פרות ושילם אחת מהן מאי" ופירש"י משום שפרה שלימה שילם. למה בפרה שלימה ישתנה הדבר?

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

באילו מקרים מיוחדים סוברים חכמים מסויימים שאדם קונה דבר שלא בא לעולם?

_____

מגיד מישרים – מחילה בלב

• הַגְּמָרָא מִסְתַּפֶּקֶת בְּמִקְרֶה שֶׁאָדָם הִבְטִיחַ לְשַׁלֵּם אוּלָם לְאַחַר מִכֵּן הִתְחָרֵט וְאוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, עיי"ש.

אִם אָדָם מוֹדֶה שֶׁמָּחַל **בְּלִבּוֹ** לַחֲבֵרוֹ עַל **מָמוֹן** וְאַחַר כָּךְ רוֹצֶה לְהִתְחָרֵט דָּנוּ הַפּוֹסְקִים אִם הַדָּבָר אֶפְשָׁרִי.

לְאוֹר זֹאת כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁהַנּוֹהֲגִים לִמְחֹל לְחַבְרֵיהֶם בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר כְּדַאי שֶׁיֵּעָשׂוּ זֹאת בְּפֶה מָלֵא, וּכְמוֹ שֶׁעוֹשִׂים אֵלּוּ הַנּוֹהֲגִים לוֹמַר בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אֶת "תְּפִלָּה זַכָּה" שֶׁבְּנֵסַח שָׁם אוֹמְרִים בְּפֶה מָלֵא שֶׁמּוֹחֲלִים עַל הַחוֹבוֹת.

• אָדָם שֶׁמָּחַל **בְּלִבּוֹ** עַל צַעַר שֶׁעָשָׂה לוֹ חֲבֵרוֹ בְּגוּפוֹ אוֹ שֶׁצִּעֲרוֹ בִּדְבָרִים וּמָחַל לוֹ **בְּלִבּוֹ**, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְחָרֵט עַל כָּךְ (רַבֵּינוּ הַחִיד"א).

• אָדָם שֶׁאֵינוֹ מְסֻגָּל לִמְחֹל בְּלֵב הָאֵם כְּדַאי לִפְחוֹת לִמְחֹל בַּפֶּה? בַּס' מַעֲשֵׂה אִישׁ מוּבָא בְּשֵׁם הגר"י בְּלָאזֶר שֶׁלְּפָחוֹת יִמְחֹל בְּפֶה! גַּם הַג' רַבִּי רָאוּבֵן גְּרוֹזוֹבְסְקִי זצ"ל הֵעִיד כָּךְ בְּשֵׁם הַסָּבָא מִסְלַבּוֹדְקָה. כמו"כ גַּם הר"י עֶנְגֶעל כָּתַב שֶׁמּוֹעִיל מִשּׁוּם שֶׁדְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים וַהֲרֵי מָחַל בְּפִיו. אוּלָם ה'חֲזוֹן אִישׁ' לֹא הִסְכִּים לְזֶה וְכֵן כ' ה'בֶּן אִישׁ חַי' וְהַגָּאוֹן רַבִּי בֶּן צִיּוֹן אַבָּא שָׁאוּל ב'אוֹר לְצִיּוֹן'.

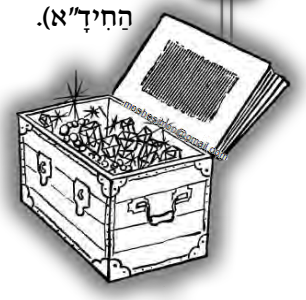

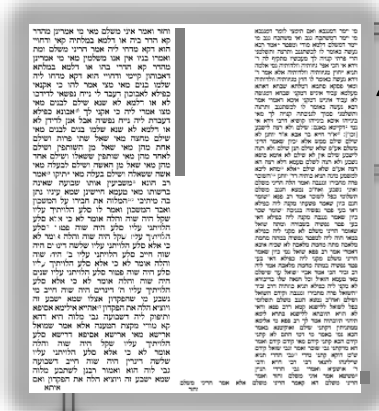

אוצרות התלמוד סוגיה ד' פרק המפקיד

• רַבֵּינוּ הַחִיד"א (רַבִּי חַיִּים יוֹסֵף דָּוִד אָזוּלַאי זצ"ל) מֵבִיא סִפּוּר שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ בַּעַל הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַק'. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "שָׁמַעְתִּי מִפֶּה קָדוֹשׁ הָרַב הַמַּפְלָא עִיר וְקַדִּישׁ כמהר"ר חַיִּים ן' עָטָר זלה"ה, בִּהְיוֹתוֹ בַּמַּעֲרָב (בְּמָרוֹקוֹ) מַעֲשֶׂה הָיָה אֶל עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ, כִּי עָשִׁיר גָּדוֹל אֶחָד תַּקִּיף מֵרָאשֵׁי הַקָּהָל, שַׂר וְגָדוֹל בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, זִלְזֵל בְּחָכָם אֶחָד וּבִזָּה אוֹתוֹ, וְהָרַב ז"ל (האוה"ח) רָצָה לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם, קָרָא לְחָכָם לְפִיסוֹ וְהִתְחִיל לְדַבֵּר לוֹ דִּבְרֵי פִּיּוּסִים, וְלָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת הי"א אַמְרִ"ת בְּשִׁלְמָ"א, דְּגָדוֹל הַשָּׁלוֹם, וְהֶחָכָם עָנָה אוֹתוֹ: לָמָּה יִטְרַח אֲדוֹנִי בָּזֶה?

וְהוֹסִיף הָרַב ז"ל לְהוֹסִיף מָחוֹ"ל עַל הַקֹּדֶשׁ (הַכַּוָּנָה: לְבַקֵּשׁ מֵהֶחָכָם (הַקָּדוֹשׁ) שֶׁיִּמְחֹל), וְיַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עִם הַגְּבִיר. וְהֵשִׁיב הֶחָכָם: כִּוַּנְתִּי לְהַגִּיד לְמַר, דמֵעֵת אֲשֶׁר זִלְזֵל בִּי הַשַּׂר הַזֶּה **תָּכָף וּמִיָּד מָחַלְתִּי לוֹ לְעָשִׁיר מְחִילָה גְּמוּרָה**, וְהַטַּעַם, דְּהַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר כִּי עֲוֹונוֹת יִשְׂרָאֵל ח"ו כִּבְיָכוֹל מַכְבִּידִין עַל... הַשְּׁכִינָה, וְאָדָם זֶה... חָטָא וּבִזָּה אוֹתִי, וְאִם אֵין אֲנִי מוֹחֵל לוֹ עָוֹן עַצְמוֹ אֵינוֹ נִמְחָק, וְיֵשׁ סְרָךְ צַעַר לַשְּׁכִינָה מֵחֲמַת עָוֹן זֶה, וְלָכֵן מָחַלְתִּי לוֹ תֵּכֶף וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעוֹן, שֶׁלֹּא הָיָה מָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה חֲיָלוֹת (-חֲלוֹת) לְעָוֹן, **שֶׁהַבִּזּוּי וְהַמְּחִילָה הָיוּ כְּאֶחָד מַמָּשׁ**, וְלֹא הָיָה שׁוּם מָקוֹם לְשׁוּם הֶרְגֵּשׁ צַעַר לַשְּׁכִינָה כְּלָל. וְהַאֲנָהוּ לְהָרַב ז"ל, וְקַלְּסֵהוּ, וְקָרָא עָלָיו 'דִּבְרֵי פִּי חָכָם חֵן', וּשְׂפָתַיִם יִשָּׁק..."

הַחִיד"א כּוֹתֵב סִפּוּר זֶה בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת בִּסְפָרָיו. וְכָךְ גַּם בַּסֵּפֶר הָאַחֲרוֹן שֶׁהִדְפִּיס **'מַרְאִית הָעַיִן'** הוּא מֵבִיא אֶת זֶה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים. וּבְקֻנְטְרֵס אַחֲרוֹן לַסֵּפֶר הַזֶּה הוּא כּוֹתֵב ע"כ: וְדַע, שְׁהִיּוֹת עִנְיָן זֶה יָקָר בְּעֵינַי וְדִקְדּוּק בַּעֲבוֹדַת ה' אֲנִי מְבִיאוֹ כַּמָּה פְּעָמִים כִּי עַל יְדֵי זֶה יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֵף לֶקַח (סוֹף מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת) וְכֵן כּוֹתֵב: וּכְבָר כָּתַבְתִּי שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב אֶת זֶה הַרְבֵּה פְּעָמִים לִהְיוֹתוֹ יְקַר הָעֵרֶךְ, וְדִבְרֵי מוּסָר צְרִיכִים לַחֲזֹר עֲלֵיהֶם לְעוֹרֵר אֶת הַלֵּב לְיִרְאָה אֶת ה', וְכֵלֵי הַאי וְאוּלַי...

פַּעַם הוּא מוֹסִיף ע"כ וְכוֹתֵב "וּבֶאֱמֶת שֶׁהוּא סְעִיף גָּדוֹל וְעִקַּר לְיִרְאַת שָׁמַיִם' (**'דְּבַשׁ לְפִי'**, מַעֲרֶכֶת מ), 'וְהוּא מוּסָר גָּדוֹל לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב' '(**'צְוָאוֹרֵי שָׁלָל'**, וְיֵלֵךְ). וּבְסֵפֶר **'כִּכָּר לָאֶדֶן'** (סִימָן ב, מַסֶּכֶת דֶּרֶךְ אֶרֶץ זוּטָא פֶּרֶק ח) כּוֹתֵב: "וּבֶאֱמֶת שֶׁזֶּהוּ דִּקְדּוּק אֲמִתִּי בְּיִרְאַת ה'". וּמוֹסִיף: מִכְּלָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּכָל לַיְלָה כְּשֶׁאוֹמֵר 'שָׁרִי לִי מָרִי לְמַאן דְּצַעֵר לִי' שֶׁיְּכַוֵּן שֶׁלֹּא יִהְיֶה צַעַר לַשְּׁכִינָה.

• בְּכִתְבֵי רַבִּי יַאשָׁע* שו"ב (שׁוֹחֵט וּבוֹדֵק) מוּבָא דָּבָר מַפְלָא אוֹדוֹת זֶה הַמַּעֲשֶׂה.

(*הֶחְסִיד רַבִּי חַיִּים יוֹסֵף אַרְיֵה פְּרַגֶּר הַמְכֻנֶּה רַבִּי יַאשָׁע שו"ב, הָיָה שו"ב בִּבְרִיסְק, וְחִבֵּר אֶת הַסֵּפֶר 'מִנְחַת יוֹסֵף' עַל הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וּבְדִיקוֹת שֶׁנִּדְפַּס לָרִאשׁוֹנָה בִּשְׁנַת תרנ"ה, עִם הַסְכָּמוֹת גְּדוֹלֵי לִיטָא, וּבָהֶם: רַבִּי יוֹסֵף דֹּב סוֹלוֹבֵייצִיק בַּעַל 'בֵּית הַלֵּוִי', רַבִּי יִצְחָק אֶלְחָנָן סְפֶּקְטוֹר מִקּוֹבְנָא, הַנְּצִי"ב מִוולוֹז'ין, וְעוֹד. לְעֵת זִקְנוּתוֹ עָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִתְיַשֵּׁב בִּטְבֶרְיָה, וְנוֹדַע כְּמִי שֶׁאָסַף וְלִקֵּט מַעֲשִׂיּוֹת אוֹדוֹת גְּדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים.)

הוּא מֵבִיא בְּשֵׁם רַבָּה שֶׁל צְפַת הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל הֶעֱלִיר זצ"ל, שֶׁהַסִּפּוּר הָיָה, **שֶׁהָאִישׁ פָּגַע בְּרַבֵּנוּ חַיִּים בֶּן עָטָר בְּעַצְמוֹ**, וְהוּא זֶה שֶׁמִּיָּד מָחַל לוֹ. וּמוּבָא, שֶׁהָיָה זֶה כְּשֶׁרַבֵּנוּ חַיִּים בֶּן עָטָר פָּסַק בְּדִין תּוֹרָה לְחוֹבָתוֹ, וְהַלָּה הֵעֵז פָּנִים וְסָטַר לוֹ עַל לֶחְיוֹ. אַחַר כָּךְ, הָאִישׁ הִתְחָרֵט וּבָא לְבַקֵּשׁ מְחִילָה מִמֶּנּוּ, וְרַבִּי חַיִּים בֶּן עָטָר הֵשִׁיב לוֹ שֶׁמָּחַל לוֹ מִיָּד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה צַעַר לַשְּׁכִינָה.

• כַּמָּה מַתְאִים הַדָּבָר לְפֵרוּשׁ ה"אוֹר הַחַיִּים" הַק' בְּעַצְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ עַל הַפָּסוּק שֶׁל דִּבְרֵי יוֹסֵף לְאָחִיו "אֲנִי יוֹסֵף **אֲחִיכֶם** אֲשֶׁר **מְכַרְתֶּם**..." שֶׁאֲחִיכֶם הַכַּוָּנָה "מִתְנַהֵג עִמָּכֶם בְּמִדַּת הָאַחְוָה וּכְאִלּוּ לֹא הָיָה הַדָּבָר הַהוּא... וְהַהֶמְשֵׁךְ "אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם..." הַכַּוָּנָה לוֹמַר שֶׁאֲפִילּוּ בִּזְמַן הַמֶּכֶר לֹא כָּהֲתָה עַיִן הָאַחְוָה מִמֶּנִּי..., וּמִשָּׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁכְּבָר מָחַל לָהֶם בִּשְׁעַת חֶטְאָם מַמָּשׁ... וּכְמוֹ שֶׁאָמַר אוֹתוֹ חָכָם "שֶׁהַבִּזּוּי וְהַמְּחִילָה הָיוּ כְּאֶחָד מַמָּשׁ...

יֵשׁ לְצַיֵּן שֶׁרַבִּי מָרְדְּכַי מִלְּכוּבִיץ זצ"ל אָמַר שֶׁאִם לֹא הָיָה ה"אוֹר הַחַיִּים" הַק' בְּדַרְגָּה זוֹ בְּעַצְמוֹ, לֹא הָיָה אוֹמֵר פֵּרוּשׁ כָּזֶה...

• בַּזֹּהַר (פָּרָשַׁת מִקֵּץ) מִסּוֹפֵר עַל רַבִּי אַבָּא שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּפֶתַח שַׁעַר הָעִיר לוֹד. הוּא רָאָה אָדָם אֶחָד שֶׁבָּא וְיָשַׁב עַל בְּלִיטָה שֶׁהָיְתָה בּוֹלֶטֶת מִצַּד הַהָר, וְהָיָה עָיֵף מִן הַדֶּרֶךְ וְיָשַׁב וְיָשַׁן שָׁם. בְּתוֹךְ כָּךְ, רָאָה שֶׁהִגִּיעַ נָחָשׁ. לְפֶתַע, יָצָא שֶׁרֶץ מְסֵיָּם וְהָרַג אֶת הַנָּחָשׁ. כְּשֶׁהִתְעוֹרֵר הָאָדָם רָאָה נָחָשׁ מֵת מוּטָל לְפָנָיו.

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-הסרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד – סוגיה ד – פרק המפקיד

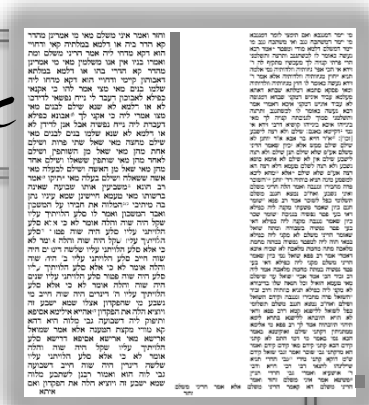

כַּאֲשֶׁר הִתְרוֹמֵם הָאָדָם מֵהַבְּלִיטָה שֶׁיָּשַׁב עָלֶיהָ, נָפְלָה הַבְּלִיטָה בְּפִתְאוֹמִיּוּת, אֶל הָעֵמֶק שֶׁמִּתַּחְתֶּיהָ, (כִּי נִתְלְשָׁה מִן הָהָר), וּבְכָךְ נִצַּל הָאָדָם, כִּי אִם הָיָה מֵאַחֵר רֶגַע מִלָּקוּם, הָיָה הוּא נוֹפֵל בְּיַחַד עִם הַבְּלִיטָה, אֶל הָעֵמֶק וְהָיָה נֶהֱרָג.

בָּא אֵלָיו ר' אַבָּא וְאָמַר לוֹ "אֱמֹר לִי מָה מַעֲשֶׂיךָ (אֵלּוּ זְכוּיוֹת יֵשׁ לְךָ) שהקב"ה עָשָׂה לְךָ ב' נִסִּים הָאֵלּוּ, שֶׁהֲרֵי זֶה לֹא סָתָם...

אָמַר לוֹ הָאִישׁ "כֹּל יָמַי, הִתְפַּיַּסְתִּי וּמָחַלְתִּי לְכֹל אָדָם שֶׁעָשָׂה לִי רַע. מִלְּבַד זֹאת, אִם לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְפַּיֵּס עִמּוֹ, לֹא עָלִיתִי עַל מִטָּתִי לִפְנֵי שֶׁמָּחַלְתִּי לוֹ וּלְכֹל אֵלּוּ שֶׁצָּעֲרוּ אוֹתִי, וְלֹא שָׁמַרְתִּי לוֹ שִׂנְאָה בַּלֵּב בְּכָל אוֹתוֹ הַיּוֹם עַל אוֹתוֹ דָּבָר רַע שֶׁעָשָׂה לִי. וְלֹא דַּי לִי זֶה אֶלָּא עוֹד, שֶׁמֵּאוֹתוֹ יוֹם וָהָלְאָה, הִשְׁתַּדַּלְתִּי לַעֲשׂוֹת לָהֶם טוֹבוֹת...

בָּכָה ר' אַבָּא וְאָמַר: גְּדוֹלִים מַעֲשָׂיו שֶׁל זֶה הָאִישׁ יוֹתֵר מִשֶּׁל מִיּוֹסֵף הַצַּדִּיק כִּי אֵצֶל יוֹסֵף הָיוּ אֵלּוּ הָאַחִים שֶׁלּוֹ שֶׁהֵרִיעוּ לוֹ וְהָיָה לוֹ לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, אֲבָל הָאִישׁ הַזֶּה מָחַל לְזָרִים וּוַדַּאי רָאוּי הוּא שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ נִסִּים.

דברי חכמים כדרבונות...

...אֲבָל אָמְרוּ, מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמִדּוֹר הַפְּלָגָה, הוּא עָתִיד לְהִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ.)משנה מסכת ב"מ פרק ד)

מפתחות הסוגיה

מושגים חדשים או ייחודיים בסוגיה: _____

סמן ☑ בדף מפתחות הסוגיה את מילות המפתח!

לסיכום:

בסוגיה הצאת למדנו ש _____

_____

_____

ראשונים כמלאכים

הרא"ש

רבינו אשר ב"ר יחיאל

הרא"ש נולד באשכנז

בראשית ימיו למד הרא"ש אצל אביו רבי יחיאל שהיה גדול בתורה.

בהמשך החל ללמוד בישיבתו של המהר"ם מרוטנבורג, לאחר מכן עבר לספרד ונפטר שם.

בנו היה רבי יעקב בעל ה'טורים'.

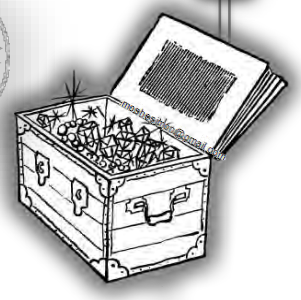

אחיה ידע
• לתכנים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה ה

פרק המפקיד

מהגמרא בדף לד: "אמר רב הונא משביעין אותו" עד סוף העמוד "ואם"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

מסמנא מילתא

סמן את הביאור הנכון!

- **מאי טעמא** (מה הטעם, מדוע הטעם, האם הטעם)
- **חיישינן** (חוששים, הם חוששים, אנו חוששים)
- **שמא עיניו נתן בה** (ראה את זה, חמד את זה לעצמו, הכיר את זה)
- **מיתיבי** (קושיא מתנא על דברי אמורא, קושיה מצד הסברא, סתירה ממקום אחר)
- **לא כי** (לא כן, לא אלא, לא בגלל)
- **אהייא** (שם של אמורא, על איזה, שלום)
- **אילימא** (אם יאמרו, אם נאמר, אם תאמר)
- **אסיפא** (על הסיפא, לא על הסיפא, לפני הסיפא)
- **ותיפוק ליה** (להוציאה, להוציאו, להכניסו, תוציא אותו)
- **דשבועה** (מהשבועה, שהשבועה, לשבועה)
- **גבי מלוה היא** (על המלוה, אצל המלוה, על גב המלוה)
- **דהא קא מודי מקצת הטענה** (שהרי מודה במקצת הטענה, שזה הודאה במקצת הטענה, אבל מודה במקצת הטענה הוא)
- **ארישא** (מהרישא, על הרישא, לרישא)
- **מאי ארישא** (מה הכוונה על הרישא, מה הוא הרישא, מדוע הרישא)
- **אסיפא דרישא** (על הסוף של הרישא, על ההתחלה של הסיפא, של הסוף על הרישא)
- **דשבועה גבי לוה הוא** (שהשבועה על גב הלוה הוא, שהשבועה אצל הלוה הוא, שהלוה גבה את השבועה ממנו)
- **ואמור רבנן** (ורבנן אמורים, וחכמים יאמרו, וחכמים אמרו)
- **לשתבע מלוה** (שישבע המלוה, שהמלוה ישביע את הלוה, שהלוה ישביע את המלוה)
- **הלה** (האחר, הראשון, הלוה)

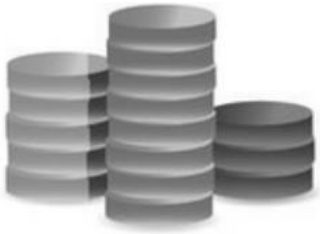

הידעת? הביטוי "לא כי..." פירושו "לא כן...". ובמקום אחד בתנ"ך בלבד מתורגם כך, והוא בספר מלכים א' פרק ה' פסוק כ"ב שמתרגם התרגום על מה שאמרה האשה "**לא כִי** בְּנִי הַחַי וּבְנֵךָ הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת **לא כִי** בְּנֵךָ הַמֵּת וּבְנִי הֶחָי..." שהכוונה היא "לא כן", שלא כדרכו במקומות אחרים.

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה ה

פרק המפקיד

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

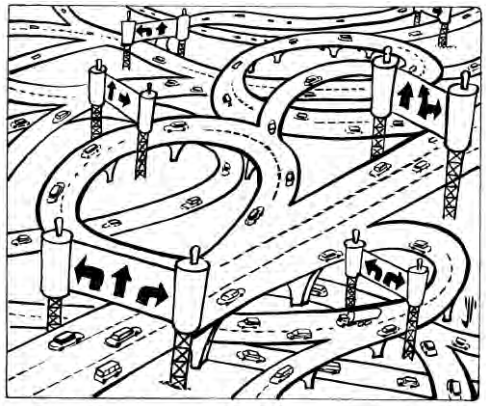

שִׂמִי לָךְ תַּמְרוּרִים שִׂתִי לִבֵּךְ לַמְּסִלָּה

(ירמיהו לא, כ')

העבר קו מהחץ העליון לַחֵץ התחתון דרך נבכי הסוגיה ע"פ ההוראות:

1. **"עבור" פירושו לחדור דרך שורת הגמרא על ידי העברת קו בין המילים.**
2. **ניתן "לעבור" רק בסוף משפט וכדו' לפי המפורט בהוראות הנסיעה.**
3. **ניתן לעבור בין שורה לשורה כדי להגיע למעבר הנכון שבין המילים.**
4. **ניתן לעקוף שורות שאין בהם מעבר על ידי 'נסיעה' ב'שוליים'!**
5. **הנסיעה בוצעה חלקית (מספר 1 ו-2) וצריך להמשיך משם.**

אשה ששאלה ושילם בעלה מאי [1]תיקו [2]אמר רב הונא [3]משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו [מאי טעמא חיישינן שמא עיניו נתן בה מיתיבי [4]המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ואמר לו סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו סלע היה שוה פטור [5]סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו שלשה דינרים היה שוה חייב סלע הלויתני עליו ב' היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור סלע הלויתני עליו שנים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו ה' דינרים היה שוה חייב מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון [6]אהייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה היא דהא קא מודי מקצת הטענה אלא אמר שמואל ארישא מאי ארישא אסיפא דרישא סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו שלשה דינרין היה שוה חייב דשבועה גבי לוה הוא ואמור רבנן לשתבע מלוה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואם

ס"ל

שוליים

דרך צלחה!

הוראות נסיעה

1. עבור לפני המאמר של רב הונא
2. עבור לפני ההסבר של הגמרא על דברי רב הונא.
3. עבור מיד לאחר ההסבר של הגמרא על דברי רב הונא
4. עבור לפני הסיפא דרישא
5. עבור לפני הרישא דסיפא
6. עבור לפני הסיפא דסיפא
7. עבור מיד לאחר הסיפא דסיפא
8. עבור מיד לאחר סיום המשנה
9. עבור (בחזרה לכיוון מעלה!) מיד לאחר שאלת הגמרא על הקטע האחרון של המשנה (מילה אחת)
10. עבור לפני התירוץ של שמואל על השאלה
11. עבור לפני שאלת הגמרא על תירוצו של שמואל
12. עבור לפני התירוץ של הגמרא על השאלה הנ"ל (לכיוון מעלה!)
13. עבור לאחר הציטוט של הסיפא דרישא ולפני ההסבר של הגמרא על קטע זה של המשנה
14. **ולסיום** - עבור לפני הקושיה של הגמרא על דברי רב הונא עד החץ שבסוף העמוד!

לג

לד:

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

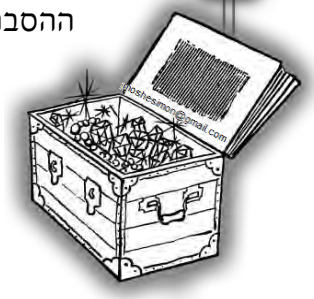

אוצרות התלמיד

סוגיה ה

פרק המפקיד

ידיעת והבנת האמרא

סמן ✓ במקום הנכון ומלא תשובה נכונה

לג

לד:

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

1. כתוב את הרישא דרישא! _____

_____

סכום ההלואה	שווי המשכון	מי התובע?	מי הנתבע	סכום התביעה	תגובת הנתבע	כמה מודה	כמה כופר	חיוב שבועה	מי הנשבע?
☐ דינר	מלוה:_____	☐ מלוה	☐ מלוה	☐ שקל	☐ מודה בכל			☐ חייב	☐ מלוה
☐ סלע	לוה: _____	☐ לוה	☐ לוה	☐ סלע	☐ מודה במקצת	_____	_____	☐ פטור	☐ לוה
☐ שקל				☐ דינר	☐ כופר הכל				

2. כתוב את הסיפא דרישא! _____

_____

סכום ההלואה	שווי המשכון	מי התובע?	מי הנתבע	סכום התביעה	תגובת הנתבע	כמה מודה	כמה כופר	חיוב שבועה	מי הנשבע?
☐ דינר	מלוה:_____	☐ מלוה	☐ מלוה	☐ שקל	☐ מודה בכל			☐ חייב	☐ מלוה
☐ סלע	לוה: _____	☐ לוה	☐ לוה	☐ סלע	☐ מודה במקצת	_____	_____	☐ פטור	☐ לוה
☐ שקל				☐ דינר	☐ כופר הכל				

3. כתוב את הרישא דסיפא! _____

_____

סכום ההלואה	שווי המשכון	מי התובע?	מי הנתבע	סכום התביעה	תגובת הנתבע	כמה מודה	כמה כופר	חיוב שבועה	מי הנשבע?
☐ דינר	מלוה:_____	☐ מלוה	☐ מלוה	☐ שקל	☐ מודה בכל			☐ חייב	☐ מלוה
☐ סלע	לוה: _____	☐ לוה	☐ לוה	☐ סלע	☐ מודה במקצת	_____	_____	☐ פטור	☐ לוה
☐ שקל				☐ דינר	☐ כופר הכל				

4. כתוב את הסיפא דסיפא! _____

_____

סכום ההלואה	שווי המשכון	מי התובע?	מי הנתבע	סכום התביעה	תגובת הנתבע	כמה מודה	כמה כופר	חיוב שבועה	מי הנשבע?
☐ דינר	מלוה:_____	☐ מלוה	☐ מלוה	☐ שקל	☐ מודה בכל			☐ חייב	☐ מלוה
☐ סלע	לוה: _____	☐ לוה	☐ לוה	☐ סלע	☐ מודה במקצת	_____	_____	☐ פטור	☐ לוה
☐ שקל				☐ דינר	☐ כופר הכל				

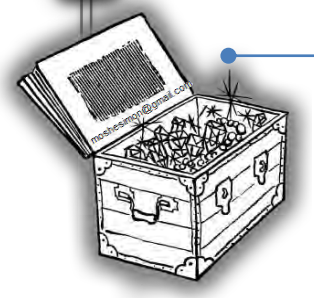

נאבד המשכון!

1. מי תובע את מי כאשר המשכון היה שוה פחות מההלואה? _____
2. מי תובע את מי כאשר המשכון היה שוה יותר מההלואה? _____

א. רשום את מספר התמונה הנכונה!

1. הלוה כופר הכל _____
2. הלוה מודה במקצת _____
3. המלוה כופר הכל _____
4. המלוה מודה במקצת _____

ב. משותף ושונה

1. מה המשותף בין שני חלקי הרישא _____
2. מה שונה בין שני חלקי הרישא_____
3. מה משותף בין שני חלקי הסיפא _____
4. מה שונה בין שני חלקי הסיפא_____

ג. מה כתוב?

1. איך קוראת המשנה למלוה?_____ _____ _____.
2. כתוב מה הם המילים המופיעות במשנה, שהגמרא מסתפקת על איזה מקרה נאמרו?

_____ _____ _____ _____, _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____.

ד. "מי נשבע מי שהפקדון אצלו (מי?_____) שמא ישבע זה (מי?_____) ויוציא הלה (מי?_____) את הפיקדון (מה?_____)"

1. לאיזה חלק מהמשנה מתייחסים מילים אלו? _____
2. למה קטע זה לא נאמר על הרישא של הסיפא? _____
3. למה קטע זה לא נאמר על הרישא של הרישא? _____
4. למה קטע זה לא נאמר על הסיפא דסיפא? _____

השלם את החסר!

1. חיישינן _____ _____ _____ בה.
2. אמר ר' הונא משביעין אותו _____ _____ _____.
3. שמא ישבע זה _____ _____ את _____.

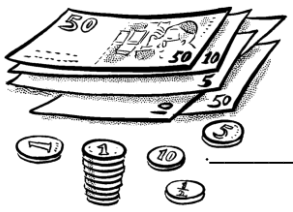

אוצרות התלמיד

סוגיה ה

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **חֲלְקֵי הַמִּשְׁנָה**

בה מיתיבי המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ואמר לו סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו סלע היה שוה פטור סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו שלשה דינרים היה שוה חייב סלע הלויתני עליו ב' היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור סלע הלויתני עליו שנים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו ה' דינרים היה שוה חייב

- **רישא**
  - רישא דרישא
  - סיפא דרישא
- **סיפא**
  - רישא דסיפא
  - סיפא דסיפא

שמות החלקים השונים שבמשנה אחת.

משנה בת 2 חלקים	משנה בת 3 חלקים	משנה בת 4 חלקים
א. רישא ב. סיפא	א. רישא ב. מציעתא ג. סיפא	א. רישא **דרישא** ב. סיפא **דרישא** (**רישא**) ג. רישא דסיפא ד. סיפא דסיפא (**סיפא**)

✷ **שְׁמוֹת מַטְבֵּעוֹת:**

סֶלַע, שֶׁקֶל, דִּינָר

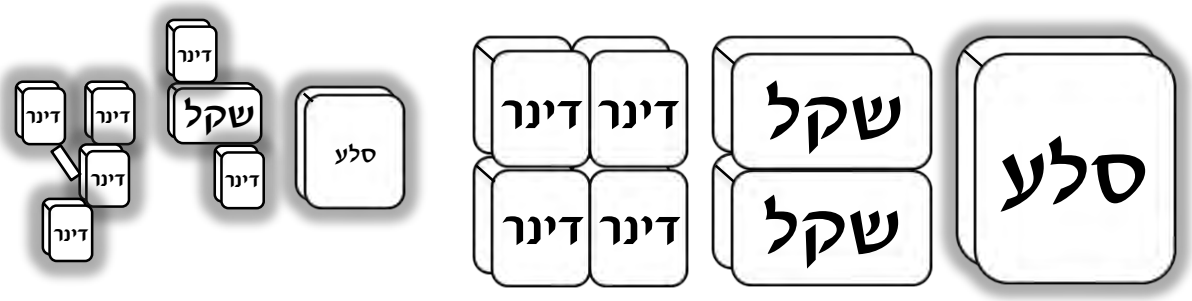

1 סלע = 2 שקלים (או 4 דינרים)

1 שקל = 2 דינרים (או ½ סלע)

1 דינר = ½ שקל (או ¼ סלע)

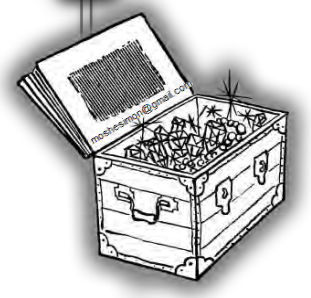

אחיה ידע
• דגבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

✷ **מַלְוֶה** – אָדָם **שֶׁמּוֹסֵר** כֶּסֶף (אוֹ כָּל דָּבָר שֶׁהַדֶּרֶךְ לְהוֹצִיאוֹ) לַחֲבֵרוֹ עַל מְנָת שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וַיַּחֲזִיר אֶת אוֹתוֹ סְכוּם לְאַחַר מִכֵּן.

מַלְוֶה נִקְרָא גַּם "**נוֹשֶׁה**" (כְּשֶׁמְּדֻבָּר עַל הַלְוָאַת חֲפָצִים וְכַדּוֹ' (רַד"ק ישעי' כד, ב), וּרְאֵה מַלְבִּי"ם שָׁם) וְנִקְרָא גַּם "בַּעַל חוֹב" בִּלְשׁוֹן חֲז"ל.

"מַשְׁאִיל" מְקַבֵּל בַּחֲזָרָה אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר עַצְמוֹ שֶׁהִשְׁאִיל (וּבְדֶרֶךְ כְּלָל בְּהַשְׁאָלָה מְדֻבָּר בְּחֵפֶץ אוֹ בַּעַל חַי), אֲבָל מַלְוֶה מְקַבֵּל רַק אֶת אוֹתוֹ הַסְכוּם וְלֹא אֶת אוֹתָם מַטְבְּעוֹת אוֹ שְׁטָרוֹת שֶׁהִלְוָה.

הַמַּלְוֶה אֶת הֶעָנִי נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ מַלְוֶה לְהקב"ה וּכְמַאֲמַר הַגְּמָרָא: (בָּבָא בָּתְרָא דַּף י.) "א"ר יוֹחָנָן מַאי דִּכְתִיב ' מַלְוֶה ה' חוֹנֵן דָּל' (מִשְׁלֵי פֶּרֶק יט יז) אִלְמָלֵא מִקְרָא כָּתוּב אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ כְּבֵיכוֹל 'עֶבֶד לַוֶּה לְאִישׁ מַלְוֶה'."

הַמַּלְוֶה לְעָנִי גַּם לֹא יַפְסִיד מִכָּךְ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ יוֹנָה עה"פ מַלְוֶה ה' חוֹנֵן דָּל, וּגְמֻלוֹ יְשַׁלֵּם לוֹ (שָׁם) "כִּי יְשַׁלֵּם שְׂכָרוֹ בעוה"ז וְיִפְרַע לוֹ הַלְוָאָתוֹ. מָשָׁל לַלֹּוֶה שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם לַמַּלְוֶה. "וּגְמֻלוֹ יְשַׁלֵּם לוֹ". אע"פ שֶׁפָּרַע לוֹ הַלְוָאָתוֹ לֹא יֶחְדַּל לְשַׁלֵּם לוֹ גְּמוּל הַמִּצְוָה, כִּשְׁאָר הַמִּצוֹת שֶׁמְּשַׁלֵּם שְׂכַר פְּעֻלָּתָם לעוה"ב, וְזֶהוּ שאז"ל (פֵּאָה א, א) יֵשׁ לִצְדָקָה קֶרֶן וּפֵרוֹת, וְאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בעוה"ז וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לעוה"ב. **וּבְדוֹמֶה לְמַה שכ' בַּעַל הַטּוּרִים** עה"ת (שְׁמוֹת ל יב) **ונתנ"ו**. אִם תִּקְרָאנָה לְמַפְרֵעַ יִהְיֶה גַּם כֵּן וְנָתְנוּ. לוֹמַר לְךָ מַה שֶׁאָדָם נוֹתֵן לִצְדָקָה יַחְזֹר אֵלָיו. וְלֹא יֶחְסַר לוֹ בִּשְׁבִיל זֶה כְּלוּם...

✷ **לֹוֶה** – אָדָם **שֶׁמְּקַבֵּל** כֶּסֶף מֵחֲבֵרוֹ עַל מְנָת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּלְהַחֲזִיר אֶת אוֹתוֹ הַסְכוּם לְאַחַר זְמַן.

"**שׁוֹאֵל**" מַחֲזִיר אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר עַצְמוֹ שֶׁשָּׁאַל, אֲבָל **לֹוֶה** מַחֲזִיר רַק אֶת אוֹתוֹ הַסְכוּם שֶׁקִּבֵּל.

✷ **מִלְוֶוה** – סְכוּם הַכֶּסֶף שֶׁאָדָם הִלְוָה לַחֲבֵרוֹ.

✷ **חוֹב** – סְכוּם הַכֶּסֶף שֶׁהַלּוֹוֶה נִשְׁאַר חַיָּב לַמַּלְוֶה.

✷ **כּוֹפֵר הַכֹּל** – רְאוּבֵן אוֹמֵר שֶׁהִלְוָה לְשִׁמְעוֹן שֶׁקֶל, וְתוֹבֵעַ אֶת הַכֶּסֶף בַּחֲזָרָה, אֲבָל אֵין לוֹ עֵדִים אוֹ שְׁטָר עַל כָּךְ וְלָכֵן שִׁמְעוֹן כּוֹפֵר בְּכָל הַמִּקְרֶה הַזֶּה וְטוֹעֵן שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא לָוָה כֶּסֶף מֵרְאוּבֵן. שִׁמְעוֹן הוּא "כּוֹפֵר הַכֹּל".

✷ הַכּוֹפֵר בַּכֹּל נֶאֱמָן מִן הַתּוֹרָה וּפָטוּר הוּא מִלְּשַׁלֵּם מִשּׁוּם ש"חֲזָקָה (הַדָּבָר מְקֻבָּל, בָּרוּר) שֶׁאֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ" וְאֵין אָדָם מִתְחַצֵּף כָּל כָּךְ לִכְפֹּר לְגַמְרֵי בִּפְנֵי מִי שֶׁהִלְוָה לוֹ (רש"י ב"ק דף ק"ז.). אוּלָם, תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁעָלָיו לְהִשָּׁבַע "שְׁבוּעַת הֶסֵּת" וְרַק אָז יִפָּטֵר מִתַּשְׁלוּם. שְׁבוּעָה זוֹ נִקְרֵאת שְׁבוּעַת הַסֵּת עַל שֵׁם שֶׁבְּכָךְ הֵסִיתוּ חֲכָמִים אֶת הַנִּתְבָּע לְהוֹדוֹת (רַשִּׁ"י ב"מ ה.).

✷ **מוֹדֶה בְּמִקְצַת** - רְאוּבֵן תּוֹבֵעַ מִלֵּוִי שֶׁקֶל שֶׁהִלְוָה לוֹ, וְאֵין לוֹ עֵדִים אוֹ שְׁטָר.

לֵוִי מוֹדֶה שֶׁחַיָּב כֶּסֶף לִרְאוּבֵן, אֲבָל לֹא שֶׁקֶל אֶלָּא פָּחוֹת מִזֶּה. בְּמִקְרֶה זֶה לֵוִי הוּא מוֹדֶה בְּמִקְצַת הַחוֹב (לְדֻגְמָה: בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל) וְכוֹפֵר בְּמִקְצַת (בַּמַּחֲצִית הַשְּׁנִיָּה). לְפִי הַדִּין, מִי שֶׁמּוֹדֶה בְּמִקְצַת חַיָּב גַּם לְשַׁלֵּם מַה שֶׁהוֹדָה לַתּוֹבֵעַ וְגַם לְהִשָּׁבַע שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה עַל מָה שֶׁכָּפַר. הַסְּבָרָא הִיא כָּךְ: הֲרֵי לֵוִי בְּעַצְמוֹ מוֹדֶה שֶׁהוּא חַיָּב כֶּסֶף לִרְאוּבֵן, אֶלָּא הַשְּׁאֵלָה הִיא כַּמָּה חַיָּב. כָּאן יֵשׁ חֵשֶׁשׁ שֶׁהַצֶּדֶק עִם רְאוּבֵן, וְגַם לֵוִי יוֹדֵעַ זֹאת, וּבֶאֱמֶת הָיָה רוֹצֶה לְהוֹדוֹת עַל הַכֹּל, אֶלָּא שֶׁכַּנִּרְאֶה אֵין לוֹ עַכְשָׁו מַסְפִּיק כֶּסֶף וְלָכֵן הוּא מְנַסֶּה לִדְחוֹתוֹ. לְפִיכָךְ הוּטְלָה שְׁבוּעָה עַל לֵוִי, וּבְוַדַּאי לֹא יִרְצֶה לְהִשָּׁבַע עַל שֶׁקֶר וִיהֵא מֻכְרָח לְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל.

✷ **מַשְׁכּוֹן** – קַיָּמִים ב' סוּגִים שֶׁל מַשְׁכּוֹנוֹת.

א. חֵפֶץ בֶּגֶד אוֹ תַּכְשִׁיט וְכַדּוֹ' שֶׁהַלּוֹוֶה מוֹסֵר לַמַּלְוֶה בִּשְׁעַת הַהַלְוָאָה לְבִטָּחוֹן שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ אֶת הַחוֹב. (מִשְׁכָּנוֹ בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ).

לִפְעָמִים אֵין הַמַּשְׁכּוֹן שָׁוֶה סְכוּם הַמַּלְוֶה, וְלֹא בָּא אֶלָּא לִזְכָּרוֹן וּלְסִימָן (וּכְאֶמְצָעִי לַחַץ) שֶׁהַלּוֹוֶה חַיָּב כֶּסֶף לַמַּלְוֶה. הַמַּלְוֶה צָרִיךְ לִשְׁמוֹר עַל הַמַּשְׁכּוֹן, וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, (וְלָכֵן נִקְרָא הַמַּשְׁכּוֹן בַּגְּמָרָא ג"כ "פִּקָּדוֹן"). לְפִי דֵּעָה אַחַת בְּמִקְרֶה שֶׁקָּרָה מַשֶּׁהוּ לַמַּשְׁכּוֹן בִּזְמַן הֱיוֹתוֹ אֵצֶל הַמַּלְוֶה מְקַזְּזִים אֶת שְׁוּוִי הַמַּשְׁכּוֹן מֵהַחוֹב.

יֶשְׁנָהּ מַחֲלֹקֶת מָה הִיא מִדַּת הַשְּׁמִירָה שֶׁחַיָּב בָּהּ הַמַּלְוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן (כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, כִּי לֹא מְקַבֵּל שׁוּם שָׂכָר אוֹ כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר מִשּׁוּם שְׂכַר מִצְוָה אוֹ טְעָמִים אֲחֵרִים [עֶצֶם הַזְּכוּת לְהַחֲזִיקוֹ כְּנֶגֶד הַהַלְוָאָה כְּבִטָּחוֹן אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת שָׂכָר, מִשּׁוּם שֶׁאִם לֹא הָיָה מַלְוֶה לֹא הָיָה צָרִיךְ לְכָךְ – תּוֹסִ' ב"מ פ:])

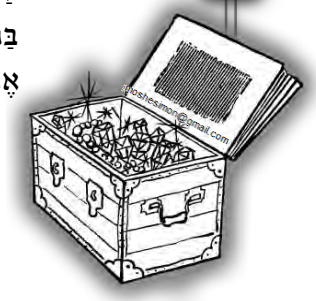

אחיה ידע — yeda@achiya.org.il — אחיה-הסרכז הרב תורני להצלחת הילד — למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה ה

פרק המפקיד

בַּמְּדָה וְהַמַּשְׁכּוֹן הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר מֵהַחוֹב, מִדַּת הָאַחֲרָיוּת הַמֻּטֶּלֶת עַל הַמַּלְוֶה לְגַבֵּי יְתֵרָה זוֹ תְּלוּיָה בְּמַחֲלֹקֶת הַנָּ"ל.

ב. חֵפֶץ הַנִּלְקָח מֵהָאָדָם עַל יְדֵי ב"ד וע"פ שִׁקּוּל דַּעְתָּם שֶׁל בֵּית הַדִּין לְאַחַר שֶׁאָדָם לֹא שִׁלֵּם חוֹב שֶׁהָיָה מוּטָל עָלָיו לְשַׁלֵּם (מִשְׁכָּנוֹ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַלְוָאָתוֹ).

שאלות על המושגים

א. ראובן החזיר לשמעון שקל לאחר ששמעון תבעו בב"ד, הוא נשאר חייב לו עוד סלע:

1. מה נקרא שמעון? (מצא ג' שמות) _____ _____ _____
2. מה נקרא ראובן? _____
3. כמה הוא סכום המילווה? _____
4. וכמה הוא החוב? _____

ב. יוסף תובע שקל מבנימין, והלה טוען שכבר החזיר לו דינר:

1. מה נקרא בנימין? _____
2. מה דינו? _____
3. ומה הטעם? _____
4. מה נקרא יוסף (מצא 3 שמות)? _____ _____ _____

ג. לוי תובע זוז מיהודה, והלה טוען שמעולם לא לוה מלוי:

1. מה נקרא יהודה? _____
2. מה דינו? _____
3. ומה הטעם? _____

ד. "משכון":

1. מי נותן משכון למי? הקף: (***הלוה למלוה, המלוה ללוה, המשאיל ללוה, השואל ללוה***)
2. לאיזו מטרה? _____
3. אם המשכון נגנב — מי מפסיד עד שווי החוב? _____
4. מי מפסיד מה שיותר משווי החוב? _____

"שפת חז"ל" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

המילה "**שָׁמָא**" מקורו בלשון חז"ל והכוונה ל: פן, אולי, חשש, ספק, אפשרות לא ודאית.

היכן נמצאת מילה זו בסוגיה? _____

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"שומר חנם שאמר: הריני משלם ואיני נשבע, אם היה הפקדון דבר שכל מינו שוה ומצוי בשוק לקנות כמותו, כגון פירות או יריעות של צמר ושל פשתן השוות בכל ענינם, או קורות שאינם מצויירות וכל כיוצא בהם, ה"ז משלם ואינו נשבע. אבל אם היה הפקדון (בהמה או) בגד מצוייר או כלי מתוקן או דבר שאינו מוצא לקנות כמותו בשוק, **חוששין שמא עיניו נתן בו, ומשביעים אותו בנקיטת חפץ שאינו ברשותו, ואח"כ משלם"...** (שו"ע חושן משפט - סימן רצה)

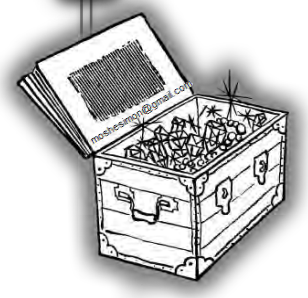

תמונה

מה טמון בתמונה זו?
(הקשר לסוגיה שלנו)

_____

רש"י

רבן של ישראל רבי שעייה הלוי הורביץ הש"ל הקדוש (שני לוחות הברית) כותב כי רש"י ז"ל כתב פירושו ברוח הקודש! (עיין ש"ל למשטרדס דף קפ"ו, יוזעפלף דף מח).

- רש"י בד"ה "ושתים היה שוה" פי' שתנא של משנה זו סובר שהמלוה על המשכון נחשב ש"ש. למה כתב כך רק בסיפא של המשנה ולא מיד בתחילת משנה זו? _____

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- איך הגביל הרמב"ם את דינו של רב הונא? _____

_____

- "שילם ולא רצה לישבע". אם לא רצה לישבע משום חומרת השבועה מה מרוויח שמשלם אם הוא בין כה צריך להישבע שאינה ברשותו? _____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם בְּבִזְבֻּזָּה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא. (משלי פרק ב, ד-ה)

- היכן ניתן למצוא בסוגיה דבר הקשור ל"יראת שמים"?

_____

אחיה ידע
• לכבוד נושאים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

העמק דבר

יָהֵב חָכְמָתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וידיעת התורה

תמיד מספרים

ראש של גנב, שבועת שקר

ושוב מנשה עם הספורים שלו.

מִגְּדוֹלֵי הָאַדְמוֹרִים בְּפוֹלִין הָיָה הרה"ק רַבִּי חֲנוֹךְ הֶעְנִיךְ הַכֹּהֵן מֵאֶלֶכְּסַנְדֶּר זי"ע (תקנ"ח - תר"ל).

יוֹשֵׁב הָיָה רַבִּי הֶעְנִיךְ בְּבֵיתוֹ אֲשֶׁר בַּאֶלֶכְּסַנְדֶּר, בֵּין סִדְרֵי עֲבוֹדָתוֹ הַתַּמָּה מְקַבֵּל הָיָה אֶת קָהָל עַם ה' לְעֵצָה וּישׁוּעָה, וְהִנֵּה בְּאֶחָד הַיָּמִים נִכְנְסָה אֶל חַדְרוֹ יְהֵדִיָּה מִתּוֹשָׁבֵי הַמָּקוֹם. "רַבִּי", פָּנְתָה אֵלָיו בְּבַקָּשָׁה, "בְּאַמְתַּחַת הַצְּרוֹרָה בְּיָדִי נָתוּן סְכוּם גָּדוֹל שֶׁל כֶּסֶף. הַמְּדֻבָּר הוּא בְּסַךְ שָׁלוֹשׁ מֵאוֹת רוּבֶּל כֶּסֶף, אוֹתָם חָסַכְתִּי בְּרוֹב עָמָל עֲבוּר נְדוּנְיָה לְבִתִּי".

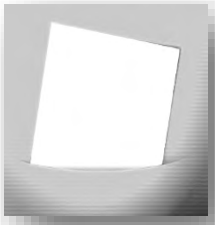

"וּבַמָּה אוֹכֵל לַעֲזֹר", הִתְעַנְיֵן רַבִּי הֶעְנִיךְ. "זֶה זְמַן שֶׁחִפַּשְׂתִּי אִישׁ אַחְרָאִי וְנֶאֱמָן שֶׁאֶפְשָׁר לִסְמֹךְ עַל יַשְׁרוּתוֹ, אֶצְלוֹ אוּכַל לְהַפְקִיד אֶת צְרוֹר מַטְבְּעוֹתַי יְקַר-הָעֵרֶךְ, וְעַתָּה שׁוֹטַחַת אֲנִי אֶת בַּקָּשָׁתִי כִּי יוֹאִיל הָרַבִּי בְּעַצְמוֹ לְקַבֵּל אֶת פִּקְדוֹנִי זֶה וּלְשָׁמְרוֹ".

בְּשִׂמְחָה נֵאוֹת הָרַבִּי לִדְבַר בַּקָּשָׁתָה. הוּא נָטַל אֶת הַצְּרוֹר וְהִטְמִינוֹ בְּכִיס הַמְּעִיל הָעֶלְיוֹן אוֹתוֹ לָבַשׁ.

חָלַף לוֹ זְמַן מָה מִמּוֹעֵד הַהַפְקָדָה, וְהִנֵּה נָחֲרַד הָרַבִּי לִרְאוֹת כִּי הַצְּרוֹר אֵינֶנּוּ. בִּצֵּר לוֹ שָׂח אֶת דִּבְרֵי הַהֶעְלֵמוּת לְמַשְׁמְשׁוֹ: "כִּיס שֶׁל מַטְבְּעוֹת כֶּסֶף שֶׁהֻפְקַד אֶצְלִי - נֶעְלָם וְאֵינֶנּוּ. הֲרָאִיתָ אוֹתוֹ?". אַךְ לַשָּׁוְא, הַגַּבַּאי לֹא רָאָה מֵאֲמָה וְאֵין בְּיָדוֹ כֹּל קְצֵה חוּט לְפִתְרוֹן הַתַּעֲלוּמָה. "הֵיכָן הִנִּיחַ הָרַבִּי אֶת צְרוֹר הַמַּטְבְּעוֹת?", נִסָּה הַגַּבַּאי לְסַיֵּעַ, וְנַעֲנָה: "הִנַּחְתִּיו בְּכִיס מְעִילִי הָעֶלְיוֹן". כָּאן כְּמוֹ נִפְלְטוּ מִפִּי הַמְּשַׁמֵּשׁ דִּבְרֵי תּוֹכָחָה: "מִי זֶה הַמַּנִּיחַ כֶּסֶף בַּבֶּגֶד הָעֶלְיוֹן? כֶּסֶף - מַנִּיחִים בְּכִיס הַמִּכְנָסַיִם!"

"דַּע לְךָ", הוֹדִיעוּ הַצַּדִּיק עַל אֲתַר, "כִּי מֵעוֹלָם לֹא נָתַתִּי אֶת יָדִי בְּכִיס הַמִּכְנָסַיִם"... (עַיֵּן "בָּרְכִי נַפְשִׁי" שְׁמוֹת עמ' קטו)

"בְּכָל זֹאת" הִפְטִיר הָרַבִּי לְעֵבֶר הַגַּבַּאי: "עוֹד תִּרְאֶה שֶׁאֲקַבֵּל אֶת צְרוֹר הַכֶּסֶף בַּחֲזָרָה - בִּשְׁלֵמוּתוֹ".

רַבִּי הֶעְנִיךְ כְּמוֹ מִשְׁתַּהֶה לְשַׁבְרִיר שֶׁל הִרְהוּר, רוּחוֹ הָרוֹמֵמָה יוֹדַעַת כְּבָר בְּבֵרוּר מִי הוּא זֶה שֶׁנִּכְשַׁל ב"נְטִילַת יָדַיִם". הָרַבִּי מְמַהֵר לְבַקֵּשׁ שֶׁיְּבַהִילוּ אֵלָיו בִּדְחִיפוּת אֶת אַחַד מֵאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם. בְּהַגִּיעוֹ, עוֹטֶה הָרַבִּי עַל פָּנָיו אֲרֶשֶׁת קְשׁוּחָה בְּיוֹתֵר וּפוֹנֶה אֵלָיו בְּתוֹקֵף: "הָשֵׁב אֵלַי מִיַּד אֶת הַכֶּסֶף!". פְּנֵי הָאַבְרֵךְ מִתְאַדְּמוֹת בְּאַחַת וְהוּא מְמַלְמֵל בִּמְבֻכָּה: "לֹא נָטַלְתִּי אַף פְּרוּטָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלִּי". אַךְ הָרַבִּי בִּמְלֹא תָּקְפּוֹ: "אֵין אֱמֶת בְּפִיךָ. הָשֵׁב אֶת הַכֶּסֶף בְּאֹפֶן מִיָּדִי!", הִבְהִיל.

דַּקּוֹת סוֹעֲרוֹת שֶׁל דְּרִישָׁה נֶחֱרֶצֶת מוּל הַכְּחָשָׁה מִכֹּל וָכֹל, מִסְתַּיְּמוֹת בְּקוֹל דְּמָמָה דַּקָּה. הָאַבְרֵךְ כְּמוֹ נִדְחַק לְפִנָּה וְהֵכִרַח לְהוֹדוֹת בִּגְנֵבָתוֹ. בְּעֵינַיִם מֻשְׁפָּלוֹת הִנִּיחַ הוּא אֶת צְרוֹר הַכֶּסֶף עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל הָרַבִּי וְיָצָא אֶת הַבַּיִת. בִּצְרוֹר שָׁכְנוּ לָהֶן שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת מַטְבְּעוֹת הָרוּבֶּל בִּשְׁלֵמוּתָן.

אַךְ לֹא עַנְוְתָן כְּרַבִּי הֶעְנִיךְ יוֹתִיר בְּסוֹבְבָיו אֶת הָרֹשֶׁם כִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ נִזְרְקָה בּוֹ. הוּא פּוֹנֶה אֲלֵיהֶם וּמַמְתִּיק עִמָּם סוֹד.

"הָיָה זֶה לִפְנֵי שְׁנַיִם. בְּאוֹתָם יָמִים הֵרְגַּלְתִּי בְּכָךְ שֶׁמִּדֵּי פַּעַם פּוֹנִים אֵלַי יַלְדֵי חֶמֶד שֶׁאֶבְחַן אוֹתָם עַל תַּלְמוּדָם. בְּאַחַת הַפְּעָמִים, כַּאֲשֶׁר עָמַד בְּפָנַי יֶלֶד חֶמֶד וְהִרְצָה אֶת אֲשֶׁר לָמַד בְּפֶרֶק 'הַמַּפְקִיד' שֶׁבְּמַסֶּכֶת 'בָּבָא מְצִיעָא', בְּסֻגְיָה הַדָּנָה בְּדִינֵי ה'אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים'. וִיהִי בְּהַגִּיעוֹ לְדַף לד ע"ב, כֹּה שָׁנָה הוּא בְּפָנַי:

אחיה ידע
• דוכבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

'אָמַר רַב הוּנָא, מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ' - רַב הוּנָא אָמַר, שֶׁכַּאֲשֶׁר שׁוֹמֵר חִנָּם טוֹעֵן שֶׁהַפִּקָּדוֹן נִגְנַב אוֹ אָבַד מִמֶּנּוּ, לַמְרוֹת שֶׁהַדִּין הוּא שֶׁהִנּוֹ פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, עִם כָּל זֹאת, הוּא חַיָּב לְהִשָּׁבַע בִּפְנֵי בֵּית דִּין שֶׁהַחֲפָצִים שֶׁהֻפְקְדוּ אֶצְלוֹ אֵינָם בִּרְשׁוּתוֹ. 'מַאי טַעְמָא?' - מָה הַטַּעַם לִשְׁבוּעָה זוֹ? - 'חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא עֵינָיו נָתַן בָּהּ' - מִשּׁוּם שֶׁאָנוּ חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הַשּׁוֹמֵר בְּעַצְמוֹ חָמַד אֶת הַפִּקָּדוֹן וְגָנַב אוֹתוֹ".

"וְכָאן עָצַר הַיֶּלֶד מֵהַרְצָאַת הַדְּבָרִים וּשְׁאָלַנִי מֵאֲשֶׁר הֵקְשָׁה בְּעֵינָיו: בַּמָּה תּוֹעִיל שְׁבוּעָה שֶׁכְּזוֹ? וַהֲרֵי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהַשּׁוֹמֵר גָּנַב זֹאת בְּעַצְמוֹ וְהִסְפִּיק כְּבָר לְהַפְקִיד אֶת הַחֵפֶץ בְּיַד אַחֵר. וְעַתָּה, בְּאִם יִשָּׁבַע 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ', נִמְצָא שֶׁנִּשְׁבַּע בֶּאֱמֶת, שֶׁהֲרֵי בֶּאֱמֶת כְּבָר אֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן הוּא בְּעַצְמוֹ הַגַּנָּב"... מְסַיֵּם הרה"ק מֵאֲלֶכְסַנְדֶּר אֶת דְּבָרוֹ: "מִתּוֹךְ קֻשְׁיָה זוֹ הֲבִינוֹתִי תֵּכֶף שֶׁיֶּלֶד זֶה עוֹד יִהְיֶה לְגַנָּב" - - - וְכָךְ הָיָה.

כָּךְ סִפֵּר מְנַשֶּׁה וּמְאֹד נֶהֱנֵיתִי מֵהַסִּפּוּר, אֲבָל שׁוּב נִרְאֶה לִי שֶׁלֹּא דַּיִּק. אוּלַי מִישֶׁהוּ אַחֵר לֹא דִּיֵּק? שַׁמְתֶּם לֵב?

וּמָה אַתֶּם אוֹמְרִים עַל עֶצֶם טַעֲנַת הַיֶּלֶד? אוֹמֵר לָכֶם מָה שֶׁלִּי נִרְאֶה.

קֹדֶם כֹּל צָרִיךְ לְבָרֵר אִם בָּה נִקְרָא שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ'. וְגַם אִם כֵּן, אֵין צָרִיךְ לַחֲשֹׁשׁ אֶלָּא לְאָדָם הָרוֹצֶה לָבְרֹחַ וְלָתֵת דָּמִים עַל פְּרָאוֹ שֶׁל בַּעַל הַחֵפֶץ שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ שֶׁעוֹשֶׂה בְּכָה אִסּוּר מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִתְאַמֵּץ לַאֲנָשִׁים שֶׁמְּדַבֵּר כְּשֶׁלֹּא מִשְּׁלָמִים אֲבָל אִם מְשַׁלְּמִים כָּה בְּסֵדֶר (כַּמּוּבָן, טוֹעִים הֵם), וְאֵין מוֹשְׁדִין בּוֹ בִּשְׁבוּעַת שֶׁקֶר (שֶׁלָּכֵן מַשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ) וְגַם אֵין מוֹשְׁדִין אוֹתוֹ בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא וּשְׁבוּעַת אֱמֶת שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲשֹׁשׁ לְאָדָם שֶׁבָּא לְהַעֲרִים כֹּל כָּךְ.

אַגַּב, סִפּוּר זֶה הַמְסַפֵּר עַל אָדָם שֶׁיָּכוֹל לְהִשָּׁבַע עַל אֱמֶת וַעֲדַיִן לְשַׁקֵּר, מַזְכִּיר אֶת הַסִּפּוּר הַיָּדוּעַ הַמְסֻפָּר בַּמִּדְרָשׁ (וַיִּקְרָא רַבָּה ה, ג) עַל אָדָם שֶׁהִפְקִיד אֵצֶל 'בַּר תַּלְמִיוֹן' (פִּי' אָדָם רַע מַעֲלָלִים) מֵאָה דִּינָרִים. הָלַךְ הָאִישׁ וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֶת הַדִּינָרִים בַּחֲזָרָה. אָמַר לוֹ "כְּבָר הֶחֱזַרְתִּים לְךָ". אָמַר לוֹ הַמַּפְקִיד "תִּשָּׁבַע לִי!"

מָה עָשָׂה הָאִישׁ הָרָשָׁע? נָטַל קָנֶה אֶחָד, עָשָׂה אוֹתוֹ חָלוּל, הִכְנִיס בְּתוֹכוֹ אֶת הַדִּינָרִים וְהִתְחִיל לְהִשָּׁעֵן עָלָיו.

אָמַר לוֹ הָאִישׁ הָרָשָׁע "הַחְזֵק לִי אֶת הַמַּקֵּל וְאֶשָּׁבַע לְךָ!"

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אָמַר "נִשְׁבַּע אֲנִי שֶׁהַכֶּסֶף שֶׁנָּתַתָּ לִי, הֶחֱזַרְתִּי לְךָ!"

הַמַּפְקִיד הִכָּה עַל הַקַּרְקַע עִם הַמַּקֵּל וְהֵחֵלּוּ הַדִּינָרִים לְהִתְפַּזֵּר. כַּאֲשֶׁר מִיָּד הִתְחִיל לְאָסְפָם אָמַר לוֹ הָאִישׁ הָרָשָׁע "אֱסֹף אֱסֹף, אַתָּה אוֹסֵף אֶת שֶׁלְּךָ...". עַד כָּאן הַסִּפּוּר שֶׁמְּסַפְּרִים חַז"ל בַּמִּדְרָשׁ.

וּבְאוֹתוֹ עִנְיָן...

רוֹצֶה לְשַׁלֵּם? חָיְשִׁינַן...

לָמַדְנוּ בַּגְּמָרָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַשּׁוֹמֵר שֶׁלֹּא מַחֲזִיר אֶת הַפִּקָּדוֹן... חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא עֵינָיו נָתַן בָּהּ וּבְרַשִּׁ"י "... אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם...".

מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאַרְבָּעָה יְהוּדִים מִיָּפוֹ - רַבִּי בְּצַלְאֵל הַכֹּהֵן לָאפִין, רַבִּי יוֹסֵף דָּוִד הוֹרוֹבִיץ וְרַבִּי פַּיְבֵל כָּהָנוֹב זצ"ל וְעוֹד אֶחָד רְבִיעִי, הֶחֱלִיטוּ לְהָקִים בֵּית מִסְחָר בְּשֻׁתָּפוּת. כָּל אֶחָד מֵהֶם הִשְׁקִיעַ 100 נְפוֹלְיוֹנֵי זָהָב, סְכוּם עָתָק בְּאוֹתָם יָמִים.

יוֹם אֶחָד מַגִּיעִים הַשֻּׁתָּפִים לְבֵית מִסְחָרָם וְעֵינֵיהֶם חָשְׁכוּ כַּאֲשֶׁר גִּילוּ כִּי הַקֻּפָּה נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה וּמִתּוֹכָהּ נִגְנַב סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל. הַמִּשְׁטָרָה הַטּוּרְקִית שֶׁהֻזְעֲקָה לַמָּקוֹם לֹא יָכְלָה לְהַצְבִּיעַ עַל שׁוּם כִּוּוּן אֶפְשָׁרִי וּבֵית הַמִּסְחָר שֶׁעָמַד בִּפְנֵי שֹׁקֶת שְׁבוּרָה הָיָה בְּסַכָּנַת סְגִירָה. אַרְבַּעַת הַשֻּׁתָּפִים שֶׁלָּוּ אֶת סְכוּם הַהַשְׁקָעָה הָרִאשׁוֹנִי, הֵצֻּגוּ דַּלִּים וְרֵיקִים.מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאַרְבָּעָה יְהוּדִים מִיָּפוֹ - רַבִּי בְּצַלְאֵל הַכֹּהֵן לָאפִין, רַבִּי יוֹסֵף דָּוִד הוֹרוֹבִיץ וְרַבִּי פַּיְבֵל כָּהָנוֹב זצ"ל וְעוֹד אֶחָד רְבִיעִי, הֶחֱלִיטוּ לְהָקִים בֵּית מִסְחָר בְּשֻׁתָּפוּת. כָּל אֶחָד מֵהֶם הִשְׁקִיעַ 100 נְפוֹלְיוֹנֵי זָהָב, סְכוּם עָתָק בְּאוֹתָם יָמִים.

יוֹם אֶחָד מַגִּיעִים הַשֻּׁתָּפִים לְבֵית מִסְחָרָם וְעֵינֵיהֶם חָשְׁכוּ כַּאֲשֶׁר גִּילוּ כִּי הַקֻּפָּה נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה וּמִתּוֹכָהּ נִגְנַב סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל. הַמִּשְׁטָרָה הַטּוּרְקִית שֶׁהֻזְעֲקָה לַמָּקוֹם לֹא יָכְלָה לְהַצְבִּיעַ עַל שׁוּם כִּוּוּן אֶפְשָׁרִי וּבֵית הַמִּסְחָר שֶׁעָמַד בִּפְנֵי שֹׁקֶת שְׁבוּרָה הָיָה בְּסַכָּנַת סְגִירָה. אַרְבַּעַת הַשֻּׁתָּפִים שֶׁלָּוּ אֶת סְכוּם הַהַשְׁקָעָה הָרִאשׁוֹנִי, הֵצֻּגוּ דַּלִּים וְרֵיקִים.

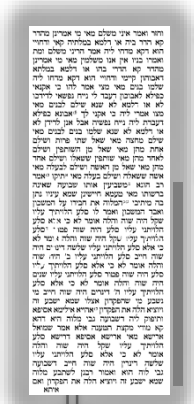

אוצרות התלמיד

סוגיה ה

פרק המפקיד

נוֹעֲצוּ הַשֻּׁתָּפִים בֵּינֵיהֶם וְהֶחְלִיטוּ לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם לְהָבִיא אֶת הַפָּרָשָׁה לִפְנֵי רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל מִסָּלַנְט זצ"ל שֶׁמָּא יוּכַל הוּא בְּחָכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה לְסַיְּעָם בְּעֵצָה טוֹבָה.

לְאַחַר שֶׁשָּׁמַע אֶת דִּבְרֵיהֶם לִפְרָטֵי פְּרָטִים, הֵבִין כִּי יָדוֹ שֶׁל אֶחָד הַשֻּׁתָּפִים בְּמַעַל רַק לֹא יָדַע מִי מֵהֶם.

הוּא עִיֵּן בַּדָּבָר בְּכֹבֶד רֹאשׁ וְאָז פָּסַק: אֵין מָה לַעֲשׂוֹת, הַכֶּסֶף אָבוּד, אֲבָל הַכֶּסֶף הֲרֵי אֵינוֹ שֶׁלָּכֶם וַהֲיוֹת וְאַתֶּם עֲשִׂיתֶם בְּכַסְפָּם שֶׁל אֲחֵרִים מִסְחָר, הֲרֵי אַתֶּם כְּשׁוֹמְרֵי שָׂכָר וְחַיָּבִים בִּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה, לָכֵן כֻּלְּכֶם אַחְרָאִים בְּמִדָּה שָׁוָה וְעַל כָּל אֶחָד מוּטָל לְהַחֲזִיר רֶבַע מֵהַסְּכוּם שֶׁנִּגְנַב.

רַבֵּינוּ הִבִּיט בְּעֵינָיו הַחוֹדְרוֹת בִּפְנֵיהֶם שֶׁל אַרְבַּעַת הַשֻּׁתָּפִים, וְרָאָה מִיָּד שֶׁשְּׁלוֹשָׁה מֵהֶם, פְּנֵיהֶם הֶחֱוִירוּ כְּסִיד, וְכִי מַנַּיִן יִקְחוּ סְכוּם כֹּה גָּדוֹל כְּדֵי לְהַחֲזִיר אֶת הַהַלְוָאָה?

וְאִלּוּ הַשֻּׁתָּף הָרְבִיעִי לְעֻמָּתָם לֹא הָיָה נִרְאֶה מֵטְרָד כְּלָל. הוּא קָם וְאָמַר: נֶאֱמָן עָלַי הַדַּיָּן! **אֲנִי מוּכָן לְשַׁלֵּם אֶת חֶלְקֵי מִיָּד לְלֹא טְעָנוֹת וּמֵעַנּוֹת.**

עָמַד רַבֵּינוּ עַל רַגְלָיו וְקָרָא לְעֻבְרוֹ: "הַחְזֵר מִיָּד אֶת הַכֶּסֶף שֶׁנָּטַלְתָּ"! הַגַּנָּב נִשְׁבַּר וְהוֹדָה עַל הָאֱמֶת, הוּא הֶחֱזִיר אֶת הַכֶּסֶף בְּבֹשֶׁת פָּנִים, בָּרַח מֵעִירוֹ וּמִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְלֹא נוֹדְעוּ עִקְּבוֹתָיו. (אוּלַי לָמֵד זֹאת רַבֵּינוּ מֵהַנֶּאֱמָר "וְאֵין נוֹתְנִין אֶת הַשְּׁבוּעָה לְמִי שֶׁהוּא רָץ אַחַר הַשְּׁבוּעָה... עִי' סֵגְיָה ט' מַגִּיד מֵישָׁרִים "זְהִירוּת מִשְּׁבוּעָה עַל אֱמֶת")

אֶחָד מֵעָשִׁירֵי מִינְסְק יְהוּדֵי תַּלְמִיד חָכָם וּבַעַל לֵב חָם הָיָה ר' בָּרוּךְ זַלְדוּבִיץ. הוּא יָסַד אֶת „בָּתֵּי מִינְסְק" בִּירוּשָׁלַיִם עָבוּר בְּנֵי תּוֹרָה וַעֲנִיִּים.

פַּעַם אַחַת הָיָה לוֹ דִּין וּדְבָרִים עִם יְהוּדִי נוֹכֵל. הַסִּכְסוּךְ הוּבָא לִפְנֵי בֵּית דִּין וְהַנּוֹכֵל חַיָּב שְׁבוּעָה. שָׁפָל זֶה לֹא עָמַד בִּפְנֵי פְּתוּיֵי חֶמְדַּת הַמָּמוֹן, עָמַד וְנִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר. ר' בָּרוּךְ לֹא יָכַל לָשֵׂאת אֶת הָעָוֹן הַחֲמוּר שֶׁעוֹבֵר הַלָּה בְּמֵזִיד, וְהֵחֵל זוֹעֵק: כֵּיצַד אֵינְךָ מְפַחֵד מֵעֲבֵרָה נוֹרָאָה זוֹ, וְתִשָּׂא עַל שְׂפָתֶיךָ אֶת שֵׁם ה' אֱלֹקֶיךָ לַשָּׁוְא ? !

עָבַר זְמַן מְסֻיָּם, וְהֵנָּה ר' בָּרוּךְ בָּא לְבֵיתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ נוֹכֵל וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ... מְחִילָה. תְּמַהּ הַלָּה: מָה רָאָה עַל כָּכָה, הֲלֹא אַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת שֶׁרִמָּתִי וְשִׁקַּרְתִּי ? הֵשִׁיבוּ: נָכוֹן, אַךְ לִפְנֵי כַּמָּה יָמִים הִזְדַּמֵּן לְיָדִי לִהְיוֹת נוֹכֵחַ בְּדִין תּוֹרָה נוֹסָף, אַךְ הַפַּעַם לֹא כְּתוֹבֵעַ אֶלָּא כְּעֵד. גַּם שָׁם הִנִּתְבַּע הֵעִיז פָּנָיו וְנִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר. מִיָּד הֵרִימוֹתִי עָלָיו קוֹל צְעָקָה. בְּרַם, יוֹדְעָנִי כִּי צְעָקָה שְׁנִיָּה זוֹ, לֹא הִגִּיעָה עֲדַיִן לְאוֹתָהּ צְעָקָה נוֹרָאָה שֶׁזָּעַקְתִּי עָלֶיךָ. אָמַרְתִּי בְּלִבִּי: אֵין זֹאת אֶלָּא, כִּי בַּמִּשְׁפָּט הָרִאשׁוֹן הָיָה הַדָּבָר נוֹגֵעַ לַכֶּסֶף שֶׁלִּי, אַךְ בַּדִּיּוּן הַשֵּׁנִי אֵין זֶה כֶּסֶף שֶׁלִּי לָכֵן צְעָקָתִי הָיְתָה יוֹתֵר שְׁקֵטָה. חוֹשֵׁשׁ אֲנִי, כִּי חֶמְדַּת הַמָּמוֹן שֶׁלִּי פָּרְצָה מִגְּרוֹנִי... אוֹיָה לִי כִּי מֵחֲמַת נְגִיעָה כַּסְפִּית, הִלְבַּנְתִּי פְּנֵי אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל...

רַבִּי יִצְחָק זְאֵב סולובייצ'יק שֶׁסִּפֵּר הַדְּבָרִים, הִפְטִיר: אֶת מִדּוֹתָיו הַמְּצֻיָּנוֹת רָכַשׁ ר' בָּרוּךְ בְּמֶשֶׁךְ תְּקוּפָה קְצָרָה, עֵת שָׁהָה בְּמְקוֹם מְרַפֵּא וְהַבְּרָאָה בְּיַחַד עִם גָּאוֹן וְקָדוֹשׁ ר' יִשְׂרָאֵל מִסָּלַנְט!

אחודה נא לכם חידות:

- היכן מצינו פיקעדון בסוגיה? מה זה **'רגיא'**?

_____

- **הסבר:** הלו הלה לוה מלוי המלוה שהוא מלו והלוה לו לה הלואות.

_____

- היכן בסוגיה ישנה מילה שלעיתים מתכוונים בה למלוה ולעיתים מתכוונים בה ללוה?

_____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה חידש רבי יוחנן בענין "שילם ולא רצה לישבע"?

_____

דברי חכמים כדרבונות...

"שנו רבותינו ארבעה נקראו רשעים:

הפושט ידו לחבירו להכותו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע, שנא' (שמות ב) "ויאמר **לרשע** למה תכה רעך" הכית לא נאמר אלא תכה.

והלוה ואינו משלם, שנא' (תהלים לז) "לוה **רשע** ולא ישלם וצדיק חונן ונותן".

ומי שיש בו עזות פנים ואינו מתבייש לפני מי שגדול הימנו, שנא' (משלי כא) "העז איש **רשע** בפניו וישר הוא יבין דרכו".

ומי שהוא בעל מחלוקת, שנאמר "סורו נא מעל אהלי האנשים **הרשעים** האלה".(במדבר רבה יח, יב)

מגיד מישרים – מצוות הלוואה לעני, צדקה כהלוואה לה', ומשכון

• זֶה לְשׁוֹן סֵפֶר הַחִנּוּךְ - מִצְוָה סו (מִצְוַת הַלְוָאָה לְעָנִי) "וְהָאַזְהָרוֹת הַרְבֵּה שֶׁהִזְהִירוּנוּ זַ"ל עָלֶיהָ, שֶׁאָמְרוּ [כְּתֻבּוֹת דַּף ס"ח ע"א] שֶׁהָאָדָם מְרֻחָק וְנִמְאָס וְנִתְעָב וְנֶאֱלָח וּמְשֻׁקָּץ עַד שֶׁקָּרוֹב לִהְיוֹת מֵאוּסוֹ כְּמֵאוּס עֲבוֹדָה זָרָה, אִם יֵשׁ לוֹ וּמוֹשֵׁךְ יָדוֹ מִמִּצְוָה זוֹ, וְכַמָּה נֶחְמָד וְנֶאֱהָב וּמְרֻחָם וּמִתְבָּרֵךְ בְּכַמָּה בְּרָכוֹת הַמַּחֲזִיק בָּהּ, הַכֹּל מְבֹאָר ... וּבִמְקוֹמוֹת רַבִּים מִן הַתַּלְמוּד".

וּבַגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת יְבָמוֹת (דַּף סג.) "וְהַמַּלְוֶה סֶלַע לְעָנִי בִּשְׁעַת דָּחְקוֹ עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה תְּשַׁוַּע וְיֹאמַר הִנֵּנִי... (יְשַׁעְיָה נח,ט):"

וּבֵאֵר הַמַּהַרַ"ל שֶׁזֶּה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה שֶׁכְּמוֹ שֶׁמְּמַלֵּא בַּקָּשַׁת קְרוֹבָיו – כָּךְ מְמַלֵּא ה' אֶת בַּקָּשָׁתֵנוּ שֶׁאָנוּ קְרוֹבִים לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי מִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו".

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ מְלַמְּדֵנוּ מַלְוֶה ה' חוֹנֵן דָּל, וּגְמֻלוֹ יְשַׁלֵּם לוֹ (מִשְׁלֵי פֶּרֶק יט יז). כִּי יְשַׁלֵּם שְׂכָרוֹ בעוה"ז וְיִפְרַע לוֹ הַלְוָאָתוֹ. מָשָׁל לַלֹּוֶה שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם לַמַּלְוֶה. "וּגְמֻלוֹ יְשַׁלֵּם לוֹ". אע"פ שֶׁפָּרַע לוֹ הַלְוָאָתוֹ לֹא יֶחְדַּל לְשַׁלֵּם לוֹ גְּמוּל הַמִּצְוָה, כִּשְׁאָר הַמִּצְוֹת שֶׁמְּשַׁלֵּם שְׂכַר פְּעֻלָּתָם לעוה"ב, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (פֵּאָה א, א) יֵשׁ לִצְדָקָה קֶרֶן וּפֵרוֹת, וְאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם בעוה"ז וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לעוה"ב. (רַבֵּינוּ יוֹנָה). וּבְבַעַל הַטּוּרִים עה"ת (שְׁמוֹת ל יב) וְנָתְנוּ. אִם תִּקְרָאנָה לְמַפְרֵעַ יִהְיֶה גַּם כֵּן וְנָתְנוּ. לוֹמַר לָךְ מַה שֶּׁאָדָם נוֹתֵן לִצְדָקָה יַחְזֹר אֵלָיו. וְלֹא יֶחְסַר לוֹ בִּשְׁבִיל זֶה כְּלוּם...

רבי עקיבא איגר

• פַּעַם אֶחָת הִגִּיעַ יְהוּדִי לְרַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר זצ"ל לְבַקֵּשׁ הַלְוָאָה. כַּאֲשֶׁר לֹא הָיְתָה בְּיָדוֹ מָמוֹן מָסַר לוֹ הגרע"א גְּבִיעַ עָשׂוּי כֶּסֶף טָהוֹר וְאָמַר לוֹ "מַשְׁכֹּן גְּבִיעַ זֶה וּלְוֵה סְכוּם שֶׁל 50 רוּבָּלִים עַל חֶשְׁבּוֹן גְּבִיעַ זֶה".

לְאַחַר תְּקוּפָה נוֹדַע שֶׁאָדָם זֶה אָכֵן מִשְׁכֵּן אֶת הַגְּבִיעַ, אוּלָם, הוּא לָקַח עַל חֶשְׁבּוֹנוֹ מֵאָה רוּבֶּל כֶּסֶף בְּהַלְוָאָה וְלֹא טָרַח לְשַׁלֵּם אֶת חוֹבוֹ וּלְהַחֲזִיר אֶת הַגְּבִיעַ גַּם לְאַחַר זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד.

כְּשֶׁסִּפְּרוּ לרע"א זצ"ל עַל מַעֲשָׂיו הַמְּכֹעָרִים שֶׁל הָאִישׁ בְּכָךְ שֶׁגַּם לִקַּח מֵאָה בִּמְקוֹם חֲמִשִּׁים כְּמִסְכָּם וְגַם לֹא הֶחֱזִיר אֶת הַלְוָאָה, אָמַר "אָכֵן? הוּא הָיָה צָרִיךְ מֵאָה וּבִקֵּשׁ רַק חֲמִשִּׁים בִּגְלַל שֶׁהִתְבַּיֵּשׁ. מִקַּבֵּל אֲנִי עַל עַצְמִי מֵעַכְשָׁו שֶׁאִם אָדָם יְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי הַלְוָאָה אֶדְאַג תָּמִיד לִשְׁאוֹל אוֹתוֹ אוּלַי צָרִיךְ לְיוֹתֵר!"

ה'חזון איש'

• מְסֻפָּר עַל הגה"ק ה"חֲזוֹן אִישׁ" זיע"א שֶׁפַּעַם בָּא אֵלָיו מְנַהֵל קֻפַּת גְּמַ"ח בִּבְנֵי בְּרָק וְשָׁאַל אוֹתוֹ אִם הוּא רַשַּׁאי לִמְכֹּר תַּכְשִׁיטִים וּשְׁאָר חֲפָצִים יְקָרִים, שֶׁאֲנָשִׁים מִשְׁכְּנוּ אֶצְלוֹ כְּעֵרְבוֹן לְהַלְוָאוֹת שֶׁנָּטְלוּ מִמֶּנּוּ, לְאַחַר שֶׁלֹּא פָּרְעוּ אֶת חוֹבוֹתֵיהֶם בַּמּוֹעֵד. נִזְדַּעְזַע ה"חֲזוֹן אִישׁ" מֵהַדְּבָרִים וְהֵשִׁיב: "מוֹסֶד גְּמַ"ח הַמּוֹכֵר מַשְׁכּוֹנוֹת - טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא מִשֶּׁנִּבְרָא". אַחַר כָּךְ הוֹסִיף וְאָמַר לְאִישׁ שִׂיחוֹ "תִּתָּאֵר לְעַצְמְךָ שֶׁרְאוּבֵן נִצְרָךְ לְהַלְוָאָה וְנוֹתֵן בַּעֲבוּט (כַּמַּשְׁכּוֹן) אֶת תַּכְשִׁיטֵי אִשְׁתּוֹ, יָדוֹ אֵינָהּ מַשֶּׂגֶת לִפְרֹעַ חוֹבוֹ, וּלְמָחָר הָאִשָּׁה יוֹצֵאת לַשּׁוּק וְרוֹאֶה אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן מִתְקַשֶּׁטֶת בְּתַכְשִׁיטִים שֶׁלָּהּ, כְּלוּם יֵשׁ בָּעוֹלָם כַּפָּרָה לַצַּעַר וְלִשְׁפִיכוּת דָּמִים שֶׁל אִישָׁהּ עֲלוּבָה זוֹ?

מְסֻפָּר עַל צַדִּיק אֶחָד שֶׁפַּעַם נִכְנַס לְבֵיתוֹ וּמָצָא אִישׁ עוֹמֵד בַּחֶדֶר וּמַחְבִּיא דָּבָר מָה תַּחַת מְעִילוֹ. לְמַרְאֵה הַצַּדִּיק נִבְהַל הָאִישׁ מְאֹד וְהִתְאַמֵּץ לְהַסְתִּיר הַחֵפֶץ הַבּוֹלֵט מִתַּחַת לַבֶּגֶד, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסֵפֶר יִרְמִיָּהוּ (פֶּרֶק ב' כו) כְּבֹשֶׁת גַּנָּב כִּי יִמָּצֵא...

הַצַּדִּיק הִכִּיר אֶת הָאִישׁ וְיָדַע שֶׁהוּא לֹא מִן הַגַּנָּבִים, אֶלָּא אָדָם הָגוּן שֶׁבִּשְׁעַת צָרָה בָּא לְבַקֵּשׁ עֶזְרָה, וְלֹא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן. פָּנָה הַצַּדִּיק אֶל הָאִישׁ בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת וְאָמַר לוֹ: לְהַלְוָאָה אַתָּה צָרִיךְ? מַשְׁכּוֹן הֵבֵאתָ? הַרְאֵה לִי אֶת הַמַּשְׁכּוֹן, בַּבַּקָּשָׁה. הֶעָנִי עָמַד וְשִׁנָּיו נוֹקְשׁוֹת זוֹ בָּזוֹ.

וְלָמָּה אַתָּה מִתְבַּיֵּשׁ, יְהוּדִי? אָמַר לוֹ הַצַּדִּיק, "גַּלְגַּל חוֹזֵר הוּא בָּעוֹלָם, הַיּוֹם אֲנִי מְלַוֶּה לְךָ, וּמָחָר אַתָּה תַּלְוֶה לִי, אַל תִּתְבַּיֵּשׁ..."

הוּא נִגַּשׁ לְאִישׁ וְהוֹצִיא אֶת מְנוֹרַת הַכֶּסֶף שֶׁלּוֹ מִתַּחַת לְבִגְדֵי הֶעָנִי וְהָעֲמִידָה עַל הַשֻּׁלְחָן, וְהַצַּדִּיק עוֹשֶׂה עַצְמוֹ, כְּאִלּוּ הוּא רוֹאֶה אֶת הַמְּנוֹרָה

אחיה ידע — לקידום הלומדים • לקבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

סוגיה ה

פַּעַם רִאשׁוֹנָה, מִסְתַּכֵּל בָּהּ וְאוֹמֵד אֶת מְחִירָהּ בִּטְבִיעַת עַיִן, וְאוֹתוֹ אִישׁ עוֹמֵד כְּמוֹ עַל גֶּחָלִים, רוֹצֶה הוּא לִבְרֹחַ וְרַגְלָיו כְּמוֹ נִקְשְׁרוּ.

"וְכַמָּה אַתָּה צָרִיךְ, יְהוּדִי? שָׁאַל הַצַּדִּיק, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ דָּבְקָה לְחִכּוֹ וְלֹא מַצְלִיחַ לְפַצּוֹת פֶּה וּלְהוֹצִיא הֶגֶה מִפִּיו. "אֲנִי רוֹאֶה כִּי בַּיְּשָׁן גָּדוֹל אַתָּה, יְהוּדִי, כֵּן, כֵּן, אֲבָל מָה לַעֲשׂוֹת? אֲנַסֶּה לִהְיוֹת לְךָ אֲנִי לְפֶה. הִנֵּה", אוֹמֵר הַצַּדִּיק, "הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים מִתְקָרְבִים, אֲנִי בְּסָפֵק אִם יֵשׁ לְךָ צָרְכֵי הֶחָג."

הָאִישׁ הָאֻמְלָל הִרְכִּין רֹאשׁוֹ וְשָׁתַק.

"בְּלִי סָפֵק, לֹא נָבִיא אֲנִי וְלֹא בֶּן נָבִיא, אֲבָל, פָּנֶיךָ מְעִידִים בְּךָ, וְאוּלַי יֵשׁ לְךָ גַּם בַּת לְהַשִּׂיא?"

הָאֻמְלָל לֹא יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק יוֹתֵר וּפָרַץ בִּבְכִי.

"וְלָמָּה אַתָּה בּוֹכֶה, יְהוּדִי? שׁוֹטֶה שֶׁבָּעוֹלָם! הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ גַּלְגַּל חוֹזֵר, אַל לְךָ לִבְכּוֹת בְּפָנַי, עַל יְדֵי בֵּית דִּין מְחֻיָּב אֲנִי לְהַלְווֹת לְךָ בִּשְׁעַת הַדְּחָק, וְלֹא לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל בֶּכְיְךָ, וְכֵיוָן שֶׁאֵין אַתָּה רוֹצֶה לְהַגִּיד לִי כַּמָּה אַתָּה צָרִיךְ, אֶלְוֶה לְךָ לְפִי הַמַּשְׁכּוֹן... מַשְׁכּוֹן זֶה, לְפִי טְבִיעַת עֵינַי, שָׁוֶה לְפָחוֹת מֵאָה שֶׁקֶל, לָכֵן, אֶלְוֶה לְךָ שִׁבְעִים, לְצָרְכֵי הֶחָג, וַחֲמִשִּׁים לַנְּדֶנְיָה, וְעוֹד עָשָׂר לְצָרְכֵי הַחֲתֻנָּה, וּכְשֶׁיִּרְוַח תְּשַׁלֵּם לִי".

עָמַד הָאִישׁ רוֹעֵד כֻּלּוֹ וְלֹא יָכוֹל לְהוֹשִׁיט יָדוֹ לְקַבֵּל הַכֶּסֶף.

שָׂם הַצַּדִּיק אֶת הַכֶּסֶף בְּכִיסוֹ שֶׁל הֶעָנִי וְזֵרֵז אוֹתוֹ לָלֶכֶת וּלְמַהֵר לִקְנוֹת צָרְכֵי הֶחָג.

"הָעֵת קְצָרָה , יְדִידִי, וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה, לֵךְ מֵהַר"...

מִפְתְּחוֹת הַסּוּגְיָה

הָאֲמוֹרָאִים בַּסּוּגְיָה: _____

חֲפָצִים בַּסּוּגְיָה: _____

סוּגֵי אֲנָשִׁים בַּסּוּגְיָה: _____

מוּשָׂגִים חֲדָשִׁים אוֹ יִחוּדִיִּים בַּסּוּגְיָה: _____

סַמֵּן ☑ בְּ"דֶּף מִפְתְּחוֹת הַסּוּגְיָה" אֶת מִילוֹת הַמַּפְתֵּחַ!

לְסִיכּוּם:

בַּסּוּגְיָה הַזֹּאת לָמַדְנוּ שֶׁ _____

_____

_____

רִאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים

רַב הוּנָא

רַבּוֹתָיו: **רַב וּשְׁמוּאֵל**

תַּלְמִידָיו: **רַב חִסְדָּא, רַבָּה, רַב יוֹסֵף** וְעוֹד

...חֲסִידֵי דְּבָבֶל: רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא... תַּעֲנִית כַּג:

אחיה ידע
• לקבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה ו

פרק המפקיד

מהגמרא בסוף דף לד: "ואם איתא לדרב הונא" עד " ההוא גברא" בדף לה.

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

מפענח נעלמים

תרגם את המילים המסומנות בלבד!

ואם איתא לדרב הונא כיון דמשתבע מלוה

שאינה ברשותו היכי מצי מפיק לה אמר

רבא שיש עדים שנשרפה אי הכי

מהיכא מייתי לה אלא אמר רב יוסף שיש

עדים שנגנבה סוף סוף מהיכא מייתי לה

דטרח ומייתי לה אי הכי כי משתבע מלוה

נמי לטרח לוה וליתי בשלמא מלוה ידע מאן

קא עייל ונפק בביתיה ואזיל וטרח ומייתי לה

אלא לוה מי ידע מאן עייל ונפיק בביתיה

דמלוה אביי אומר גזירה שמא יטעון ויאמר

לו אחר שבועה מצאתיה רב אשי אמר זה

נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו

וזה נשבע כמה היה שוה והכי קאמר מי

נשבע תחילה מלוה נשבע תחילה שמא

ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון רב הונא

בר תחליפא משמיה דרבא אמר רישא דסיפא

תיובתא לרב הונא "סלע הלויתני עליו שתים

היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע

הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור" ואם איתא

לדרב הונא מגו דמשתבע מלוה שאינה

ברשותו לישתבע נמי אנילגול שבועה כמה

היה שוה אמר רב אשי אמריתה לשמעתא

קמיה דרב כהנא ואמר לי תהא במאמינו

ונהמניה לוה למלוה נמי בהא כמה הוה

שוה לא קים ליה בגויה ונהמניה מלוה ללוה

דקים ליה בגויה לא מהימן ליה ומאי שנא

לוה דמהימן ליה למלוה ומאי שנא מלוה

דלא מהימן ליה ללוה לוה מקיים ביה במלוה

תומת ישרים תנחם מלוה מקיים ביה בלוה

וסלף בוגדים ישדם:

לג

לד

לה.

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

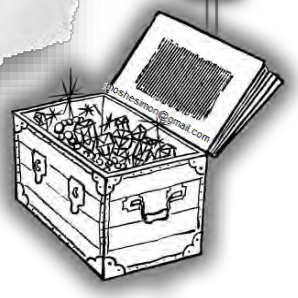

אוצרות התלמוד

סוגיה ו

פרק המפקיד

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

מבחן סיכה

איתא לדרב הונא כיון דמשתבע מלוה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק לה אמר (ו) רבא שיש עדים שנשרפה אי הכי מהיכא מייתי לה אלא אמר רב יוסף שיש עדים שנגנבה סוף סוף מהיכא מייתי לה דטרח ומייתי לה אי הכי כי משתבע מלוה נמי לטרח לוה ולייתי בשלמא מלוה ידע מאן קא עייל ונפק בביתיה ואזיל וטרח ומייתי לה אלא לוה מי ידע מאן עייל ונפיק בביתיה דמלוה אביי אומר גזירה שמא יטעון ויאמר לו אחר שבועה מצאתיה [ט]רב אשי אמר [י]זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה היה שוה והכי קאמר מי נשבע תחילה [ב]מלוה נשבע תחילה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא אמר רישא דסיפא תיובתא לרב הונא סלע הלויתני עליו שתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור ואם איתא לדרב הונא מגו דמשתבע מלוה שאינה ברשותו [ג]לישתבע נמי אגילגול שבועה כמה היה שוה אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי [ג"ד]תהא במאמינו ונהמניה לוה למלוה נמי בהא כמה הוה שוה לא קים ליה בגויה ונהמניה מלוה ללוה דקים ליה בגויה לא מהימן ליה ומאי שנא לוה דמהימן ליה למלוה ומאי שנא מלוה דלא מהימן ליה ללוה לוה מקיים ביה במלוה [ד]תומת ישרים תנחם מלוה מקיים ביה בלוה וסלף בוגדים ישדם: ההוא גברא דאפקיד

מתח קו מהסיכה וסמן במקום המתאים:

1. לפני שהגמרא מקשה על תירוצו של רבא.
2. לפני התירוץ על הקושיה נגד רב יוסף.
3. לפני התירוץ על השאלה "שגם הלוה יחפש את הגנב..."
4. לפני הסברו של רב אשי על המילים "מי נשבע" של המשנה.
5. אחרי קושיית רב הונא בר תחליפא על דברי רב הונא.
6. אחרי התירוץ של רב אשי על הקושיה של ר"ה בר תחליפא.
7. לפני תירוץ הגמרא על השאלה "שיאמין הלוה למלוה על המחיר?"
8. לפני השאלה "שיאמין המלוה ללוה שמכיר את החפץ?".
9. לפני התירוץ של הגמרא הבא להסביר למה הלוה מאמין למלוה והמלוה לא מאמין ללוה.

שקלא וטריא

מתח קו מהשאלה לתשובה!

- אי הכי כי משתבע מלוה נמי לטרח לוה ולייתי
- אי הכי מהיכא מייתי לה
- ואם איתא לדרב הונא כיון דמשתבע מלוה שאינה ברשותו היכי מצי מפיק לה
- סוף סוף מהיכא מייתי לה

- **אלא אמר רב יוסף שיש עדים שנגנבה**
- **אמר רבא שיש עדים שנשרפה**
- **בשלמא מלוה ידע מאן קא עייל ונפק בביתיה ואזיל וטרח ומייתי לה אלא לוה מי ידע מאן עייל ונפיק בביתיה דמלוה**
- **דטרח ומייתי לה**

השלם את החסר!

שואלת הגמרא	מתרצת הגמרא
	תהא במאמינו
ונהמניה לוה למלוה נמי בהא כמה הוה שוה	
	לא מהימן ליה
ומאי שנא לוה דמהימן ליה למלוה ומאי שנא מלוה דלא מהימן ליה ללוה	

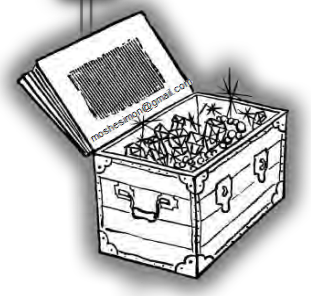

ידיעת והבנת הגמרא

השאלה על רב הונא:
*אם המלוה נשבע שאינה ברשותו למה צריך לחשוש שיוציא את המשכון ויפסול את הלוה?*_____

תירוצו של רבא:	תירוצו של רב יוסף:	תירוצו של אביי:	תירוצו של רב אשי:
יש שבועה שאינה ברשותו?	יש שבועה שאינה ברשותו?	יש שבועה שאינה ברשותו?	יש שבועה שאינה ברשותו?
מי נשבע כמה היה שוה?	מי נשבע כמה היה שוה?	מי נשבע כמה היה שוה?	מי נשבע כמה היה שוה?
השאלה על תירוצו:	מה קשה על התירוץ:		מה מיוחד בתירוצו של רב אשי? (שאין בתירוצים הקודמים)
מה מיוחד בתירוצם של רבה ורב יוסף? (שאין בתירוצים האחרים)	מה מיישבת הגמרא:		
	לפי דברים אלו מה קשה:		
	כיצד מתרצת זאת הגמרא:		

מאיזה חלק במשנה מקשה רב הונא בר תחליפא בשם רבא על רב הונא? (הקף)

רישא דריש, סיפא דריש, רישא דסיפא, סיפא דסיפא

. פרט ג' מקרים שאין משביעין שבועה שאינה ברשותו!

2. "רישא דסיפא קשיא לרב הונא" למה לא קשה מהרישא של הרישא שגם שם הוא פטור?

_____

3. אילו ב' אוקימתות יש במהלך סוגייתנו?

_____

אחיה ידע
yeda@achiya.org.il

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **גִּלְגּוּל שְׁבוּעָה** - אָדָם שֶׁמְּחַיֵּב לְהִשָּׁבַע לַחֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה אֶחָת, אֶפְשַׁר - אַגַּב הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חַיָּב בָּהּ - לְהַשְׁבִּיעוֹ שְׁבוּעָה נוֹסֶפֶת שֶׁמֵּעִקַּר הַדִּין הָיָה פָּטוּר מִמֶּנָּה.

לְדוּגְמָא, אָדָם תּוֹבֵעַ מֵחֲבֵרוֹ חֵפֶץ (מִטַּלְטְלִין) וְגַם קַרְקַע, וְהַנִּתְבָּע מְחַיֵּב לְהִשָּׁבֵעַ לַחֲבֵרוֹ עַל מִטַּלְטְלִין (כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לַתּוֹבֵעַ עֵד אֶחָד הַמֵּעִיד שֶׁהַנִּתְבָּע חַיָּב לַתּוֹבֵעַ חֵפֶץ זֶה וּבְכָךְ מְחַיְּבוֹ שְׁבוּעָה מִדְּרַבָּנָן), אֶפְשַׁר לְהַשְׁבִּיעוֹ גַּם עַל קַרְקָעוֹת, אע"פ שֶׁמֵּעִקַּר הַדִּין אֵין נִשְׁבָּעִין עַל קַרְקָעוֹת (קִדּוּשִׁין כו. בַּמִּשְׁנָה).

מְקוֹרוֹ שֶׁל חִיּוּב גִּלְגּוּל שְׁבוּעָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, מִפָּרָשַׁת סוֹטָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ "וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן" (בְּמִדְבַּר ה-כב) וּמְכֻפָּל הַלָּשׁוֹן "אָמֵן אָמֵן" לוֹמְדִים שֶׁהִיא מִתְכַּוֶּנֶת בִּשְׁבוּעָה זוֹ לְהִשָּׁבַע גַּם עַל תְּקוּפַת הַנִּשּׂוּאִין וְגַם עַל תְּקוּפַת הָאֵרוּסִין וְלוֹמְדִים מִכָּךְ שֶׁכֵּוָן שֶׁהִיא מְחֻיֶּבֶת לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא הָיְתָה סוֹטָה בִּזְמַן הַנִּשּׂוּאִין, מְגַלְגְּלִים עָלֶיהָ לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא הָיְתָה סוֹטָה גַּם בִּזְמַן הָאֵרוּסִין (אע"פ שֶׁמֵּעִקַּר הַדִּין הָיְתָה פְּטוּרָה מִשְּׁבוּעָה זוֹ) (קִדּוּשִׁין כז:).

וּלְסִכּוּם: מִי שֶׁטּוֹעֵן שְׁתֵּי טְעָנוֹת, שֶׁעַל אַחַת מֵהֶן הוּא חַיָּב שְׁבוּעָה וְעַל הָאַחֶרֶת הוּא פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה. לְמָשָׁל: מַלְוֶה שֶׁטּוֹעֵן: א) שֶׁאָבַד הַמַּשְׁכּוֹן, ב) הַמַּשְׁכּוֹן הָיָה שָׁוֶה רַק סֶלַע (כִּשְׁוִי הַהַלְוָאָה וְלֹא יוֹתֵר). עַל הַטַּעֲנָה הָרִאשׁוֹנָה הוּא חַיָּב לְהִשָּׁבֵעַ (לְפִי ר' הוּנָא) "שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ", וְעַל הַטַּעֲנָה הַשֵּׁנִיָּה הוּא פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא "כֹּפֶר בַּכֹּל". הַדִּין הוּא: שֶׁמִּכֵּיוָן שֶׁהַמַּלְוֶה צָרִיךְ בְּכָל אֹפֶן לְהִשָּׁבַע עַל הַטַּעֲנָה הָרִאשׁוֹנָה, מְגַלְגְּלִים עָלָיו שְׁבוּעָה גַּם עַל הַטַּעֲנָה הַשֵּׁנִיָּה, וַהֲרֵי הוּא נִשְׁבָּע בְּיַחַד: שֶׁהַמַּשְׁכּוֹן אֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְשֶׁהַמַּשְׁכּוֹן הָיָה שָׁוֶה סֶלַע (כִּשְׁוִי הַהַלְוָאָה) וְלֹא יוֹתֵר.

בִּזְמַנֵּנוּ לֹא נָהֲגוּ בֵּית דִּין לְהַשְׁבִּיעַ כְּלָל, וְנוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה וְלִפְטֹר אָדָם הַכֹּפֶר בַּכֹּל עַל יְדֵי תַּשְׁלוּם שְׁלִישׁ הַתְּבִיעָה.

✷ **תֻּמַּת יְשָׁרִים תַּנְחֵם** - **תֻּמַּת** - תֹּם לִבָּם (רַשִׁ"י שַׁבָּת פח), **יְשָׁרִים** - שֶׁל צַדִּיקִים, **תַּנְחֵם** - תְּנַהֲלֵם (רַשִׁ"י מִשְׁלֵי יא, ג).

✷ רַשִׁ"י בְּסֵגְיָה שֶׁלָּנוּ פֵּרֵשׁ פָּסוּק זֶה כְּאוֹמֵר: אִם לֹא שֶׁאָדָם נֶאֱמָן וְיָשָׁר הוּא לֹא הָיוּ מְעַשְּׁרִין (מַעֲשִׂירִים) אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם".

✷ **וְסֶלֶף בּוֹגְדִים וְשָׁדֵם [יְשָׁדֵם]** - **וְסֶלֶף** - הַשִּׁקָּרִים וְהָרַמָּאוּיוֹת, **בּוֹגְדִים** - שֶׁל הָרְשָׁעִים, **וְשָׁדֵם [יְשָׁדֵם]** - יִשְׁדֹּד אוֹתָם עַצְמָם וְאֵינָם מַרְוִיחִים מִשִּׁקְרֵיהֶם כְּלוּם. וְכֵן אָמְרוּ חֲז"ל (פְּסִיקְתָּא רַבָּתִי פָּרָשָׁה כב) אָמַר ר' סִימוֹן מִפְּנֵי מָה מַשְׁבִּיעִים אֶת הָאָדָם וְנוֹתְנִים לְפָנָיו נוֹדוֹת מְנֻפָּחוֹת וְתוֹקְעִים בַּשּׁוֹפָרוֹת? לוֹמַר, אֶתְמוֹל הָיוּ מְלֵאִים גִּידִין וַעֲצָמוֹת וְעַכְשָׁו הֵם רֵיקוֹת מִכֻּלָּם כָּךְ כֹּל מִי שֶׁנִּשְׁבַּע עַל הַשֶּׁקֶר לַחֲבֵרוֹ סוֹפוֹ לָצֵאת רֵיקָם מִכָּל נְכָסָיו... (וְיוֹצֵא שֶׁלֹּא רַק שֶׁלֹּא הִרְוִיחַ מֵהַשֶּׁקֶר אֶלָּא אַף הִפְסִיד). וְכֵן אָמְרוּ חֲז"ל: אִם לָקַחַת אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלְּךָ אַף שֶׁלְּךָ יִטְּלוּ מִמְּךָ... (כַּלָּה פֶּרֶק ה')

לג לד לה. לו לז לח לט מ מא מב מג מד

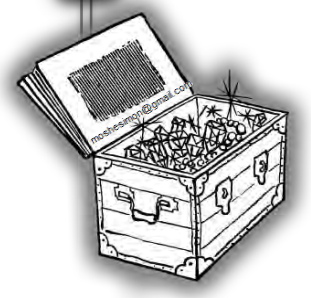

גַּם עֲבֵרוֹת בְּאֹפֶן כְּלָלִי (לֹא דַּוְקָא כְּשֶׁמְּרַמֶּה אֶת חֲבֵרוֹ) יְכוֹלִים לִגְרֹם לְאִבּוּד כַּסְפּוֹ וּפַרְנָסָתוֹ שֶׁל אָדָם. וְכֵן אָמְרוּ חַז"ל (קִדּוּשִׁין פב.) רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רָאִיתָ מֵימֶיךָ חַיָּה וָעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֱמָנוּת? וְהֵן מִתְפַּרְנְסִין שֶׁלֹּא בְּצַעַר. וַהֲלֹא לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי וַאֲנִי נִבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי אֵינוֹ דִּין (קַל וָחֹמֶר) שֶׁאֶתְפַּרְנֵס שֶׁלֹּא בְּצַעַר? אֶלָּא שֶׁהִרְעַעְתִּי מַעֲשַׂי וְקִפַּחְתִּי (חָתַכְתִּי) אֶת פַּרְנָסָתִי.

וּבַגְּמָרָא אִיתָא "תַּנְיָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִיָּמַי לֹא רָאִיתִי צְבִי קַיָּץ (אוֹסֵף תְּאֵנִים בַּשָּׂדֶה), וַאֲרִי סַבָּל וְשׁוּעָל חֲנָוָנִי, וְהֵם מִתְפַּרְנְסִים שֶׁלֹּא בְּצַעַר, וְהֵם לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי וַאֲנִי נִבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי, מָה אֵלּוּ שֶׁלֹּא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי מִתְפַּרְנְסִים שֶׁלֹּא בְּצַעַר, וַאֲנִי שֶׁנִּבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶפַּרְנֵס שֶׁלֹּא בְּצַעַר? אֶלָּא שֶׁהֲרֵעוֹתִי אֶת מַעֲשַׂי וְקִפַּחְתִּי (חָתַכְתִּי) אֶת פַּרְנָסָתִי שֶׁנֶּאֱמַר "עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ אֵלֶּה וְחַטֹּאותֵיכֶם מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם" (יִרְמְיָהוּ ה, כה). "עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ אֵלֶּה וְחַטֹּאותֵיכֶם מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם" (יִרְמְיָהוּ ה, כה).

✷ בְּמִדְרַשׁ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת (בַּדִּבּוּר הַשְּׁמִינִי 'לֹא תִּגְנֹוב'), מוּבָא מַעֲשֶׂה נִפְלָא:

מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה סוֹחֵר וְהוֹלֵךְ לְמָקוֹם רָחוֹק לִקְנוֹת סְחוֹרָה, וְהָיָה לוֹ חֲמֵשׁ מֵאוֹת זְהוּבִים בְּאַרְנָקִי אֶחָת. אָמַר אוֹתוֹ סוֹחֵר בְּלִבּוֹ, אֵיךְ אֶעֱשֶׂה, אִם אוֹבִיל עִמִּי אֶת הָאַרְנָקִי, אוּלַי יִרְאוּ אוֹתָהּ בְּנֵי אָדָם וִיגַנְּבוּהָ מִמֶּנִּי, אֶלָּא אַטְמִינָהּ עַד שֶׁיָּבוֹא יוֹם הַסְּחוֹרָה. מָה עָשָׂה, הָלַךְ לְמָקוֹם צָנוּעַ, וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ, וְעָשָׂה חֲפִירָה בָּאָרֶץ לְהַטְמִינָהּ. אַךְ הוּא לֹא יָדַע, כִּי בַּקִּיר אֵצֶל אוֹתוֹ מָקוֹם, הָיָה שָׁם חוֹר קָטָן, וְהָיָה אָדָם אֶחָד רוֹאֶה אוֹתוֹ כְּשֶׁהִטְמִין הַכִּיס בְּאוֹתוֹ מָקוֹם.

אַחַר כָּךְ הָלַךְ הַסּוֹחֵר, וּמִיָּד בָּא אוֹתוֹ אָדָם אֲשֶׁר רָאָהוּ שֶׁטּוֹמֵן הַמָּמוֹן, וְגָנַב אֶת הַמָּמוֹן.

לְיָמִים, בָּא הַסּוֹחֵר לִקַּח אֶת הַמָּמוֹן לְצָרְכּוֹ הַסְּחוֹרָה שֶׁבִּקֵּשׁ לִקְנוֹת, וְלֹא מְצָאוֹ. הִתְחִיל הַסּוֹחֵר מִצְטַעֵר וְאָמַר בְּלִבּוֹ, מָה אֶעֱשֶׂה, לְמִי אֲנִי מְבַקֵּשׁ וּלְמִי אֲנִי תּוֹבֵעַ. הֲלֹא כְּשֶׁקָּבַרְתִּי הָאַרְנָקִי לֹא הָיָה שָׁם אָדָם.

נָשָׂא עֵינָיו וְחִפֵּשׂ כֹּה וָכֹה, עַד שֶׁרָאָה אֶת אוֹתוֹ חוֹר שֶׁבַּכֹּתֶל. חָשַׁב בְּלִבּוֹ, שֶׁמָּא בַּעַל הַבַּיִת שֶׁדָּר שָׁם רָאַנִי כְּשֶׁהִטְמַנְתִּי הַמָּמוֹן, וְהוּא לְקָחוֹ. הָלַךְ וְשָׁאַל מִי הוּא אוֹתוֹ בַּעַל הַבַּיִת, וְהֶרְאוּהוּ לוֹ. בָּא אֵצְלוֹ וְאָמַר: 'הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים עָלֶיךָ, שֶׁאַתָּה יוֹעֵץ וְחָכָם... אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ שֶׁתִּתֵּן לִי עֵצָה שֶׁאֶשְׁאַל מִמְּךָ'. אָמַר לוֹ: 'אֱמֹר'. אָמַר לוֹ: 'אֲדוֹנִי, בָּאתִי לְכָאן לִסְחוֹר, וְהֵבֵאתִי עִמִּי שְׁתֵּי אַרְנָקִים; הָאַחַת שֶׁל חֲמֵשׁ מֵאוֹת זְהוּבִים, וְהַשֵּׁנִית שֶׁל שְׁמוֹנָה מֵאוֹת. וַאֲנִי כְּשֶׁהָיִיתִי בָּא, לֹא הָיִיתִי מַכִּיר שׁוּם אָדָם בָּעִיר הַזֹּאת לְהַפְקִיד אֶצְלוֹ אֶת אַרְנָקִי. מָה עָשִׂיתִי, הָלַכְתִּי לְמָקוֹם צָנוּעַ, וְטָמַנְתִּי שָׁם הָאַרְנָקִי שֶׁל חֲמֵשׁ מֵאוֹת, וְהַשֵּׁנִית עֲדַיִן מְשֻׁמֶּרֶת בְּיָדִי, וּלְכָךְ בָּאתִי לְשָׁאֶלְךָ אִם אַטְמִינֵם בְּמָקוֹם אַחֵר, אוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁטָּמַנְתִּי אֶת הָרִאשׁוֹנָה אֲשֵׁים הָאַחֲרוֹנָה, אוֹ אַפְקִידֶנָּה לְאָדָם נֶאֱמָן בְּזוֹ הָעִיר?'

אָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת: 'אִם לַעֲצָתִי אַתָּה שׁוֹמֵעַ, אַל תַּפְקִידֶנָּה לְשׁוּם אָדָם, שֶׁאֵין אַתָּה מַכִּירָם אוּלַי יִכְפְּרוּ לְךָ. אֶלָּא בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁשְּׁמוּרָה לְךָ הָאַרְנָקִי הָרִאשׁוֹנָה, שָׁם תַּטְמִין גַּם אֶת הַשְּׁנִיָּה...'

מִיָּד חָשַׁב אוֹתוֹ בַּעַל הַבַּיִת שֶׁגָּנַב אֶת הַמָּמוֹן, שֶׁאִם יֵלֵךְ הַסּוֹחֵר לְאוֹתוֹ מָקוֹם לְהַפְקִיד אֶת הָאַרְנָקִי הַשְּׁנִיָּה, וְלֹא יִמְצָא אֶת הָרִאשׁוֹנָה, יִמָּנַע לְהַפְקִיד שָׁם עוֹד, אֶלָּא אֲמַהֵר וְאַחֲזִיר אֶת הָאַרְנָקִי לִמְקוֹמָהּ (בְּאוֹתָהּ חֲפִירָה), וְהוּא יַנִּיחַ שָׁם אֶת הָאַחֶרֶת, וְאָז אָשׁוּב וְאֶטֹּל אֶת שְׁתֵּיהֶן... וְכָךְ עָשָׂה.

הָלַךְ הַסּוֹחֵר, וּמְצָא אֶת הָאַרְנָקִי שֶׁלּוֹ, וְאָמַר: 'בָּרוּךְ הַמַּחֲזִיר אֲבֵדָה לִבְעָלֶיהָ'!

מְסַיֵּם הַמִּדְרָשׁ: לְכָךְ לֹא יִפְשֹׁט אָדָם יָדוֹ בִּגְנֵבָה, שַׁמָּה שֶׁיְּבַקֵּשׁ לֹא יִמְצָא, וּמָה שֶׁבְּיָדוֹ יִטְּלוּ מִמֶּנּוּ!

יש לי מושג! — שאלות על המושגים

1. תן ב' דוגמאות של אדם הנתבע החייב שבועה (אפי' רק מדרבנן) _____
_____

2. אילו ב' דברים יכולים לגרום לאדם להיות עני? _____
_____

3. תן דוגמה (מחייך האישיים או מחז"ל) - היכן מצאנו שמרוויחים מישרות ומאמת? _____
_____

4. תן דוגמה (מחייך האישיים או מחז"ל) - היכן מצאנו שמפסידים משקר? _____
_____

אחיה ידע — לקידום הלמידה • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע • yeda@achiya.org.il • דפבצים נוספים במאגר שלנו:

אוצרות התלמוד

סוגיה ו

פרק המפקיד

תמונה

מה טמון בתמונה זו?
(הקשר לסוגיה שלנו)

_____

רש"י

רבן של ישראל פעם כאו כיתת ילדים להכחן לצל הגאון החזון איש זצ"ל, תוך כדי המוכחן, כשהוזכרו דברי רש"י, שאל אותם החזון איש מהיכן ידע רש"י לפרש כן. השיב אחד הילדים: היתה לו רוח הקודש. כששמע זאת החזון איש, נהנה מאוד ואמר בהתפעלות: אכן נכונים דבריך, רש"י פירש את כל דבריו על-פי רוח הקודש.

- ז"ל רש"י בד"ה ואם איתא לדרב הונא: שהשומר המשלם דמים נשבע שאינה ברשותו וכו'. וצריך להבין שהרי במשנה בשבועות לא מדובר שהשומר משלם דמים ולמה פי' רש"י "שהשומר המשלם דמים..." _____

_____

- רש"י ד"ה רישא דסיפא פי': רישא תביעת מלוה, סיפא תביעת לוה... למה רש"י מציין זאת?_____

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- תוס' פירש שרב הונא בר תחליפא בשם רבא הקשה על רב הונא רק לפי אביי ורב אשי ולא לפי רבה ורב יוסף, למה?___

יראת ה' היא אוצרו

אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- היכן ניתן למצוא בסוגיה דבר הקשור ל"יראת שמים"?

_____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
למה במשנה מוזכר שהבעלים מקנים כפל לשומר שמשלם פקדון של בהמה וגם בפקדון של כלים למה לא מספיק דוגמה של בהמה?

_____

_____

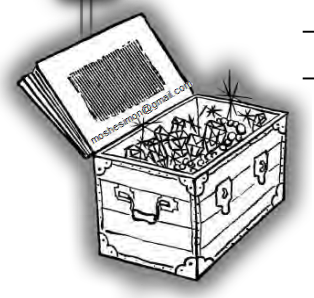

פרק המפקיד

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"אמר המלוה: סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה, והלוה אומר: סלע הלויתני עליו וג' דינרין היה שוה, ישבע המלוה תחלה שאינו ברשותו, ואחר כך ישבע הלוה כמה היה שוה, שהרי הודה במקצתו, וישלם הדינר:" (שו"ע חושן משפט - סימן עב סעיף י')

יָהֵב מָכְמְתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וחידות התורה

★ כתוב בגמרא "דטרח ומייתי לה..."

★ לאחר שהתברר לפי רבה ורב יוסף שהחשש הוא שיטרח המלוה למצוא את הגנב, למה עדיין צריך להעמיד את המשנה ב"יש עדים שנגנבה" ושאין שבועה שאינה ברשותו. למה שלא נאמר שיש שבועה שאינה ברשותו ובכל זאת צריך לחשוש שמא יטרח וימצא את הגנב?

⊙ נקודות למחשבה ⊙

⊙ כתוב בגמרא "לוה מקיים ביה במלוה..." וכרש"י אם לא שאלם נאמן ויש הוא לא היו מעשרין אותו מן השמים...

האם כל אדם עשיר הוא צדיק? הרי מקרא מלא דיבר הכתוב: **עֹשֶׂה עֹשֶׁר וְלֹא בְמִשְׁפָּט**... (ירמיהו יז, יא)

האם כל עני הוא רשע? מהי כוונת הגמרא?

לכאורה אין לומר שזה מה שאנשים חושבים אף על פי שאין זה נכון, שהרי שנינו בענין האחראי על האוצר בבית המקדש שנאסר עליו ללבוש בגדים כאלו שניתן להחביא בהם מטבעות... **אוֹ שֶׁמָּא יַעֲשִׁיר, וְיֹאמְרוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הֶעֱשִׁיר** ... (משנה שקלים פרק ג) משמע שגם אנשים חושבים שרשע יכול להתעשר.

לכאורה הביאור הוא שפסוקים אלו באים לבאר את ה'**אוקימתא**' וכדמשמע בלשון רש"י בשאלת הגמרא "מאי שנא..." שפירש"י "דנקט תנא למלתיה בהכי..." (ובחלת משה הוסיף לבאר שכוונת הגמר' להקשות שלכאורה בדרך כלל כשם שאחד מאמין לשני כך השני מאמין לו וכמ"ש כמים פנים אל פנים...) ולמה מעמידה הגמרא אוקימתא בדבר לא מצוי. והגמרא מתרצת שהיות ולפעמים זה כך (ואולי אפי' הרבה פעמים) שישרותו של אדם מעשירו וכן הפוך, וכמו שמשמע מהפסוק, א"כ מדובר כאן בלוה שחושב כך על המלוה ועל מלוה שחושב כך על הלוה ואין זה אוקימתא רחוקה כלל.

⊙ למה לדעתך נקרא דין זה "גלגול שבועה"?

⊙ מהי העצה בענין תפיסת גנבים שניתן ללמוד מסוגייתנו?

תמיד מספרים

מעשה (שלא) היה

"עֲשֵׂה לִי טוֹבָה, אֲפָרַיִם" אָמַר לִי מְנַשֶּׁה יוֹם אֶחָד. "שַׂמְתִּי לֵב שֶׁאֲנִי לֹא מַסְפִּיק מְדַיֵּק בָּעֲבֹדוֹת שֶׁאֲנִי מְסַפֵּר, תַּקֵּן אוֹתִי כָּל פַּעַם, בְּסֵדֶר?".

נוּ, אֲנִי יָכוֹל לְסָרֵב?

הַפַּעַם תּוֹרִי לְסַפֵּר מָה שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁשָּׁאֲלוּ אֶת הַר' זִילְבֶּרְשְׁטֵין שְׁלִיטָ"א. מְעַנְיֵן אִם תָּבִינוּ אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין סִפּוּר זֶה לַסֵּגְיָה שֶׁלְּמַדְתֶּם זֶה עַתָּה!

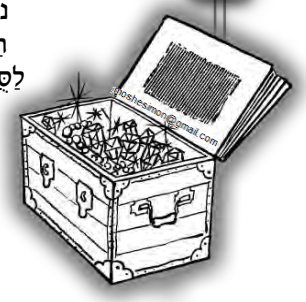

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד

סוגיה ו

פרק המפקיד

רְאוּבֵן פָּגַשׁ אֶת חֲבֵרוֹ שִׁמְעוֹן בַּדֶּרֶךְ לִקְנַיַּת כַּרְטִיס הַגְּרָלָה, וְהִצִּיעַ לוֹ הַצָּעָה, שֶׁמֵּאַחַר וּשְׁנֵיהֶם קוֹנִים כַּרְטִיס הַגְּרָלָה וְנֶאֱמַר בְּמִסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא (דַּף קה ע"א) 'מַזְּלָא דְּבֵי תְּרֵי עָדִיף', כְּדֵאי שֶׁכָּל אֶחָד בִּשְׁעַת קְנִיַּת הַכַּרְטִיס, יַחֲלִיט בְּלִבּוֹ שֶׁהַכַּרְטִיס שֶׁלּוֹ יִהְיֶה גַּם לְעַצְמוֹ וְגַם עֲבוּר חֲבֵרוֹ, וּשְׁנֵיהֶם יִהְיוּ שֻׁתָּפִים בִּשְׁנֵי הַכַּרְטִיסִים שֶׁיִּקְנוּ, וְאִם אֶחָד מֵהֶם יִזְכֶּה יְקַבֵּל חֲבֵרוֹ חֲצִי מִסְּכוּם הַזְּכִיָּה, וְשִׁמְעוֹן הִסְכִּים לַהַצָּעָה.

לְאַחַר הַהַגְרָלָה (בָּהּ זָכָה כַּרְטִיסוֹ שֶׁל רְאוּבֵן) בָּא רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן, וְכַאֲשֶׁר הֶחֱזִיק מַכְשִׁיר הַקְלָטָה בְּכִיסוֹ אָמַר לוֹ בְּעָרְמָה כִּי הַכַּרְטִיס שֶׁלּוֹ (שֶׁל שִׁמְעוֹן) זָכָה, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתֵּן לוֹ חֲצִי מִסְּכוּם הַזְּכִיָּה. שִׁמְעוֹן שֶׁחָשַׁב לְתָמוֹ שֶׁהוּא הַזּוֹכֶה הֵשִׁיב לִרְאוּבֵן בְּהַכְחָשַׁת הָאֱמֶת ש"כַּאֲשֶׁר קָנִיתִי אֶת הַכַּרְטִיס, לֹא הִתְכַּוַּנְתִּי לְהִשְׁתַּתֵּף עִמְּךָ, וְלָכֵן כֹּל הַזְּכִיָּה מַגִּיעָה לִי!".

רְאוּבֵן הִקְלִיט בְּחֶשְׁאִי אֶת הַשִּׂיחָה, וְהוֹדִיעַ לְשִׁמְעוֹן אֶת הָאֱמֶת, שֶׁבְּעֶצֶם הַכַּרְטִיס שֶׁלּוֹ עַצְמוֹ (רְאוּבֵן) זָכָה, וְלֹא הַכַּרְטִיס שֶׁל שִׁמְעוֹן, וְהֲיוֹת וְאַתָּה מוֹדֶה שֶׁלֹּא חָשַׁבְתָּ עָלַי בִּזְמַן קְנִיַּת הַכַּרְטִיס (וּכְמוֹ שֶׁשּׁוֹמְעִים בָּרוּר בְּמַכְשִׁיר הַהַקְלָטָה...), אִם כֵּן, גַּם אֲנִי לֹא הָיִיתִי צָרִיךְ לַחְשֹׁב עָלֶיךָ בִּזְמַן קְנִיַּת הַכַּרְטִיס שֶׁלִּי וְכֹל הַזְּכִיָּה מַגִּיעָה לִי, הָאֵם הַדִּין אִם רְאוּבֵן? כָּךְ שָׁאֲלוּ אֶת הָרַב.

אֶת הַקֶּשֶׁר הֵבַנְתֶּם?

_____

אחודה נא לכם חידות:

- בסוגיה מצינו 'תמת ישרים תנחם' ב"בן אדם לחבירו", היכן מצינו 'תומת ישרים תנחם' ב"בן אדם למקום"? (עי' דברי רבא בגמרא במסכת שבת דף פח.)
- היכן יש פעמיים 'תוך' בסוגיה זו?
- הסבר: בגלל שאין לחשוש - יש לחשוש! _____

_____

- חי מת תן ים מר שת? _____

מגיד מישרים – הפסד על ידי שבועת שקר ורמאות.

מֵפְלָא בְּדוֹרוֹתָיו הָיָה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־עָטָר, מִן הַיּוֹשְׁבִים רִאשׁוֹנָה בְּמַלְכוּת הַתּוֹרָה שֶׁל יַהֲדוּת מָרוֹקוֹ לִפְנֵי כ־350 שָׁנָה, וְשֶׁכֹּהֵן אב"ד ור"מ בָּעִיר הַגְּדוֹלָה פֶּס. רַבֵּינוּ הַחִיד"א מִירוּשָׁלַיִם כּוֹתֵב אוֹדוֹתָיו בְּסֵפֶר "שֵׁם הַגְּדוֹלִים" שֶׁהָיָה מְלַמֵּד בְּנִסִּים "וְכַמָּה נִפְלָאוֹת אֵרְעוּ לוֹ הֵן בְּעוֹדֶנּוּ חַי וְגַם אַחַר פְּטִירָתוֹ הֵן לְמִתְפַּלֵּל עַל מַצֵּבָתוֹ הֵן לַנִּשְׁבָּע בְּשֵׁם הָרַב זַ"ל וְכַיּוֹצֵא..."

"וְשָׁמַעְתִּי" מַמְשִׁיךְ "מִפִּי רַבָּנָן קַדִּישֵׁי חַכְמֵי הַמַּעֲרָב כִּי הָיָה אִישׁ אֱלֹקִים קָדוֹשׁ, וְלֹא נֶהֱנָה בִּכְבוֹד הַתּוֹרָה וְלֹא קִבֵּל הַסְפָּקָה (מַשְׂכֹּרֶת) מֵהַקָּהָל; וְהֵשִׁלַּךְ לְגוֹב אֲרָיוֹת וְנִצּוֹל, אַחַר שֶׁנִּשְׁאַר שָׁם יוֹם וָלַיְלָה, וְהָיָה קָדוֹשׁ הַשֵּׁם גָּדוֹל. וְהָיוּ נִשְׁבָּעִים כֹּל אָדָם בּוֹ. וְהַנִּשְׁבָּע עַל שֶׁקֶר יָמוּת. וְעוֹד נִפְלָאוֹת שָׁמַעְנוּ וַנַּדְּעֵם..."

כְּפִי שֶׁצִּטַּטְנוּ לְמַעְלָה מִדְּבָרָיו שֶׁל רַבֵּינוּ הַחִיד"א, נָהֲגוּ הָמוֹנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמָרוֹקוֹ עוֹד בְּחַיָּיו, לְהִשָּׁבֵעַ בִּשְׁמוֹ, וְגַם אַחֲרֵי מוֹתוֹ. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב לְחֲבֵרוֹ בְּדִין "שְׁבוּעַת חֵרֶם" הָיָה מַתְנֶה עִמּוֹ שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו הַחֵרֶם אֵצֶל קִבְרוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־עָטָר. בְּסֵפֶר "מַלְכֵי רַבָּנָן" מוּבָא סִפּוּר־הַמַּעֲשֶׂה דְּלְהַלָּן: "גּוֹי אֶחָד בְּעִיר טוּנִיס הִלְוָה כֶּסֶף לְאִישׁ יְהוּדִי, וְהַיְּהוּדִי הִרְוִיחַ הַרְבֵּה וְהֶעֱשִׁיר עֹשֶׁר גָּדוֹל, וְהַגּוֹי הָיָה מַחֲזִיק אֶת הַיְּהוּדִי לְאִישׁ אֱמוּנָה. כְּשֶׁרָאָה הַיְּהוּדִי שֶׁהַגּוֹי הֶאֱמִינוֹ וְלֹא נִשְׁאַר בֵּינֵיהֶם שׁוּם כְּתָב־יָד שֶׁל רְאִיָּה שֶׁנּוֹשֶׁה בּוֹ, כָּפַר הָאִישׁ בְּכָל מַה שֶׁהָיָה נוֹשֶׁה בּוֹ, וְהַגּוֹי לֹא מָצָא כֹּחַ וְלֹא רְאָיָה לִתְבֹּעַ מֵהַיְּהוּדִי אֶת מָמוֹנוֹ עַד שֶׁאָמַר לוֹ: "הִשָּׁבַע לִי בַּצַּדִּיק רַבִּי יְהוּדָה בֶּן־עָטָר הַיּוֹשֵׁב בְּפֶס". שָׂחַק הַיְּהוּדִי בְּלִבּוֹ וְאָמַר לוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִשָּׁבֵעַ בְּצַדִּיק זֶה בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁבָּעוֹלָם, אַךְ כְּשֶׁרָאָה הַגּוֹי שֶׁהוּא מִתְרַחֵק מִלְּהִשָּׁבַע בְּזֶה, אָמַר לוֹ: "בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁבָּעוֹלָם אֵינִי חֵפֶץ לְהִשָּׁבִיעֲךָ כִּי אִם בְּזֶה".

"אַחֲרֵי שֶׁעָבְרוּ שׁוּב בֵּינֵיהֶם כַּמָּה דְּבָרִים, נֶעְתַּר לוֹ וְנִשְׁבַּע במוהריב"ע, וַיֵּלֶךְ לוֹ הַיְּהוּדִי שָׂמֵחַ שֶׁהֶעֱשִׁיר וְהִרְוִיחַ מֵהַגּוֹי מָמוֹן הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סְעוּדָה לִקְרוֹבָיו. אוּלָם בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה נִכְנַס לְאוֹצַר הַבָּנוּי תַּחַת חֲצַרוֹ לְמַלֵּא כְּלֵי יַיִן לִשְׁתּוֹת הַמְּסֻבִּים, וּבִכְלַל הַסְּחוֹרוֹת שֶׁהָיוּ בָּאוֹצָר נִמְצְאָה כַּמּוּת שֶׁל גָּפְרִית, וּכְשֶׁיָּצָא מֵהָאוֹצָר שָׁכַח הַנֵּר דָּלוּק בְּתוֹךְ הָאוֹצָר וְנִשְׂרַף כָּל הָאוֹצָר וְהֶחָצֵר שְׂרֻפָה גְּדוֹלָה וּמֵתוּ כֹּל בְּנֵי הַבַּיִת וְנִשְׂרְפוּ רח"ל. כְּשֶׁשָּׁמַע הַגּוֹי כֹּל זֶה שָׂמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְנָסַע מֵעִירוֹ וּבָא לְפֶס וּבִידוֹ מִנְחָה גְּדוֹלָה לָתֵת לְהָרַב מוהריב"ע, וּכְשֶׁרָאָה אֶת מוהריב"ע נָפַל לְפָנָיו וְהִשְׁתַּחֲוָה וְסִפֵּר לוֹ כָּל הָעִנְיָן וְהֵבִיא לְפָנָיו מִנְחָתוֹ, וְלֹא רָצָה מוהריב"ע לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ בְּשׁוּם אֹפֶן וְחִלְּקָה לַעֲנִיִּים..."

וְכָתַב הַחִיד"א בְּמָקוֹם אַחֵר (חוֹמַת אָנָךְ חֵיֵי שָׂרָה ו) עַל הַמִּילִים שֶׁנֶּאֱמְרוּ אֵצֶל אַבְרָהָם אע"ה "עוֹבֵר לַסֹּחֵר" – 'עוֹבֵר' הַכַּוָּנָה לִפְנֵי (כְּמַאֲמָר חַז"ל "עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן...") וְהֵנָּה, הָאוֹתִיּוֹת שֶׁלִּפְנֵי הַמִּילָה 'סֹחֵר' הֵם 'נֶזֶק' וְכֵן 'סֹחֵר' אוֹתִיּוֹת 'חָסֵר', לְרַמֵּז עַל מָה שֶׁקּוֹרֶה כְּשֶׁאָדָם מְרַמֶּה בַּמִּסְחָר וְכַדּוֹ' – נֶזֶק וְחֶסֶר....

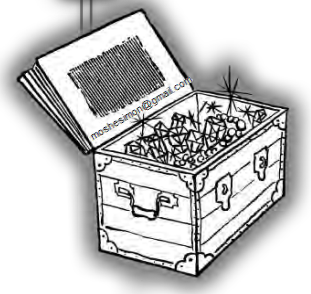

דברי חכמים כדרבונות...

מה יעשה אדם ויתעשר? אמר להן (רבי יהושע בן חנניה לאנשי אלכסנדר) ירבה בסחורה **וישא ויתן באמונה** אמרו לו הרבה עשו כן ולא הועילו, אלא יבקש רחמים ממי שהעושר שלו שנאמר 'לי הכסף ולי הזהב'. מאי קא משמע לן? (למה לי לומר 'ירבה במשא ומתן באמונה', אחרי שברחמי שמים הדבר תלוי?) דהא בלא הא לא סגי (צריך לשניהם, ואחד בלא השני לא מספיק)

מחברת ידה דף ע/ב

פרק המפקיד

מפתחות הסוגיה

פסוקים בסוגיה: _____

מחלוקות בסוגיה: _____

האמוראים בסוגיה: _____

מושגים חדשים או ייחודיים בסוגיה: _____

סמן ☑ בדף מפתחות הסוגיה (בעמוד) את מילות המפתח!

לסיכום:

בסוגיה הצאת למדנו ש _____

_____

_____

ראשונים כמלאכים

רב הונא
היה מתלמידי רב ושמואל
והיה מאמוראי בבל בדור השני
מתלמידיו היו רבה, רב יוסף, רב חסדא ורב ששת.

רב אשי
היה מהדור השיש של האמוראים של בבל
היה מתלמידי רב כהנא ואמימר
היה ממסדרי הגמרא

אחיה ידע
• לכבצים נוסיים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד

סוגיה ו

פרק המפקיד

מאי עד תי

מצא את ההגדרה הנכונה מתוך הנלמד לפי סדר האלף בית.

ההגדרות מתחילת סוגיה א עד סוף סוגיה ב'

א. לפי רב הונא נשבעים ש... _____

ב. הנושא של האיבעיות הראשונות על הקנאת הכפל _____

ג. לבדוק מי נכנס ויוצא - כך מוצאים אותו _____

ד. שמא בארמית _____

ה. רב שאמר שמשביעין אותו... _____

ו. מאי קידם, קידם... _____

ז. אמורא שאמר "עד שישלם" _____

ח. בבית מדרשו מדייקים בברייתות _____

ט. איך יביא את הגניבה? _____

י. סלף בגדים... _____

כ. הנתבע במשנה של משכון תמיד עונה לא... _____

ל. על מי נאמר "וסלף..." _____

מ. נכסים שהאשה מביאה עמה _____

נ. זה... וזה... _____

ס. שווי ההלואה במשנה של משכון _____

ע. שמא נתן בו _____

פ. איזה רב אמר: גם כשהשומר מחייב עצמו מגיע לו כפל _____

צ. תהיה חכם, אל תהיה... _____

ק. (בדיבורם הם) עומדים - בארמית _____

ר. מילה המופיעה פעמיים תוך ג' מילים (לד.) _____

ש. למה חושש רב הונא _____

ת. המסקנא באיבעיות _____

לג

לד

לה.

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

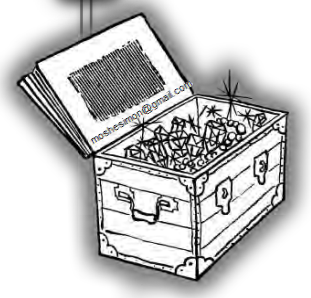

אוצרות התלמיד

סוגיה ז-1

פרק המפקיד

מהגמרא בדף לה. "ההוא גברא" עד " פשיטא"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

תפזורת מילים בארמית

ד	מ	א	נ	א	מ	נ	ה	ר	ד	ע	א	א	נ	א
ק	י	א	ה	מ	ו	ה	ד	ר	א	פ	ר	י	ת	נ
א	נ	ת	ר	ד	ס	ד	י	ג	ד	ק	מ	ש	ז	ב
ה	י	א	ד	א	ב	ס	ב	נ	י	מ	י	ת	י	י
ו	ה	ל	ע	פ	י	ב	א	ע	ד	ח	מ	כ	ל	ת
ה	י	ק	י	ק	ר	ר	מ	ם	ר	פ	ל	ח	ש	י
כ	ר	מ	א	י	א	ח	ת	י	ל	י	א	ז	ל	ה
י	ב	י	ר	ד	ל	ה	פ	י	מ	ר	פ	ל	י	ו
פ	ח	ה	ב	א	י	ש	ה	ך	ר	מ	א	ש	ם	ה
י	ה	צ	ג	נ	י	ל	ר	ד	ה	א	א	ל	ו	ו
ר	י	ז	א	ע	ף	ק	ש	כ	ט	ב	ב	ה	א	ה
ס	ב	ש	ו	ד	מ	ו	צ	ר	ן	י	נ	מ	י	י
י	ג	ת	ה	י	מ	ט	ח	י	ד	י	ר	א	ק	י
ר	א	ד	ה	א	י	י	ק	י	ב	י	פ	ך	ו	ר
ת	ר	י	ה	ל	ה	ר	נ	ת	ל	י	ל	ה	ר	מ
י	כ	ד	ב	ץ	פ	א	ו	י	כ	ה	כ	א	ת	ל
א	ר	ה	ש	ו	מ	א	ה	ד	ר	ל	ע	ו	ל	ם

מצא את המילים בארמית מתוך הסוגיה

1. אותו איש _____
2. שהפקיד _____
3. נזמים _____
4. אצלו חבירו _____
5. לו _____
6. תן לי_____
7. נזמיי _____
8. לא יודע אני)אני לא יודע(_____
9. היכן_____
11. הינחתים_____
11. בא לפניו _____
12. פשיעה_____
13. לך שלם_____
14. הלך_____
15. גבה_____
16. את טרקלינו_____
17. ממנו_____
18. נמצאו_____
19. והתייקרו _____
21. חוזרים_____
21. לבעליהם_____
22. וחוזר_____
23. הארמון_____
24. לבעליו_____
25. היה יושב אני)ישבתי(_____
26. לפניו_____
27. ופרקינו_____
28. היה _____
29. ואמרתי לו_____
31. ולא החזיר לי תשובה_____
31. ויפה עשה_____
32. שם_____
33. לא הטריחו_____
34. לבית דין_____
35. כאן_____
36. האם זה אומר_____
37. שסובר_____
38. שהערכה חוזר _____
39. שונה הוא שם_____
41. שהיו הנזמים_____
41. מהתחלה_____
42. אמרו_____
43. אנשי נהרדעא_____
44. שנים עשר_____
45. חודשי השנה_____
46. אני מנהרדעא אני_____
47. ואני סובר _____
48. הערכה חוזר תמיד_____

אחיה ידע

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

5 עשרה מי יודע?

רשום את המספר המתאים במקום המתאים!

1. לפני שמספרת הגמרא סיפור
2. לאחר טענת השומר בסיפור
3. לאחר פסק רב נחמן (הראשון)
4. לאחר סוף קושיית רבא לרב נחמן
5. לאחר פסק ההלכה של שומא

וסלף בוגדים ישדם: ההוא גברא דאפקיד
כיפי גביה חבריה אמר ליה הב לי (ג) כיפי אמר ליה לא ידענא היכא אותבינהו
אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה ז"הכל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים לא
שילם אזל רב נחמן אגביה לאפדניה מיניה לסוף אישתכח כיפי ואיקור אמר
רב נחמן יהדרי כיפי למרייהו והדרא אפדנא למרה אמר רבא הוה יתיבנא קמיה
דרב נחמן ופרקין המפקיד הוה ואמרי ליה שילם ולא רצה לישבע ולא אהדר
לי ושפיר עבד דלא אהדר לי מאי טעמא יהתם לא אטרחיה לבי דינא הכא
אטרחיה לבי דינא למימרא דסבר רב נחמן דשומא הדר שאני התם דשומא
בטעות הוה דקא הוה כיפי מעיקרא ט"אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר
ירחי שתא ואמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי שומא הדר לעולם
ח"והלכתא שומא הדר לעולם משום שנאמר [2]ועשית הישר והטוב ט"פשיטא שמו

תלמודו בידו

ידיעת והבנת הגמרא

פסק ר' נחמן

הדרי כיפי למרייהו ↓

קושיית **רבא**:

↓

התשובה:

והדרא אפדנא למרה ↓

שאלת **הגמרא**:

↓

התשובה:

◄ כמו מי נפסקה ההלכה בענין שומא,

כאנשי נהרדעי או כאמימר שבא מנהרדעא?_____

אוצרות התלמוד

סוגיה
ז-1

פרק המפקיד

אָמַר לֵיה זִיל שְׁלִים, לֹא שִׁלֵּם...

וֶהֱוֵי זָהִיר בְּנַחֲלָתָן שֶׁלֹּא תִּכָּוֶה, שֶׁנִּשִׁיכָתָן נְשִׁיכַת שׁוּעָל, וַעֲקִיצָתָן עֲקִיצַת עַקְרָב, וּלְחִישָׁתָן לְחִישַׁת שָׂרָף, וְכָל דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ:

מַעֲשֶׂה אֵרַע אֵצֶל הַגָּאוֹן הַ'בָּרוּךְ טַעַם', שֶׁפָּסַק דְּבַר-מָה לְאֶחָד מִגִּבּוֹרֵי הָעֲיָרָה. הֶעָשִׁיר הֶחְצִיף אֶת פָּנָיו וְסֵרֵב לַעֲשׂוֹת כְּהוֹרָאָתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַ'בָּרוּךְ טַעַם' לֹא הֵגִיב לְסֵרוּבוֹ שֶׁל הַגִּבּוֹר, אֲבָל הקב"ה הֵגִיב עַל כָּךְ, וּמִיָּד. אַךְ יָצָא הָאִישׁ מִבֵּית הַדִּין, בְּדַרְכּוֹ לְבֵיתוֹ, וְעָבַר אֶת אַחַד הַגְּשָׁרִים שֶׁעַל הַנָּהָר הַמְּקוֹמִי, נָפַל הַגֶּשֶׁר וְקָרַס לַמַּיִם, וְסָחַף יַחַד אִתּוֹ אֶת הַגִּבּוֹר הַמְּחֻצָּף.

לְדַעְתִּי אִם גִּבּוֹר זֶה הָיָה מַחֲזִיק בְּיָדָיו בְּעֵת שֶׁנָּפַל לַנָּהָר כְּסָפִים שֶׁל יְתוֹמָה, כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, וְיָצָא חַי, הָיָה צָרִיךְ לְשַׁלֵּם מִכִּיסוֹ אֶת מְלוֹא הַסְּכוּם, לַמְּרוֹת שֶׁהַכְּסָפִים נֶאֱבְדוּ בְּאֹנֶס. כִּי מִי שֶׁפּוֹגֵעַ בִּכְבוֹדוֹ שֶׁל גְּדוֹל-הַדּוֹר צָרִיךְ לָקַחַת בְּחֶשְׁבּוֹן שֶׁיִּקְרֶה לוֹ אָסוֹן וְהוּא עָלוּל לְאַבֵּד אֶת חַיָּיו, ר"ל. וּמִשֶּׁלֹּא נִזְהַר, פּוֹשֵׁעַ יִקָּרֵא. (מצוות בשמחה - הרב זילברשטיין שליט"א)

ובאותו ענין

...עַיֵּן בְּסֵפֶר אִגְּרוֹת סוֹפְרִים (אגרת מ"ג בהגה"ה), כַּאֲשֶׁר בָּא הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר זִ"ל פַּעַם אַחַת לְוַרְשָׁא, וּבָא אֶל הַמָּרָא דְּאַתְרָא הַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרב זַלְמָן ז"ל בַּעַל שוּ"ת חֶמְדַּת שְׁלֹמֹה וְכוּ', וְאָז בָּאָה אִשָּׁה אַחַת בּוֹכִיָּה לִפְנֵי הַגְּאוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים ז"ל, הֱיוֹת כִּי בַּעְלָהּ נִשְׁתַּמֵּד רַחֲמָנָא לִצְלַן זֶה אֵיזֶה שָׁנִים וְאֵינוֹ רוֹצֶה לָתֵת לָהּ גֵּט פִּטּוּרִין, וּכְבָר עָמַל בָּזֶה הָרַבֵּה הַגָּאוֹן בַּעַל חֶמְדַּת שְׁלֹמֹה וְלֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ, וְעַתָּה בְּשָׁמְעָהּ כִּי הָרב מִפּוֹזְנָא הוּא בְּוַרְשָׁא בָּאָה בְּמַר נֶפֶשׁ, אוּלַי בְּהִתְאַחֲדוּ יַחְדָּו גְּאוֹנֵי הַדּוֹר כְּמוֹתָם יִמְצְאוּ עֵצָה וְתַחְבּוּלָה לְהוֹצִיאָהּ מִכַּבְלֵי הָעִגּוּן.

רבי עקיבא איגר

וְהַגָּאוֹן הַ"חֶמְדַּת שְׁלֹמֹה" פָּנָה אֶל הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר זִ"ל וְאָמַר, מֵהָרָאוּי שֶׁיַּעֲזֹר לָהּ מַר גְּאוֹנוֹ כִּי רַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה הִיא. וְאָמַר הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר זִ"ל, אוּלַי נוּכַל לִפְעֹל שֶׁיָּבֹא לְפָנֵינוּ הַמּוּמָר? וְעָשׂוּ הִשְׁתַּדְּלוּת אֵצֶל רָעָיו וִידִידָיו שֶׁל הַמּוּמָר שֶׁיְּפַתּוּ אוֹתוֹ לֵילֵךְ אֶל הָרַבָּנִים כַּאֲשֶׁר יַזְמִינוּ אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם, וְאָמְרוּ אֵלָיו בִּשְׂחוֹק וְלֵיצָנוּת, כִּי מָה אַתָּה יָרֵא לִפְנֵיהֶם, הֲלֹא תּוּכַל לַעֲמֹד בְּדַעְתְּךָ, וּמַה יְכוֹלִים הָרַבָּנִים לַעֲשׂוֹת לְךָ? הַמְשֻׁמָּד בָּא, וְאָמַר אֵלָיו הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר זִ"ל: לָמָּה אֵינְךָ פּוֹטֵר אֶת אִשְׁתְּךָ? אִם אַתָּה הָלַכְתָּ בַּדֶּרֶךְ שֶׁבָּחַרְתָּ לְךָ, אֲבָל מַה-לְּךָ אֶל הָעֲנִיָּה סֹעֲרָה הַזֹּאת (הַמִּסְכֵּנָה אֲשֶׁר נַפְשָׁהּ סוֹעֶרֶת מֵרֹב צָרוֹתֶיהָ.)? וְהוּא הֵשִׁיב בְּלַעַג שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִפְטֹר אוֹתָהּ. וְשׁוּב אָמַר הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר זִ"ל: הֲלֹא שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ אֲשֶׁר בִּילַדּוּתְךָ לָמַדְתָּ גְּמָרָא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְאָמַר הֵן. וְצִוָּה הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר זִ"ל לְהָבִיא גְּמָרָא מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין, וּפָתַח הַגְּמָרָא בָּרִישׁ הַמַּסֶּכְתָּא וְהָרְאָה לוֹ בְּאֶצְבַּע עַל הַדַּף, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: הֲלֹא אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לְבָרָכָה בַּמִּשְׁנָה: "הָאִשָּׁה נִקְנֵית וְכוּ' וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בְּגֵט וּבְמִיתַת הַבַּעַל". אִם כֵּן, מִמָּה-נַּפְשְׁךָ, אוֹ פְּטֹר אוֹתָהּ בְּגֵט, אוֹ בְּאִם לֹא תִּרְצֶה - יוּכַל לִהְיוֹת הַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי, בְּמִיתַת הַבַּעַל.

הרב זלמן
בעל 'חמדת שלמה'

וְהַמְשֻׁמָּד שָׂחַק וְלָעַג לְדִבְרֵי הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר זִ"ל וְיָצָא מִבֵּית הָרב. וְהִנֵּה בַּהֲלִיכָתוֹ מִן הַבַּיִת וְהִתְחִיל לֵירֵד מִן הַמַּדְרֵגוֹת לְמַטָּה, פִּתְאוֹם הִרְגִּישׁ כִּי עֵינָיו כֵּהוֹת וְנֶחְשְׁכוּ לוֹ, וַאֲחָזוֹ הַשֶּׁבֶץ וְנָפַל מִן הַמַּדְרֵגוֹת וְנֶהֱרַג בִּמְקוֹמוֹ וְהָיָה לְנֵס. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. (אורחות יושר)

וּמְסֻפָּר עַל רַב אֶחָד שֶׁבָּא לִפְנֵי רַבִּי מֵאִיר שִׂמְחָה מִדְּוִינְסְק זצ"ל בַּעַל הַ'אוֹר שָׂמֵחַ', וְתִנָּה בְּפָנָיו אֶת צָרָתוֹ: "אֲנִי מוֹסֵר שִׁעוּר קָבוּעַ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְאֶחָד מִן הַשּׁוֹמְעִים רָגִיל לְהַקְשׁוֹת וּלְהַעֲמִיס עָלַי חֲבִילֵי קֻשְׁיוֹת וּלְהָבִיךְ אוֹתִי בָּרַבִּים".

אָמַר לוֹ הַ'אוֹר שָׂמֵחַ': אַל תָּשִׂים לְבָבְךָ אֵלָיו, עָלָיו אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנָבִיא יוֹנָה (ד, יא): 'אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ'"...

תָּהָה אוֹתוֹ רַב מַהִי כַּוָּנַת הַ'אוֹר שָׂמֵחַ' בִּדְבָרָיו, הֲיִתָּכֵן שֶׁכָּךְ יִטְפֹּל עַל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל?! פָּתַח הַ'אוֹר שָׂמֵחַ' וְהִסְבִּיר: הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת עַל תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי יַנַּאי שֶׁיָּדַע מָתַי לְהַקְשׁוֹת עָלָיו וּמָתַי לֹא, וְרַבִּי יַנַּאי קָרָא עָלָיו אֶת הַפָּסוּק: "וְשָׁם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בְּיֵשַׁע אֱלֹקִים". הַתֵּבָה "וְשָׁם" כְּתֻבָּה בְּשִׁי"ן שְׂמָאלִית. אַךְ הוֹרְשִׁים אוֹתָהּ "וְשָׂם" בְּשִׂי"ן יְמָנִית, לְשׁוֹן **שׂוּמָא** וְאַמְדָּנָא, שֶׁתַּלְמִיד נָבוֹן וִירֵא שָׁמַיִם יוֹדֵעַ לְשַׁעֵר וְלֶאֱמֹד מָתַי נִתָּן לְהַקְשׁוֹת לְרַבּוֹ וּמָתַי יֵשׁ לְהִמָּנַע מִכָּךְ כְּדֵי לֹא לִגְרֹם לוֹ חֲלִישׁוּת הַדַּעַת.

האור שמח
רבי מאיר שמחה הכהן

"חָשׁוֹב נָא", אָמַר הַ'אוֹר שָׂמֵחַ' לְאוֹתוֹ רַב, "מַדּוּעַ אוֹתוֹ תַּלְמִיד מַרְבֶּה עָלֶיךָ בְּקֻשְׁיוֹת וּמַלְבִּין פָּנֶיךָ בָּרַבִּים? אֵין זֹאת אֶלָּא שֶׁהוּא 'אֵינוֹ יוֹדֵעַ בֵּין יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ', שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהַבְחִין בֵּין שִׂי"ן יְמָנִית לִשְׂמָאלִית, וְהוּא קוֹרֵא אֶת הַפָּסוּק רַק כְּפִי הַכְּתִיב - 'וְשָׁם דֶּרֶךְ', בְּשִׂי"ן שְׂמָאלִית...". (הרב טויסיג שליט"א)

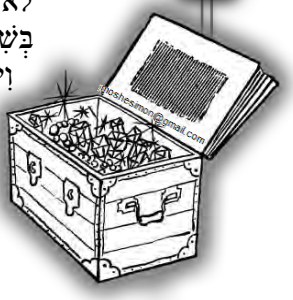

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-הסרכז הרב תורני להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (⚠אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

יש לי מושג!

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב** – בַּתּוֹרָה נֶאֱמַר: (דברים פרק ו', יז-יח) שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם וְעֵדֹתָיו וְחֻקָּיו אֲשֶׁר צִוָּךְ: וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' לְמַעַן יִיטַב לָךְ... וּפֵרְשׁוּ חֲז"ל (מובָא בְּרַשִׁ"י עה"ת שָׁם) שֶׁהַכַּוָּנָה לְהַנְהָגָה שֶׁל "לִפְנֵי מִשּׁוּרַת הַדִּין". הָרַמְבַּ"ן בֵּאֵר, שֶׁאִי אֶפְשָׁר הָיָה לְהַזְכִּיר בְּפֵרוּשׁ בַּתּוֹרָה אֶת כָּל הַנְהָגוֹת הָאָדָם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּלְפִיכָךְ, לְאַחַר שֶׁהִזְכִּירָהּ הַתּוֹרָה הַרְבֵּה דֻּגְמָאוֹת (כְּגוֹן: אִסּוּרֵי נְקִימָה וּנְטִירָה, רְכִילוּת, קְלָלָה, "לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ", "מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם", וְכַיּוֹצֵא בְּאֵלֶּה), הוֹסִיפָהּ שֶׁגַּם בַּמָּה שֶׁלֹּא נִצְטַוִּינוּ בְּפֵרוּשׁ צְרִיכִים אָנוּ לָתֵת דַּעְתֵּנוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ה' בְּכֹל דָּבָר. חֲכָמִים לִמְּדוּנוּ בְּכַמָּה עִנְיָנִים שֶׁהֵם שַׁיָּכִים לִכְלַל זֶה שֶׁל "הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב": פְּעָמִים שֶׁתִּקְּנוּ כֵּן כְּדִין גָּמוּר, כְּגוֹן תַּקָּנָה זוֹ שֶׁל "שׁוּמָא הָדַר" וּפְעָמִים שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ אֶלָּא שֶׁאָמְרוּ שֶׁכָּךְ יֵשׁ לַעֲשׂוֹת לְכַתְּחִלָּה מִמִּדַּת חֲסִידוּת.

בַּסֻּגְיָה שֶׁלָּנוּ בְּפֶרֶק "הַמַּפְקִיד" יוֹצֵא שֶׁלֹּא אָמְרוּ כֵּן אֶלָּא בְּמִקְרֶה שֶׁמִּתְקַיְּמוֹת ב' תְּנָאִים.

א. שֶׁאֵין הָעוֹשֶׂה כֵּן מַפְסִיד כְּלוּם, אֲבָל אִם הוּא מַפְסִיד לֹא נֶאֱמַר אָז "**וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב**". (כָּךְ מוּכָח מֵהַדִּין שֶׁל "זַבְּנָהּ אֹרְתָּהּ וְיָהֲבָה בְּמַתָּנָה...)

ב. כמו"כ מְבֹאָר שֶׁלֹּא אָמְרוּ כֵּן אֶלָּא כְּלַפֵּי אָדָם שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ קַרְקַע **בְּעַל כָּרְחוֹ** וּמִצְטַעֵר בְּכָךְ וְלֹא כְּשֶׁנָּתַן מִדַּעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ (ערוה"ש חו"מ סי' קג סט"ז). (כָּךְ מוּכָח מֵהַסֵּפֵק בְּאָדָם שֶׁהִגְבָּה מֵעַצְמוֹ).

[אוּלַי נִתַּן לוֹמַר שֶׁעַל הַתְּנַאי הָרִאשׁוֹן הַנַּ"ל שֶׁהָעוֹשֶׂה כֵּן אֵינוֹ מַפְסִיד כְּלוּם נֶאֱמַר "וְעָשִׂיתָ **הַיָּשָׁר**..." שֶׁמִּכֵּיוָן שֶׁלֹּא מַפְסִיד כְּלוּם עַל יְדֵי כָּךְ, הֲרֵי **יָשָׁר** הַדָּבָר שֶׁיַּחֲזִיר אֶת הַקַּרְקַע. כמו"כ מָה שֶׁנֶּאֱמַר "וְעָשִׂיתָ ... **וְהַטּוֹב**" נָסֹב עַל כָּךְ שֶׁהָאָדָם שֶׁמּוּטָל עָלֵינוּ לְהֵיטִיב עִמּוֹ, מִצְטַעֵר עָקֵב מָה שֶׁאֵרַע, וְלָכֵן **טוֹב** הַדָּבָר לְהֵיטִיב עִמּוֹ, אֲבָל כְּשֶׁנָּתַן מֵעַצְמוֹ יִתָּכֵן שֶׁאֵין חוֹבָה זוֹ.]

✷ **שׁוּמָא** – 'הוֹצָאָה לְפֹעַל' עַל יָדֵי בֵּית הַדִּין לְמִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם וְיֵשׁ לוֹ נְכָסִים כְּמוֹ קַרְקַע. בֵּית דִּין מַעֲרִיכִים אֶת שׁוּוִי נִכְסֵי הַחַיָּב עַל מְנָת לְהַעֲבִירָם לַנּוֹשֶׁה כְּנֶגֶד חוֹבוֹ. שׁוּמָא מִלְּשׁוֹן 'שַׁמַּאי' שֶׁמַּעֲרִיךְ אֶת שָׁוְיוֹ שֶׁל הַדָּבָר. בִּמְקָרִים מְסֻיָּמִים אֵין הַנּשׁוּם (הָאָדָם שֶׁשְּׁמוֹ מִמֶּנּוּ) זַכַּאי לְקַבֵּל בַּחֲזָרָה אֶת נְכָסָיו לַמְּרוֹת שֶׁהוּא מוּכָן לְשַׁלֵּם עֲבוּרָם! (ע"כ עֵינוּ בַּסֻּגְיָה!) לְפִי רֹב הַפּוֹסְקִים מְדֻבָּר דַּוְקָא בְּקַרְקַע וְלֹא בְּמִטַּלְטְלִים. אִם אֵין לְבַעַל הַחוֹב לְשַׁלֵּם כְּלָל אָסוּר לִדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ אֶת הַתַּשְׁלוּם מִשּׁוּם "לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה".

אחיה ידע
• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה
ז-1

פרק המפקיד

שאלות על המושגים

ענה על השאלות:

1. מהו לשון שומא? (לאיזה מילה מוכרת היא דומה?) _____
2. איך מסביר הרמב"ן את הפסוק "ועשית הישר והטוב"? _____

_____

3. לאחר אילו ב' תנאים חייבו חכמים לקיים "ועשית הישר והטוב"? _____

_____

4. איך ניתן להסביר את הפסוק "ועשית הישר והטוב...", מה הוא ישר ומה הוא טוב? _____

_____

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"המפקיד אצל חבירו בין כלים בין מעות, ואמר: תן לי פקדוני, ואמר לו השומר: **איני יודע אנה הנחתי פקדון זה**, או באיזה מקום קברתי הכספים המתן לי עד שאבקש ואמצא ואחזיר לך, **הרי זה פושע** וחייב לשלם מיד (מהר"ם פ' המפקיד):" (שו"ע חושן משפט - סימן רצא סעיף ז)

תמונה

ציין שני סיבות שתמונה זו לא משקפת בדיוק את סוגייתנו!

_____ _____

יראת ה' היא אוצרו

אם בְּבִקְשָׁה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

רש"י

רבן של ישראל ורש"י לכל החיבורים שנתחברו דרך פירוש, הם פי' רש"י ז"ל. ואם רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו ותשובתו מתוך דבריו, כולם נכונים למכון. אין מעלתו נכרת רק ליחידים, כי כמלה אחת יכלול לפעמים תירוצים של חבילי קושיות....

- מה מסביר רש"י על המילה "אפדנא"? _____

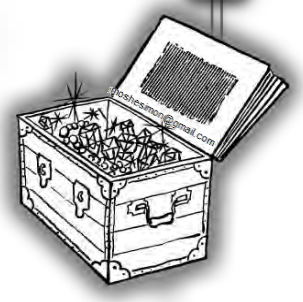

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- "כל לא ידענא פשיעותא היא" מה מרבה לנו המילה "כל"? _____
_____
- למה הזכיר רבא בדבריו ש"פירקין המפקיד הוה"? _____
_____

העמק דבר

יָהֵב אָכְמְתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וחידוּת התורה

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ איך ניתן להסביר את שתיקתו של רב נחמן לרבא? (עיין סיפורי שתיקה ב"מגיד מישרים")

מגיד מישרים – פרק המפקיד אצל גדולי ישראל

וּפִרְקִין הַמַּפְקִיד הָוָה

אֵין לְפָנָיו שׁוּם דָּבָר אַחֵר...

סִפֵּר תַּלְמִידוֹ שֶׁל רֹאשׁ יְשִׁיבַת 'שַׁעַר הַתּוֹרָה' הגר"ש שְׁקוֹפּ זצ"ל בַּעַל "שַׁעֲרֵי יֹשֶׁר" הרה"ג ר' הִלֵּל כַּגַּן (שֶׁהָיָה מַשְׁגִּיחַ רוּחָנִי בִּישִׁיבַת גְּרִדְנָה – אַשְׁדּוֹד):

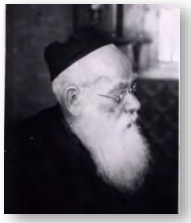

ר' שמעון שקופ

מַעֲשֶׂה בְּרַב חָשׁוּב מִפּוֹלִין, מִתַּלְמִידָיו לְשֶׁעָבַר שֶׁל הגר"ש שֶׁנִּכְנַס אֵלָיו בְּגְרוֹדְנָה לְבִקּוּר נִימוּסִין וּבִקֵּשׁ לְשׂוֹחֵחַ בְּעִנְיָנִים שׁוֹנִים שֶׁעָמְדוּ אֶצְלוֹ עַל הַפֶּרֶק. אוּלָם, בְּרֶגַע שֶׁרָאָהוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, צָהַל לִקְרָאתוֹ. קָרָא: טוֹב, טוֹב שֶׁבָּאתֶם שֶׁמָּא זָכוּר לְמַר כֵּיצַד פֵּרַשְׁנוּ בְּעֵת שֶׁלָּמַד בִּישִׁיבָה לִפְנֵי 12 שָׁנָה אֶת דִּבְרֵי תּוֹסְ' פְּלוֹנִי **בְּפֶרֶק הַמַּפְקִיד**?

כִּמְדֻמֶּה שֶׁהָעִנְיָן טָעוּן הֶסְבֵּר נוֹסָף, כִּי הִנֵּה...

וְאוֹתוֹ רַב נִבְהָל וְנִשְׁתּוֹמֵם בְּהִיוָּוְכְחוֹ לָדַעַת כִּי רַבּוֹ הַגָּדוֹל מְרַחֵף בְּעוֹלָם אַחֵר, אֵין לְפָנָיו בְּשָׁעָה זוֹ שׁוּם דָּבָר אַחֵר זוּלַת דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' בְּפֶרֶק הַמַּפְקִיד...

(ר' שמעון ותורתו – חלק א' עמוד 192)

מוּשָׂגִים שֶׁל יֶלֶד

הגר"ע יוסף בגיל 7

עַל רַבִּי עוֹבַדְיָה יוֹסֵף זצ"ל מְסוּפָּר שֶׁכְּשֶׁהָיָה יָלַד וְרָאוּהוּ חַכְמֵי הַיְשִׁיבָה הַמְּקוֹמִית (בְּבַגְדָּד) בִּשְׁקִידָתוֹ, הִשְׁתָּאוּ. לֹא הִסְכִּינוּ אָז לִרְאוֹת בְּבַגְדָּד נְעָרִים בְּנֵי עָשָׂר עוֹסְקִים בַּגְּמָרָא, אֶלָּא כָּל לְמוּדֵיהֶם בַּתָּנָ"ךְ וּבַמִּשְׁנָה בִּלְבַד, וּכְמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ בְּפִרְקֵי אָבוֹת "בֶּן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לַגְּמָרָא".

מֵרֹב הִתְפַּעֲלוּת לְקָחוּהוּ וְהִצִּיגוּהוּ בִּפְנֵי רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה רַבִּי סְלִימָאן חוּגֵי עַבּוּדִי, וּסְגָנָיו רַבִּי צַאלַח כַּדּוּרִי וְרַבִּי נִסִּים כַּדּוּרִי, אֲשֶׁר תָּהוּ עַל קַנְקָנוֹ וּמְצָאוּהוּ מָלֵא וְגָדוּשׁ

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

בְּדַפֵּי גְּמָרָא, לְפִי שֶׁהָיָה קוֹרֵא לִפְנֵיהֶם בַּעַל־פֶּה פְּרָקִים שְׁלָמִים "אֵלּוּ מְצִיאוֹת" ו"**הַמַּפְקִיד**" וְלֹא הֶחְסִיר אֲפִלּוּ תֵּבָה אַחַת.

עוֹד מְסֵפֶר שֶׁבִּרְשׁוּמוֹת שֶׁכָּתַב בְּאוֹתִיּוֹת מְסֻלְסָלוֹת בְּגִיל עֶשֶׂר, בִּפְתִיחַת הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ "רֵאשִׁית חָכְמָה" שֶׁחִבֵּר רַבִּי אֵלִיָּהוּ דִּי־וִוידָאשׁ זלה"ה, אָנוּ קוֹרְאִים כְּעֵין וִדּוּי אִישִׁי שֶׁלּוֹ: "כְּשֶׁהָיִיתִי בֶּן ח' אוֹ בֶּן ט' שָׁנִים הִשְׁמַעְתִּי לְהרה"ג הַגָּדוֹל מָעוֹז וּמִגְדּוֹל כקש"ת ר' שְׁלֹמֹה עַבּוּ שְׁלִיטָ"א אֶת הַמִּשְׁנָיוֹת שַׁבָּת, פְּסָחִים, אָבוֹת, סֻכָּה, יוֹמָא – וְעוֹד גְּמָרָא בְּמַס' בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק ב' אוֹחֲזִין בְּטַלִּית וּפֶרֶק אֵלּוּ מְצִיאוֹת **וְהַמַּפְקִיד** וְהַזָּהָב בע"פ, וּמֵהֶם הִשְׁמַעְתִּי לְהרה"ג וְכוּ' ר' עַמְרָם ב"ר מֹשֶׁה בְּלוּיָא שְׁלִיטָ"א, לָכֵן נָתְנוּ לִי סֵפֶר זֶה בְּמַתָּנָה כְּדֵי לִלְמֹד בּוֹ, וְאָנֹכִי הַדַּל הֵעַרְתִּי כַּמָּה הֶעָרוֹת כַּאֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדִי..." ("אוֹרוֹת מִמִּזְרָח" – מַהֲדוּרַת תשע"ה)

פֶּרֶק הַמַּפְקִיד יוֹרֵד לָעוֹלָם

הג"ר אַהֲרֹן קַצִּינֶלְבּוֹיגֶן זצ"ל נִכְנַס בְּאֶחָד הַיָּמִים אֶל הֵיכַל יְשִׁיבָתוֹ וְאָמַר בְּהִתְלַהֲבוּת: הַיּוֹם שָׁמַעְתִּי אֶת קַבָּלַת הַתּוֹרָה!

לֹא הֵבִינוּ לוֹמְדֵי יְשִׁיבָתוֹ מָה שָׁמַע וְהֵיכָן?

אָמַר לָהֶם: עָבַרְתִּי לְיַד בֵּית הַמִּדְרָשׁ "אוֹהֶל שָׂרָה" וְשָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלוֹ שֶׁל אַבְרֵךְ מַתְמִיד הַלּוֹמֵד אֶת פֶּרֶק "**הַמַּפְקִיד**" בִּמְתִיקוּת עֲצוּמָה. בְּאוֹתוֹ רֶגַע חַשְׁתִּי כִּי מוּל עֵינַי נִתְגַּלָּה **פֶּרֶק הַמַּפְקִיד** יוֹרֵד זֶה עַתָּה לְעוֹלָם בְּמַעֲמַד קַבָּלַת הַתּוֹרָה!

הגרי"ש אלישיב

(גדולה שימושה על הגריש"א זצ"ל)

רבי אליעזר גודרדון מטלז

יֵשׁ מָה לַעֲשׂוֹת ב'הַמַּפְקִיד'

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר טֶעלְזֶער (גוֹרְדוֹן) זצ"ל הָיָה מִשְׁתַּבֵּחַ בְּעַצְמוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ 'בָּבָא מְצִיעָא' טוֹב, וּבְאֹפֶן מְיֻחָד – פֶּרֶק 'הַמַּפְקִיד'.

הוֹסִיף הגרי"ש אֶלְיָשִׁיב זצ"ל: רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ מָה לַעֲשׂוֹת **בְּ'הַמַּפְקִיד'**... ("מפי האיש" מז.)

פֶּרֶק בְּעָנָוָה

כְּשֶׁלִּמֵּד הַגָּאוֹן רַבִּי אֶלְחָנָן וָסֶרְמָן הי"ד אֶת תַּלְמִידָיו בְּמַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא וְהִגִּיעַ בְּדַף לֵה. לִדְבְרֵי רָבָא "הָוָה יָתֵבְנָא קַמֵּהּ דְּרַב נַחְמָן, וּפִרְקִין הַמַּפְקִיד הָוָה, וְאָמְרִי לֵיהּ..." הִסְבִּיר כְּדַרְכּוֹ: "מָה רָאָה רָבָא לְצַיֵּן "וּפִרְקִין **'הַמַּפְקִיד'** הָוָה"?

לְלַמְּדָךְ, שֶׁאִם צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן בָּקִי בְּמַסֶּכֶת אֶחָת וּמִזְדַּמֵּן שֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ בְּדִיּוּק בְּאוֹתָהּ מַסֶּכֶת וְיוֹדֵעַ לְהָשִׁיב, יוֹדִיעַ לַשּׁוֹאֲלִים כִּי לֹא בְּכָל מַסֶּכֶת הוּא יוֹדֵעַ – בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵחָשְׁבוּ שֶׁבְּקִיאוּתוֹ מַקֶּפֶת כָּל הַשַּׁ"ס וִיכַבְּדוּהוּ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא. (אוֹר אֶלְחָנָן ח"א, עמ' רפה)

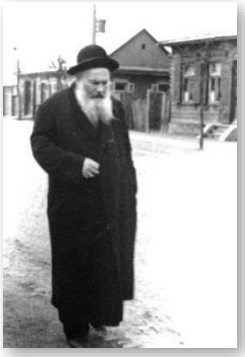

רבי אלחנן וסרמן הי"ד

אחודה נא לכם חידה:

✷ מי אני? אני עוזר לזיהוי בני אדם, יש לי ריח חריף ואני מוערך מאד!

✷ היכן מצינו בגמרא 'כאן' שהופך להיות 'שם'?

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
מה הם ב' סיבות ששואל אינו מקבל כפל אם אמר שישלם?

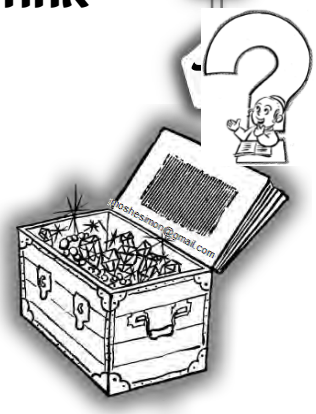

תמיד מספרים - מעשה שהיה...

ולא אהדר לי ושפיר עבד...

עַל הַגָּאוֹן מִטְשֶׁעבִּין מְסֻפָּר שֶׁפַּעַם הִתְכּוֹנֵן הַגָּאוֹן לַעֲשׂוֹת קִדּוּשׁ בְּבֵיתוֹ אֶלָּא שֶׁלִּפְנֵי שֶׁהֵחֵל בִּשְׁתִיָּה נִשְׁפַּךְ הַיַּיִן וְהָיָה צָרִיךְ לְמַלֵּא אֶת הַכּוֹס שֵׁנִית מֵהַבַּקְבּוּק שֶׁהָיָה כָּל הָעֵת עַל הַשֻּׁלְחָן. הָיָה שָׁם אִישׁ אֶחָד, לֹא חָכָם בְּמִיֻּחָד, שֶׁהֵעִיר וְאָמַר לַגָּאוֹן מִטְשֶׁעבִּין שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית...

הוּא לֹא הִתְחַשֵּׁב בְּכָךְ שֶׁמְּדֻבָּר בְּגָאוֹן הַהֲלָכָה וְאַף לֹא אָמַר אֶת דְּבָרָיו בִּלְשׁוֹן אוּלַי, אֶלָּא קָבַע שֶׁיֵּשׁ לְבָרֵךְ שֵׁנִית.

הַגָּאוֹן לֹא הֵשִׁיב לִדְבָרָיו וְהִמְשִׁיךְ כְּאִלּוּ לֹא קָרָה מֵאֵמָה. אֲבָל הָאִישׁ לֹא שָׁתַק וְהִמְשִׁיךְ לְהָעִיר, וְאָמַר שֵׁנִית שֶׁיֵּשׁ צֹרֶךְ לְבָרֵךְ. **וְהַגָּאוֹן אֵינוֹ מֵגִיב.**

רַק לְאַחַר שֶׁסִּיֵּם אֶת הַקִּדּוּשׁ, וְהַצִּבּוּר שֶׁהָיָה בַּמָּקוֹם הִתְפַּזֵּר קְמְעָה, אָמַר הַגָּאוֹן לְאִישׁ שֶׁהֵעִיר לוֹ, שֶׁלְּפִי הַמָּגֵן אַבְרָהָם אֵין צֹרֶךְ לְבָרֵךְ. (כַּוָּנָתוֹ למג"א הָאוֹמֵר שֶׁכַּוָּנַת הַמְּבָרֵךְ הִיא עַל כָּל מַה שֶׁנִּמְצָא עַל הַשֻּׁלְחָן). מִן הַסְּתָם עָשָׂה חֶשְׁבּוֹן שֶׁאִם יָגִיב יְבַיֵּשׁ אֶת הָאִישׁ,וְהַדָּבָר עָלוּל לְהַזִּיק לוֹ וְלָכֵן שָׁתַק.

* * *

סֵפֶר הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל הָרַב זִילְבֶּרְשְׁטֵין שְׁלִיטָ"א שֶׁהִזְדַּמֵּן פַּעַם לִהְיוֹת נוֹכֵחַ בְּדִין וּדְבָרִים שֶׁנִּהֵל מְתַוֵּךְ שֶׁבִּקֵּשׁ לִרְכֹּשׁ דִּירָה עֲבוּר בֶּן יְשִׁיבָה אֶחָד, שֶׁהוֹרָיו הָיוּ בְּחו"ל. בְּמִקְרֶה זֶה הִתְכַּוֵּן אָמְנָם הַמְּתַוֵּךְ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד, אֲבָל לֹא עָשָׂה זֹאת מִתּוֹךְ דְּבַר אֱמֶת.

הַמְּתַוֵּךְ הִגִּיעַ עִם הַבָּחוּר אֶל הַקַּבְּלָן, וְנִיסָּה לְהִתְמַקֵּחַ עַל מְחִיר הַדִּירָה, וּלְהוֹזִילָה עַד כַּמָּה שֶׁאֶפְשָׁר, כְּדֵי שֶׁהָעִסְקָה תֵּצֵא אֶל הַפּוֹעֵל. זֶה אוֹמֵר בְּכֹה וְזֶה אֹמֵר בְּכֹה, זֶה מַעֲלֶה וְזֶה מוֹרִיד, וּלְאַחַר שָׁעָה אֲרֻכָּה עֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ לִידֵי סִכּוּם.

לְפֶתַע קָם הַמְּתַוֵּךְ וְאָמַר לְקַבְּלָן, בְּנוֹכְחוּתוֹ שֶׁל בֶּן הַיְּשִׁיבָה "הֲרֵי מְדֻבָּר בְּבָחוּר יָתוֹם וְכֵיצַד זֶה הִנְךָ מִתְוַכֵּחַ וּמִתְמַקֵּחַ בְּצוּרָה שֶׁכְּזֹו, וְאֵינְךָ מֵבִין שֶׁיֵּשׁ לָבוֹא לִקְרָאתוֹ וּלְהוֹזִיל עֲבוּרוֹ אֶת הַמְּחִיר"?!

הַבָּחוּר שָׁמַע אֶת הַדָּבָר יוֹצֵא מִפִּי הַמְּתַוֵּךְ, וּפָנָיו חָפוּ, וְהוּא יָצָא הַחוּצָה מִן הַחֶדֶר. הַמְּתַוֵּךְ הָיָה בָּטוּחַ שֶׁסִּבַּת יְצִיאָתוֹ נְעוּצָה בְּכָךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִסְבֹּל אֶת הַבּוּשָׁה שֶׁנִּגְרְמָה לוֹ בְּעִקְבוֹת הַהַכְרָזָה שֶׁל הַמְּתַוֵּךְ עַל הֱיוֹתוֹ יָתוֹם, וּבוֹ־בְּרֶגַע הִשְׁתַּכְנֵעַ בַּעַל הַבַּיִת וְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא מוֹכֵר אֶת הַדִּירָה בִּמְחִיר הַמּוּזָל שֶׁבּוֹ נָקַב הַמְּתַוֵּךְ.

וְהָאֱמֶת, שֶׁהַבָּחוּר הַהוּא לֹא הָיָה יָתוֹם. הַמְּתַוֵּךְ עָשָׂה זֹאת כְּדֵי לְעוֹרֵר אֶת רַחֲמָיו שֶׁל הַקַּבְּלָן שֶׁיּוֹזִיל אֶת הַמְּחִיר, וְהַסִּבָּה שֶׁהַבָּחוּר יָצָא הַחוּצָה, הָיְתָה, כִּי לֹא יָדַע אֶת נַפְשׁוֹ לְנוֹכַח תְּעָזָּתוֹ שֶׁל הַמְּתַוֵּךְ.

הַדָּבָר אֵרַע לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת, וּזְכוֹרַנִי, סֵפֶר הר' זִילְבֶּרְשְׁטֵין, שֶׁגַּם אֲנִי הָיִיתִי הַמּוּם לְנוֹכֵחַ ה'שֶׁקֶר דּוֹבֵר' שֶׁל הַמְּתַוֵּךְ.

הַבָּחוּר הַהוּא, שֶׁעָמַד לִפְנֵי נִשּׂוֹאָיו, בָּא וּשְׁאָלַנִי מָה לַעֲשׂוֹת, וְהָאִם הָעִסְקָה חָלָה, אוֹ שֶׁמָּא הָיָה כָּאן מֶקַח טָעוּת.

הִפְנֵיתִי אֶת הַשְּׁאֵלָה לְאֶחָד מֵעַמּוּדֵי הַהוֹרָאָה, הַיּוֹשְׁבִים רִאשׁוֹנָה בַּמַּלְכוּת, וְהוּא שָׁאַל הָאִם לְהוֹרָיו שֶׁל הַבָּחוּר, שֶׁכְּאָמוּר הִתְגּוֹרְרוּ בְּחו"ל, יֵשׁ קֶשֶׁר הָדוּק עִם בְּנָם, וְהֵם מְסַיְּעִים לוֹ בְּכָל צְרָכָיו, אוֹ שֶׁמָּא לֹא?

מִשֶּׁשָּׁמַע שֶׁהַהוֹרִים דַּי מְרֻחָקִים מִבְּנָם זֶה, הֵשִׁיב שֶׁאֶפְשָׁר לִקְרֹא לַבָּחוּר 'יָתוֹם בְּחַיֵּי הָאָב', וּמִמֵּילָא יֵשׁ לוֹ דִּין שֶׁל יָתוֹם, וְהָעִסְקָה שֶׁעָשָׂה הַמְּתַוֵּךְ עִם בַּעַל הַדִּירָה נֶעֱשְׂתָה עַל הַצַּד הַטּוֹב.

מִשֶּׁהֵעַזְתִּי פָּנַי לִשְׁאוֹל, הוֹסִיף הר' זִילְבֶּרְשְׁטֵין, הָאֵם אֶפְשָׁר עַל סְמַךְ פְּסַק זֶה לַעֲרֹךְ לַיָּתוֹם מִסּוּג כָּזֶה מַגְּבִית הַנֶּעֱרֶכֶת לִיתוֹמִים, **לֹא רָצָה הַגָּדוֹל הַהוּא לְהָשִׁיב...**

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

עוֹד סִפֵּר הָרַב זִילְבֶּרְשְׁטֵין אֶת סִפּוּרוֹ שֶׁל אַבְרֶךְ, מֵחֲשׁוּבֵי בְּנֵי בְּרַק, שֶׁסִּפֵּר שֶׁפַּעַם הִגִּיעַ לְבֵיתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי נִסִּים קָרְלִיץ, כְּדֵי לְהַצִּיג בְּפָנָיו שְׁאֵלָה.

הַשְּׁאֵלָה נָסוֹבָה אוֹדוֹת עִנְיָן כַּשְׁרוּתִי מְסֵיָּם, מְסַפֵּר הת"ח, וַאֲנִי הֶאֱרַכְתִּי בִּשְׁאֵלָתִי, וְהִצַּגְתִּי אֶת הַנּוֹשֵׂא מִכָּל צְדָדָיו.

רבי נסים קרליץ

הגר"נ הֶאֱזִין לִדְבָרַי, שָׁמַע אֶת הַשְּׁאֵלָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וְלֹא הֵגִיב. אַף מִילָה לֹא יָצְאָה מִפִּיו.

חָשַׁבְתִּי לְרֶגַע שֶׁאוּלַי לֹא הִבְהַרְתִּי דַּי אֶת הָעִנְיָן, וְהַחְלוֹתִי לַחֲזֹר שׁוּב עַל כָּל הַצְּדָדִים.

הגר"נ, הַיָּדוּעַ בְּסַבְלָנוּתוֹ הָעֲצוּמָה, הֶאֱזִין וְהֶאֱזִין, ו... לֹא הֵגִיב מֵאֲמָה. גַּם פָּנָיו נוֹתְרוּ חֲתוּמוֹת, וְשׁוּם סִימָן אוֹ רֶמֶז לֹא הָיָה נִרְאֶה עֲלֵיהֶן.

לְלַמְּדֵנוּ, שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה; לִפְעָמִים הַתְּשׁוּבָה שֶׁל גְּדוֹלֵי הַהֲלָכָה הִיא שֶׁ... **אֵין מְשִׁיבִים.**

כל לא ידענא פשיעותא היא

יְשִׁיבַת פּוֹנִיבֶז' הַמַּעֲטִירָה. הָבָה נַטֶּה אֹזֶן לְדוּ-שִׂיחַ הַבִּלְתִּי שִׁגְרָתִי שֶׁהִתְפַּתֵּחַ בְּמִסְדְּרוֹנוֹת הַיְּשִׁיבָה.

- "סְכוּם כֹּה גָּדוֹל שֶׁל כֶּסֶף צָרִיךְ שְׁמִירָה מְעֻלָּה"
- "אָמְנָם כֵּן, אַךְ הַשְּׁאֵלָה הֵיכָן"
- "וּמַדּוּעַ שֶׁלֹּא תִּקַּח אֶת הַכֶּסֶף הַבַּיְתָה?"
- "אֵינִי גָּר בִּבְנֵי בְּרַק, הוֹרַי גָּרִים הַרְחֵק"
- "אִם כָּךְ אֶשְׁמֹר אֲנִי עַל כַּסְפְּךָ"
- "אָה, חָלִילָה לִי מִלְּהַטְרִיחַ!"
- "טִרְחָה? אֵיזוֹ טִרְחָה יֵשׁ בַּדָּבָר?"

הַשִּׂיחָה, אַף כִּי נִשְׁמַעַת שִׂיחַת רֵעִים הַמְשׁוֹחֲחִים כְּשָׁוִים, אֵינָהּ אֶלָּא שִׂיחָה מִלִּפְנֵי עֶשְׂרוֹת שָׁנִים, שֶׁל בָּחוּר עִם רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה, מָרָן הַגָּאוֹן רַבִּי גֵּרְשׁוֹן אֵדֶלְשְׁטֵין. בְּדֶרֶךְ אַגַּב, נוֹדַע לְרֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה הַנַּעֲרָץ מִפִּי הַבָּחוּר, כִּי קִבֵּל לְיָדָיו סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל מְאֹד. הַבָּחוּר חָשַׁשׁ לְהִסְתּוֹבֵב עִם סְכוּמֵי כֶּסֶף גְּדוֹלִים לְמֶשֶׁךְ זְמַן בִּלְתִּי מֻגְבָּל, אֶלָּא שֶׁכְּאָמוּר הוֹרָיו גָּרוּ הַרְחֵק וּמָקוֹם לְשָׁמְרוֹ – אֵין.

"אֶשְׁמֹר לְךָ אֲנִי עַל הַכֶּסֶף", אָמַר רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה בְּפַשְׁטוּת, אַךְ הַבָּחוּר נִרְתַּע לַאֲחוֹרָיו. לְהַטְרִיחַ אֶת הָרֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה?

הַדּוּ-שִׂיחַ הִמְשִׁיךְ לְהִתְנַהֵל בְּתַכְנִתוֹ, כְּשֶׁרֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה מַפְצִיר מִזֶּה, וְהַבָּחוּר מוֹחֶה עַל כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ מִזֶּה. סוֹף דָּבָר הָעֲבַר הַכֶּסֶף לִשְׁמִירָתוֹ שֶׁל מָרָן רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה, כְּשֶׁבִּתְמוּרָה מָעֲבֶרֶת אֶל הַבָּחוּר תְּחוּשָׁה בְּרוּרָה כִּי אֵין זוֹ טִרְחָה כְּלָל וּכְלָל.

הָעִנְיָן הִסְתַּיֵּם בְּפַשְׁטוּת וּבְנְעִימוּת.

חָלַף זְמַן. לְאַחַר תְּקוּפָה אֲרֻכָּה לְמַדַּי נִזְקַק הַבָּחוּר לַכֶּסֶף. הֶחְלִיט הַבָּחוּר לָסוּר אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי גֵּרְשׁוֹן, מָקוֹם שֶׁל וַדַּאי מֵנַח הַכֶּסֶף לַמִּשְׁמֶרֶת.

-"שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם! מָה רְצוֹנְכֶם?"

- "רָצִיתִי לְבַקֵּשׁ אֶת הַכֶּסֶף"

- "אוֹ בְּוַדַּאי", אוֹמֵר רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה, וְתוֹךְ כָּךְ מַכְנִיס יָדוֹ אֶל כִּיס הַפְּרָאק, הוּא שׁוֹלֵף מַעֲטָפָה סְגוּרָה וּמוֹסְרָהּ לַבָּחוּר. "הָא לְךָ כַּסְפְּךָ". הַבָּחוּר מִתְבּוֹנֵן בְּמַעֲטָפָה - מַעֲטָפָה סְגוּרָה הַנּוֹשֵׂאת אֶת שְׁמוֹ וְאֶת סְכוּם הַכֶּסֶף בִּקְפִידָה.

אחיה ידע
• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה ז-1

פרק המפקיד

לְמַבָּטוֹ הַמִּשְׁתָּאֶה שֶׁל הַבָּחוּר מוֹסִיף הַגָּאוֹן רַבִּי גֵּרְשׁוֹן: "הַכֶּסֶף לֹא הָיָה שָׁמוּר בַּבַּיִת, אֶלָּא אֶצְלִי. לְכָל מָקוֹם שֶׁהֲלַכְתִּי לָקַחְתִּי אִתִּי אֶת הַמַּעֲטָפָה, כְּדֵי שֶׁאִם תִּגַּשׁ אֵלַי לְבַקֵּשׁ אֶת הַכֶּסֶף, אוּכַל מִיָּד לְתִתּוֹ לְךָ".

הַבָּחוּר הוֹדָה מְאֹד, וְנִפְנָה לָלֶכֶת אֶלָּא שֶׁאָז צָפְתָה לוֹ הַפְּתָעָה נוֹסֶפֶת --- "וַהֲרֵי לֹא סִפַּרְתִּ אִם הַסְּכוּם כְּפִי שֶׁהָיָה". הַבָּחוּר חָשׁ אִי נוֹחוּת. וְכִי עָלָיו לִסְפֹּר סְכוּם כֶּסֶף שֶׁהִפְקִיד בְּיַד רַבּוֹ? אֶפְשָׁר זִלְזוּל יֵשׁ בַּדָּבָר, וְנִרְאָה כִּי מְהַרְהֵר הוּא אַחֵר רַבּוֹ... אוּלָם רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה הִפְצִיר בּוֹ בְּנֹעַם: "תִּסְפֹּר... תִּסְפֹּר... כָּךְ זֶה הַמִּנְהָג". רַק כְּשֶׁנִּסְפַּר הַכֶּסֶף וְנִמְצָא עוֹלֶה לַסְּכוּם שֶׁהֻפְקַד, נָחָה דַּעְתּוֹ... (מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר 'מִשֻּׁלְחָנָם שֶׁל גְּדוֹלֵי הַדּוֹר')

דברי חכמים כדרבונות...

הנה כתובה על ספר הישר מאי ספר הישר ... רבי אלעזר אומר זה ספר משנה תורה (דברים) ואמאי קרו ליה ספר הישר (למה נקרא ספר דברים 'ספר הישר'?) דכתיב (בחומש דברים) ועשית הישר והטוב בעיני ה'... (עבודה זרה כה.)

מפתחות הסוגיה

פסוקים בסוגיה: _____

מחלוקות בסוגיה: _____

האמוראים בסוגיה: _____

חפצים בסוגיה: _____

מושגים חדשים או ייחודיים בסוגיה: _____

סמן ☑ בדף מפתחות הסוגיה (בעמוד) את מילות המפתח!

לסיכום:

בסוגיה הנאת למדנו ש_____

_____

_____

ראשונים כמלאכים

רב נחמן

היה מהאמוראים של בבל בדור השני והשלישי
היה תלמידם של שמואל, ורבה בר אבוה
רבה, רב יוסף ורב חסדא היו תלמידיו

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד סוגיה ז-2 פרק המפקיד

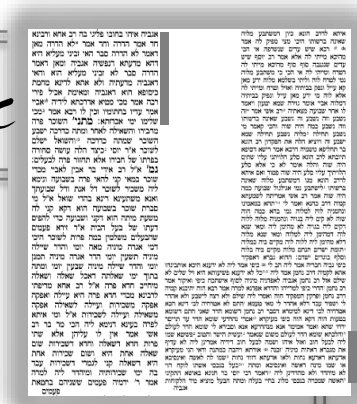

מהגמרא בדף לה. "פשיטא" עד דף לה: המשנה "הושכר פרה מחבירו והשאילה"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

מצא את ההבדלים! (הטיות שונות לאותה מילה מתוך סוגייתנו)

מסמנא מילתא סמן מילה וביאורה באותו צבע או מספר!

- **אהדר, הדר, הדרא, הדרה, הדרי, מיהדר, מהדרינן** חוזרת, החזיר, אנו מחזירים, חוזרים, מחזיר, חוזר
- **דאמר, אמרי, אמרינן, למימרא** לומר, אמרו, אנו אומרים, שאמר
- **הוה, הוי** היה, נחשב
- **מדעתא, מדעתיה** מדעת, מדעתו
- **זביני, זַבְּנָה** מֶכֶר, מָכַר אותה
- **שְׁלִים, שלימו** נשלמו, שַׁלֵּם
- **היכא הכא** היכן, כאן
- **יתיבנא, אותבינהו** ישבתי, הנחתי אותם
- **שומא, שמו, ושמה, דשומא** הערכה (לצורך גביית חוב), העריכו, העריך לה, שהערכה
- **דהא, האי** שהרי, זה
- **למרה, למרייהו** לבעליהם, לבעלה

תרגם! מילים הדומות לתרגומם בלשון הקודש

אדעתא אטרחיה אכרזתא פירי פשיעותא לדינא איקור אכיל דאפקיד הלכתא

_____

דסבר דינא חד אגביה זכין ופרקין לישבע טעמא גברא

_____

הידעת?

מילים שכיחות והבאים בגמרא בדרך כלל בצורה אחרת

אוֹרְתָּא - הוריש אותה (מלשון ירית - יורש) **אינסיבא** - נישׂאה (מלשון נסיב - נשׂא (התחתן)

מילים מיוחדות לסוגייתנו

אדרכתא, אפדנא, כיפי

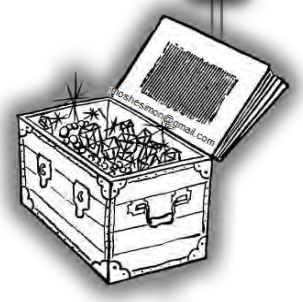

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

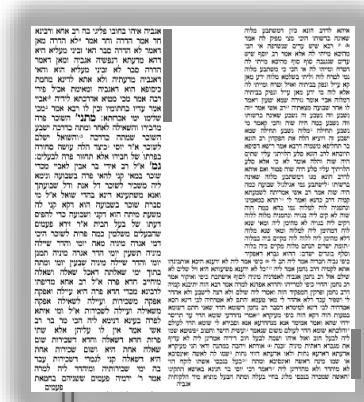

אגדות התלמוד סוגיה ז'-2 פרק המפקיד

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מערכת הגמרא...)

קיבוץ שלל

אסוף את האותיות הנכונות רשום אותם בצד וגלה מה יוצא!

פשיטא ליה לבעל חוב דאזל איהו ושמה לבעל דחוב דידיה דאמרינן ליה לא לעדיף את מגברא דאתית מיניה דזבנה אורתא ויהבה במתנה מודאי הני מעיקרא אדעתא דארעא נחות וולאו אדעתא דזוזי נחות ישמו לה לאשה ואינסיבא או דשמו מינה דאשה ואינסיבא ומתה דבעל בנכסי אשתו לוקח הוי לא מיהדר דולא מהדרינן ליה דאמר דרבי יוסי בר חנינא באושא דהתקינו דהאשה שמכרה בנכסי דמלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא דמיד הלקוחות לאגביה איהו בחובו פליגי בה דרב אחא ורבינא חד אמר דהדרה וחד אמר לא דהדרה מאן דאמר לא הדרה סבר דהאי זביני מעליא היא דדהא מדעתא דנפשיה אגביה דומאן דאמר הדרה סבר דלא זביני מעליא הוא והאי דאגביה מדעתיה דולא אתא לדינא דמחמת כיסופא הוא דאגביה ומאימת אכיל פירי דרבה אמר מכי מטיא אדרכתא לידיה דאביי אמר עדיו ובחתומיו זכין לו דרבא אמר מכי שלימו ימי אכרזתא

אסוף את האות שלפני:

1. המקרה שהיה פשוט לגמרא.___
2. הדין במקרה של הפשיטא.___
3. המקרה הראשון של האדם שירד על דעת השדה.___
4. המקרה השלישי של האדם שירד על דעת השדה.___
5. הדין במקרים של אלו שירדו על דעת השדה.___
6. המקרה בה ראובן (בעל השדה) דורש מהבעל (שמעון) של האשה לקבל בחזרה שדה שנלקחה ממנו (מראובן) וניתנה לאשתו (של שמעון) לפני שהתחתנה.___
7. הדין במקרה שהבעל דורש שדה שנלקחה מאשתו לפני שהתחתנה.___
8. קביעת חז"ל את מעמד הבעל בנכסי אשתו.___
9. תקנת אושא.___
10. המקרה בה יש מחלוקת אם שומא הדר או לא.___
11. הדין 'באגביה איהו' לפי השיטה שטוענת שלא מסר את השדה מרצונו.___
12. סברת מי שאומר שזה לא חוזר במקרה של אגביה.___
13. שהגמרא מסבירה את מי שאומר שזה חוזר.___
14. שאלת הגמרא ממתי הוא זכאי לפירות.___
15. לפני שיטת רבה באגביה איהו.___
16. לפני שיטת אביי באגביה איהו.___

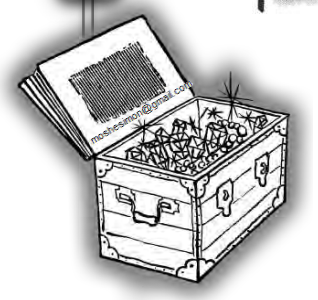

אוצרות התלמוד סוגיה ז-2 פרק המפקיד

ידיעת והבנת הנמרא

שומא - שמו ליה, ואינסיבא, מאימת, אגביה

הקף בעיגול וכתוב את הטעם מהמחסן למטה

- ❖ שומא רגילה (להלכה) — מהדר לא מהדר מעלוקת _____
- ❖ שמו ליה לבעל חוב דידיה — מהדר לא מהדר מעלוקת _____
- ❖ זבנה — מהדר לא מהדר מעלוקת _____
- ❖ אורתה — מהדר לא מהדר מעלוקת _____
- ❖ יהבה במתנה — מהדר לא מהדר מעלוקת _____
- ❖ שמו לאשה ואינסיבה — מהדר לא מהדר מעלוקת _____
- ❖ שמו מינה דאשה ואינסיבה ומתה — מהדר לא מהדר מעלוקת _____
- ❖ אגביה איהו בחוביה — מהדר לא מהדר מעלוקת _____

מחסן הטעמים!

נחות אדעתא דזוזא, נחות אדעתא דארעא, לוקח הוי (או יורש),
לוקח הוי (ולא יורש), אגביה מדעתא דנפשיה או משום כיסופא

שם הסיפור: הקף בעיגול

שמו לה לאשה ואינסיבא **שמו מינה דאשה ואינסיבא**

בעל ~~אשה~~ (מתה) בעל חוב

1. נכסי צאן ברזל
2. נכסי מלוג

הבעל צריך להחזיר לבעל חוב?_____

כי נחשב: *יורש, לוקח, לא משנה אם יורש או לוקח* (הקף)

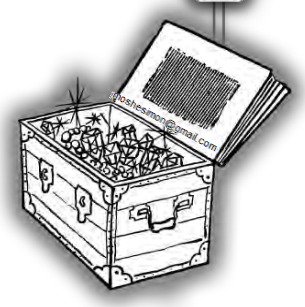

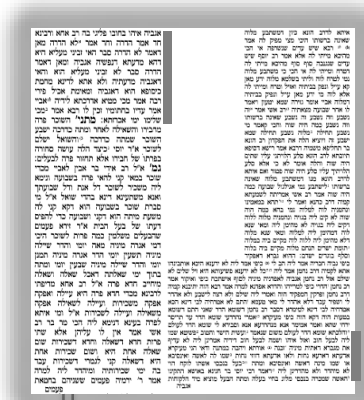

אוצרות התלמיד סוגיה ז'-2 פרק המפקיד

שם הסיפור: הקף בעיגול

שמו לה לאשה ואינסיבא **שמו מינה דאשה ואינסיבא**

בעל ~~אשה~~ (מתה)

בעל חוב

שומא

בעל החוב צריך להחזיר לבעל?_____

כי נחשב: ***יורש, לוקח, לא משנה אם יורש או לוקח*** (הקף)

תקנת אושא

לפני תקנת אושא

אשה שמכרה נכסי מלוג בחיי בעלה

כעת: בזמן המכירה הקונה אינו מקבל את השדה כי _____

בעתיד: אם הבעל ימות

הלוקח (הקונה) מקבל הכל השדה והפירות

הסיבה:

כי כעת אין הפירות משועבדים לבעל - שאינו חי

אם האשה תמות

הלוקח (הקונה) מקבל הכל השדה והפירות

כי _____ וכשהאשה מתה כבר אין הוא זכאי לקבל את הפירות

התוצאה:

יש איבה - שכשנשאה ציפה לרשת נכסי מלוג האשה מתה ובגלל שמכרה אינו יורש שדה זו העוברת לקונה

לאחר תקנת אושא

כעת: בזמן המכירה הקונה אינו מקבל את השדה כי הפירות שייכים לבעל

בעתיד: אם הבעל ימות

הלוקח (הקונה) מקבל הכל השדה והפירות

אם האשה תמות

הבעל מקבל את הכל

אין איבה - כי כעת מקבל הכל כי נחשב הדבר כאילו קנה שדה זו בזמן שהתחתן עמה לפני שהקונה קנה

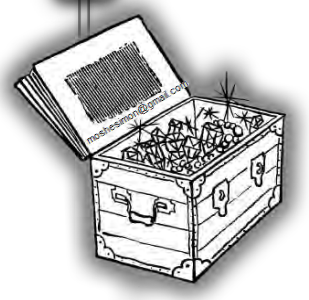

אוצרות התלמוד סוגיה ז-2 פרק המפקיד

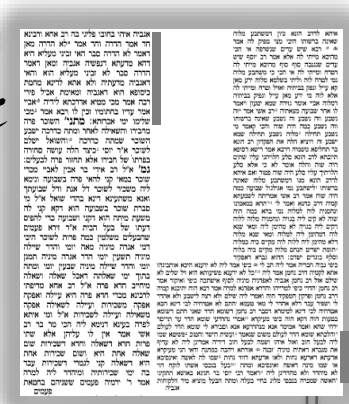

מאימת אכיל פירי?

1. אכרזתא
2. החוב
3. התביעה
4. חתימת האדרכתא
5. מסירת האדרכתא
6. סוף 30 יום
7. סוף תשעים יום
8. פסק הדין

רשמו את מספר האירוע לפי הסדר בכיוון החץ מימין לשמאל

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מה טמון בתמונה זו (מתוך הסוגיה)!

_____

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

""בית דין ששמו קרקע לבעל חוב, (אבל שומת מטלטלין לא הדרא), (טור סי"ח)... ולאחר זמן השיגה ידו של לוה... והביאו לבעל חובו מעותיו, מסלקין אותו מאותה קרקע, אפילו שהתה ביד הבעל חובו כמה שנים... הגה: - הגבה הלוה למלוה עצמו מרצונו בלא בית דין, לא מהדרינן ליה (טור סכ"ו): (שו"ע חושן משפט - סימן קג)

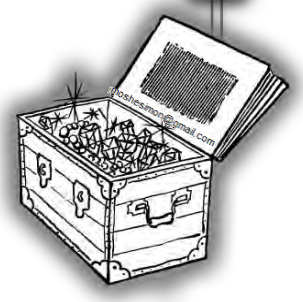

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

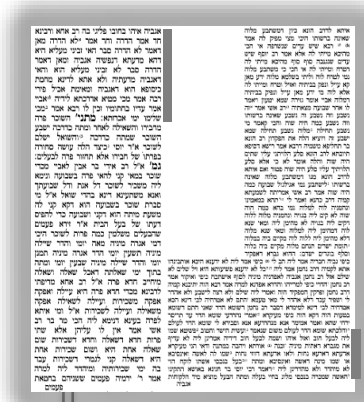

אוצרות התלמיד סוגיה ז'-2 פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

- **בַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ - "לוֹקֵחַ הוּא" (קוּנָה)** - יָדוּעַ לָנוּ הַדִּין שֶׁהַבַּעַל "יוֹרֵשׁ" אֶת נִכְסֵי הַמְּלוֹג שֶׁל אִשְׁתּוֹ בְּמִקְרֶה שֶׁהִיא מֵתָה בְּחַיָּיו. אוּלָם, בֶּאֱמֶת אֵין לְבַעַל דִּין שֶׁל יוֹרֵשׁ רָגִיל, כְּמוֹ בֵּן שֶׁיּוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו, אֶלָּא דִּין שֶׁל "לוֹקֵחַ" יֵשׁ לוֹ, כְּאִלּוּ קָנָה מִמֶּנָּה אֶת הַנְּכָסִים בִּשְׁעַת הַנִּשּׂוּאִין.

נוֹכַל לְהַוְכֵּחַ בְּהֶבְדֵּל שֶׁבֵּין יוֹרֵשׁ וּבֵין לוֹקֵחַ בִּשְׁנֵי מִקְרִים:

בְּמִקְרֶה שֶׁהָאִשָּׁה מָכְרָה אֶת הַקֶּרֶן לְאִישׁ אַחֵר. אֵין בִּיכָלְתָּהּ לְמָכְרוֹ לוֹ בִּזְמַן שֶׁהַבַּעַל קַיָּם מִכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לַבַּעַל זְכוּת בְּפֵרוֹת, וְלָכֵן הַמֶּכֶר יִתְקַיֵּם רַק לְאַחַר שֶׁתָּמוּת הָאִשָּׁה. כמו"כ בְּמִקְרֶה שֶׁהַבַּעַל יָמוּת לִפְנֵי אִשְׁתּוֹ יְקַבְּלוּ הֵם אֶת כָּל הַקַּרְקַע.

כַּאֲשֶׁר מֵתָה הָאִשָּׁה, אִם אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת נִכְסֵי הַמְּלוֹג שֶׁל אִשְׁתּוֹ, הַנְּכָסִים אָכֵן שַׁיָּכִים לַלּוֹקֵחַ (לַקּוֹנֶה), מִפְּנֵי שֶׁהַמּוֹרִישׁ (מִי שֶׁמַּשְׁאִיר יֵרֵשָׁה) רַשַּׁאי לִמְכֹּר אֶת נִכְסָיו, וְאֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַשְׁאִיר אוֹתָם לַיּוֹרְשִׁים. הַטַּעַם הוּא פָּשׁוּט: כָּל זְמַן שֶׁהַמּוֹרִישׁ חַי, הַנְּכָסִים שַׁיָּכִים לוֹ, וְהוּא רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כִּרְצוֹנוֹ, הַזְּכוּת שֶׁל הַיּוֹרֵשׁ בָּאָה רַק לְאַחַר מוֹתוֹ שֶׁל **הַמּוֹרִישׁ**. וְאִם נִמְכְּרוּ הַנְּכָסִים כְּדִין עַל יְדֵי הַמּוֹרִישׁ, הֲרֵי לֹא הִשְׁאִיר שׁוּם נְכָסִים לְיוֹרֵשׁ, וְאֵין לַיּוֹרֵשׁ מָה לָרֶשֶׁת.

כְּשֶׁהַסַּנְהֶדְרִין הַגְּדוֹלָה יָשְׁבָה בְּעִיר "אוּשָׁא" (לֹא הַרְחֵק מִחֵיפָה, מִזְּרָחָהּ) בִּימֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַנָּשִׂיא תִּקְּנוּ שֶׁבַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ – "לוֹקֵחַ הָוֵי" (נֶחְשָׁב "לוֹקֵחַ" - קוֹנֶה) מִשּׁוּם "אֵיבָה" – שֶׁלֹּא יָבֹא הַבַּעַל לִידֵי שִׂנְאָה עַל אִשְׁתּוֹ. וְהִיא אַחַת מִתַּקָּנוֹת אוּשָׁא הַיְּדוּעוֹת בַּגְּמָרָא.

מַשְׁמָעוּתָהּ שֶׁל תַּקָּנָה זוֹ - אִם אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהַבַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ יֵשׁ לוֹ דִּין שֶׁל **לוֹקֵחַ**, וְלֹא יוֹרֵשׁ, הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ קָנָה אֶת הַנְּכָסִים בִּשְׁעַת הַנִּשּׂוּאִין, וְאִם הָאִשָּׁה הוֹלֶכֶת וּמוֹכֶרֶת אַחַר כָּךְ אֶת הַנְּכָסִים לְאַחֵר, הֲרֵי הִיא מָכְרָה נְכָסִים שֶׁאֵינָם שֶׁלָּהּ, כִּי כְּבָר מָכְרָה אוֹתָם לְבַעְלָהּ וְיַפְסִידוּ הַקּוֹנִים אֶת כָּל מָמוֹנָם (שֶׁמִּלְּכַתְּחִלָּה לֹא שִׁלְּמוּ הַרְבֵּה כִּי רַק בְּמִקְרֶה שֶׁיָּמוּת הַבַּעַל רִאשׁוֹן – לִפְנֵי הָאִשָּׁה, יְקַבְּלוּ הֵם אֶת הַנְּכָסִים).

א. בְּמִקְרֶה שֶׁגָּבוּ קַרְקַע מֵהָאִשָּׁה לִפְנֵי שֶׁנִּשְׂאָה וּלְאַחַר מִכֵּן נִשְׂאָה וּמֵתָה וּבָא הַבַּעַל לִפְדּוֹת קַרְקַע זֶה.

אִם הַבַּעַל הָיָה נֶחְשָׁב יוֹרֵשׁ הָי' יָכוֹל לִפְדּוֹת אוֹתָם מִידֵי בַּעַל הַחוֹב כְּמוֹ שֶׁכָּל יוֹרֵשׁ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּךְ. אוּלָם, לְאַחַר שֶׁתִּקְּנוּ בְּאוּשָׁא שֶׁדִּינוֹ כְּלוֹקֵחַ בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, א"כ, אֵינוֹ יָכוֹל לִפְדּוֹת נְכָסִים אֵלּוּ.

- **אַדְרַכְתָּא** – תִּשְׁעִים יוֹם לְאַחַר שֶׁנִּפְסַק הַדִּין וּלְאַחַר שֶׁרָאוּ ב"ד שֶׁהִלְוָה טֶרֶם שִׁלֵּם לַמַּלְוֶה אֶת הַחוֹב, בֵּית דִּין כּוֹתְבִים שְׁטָר פְּסַק-דִּין לַמַּלְוֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לִטֹּל אֶת נִכְסֵי הַלּוֹוֶה בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּמְצָאֵם עַל יְדֵי שׁוּמָא. שְׁטָר זֶה נִקְרָא "**אַדְרַכְתָּא**" (מִלָּשׁוֹן "לְהַשִּׂיג" שע"י הַשְׁטָר מַשִּׂיגוֹ)
- **אַכְרָזְתָּא** – אַחֲרֵי שֶׁהַמַּלְוֶה מָצָא נִכְסֵי הַלּוֹוֶה הוּא צָרִיךְ לָבוֹא וּלְהוֹדִיעַ לְבֵית דִּין, וְהֵם מַכְרִיזִים שֶׁיֵּשׁ נְכָסִים לִמְכִירָה, וְכָל הַמַּרְבֶּה בִּמְחִירָם יָבוֹא וְיִקַּח. זְמַן הָאַכְרָזְתָּא כ-30 יוֹם.

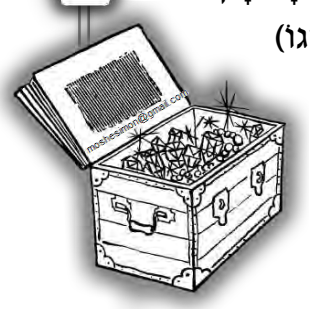

אוצרות התלמיד סוגיה ז-2 פרק המפקיד

שאלות על המושגים

1. מהו לשון אדרכתא? _____

_____

2. היכן העיר "אושא"? _____

אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאול ח"א סי' ע"א)

- מה רש"י מתכוון כשאומר "אפילו לא שמאתן לבעלה בכתובתה להיות נכסי צאן ברזל..."

_____

תוספות, ראשונים ואחרונים

- "שמו לה לאשה... בעל בנכסי אשתו לוקח הוי לא מיהדר..." אם הבעל לא היה נחשב לוקח האם היה צריך להחזיר שומא? _____

_____

"לשון חז"ל" – מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת

סוגייתנו עשירה במילים בארמית הבאים לשימוש בחיי היום-יום – מצא אותם וסמן אותם בעמוד 54!

1. **מעיקרא** – מההתחלה, מיסודו, מלכתחילה
2. **סובר** – חושב, מבין 3. **שומא** – הערכת ערך ושווי
4. **פשיטא** - דבר פשוט שאמור להיות ברור מאליו 5. **עדיף** - שבחירה בו רצויה יותר מבחירה באחר
6. **זבנה** - זבן (מוכר) 7. **ודאי** - דבר בטוח, שאין בו ספק 8. **תריסר** - שנים עשר

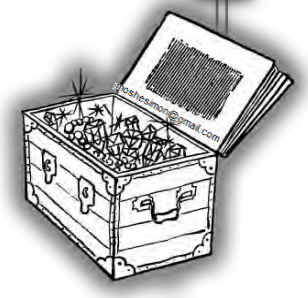

אוצרות התלמיד סוגיה ז'-2 פרק המפקיד

העמק דבר

יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד ויישום התורה

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ דברים (ו יח) וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ...

איך ניתן להסביר פסוק זה והקשר של 'ועשית הישר והטוב' עם ההמשך 'ובאת וירשת את הארץ' על פי הסוגיה שלנו?

מגיד מישרים – ועשית הישר והטוב

ועשית הישר והטוב

סִפֵּר הָרַב יִצְחָק דָּוִד גְּרוֹסְמַן שְׁלִיט"א רַבָּה שֶׁל מִגְדַּל הָעֵמֶק:

חָשׁוּף הָיָה בָּאוֹטוֹבּוּס מִנְּצְרַת עִלִּית לְמִגְדַּל הָעֵמֶק. עִם פָּנָס זָעִיר הֶאָרְתִּי עַל מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא שֶׁהִיְתָה בְּיָדִי. בַּתַּחֲנָה עַל אֵם הַדֶּרֶךְ עָלָה בָּחוּר 'הִיפִּי', שַׂעֲרוֹתָיו הָאֲרֻכּוֹת גָּלְשׁוּ אֶל שִׁפּוּלֵי כְּתֵפָיו.

ה'הִיפִּי' מִתְיַשֵּׁב לְצִדִּי וּמַבִּיט בְּעִנְיָן רַב בַּגְּמָרָא שֶׁבְּיָדִי. הִקְדַּמְתִּי בִּשְׁלוֹמוֹ וּשְׁאַלְתִּיו בְּנִימוּס לִמְקוֹם חֶפְצוֹ. הוּא סִפֵּר כִּי פָּנָיו מוֹעָדוֹת לְחֵיפָה. שׁוּב הִמְשַׁכְתִּי לְבָרֵר לִמְקוֹם מוֹצָאוֹ וְהוּא מְסַפֵּר לִי כִּי מוֹצָאוֹ מִמָּרוֹקוֹ וְכִי אָבִיו הָיָה דַּיָּן נִכְבָּד.

לְיָמִים עָבְרָה הַמִּשְׁפָּחָה לְהִתְגּוֹרֵר בְּצְרַפַת, שָׁם בְּיוֹם בָּהִיר אִבְּדוּ אֶת נֵזֶר מִשְׁפַּחְתָּם. הָאַבָּא הַדַּיָּן הִסְתַּלֵּק בְּפֶתַע פִּתְאוֹם וְהוֹתִיר אֶת בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה יְתוֹמִים, הֲמוּמִים וְכוֹאֲבִים בָּאָרֶץ לֹא לָהֶם.

קָשֶׁה הָיְתָה הַיִּתְמוּת, וְהַשְּׂכוֹל אָכַל אוֹתָם בְּכָל פִּנָּה. הָאִמָּא הֶחֱלִיטָה כִּי אֵין לָהֶם מָה לְחַפֵּשׂ בְּאֶרֶץ זָרָה. עָלוּ וּבָאוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הוּא הִתְקַבֵּל לִישִׁיבָה קְדֵשָׁה וּבְמַקְבִּיל הַסּוֹכְנוּת הַיְּהוּדִית הִפְנְתָה אוֹתוֹ לָאֵלְפָּן, כְּדֵי לְהִשְׁתַּלֵּם וְלִלְמֹד אֶת הַשָּׂפָה וּלְהָקֵל עָלָיו אֶת קְשָׁיֵי הַקְּלִיטָה בָּאָרֶץ.

בְּאֵין לוֹ אָב וּמַדְרִיךְ, הֵחֵל הַנַּעַר נוֹשֵׂר וְיוֹרֵד אַט אַט מִתּוֹרָה וּמִצְוֹת עַד אֲשֶׁר רַחֲמָנָא לִצְלַן הִפְנָה גַּב וְעֹרֶף לֵאלוֹקֵי אָבִיו.

הִבַּטְתִּי בְּצַעַר וּבְרַחֲמִים עַל אוֹתָהּ נֶפֶשׁ אֻמְלָלָה, שֶׁאִבְּדָה אֶת הַקֶּשֶׁר הַיָּשִׁיר עִם אֲבִי יְתוֹמִים בַּעַל הָרַחֲמִים. כָּאַבְתִּי אֶת כְּאֵבוֹ הָאִישִׁי שֶׁל הַבָּחוּר, לִבִּי נִקְרַע לְנֹכַח הַיִּתְמוּת אוֹתָהּ הוּא חוֹוֶה יוֹם יוֹם שָׁעָה שָׁעָה. דִּבַּרְתִּי עַל לִבּוֹ דִּבְרֵי חִזּוּק וְעִידּוּד.

"מָה לוֹמֵד הָרַב?", הוּא מַפְנֶה אֵלַי פִּתְאוֹם שְׁאֵלָה. פֶּרֶק הַמַּפְקִיד, אָמַרְתִּי לוֹ. עֵינָיו נָצְצוּ: "זֶה הַפֶּרֶק הָאַחֲרוֹן אוֹתוֹ לָמַדְתִּי בִּישִׁיבָה, לִפְנֵי שֶׁעָזַבְתִּי"...

וְהוּא הֵחֵל לִירוֹת בְּעַל פֶּה: "הַהוּא גַּבְרָא דְּאַפְּקִיד כֵּיפִי גְּבִיָּה חֲבֵרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ הַב לִי כֵּיפִי, אָמַר לֵיהּ לֹא יָדַעְנָא הֵיכָא... אָזַל רַב נַחְמָן אַגְּבֵיהּ לְאַפְּדָנֵיהּ מִינֵיהּ".

הִתְפַּעַלְתִּי מֵהַזִּכָּרוֹן הַמְּדֻיָּק שֶׁלּוֹ, בְּרֵאוֹתִי כִּי הוּא מְצַטֵּט מְדֻיָּקוֹת אֶת לְשׁוֹן חָז"ל. אַתָּה זוֹכֵר אֶת מַסְקְנַת הַגְּמָרָא שָׁם? שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ. "בְּוַדַּאי", עָנָה הַבָּחוּר, "הִלְכְתָּא שׁוּמָא הֲדַר לְעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב".

חִבַּקְתִּיו חִבּוּק חַם. הוּא הָיָה נִרְגָּשׁ כֻּלּוֹ וְאַף מֵעֵינֵי זָלְגָה דִּמְעָה רוֹתַחַת עַל בֶּן יְשִׁיבָה שֶׁנִּסְתַּלֵּק בַּחֶטְף וְעָבַר לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ חֵלִין, לִכְלוּף, אֱמוּנוֹת תְּפִלּוֹת וְדִמְיוֹנוֹת שְׁוָא.

וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב, אָמַרְתִּי לוֹ. חָז"ל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ דַּרְכֵי אֱנוֹשִׁיּוּת וְהִתְנַהֲגוּת עִם הַזּוּלַת, גַּם אִם הַשֵּׂכֶל הַיָּשָׁר אוֹמֵר לְהֵפֶךְ. וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב, טָפַחְתִּי עַל שֶׁכְּמוֹ, צָרִיךְ לִזְכֹּר אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה גַּם כִּפְשׁוּטוֹ, לַעֲשׂוֹת אֶת הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאָדָם.

נִפְרַדְנוּ לְשָׁלוֹם וְאָמַרְתִּי לוֹ: אַתָּה מֵזְמָן לְמִגְדַּל הָעֵמֶק, כָּבֵד אֲכַבֶּדְךָ כְּמוֹ בֵּן שֶׁלִּי. הוּא חָשׁ נָבוֹךְ לְנֹכַח הַהַזְמָנָה הַחֲמִימָה הַזּוֹ שֶׁבְּעָתִיד תִּתְגַּלֶּה כַּהַזְמָנָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלּוֹ בָּאָרֶץ וְהַחִבּוּק הָרִאשׁוֹן אוֹתוֹ קִבֵּל מִגִּיל צָעִיר מְאוֹד.

* * *

לְאַחַר שְׁבוּעַיִם, אֲנִי מְקַבֵּל גְּלוּיָה לְבֵיתִי. וְכָךְ נִכְתַּב בָּהּ: "רָאִיתִי אוֹתְךָ בַּחֹשֶׁךְ בְּתוֹךְ הָאוֹטוֹבּוּס, הִתְרַגַּשְׁתִּי מְאוֹד. בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא אָבוֹא אֶצְלְךָ לְשֶׁבֶת קֹדֶשׁ, כִּי אֲנִי צָרִיךְ הַרְבֵּה מַאֲמְרֵי פִּיךָ, אֲנִי נוֹטֶה לִפֹּל וְאֵינִי רוֹצֶה לִפֹּל. תְּדַבֵּר אִתִּי קְצָת, תְּעוֹדֵד אוֹתִי רַק קְצָת, כִּי גַּלִּים חֲזָקִים דּוֹחֲפִים אוֹתִי לַתְּהוֹם יָמִים".

קָרָאתִי אֶת הַגְּלוּיָה וְעֵינַי זָלְגוּ דְּמָעוֹת. רָאִיתִי מָה עוֹלֵל חִבּוּק קָטָן, מְעַט הַעֲרָכָה וְהֶאָרַת פָּנִים. צִפִּיתִי לַבָּאוֹת דָּרוּךְ וּמָתוֹחַ.

עֶרֶב שַׁבָּת, דַּקּוֹת לִפְנֵי הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת. נְקִישׁוֹת עֲדִינוֹת בְּדֶלֶת הַבַּיִת. בְּפֶתַח בָּחוּר מֵכֶּר, שֶׁנִּסָּה לֶאֱסֹף אֶת רַעֲמַת שַׂעֲרוֹתָיו לְכִדֵּי קוּקוּ, וְהִנִּיחַ כִּפָּה שְׁחוֹרָה מְרַאֲשׁוֹתָיו.

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם, קָרָאתִי בְּחֹם. "עֲלֵיכֶם הַשָּׁלוֹם, כְּבוֹד הָרַב. הֶחְלַטְתִּי שֶׁאֲנִי בּוֹחֵר בַּדֶּרֶךְ שֶׁל "וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב".

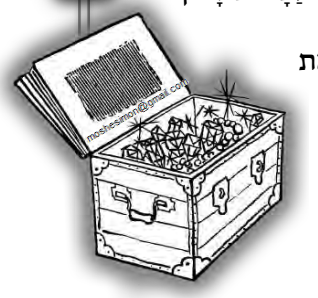

אחיה ידע
• דברים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד – סוגיה ז-2 – פרק המפקיד

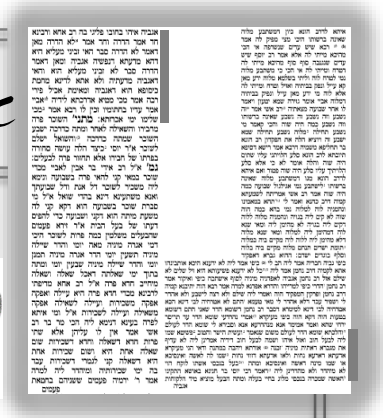

אחודה נא לכם חידה:

✷ מי אני?

רמז נושאי הסוגיה:

אדרכתא, לקוח, יורש, בעל, אשה, אושא, סנהדרין, קונה, קרקע, חוב, פירות

✷ דובר עלי בסוגיה

✷ עברתי מאחד לשני

✷ אני לא רגוע מאז מותם

✷ בסיפור של הריגת ושתי דובר עלי (אסתר סוף פרק א)

✷ אני נזכר בפסוק 'נודע בשערים...'

✷ "שרך אגן הסהר אל יחסר המזג" - מרמז עלי.

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
מהו 'נכסי מלוג'? מי מרוויח מהתייקרותו?

תמיד מספרים - מעשה ש(לא?) היה...

כי אתה תשלם לאיש כמעשהו...

הַפַּעַם מְנַשֶּׁה הִפְתִּיעַ אוֹתִי בְּסִפּוּר מְיֻחָד (אַסָּבִיר לְמָה זֶה כָּל כָּךְ מְיֻחָד בְּהֶמְשֵׁךְ...).

1. מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה עֲנִיָּה מְאֹד, שֶׁכְּמֵדָּת עֲנִיּוּתָהּ כָּךְ הָיְתָה מִדַּת יִרְאָתָהּ אֶת ה'. אַלְטֶר - בַּעֲלָהּ הַזָּקֵן הָיָה מְרֻתָּק לְמִטָּה וּכְבָר לֹא יָכֹל לַעֲזֹר לַהּ בְּנִהוּל עִנְיְנֵי הַבַּיִת. בֵּיתָהּ הָיְתָה בְּעֶצֶם בִּקְתָּה רְעוּעָה, שֶׁלֹּא בָּרוּר מִי בְּדִיּוּק הִתִּיר לָהּ לָגוּר שָׁם (מִשּׁוּם הַסַּכָּנָה שֶׁבַּדָּבָר). הַבִּקְתָּה הָיְתָה מֻקֶּפֶת חָצֵר רָחָב מִמַּדִּים (הִיא קִבְּלָה אֶת כָּל זֶה מֵאָדָם (מַר שׁוּלְדִיג) שֶׁהָיָה חַיָּב לַהּ כֶּסֶף וְלֹא שִׁלֵּם... וְאִם הָיָה בָּא לִפְנֵי שֶׁהִתְחַתְּנָה וּמֵבִיא כֶּסֶף לִפְדּוֹת שָׂדֶה זוּ, הָיָה מְקַבֵּל אֶת זֶה בַּחֲזָרָה אֲבָל בֵּינְתַּיִם הִתְיָאֵשׁ מִשֶּׁטַח זֶה לְאַחַר שֶׁהִיא הִתְחַתְּנָה שֶׁהֲרֵי "בַּעַל - לָא מִיהַדַּר"...). לַמְרוֹת מַצַּב הַבִּקְתָּה, בַּיִת זֶה שִׁמֵּשׁ אוֹתָהּ הֵיטֵב בְּעֵת זִקְנוּתָהּ לְאַחַר שֶׁכִּבֶּר חִתְּנָה אֶת כָּל יְלָדֶיהָ.

2. בְּמֶשֶׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת כַּאֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לָהּ הַכְנָסָה כָּל שֶׁהִיא, הָיְתָה לוֹוָה כֶּסֶף מִשְּׁכֵנָהּ הַצַּדִּיק ר' יִשְׂרָאֵל מֵאִיר, שֶׁהָיָה "מְלַוֶּה" לָהּ כְּסָפִים לָרֹב, מִבְּלִי שֶׁיָּדַע אִם יִזְכֶּה אֵי פַּעַם לִרְאוֹת כֶּסֶף זֶה בַּחֲזָרָה.

3. לְאִשָּׁה זוֹ הָיָה שָׁכֵן נוֹסָף (שִׁמְעוֹן שְׁלֶכְטֶר) שֶׁלֹּא הִסְכִּים וְלוּ פַּעַם אַחַת לְהַלְווֹת לָהּ כֶּסֶף, וּבְאֹפֶן כְּלָלִי הָיָה אָדָם לֹא כ"כ צַדִּיק בִּלְשׁוֹן הַמְּעָטָה.

4. ר' יִשְׂרָאֵל מֵאִיר מְיֻדָּעֵנוּ (הַשָּׁכֵן הַטּוֹב) אָחַז כְּבָר בִּלְחַתֵּן אֶת יַלְדּוֹ הַחֲמִישִׁי וְהָיָה זָקוּק נוֹאָשׁוֹת לְכֶסֶף רַב. פְּעָמִים רַבּוֹת בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם הָיָה מִתְפַּלֵּל לָהּ' שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ יְשׁוּעָה בְּהֶקְדֵּם כִּי זְמַן הַחֲתֻנָּה הִתְקָרֵב בְּצַעֲדֵי עֲנָק וְהַזְּמַן הָלַךְ וְאָזַל.

5. בְּשָׁכוּנָה פָּרְסָמָה שְׁמוּעָה מְעַנְיֶנֶת מְאֹד. חֶבְרַת תַּעֲשִׂיָּה וּפִתּוּחַ גִּלְּתָה שֶׁהָאֲדָמָה שֶׁעָלֶיהָ בְּנוּיָה בֵּיתָהּ שֶׁל עֲנִיָּה זוֹ בְּעֶצֶם מְכִילָה חֹמֶר הַנָּחוּץ לְמִפְעָל הַנִּמְצָא בְּבַעֲלוּתָם וְהֵם זְקוּקִים בְּדִיּוּק לָאֲדָמָה כָּזוֹ. לְשֵׁם כָּךְ מוּכָנִים הֵם לִקְנוֹת אוֹ לִשְׂכֹּר שֶׁטַח זֶה בִּסְכוּם גָּדוֹל מְאֹד וְכָךְ בְּבַת אֶחָת זִנְקָה שָׁוְיָהּ שֶׁל נִכְסֵי עֲנִיָּה זוֹ לִגְבָהִים.

6. שִׁמְעוֹן הַשָּׁכֵן 'שָׂם עֵינוֹ' עַל שֶׁטַח זֶה בַּהֲבִינוֹ אֶת גֹּדֶל הַפּוֹטֶנְצִיָּאל הַמֻּנָּח בְּשֶׁטַח שֶׁכָּזֶה, וְחִשֵּׁב עַל דְּרָכִים שׁוֹנוֹת בָּהֶם יוּכַל לְהַעֲבִיר לְבַעֲלוּתוֹ אֶת שִׁטְחָהּ שֶׁל הָעֲנִיָּה. הוּא יָדַע שֶׁבַּעֲלָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ, אַלְטֵעַר (זָקֵן), כְּבָר בָּא בִּגְבוּרוֹת (- הִגִּיעַ לְגִיל 80) וְגַם הִיא עַצְמָהּ הָיְתָה דִּי מְבֻגֶּרֶת. כַּאֲשֶׁר הָיָה 'מִשְׁכְּנָע' שֶׁבַּעֲלָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ יָמוּת לְפָנֶיהָ, עָלָה בְּדַעְתּוֹ רַעְיוֹן. הוּא נִגַּשׁ לְאִשָּׁה, הִצִּיעַ לַהּ עִסְקָה וְאָמַר לַהּ כָּךְ: "הֲרֵי תָּמִיד זְקוּקָה הָיִית לְכֶסֶף מְזֻמָּן וְגַם כָּעֵת זְקוּקָה אַתְּ. אִי אֶפְשָׁר לְדַעַת מָתַי תּוּכְלִי לְמַמֵּשׁ אֶת הָעִסְקָה עִם חֶבְרָה זוֹ וְאוּלָם הַהַצָּעָה שֶׁיֵּשׁ בְּכִי טוֹבָה מְאֹד. אֲנִי מוּכָן

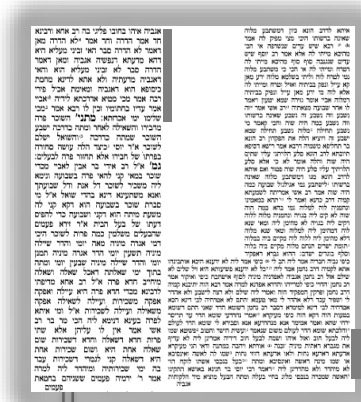

אוצרות התלמוד סוגיה פרק המפקיד

ז-2

לְשַׁלֵּם לָךְ סְכוּם גָּדוֹל שֶׁל 20,000 $ כְּדֵי שֶׁאִם יְמוֹת בַּעְלֵךְ לְפָנֶיךָ יַעֲבֹר שֶׁטַּח זֶה לִרְשׁוּתִי. לֹא אֶקַּח אֶת זֶה כָּעֵת שֶׁהֲרֵי פֵּרוֹת שֶׁטַּח זֶה מְשֻׁעְבָּדִים לְבַעְלֵךְ אֲבָל לְאַחַר פְּטִירָתוֹ אֲנִי אֲקַבֵּל אֶת זֶה. אִם חָלִילָה תָּמוּתִי אַתְּ לִפְנֵי בַּעְלֵךְ מֵבִין אֲנִי שֶׁבַּעְלֵךְ יִקַּח אֶת הַכֹּל לִרְשׁוּתוֹ כְּתַקָּנַת אוּשָׁא וַאֲנִי אַפְסִיד אֶת כָּל מָה שֶׁשִּׁלַּמְתִּי, אֲבָל שָׁוָה לִי הַסִּכּוּן שֶׁבַּדָּבָר. אֲנִי לֹא מְמַהֵר בִּכְלָל... וְהַלְוַאי שֶׁבַּעְלֵךְ יִחְיֶה עַד מֵאָה וְעֶשְׂרִים..." אָמַר לָהּ בְּהַעֲמִידוֹ פָּנִים, אוּלָם לֹא לִפְנֵי שֶׁעָצְרָה אֶת שֶׁטֶף דִּבּוּרוֹ וְאָמְרָה לוֹ "לָמָּה תִּקְלֵל, לָמָּה שֶׁלֹּא יִחְיֶה יוֹתֵר מִמֵּאָה וְעֶשְׂרִים...". (עַי' עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ דְּבָרִים א' בְּסוֹף הַסֵּפֶר בע' תשל"ב בְּשֵׁם הַגְּרַ"ח מִבְּרִיסְק שֶׁאָכֵן אָסוּר לוֹמַר כֵּן עיי"ש). הִיא הִסְכִּימָה לָעִסְקָה שֶׁהִצִּיעַ שִׁמְעוֹן, אוּלָם רַק עֲבוּר חֲצִי מֵהַשָּׂדֶה. עֲבוּר הַחֵצִי הַשֵּׁנִי הָיְתָה לָהּ תְּכְנִית אַחֶרֶת.

7. בֵּינְתַּיִם יָשַׁב לוֹ ר' יִשְׂרָאֵל מֵאִיר בְּסָלוֹן בֵּיתוֹ וְהִתְלַבֵּט אִם כְּדַאי לוֹ לִגְבּוֹת אֶת שִׁטְחָהּ שֶׁל עֲנִיָּה זוֹ עֲבוּר הַחוֹבוֹת הָרַבִּים שֶׁהִיא חַיֶּבֶת לוֹ. הוּא חָשַׁב לְעַצְמוֹ: "אִם אֶרְצֶה לִגְבּוֹת מִמֶּנָּה אֶצְטָרֵךְ לְחַכּוֹת לְפָחוֹת 120 יוֹם, שֶׁהֲרֵי לְאַחַר פְּסַק הַדִּין שֶׁל ב"ד יִתְּנוּ לָהּ 90 יוֹם לְשַׁלֵּם וְרַק לְאַחַר מִכֵּן יִתְּנוּ לִי אַדְרַכְתָּא וְיַעֲשׂוּ מִכְרָז בְּמֶשֶׁךְ 30 יוֹם אֲבָל אֲנִי זָקוּק לְכֶסֶף כָּעֵת! נָכוֹן שֶׁאוּלַי אֶזְכֶּה בְּכֹל הָרְוָחִים לְמַפְרֵעַ מִשְּׁעַת מְסִירַת הָאַדְרַכְתָּא אוּלָם זֶה יִקָּרֶה רַק לְאַחַר 120 יוֹם לְפָחוֹת.

8. עוֹד חֵשֶׁשׁ יֵשׁ לִי, וְהוּא, שֶׁיָּבוֹא יוֹרְשָׁהּ לִפְדּוֹת בַּחֲזָרָה וְאִצְטָרֵךְ לְהַחֲזִיר אֶת הַשֶּׁטַח. נָכוֹן שֶׁבַּעְלָהּ מַר אַלְטֶעוּר אֵינוֹ נֶחְשָׁב יוֹרֵשׁ לְעִנְיָן זֶה (שֶׁהֲרֵי תִּקְּנוּ לוֹ לִהְיוֹת כְּלוֹקֵחַ וְלֹא כְּיוֹרֵשׁ) אֲבָל בְּנָהּ חֲנוֹךְ לְמָשָׁל אוֹ יוֹרֵשׁ אַחֵר וַדַּאי זַכַּאי לְקַבֵּל בַּחֲזָרָה אֶת הַנֶּכֶס.

9. כְּשֶׁשָּׁקַע עָמֹק בְּמַחְשְׁבוֹתָיו פִּתְאוֹם שׁוֹמֵעַ הוּא דְּפִיקוֹת בַּדֶּלֶת. הָאִשָּׁה בָּאָה מֵעַצְמָהּ וְאָמְרָה לוֹ שֶׁיִּקַּח חֲצִי מֵהַשֶּׁטַח לְעַצְמוֹ עֲבוּר כִּסּוּי כֹּל הַחוֹבוֹת שֶׁהִיא חַיֶּבֶת לוֹ!

10. אָכֵן יְשׁוּעוֹת ה' הִגִּיעַ כְּהֶרֶף עַיִן, שֶׁהֲרֵי בְּכָךְ בָּאוּ עַל פִּתְרוֹנָם ב' הַבְּעָיוֹת שֶׁחָשַׁשׁ מֵהֶם. א. שֶׁיִּקַּח הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁיּוּכַל לְמַמָּשׁ שָׂדֶה זוֹ וְכָאן הִיא מְבִיאָה לוֹ אֶת זֶה מֵעַצְמָהּ, וּמִיָּד. כמו"כ יִתָּכֵן שֶׁגַּם לֹא יוּכְלוּ הִיא אוֹ יוֹרְשֶׁיהָ לִפְדּוֹת אֶת הַשֶּׁטַח בַּחֲזָרָה כֵּיוָן שֶׁהִיא מָסְרָה לוֹ אֶת זֶה מִדַּעְתָּהּ וְיֵשׁ מַחֲלֹקֶת אִם בְּמִקְרֶה כָּזֶה יֵשׁ דִּין שֶׁל שׁוּמָא הָדַר!

11. נַחֲזֹר כָּעֵת לִשְׁמְעוֹן. שִׁמְעוֹן מָסַר לְאִשָּׁה סְכוּם גָּדוֹל שֶׁל 10,000$ (עֲבוּר חֲצִי שָׂדֶה) וְצִפָּה בַּסֵּתֶר לִבּוֹ שֶׁבַּעְלָהּ יְמוֹת כְּבָר, כְּדֵי שֶׁהָרְכוּשׁ יַעֲבֹר לְיָדוֹ, וְכָךְ יָצָא שֶׁזָּכָה בִּרְכוּשׁ יָקָר מְאֹד בְּמְחִיר אַפְסִי! מָה מְאֹד הִתְאַכְזֵב כַּאֲשֶׁר לְאַחַר כַּמָּה שְׁבוּעוֹת שָׁמַע רַמְקוֹל מַכְרִיז עַל מוֹת אִשָּׁה זוֹ לִפְנֵי פְּטִירַת בַּעְלָהּ (דָּבָר שֶׁלֹּא צִפָּה לוֹ כְּלָל כְּמוֹ שֶׁהִזְכַּרְנוּ מִקֹּדֶם), וְכַמּוּבָן, יָדַע שֶׁהִפְסִיד בְּכָךְ אֶת כָּל הַסְּכוּם שֶׁמָּסַר לִידֵי אִשָּׁה זוֹ, שֶׁהֲרֵי בַּעְלָהּ מַגִּיעַ וְטָעוּן שֶׁדִּינוֹ כְּלוֹקֵחַ בְּשֶׁטַח זֶה וָזֶה עוֹבֵר אֵלָיו בְּלִי שֶׁמְּשַׁלֵּם מֵאָמָּה.

12. כָּךְ בָּא לִידֵי בִּטּוּי מָה שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּתְהִלִּים (סב, יג) וְאוֹמְרִים אָנוּ בִּסְלִיחוֹת "כִּי אַתָּה תְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ..." שֶׁהֲרֵי מִי שֶׁהֵטִיב עִם אֲחֵרִים בַּסּוֹף זָכָה לִישׁוּעָה שֶׁהָיָה צָרִיךְ לָהּ וּמִי שֶׁלֹּא... הִפְסִיד כֶּסֶף רַב!

מְנַשֶּׁה בְּמֵיטָבוֹ, נָכוֹן?

אָמַרְתִּי לְמְנַשֶּׁה, אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁבְּסִפּוּר זֶה יֵשׁ חֲזָרָה כִּמְעַט עַל כֹּל סֶגֶנֶת שׁוּמָא? מְזְכָּרִים בְּסִפּוּר זֶה א. דִּין שׁוּמָא הָרְגִיל ב. דִּין "שׁוּמָא הָדַר" לַיּוֹרְשִׁים ג. שָׁמוּ לֵהּ לְאִשָּׁה וְאִנְּסִיבָא וְשֶׁבַּעְלָהּ "לֹא מְהַדַּר" ד. שָׁמוּ מִנָּהּ דְּאִשָּׁה וְאִנְּסִיבָה וְשֶׁבַּעְלָהּ "לָא מְהַדְּרִינַן לֵיהּ" ה. תַּקָּנַת אוּשָׁא שֶׁבַּעַל נֶחְשָׁב לוֹקֵחַ בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ ו. הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁל "אַגְּבֵהּ אִיהוּ בְּחוֹבוֹ" ז. פְּרָטֵי הַדִּין שֶׁל "מֵאֵימַת אָכִיל פֵּירֵי".

"אַתָּה יָכוֹל לְהַרְאוֹת לִי אֶת כָּל זֶה בְּתוֹךְ הַסִּפּוּר?" שָׁאַל אוֹתִי מְנַשֶּׁה. "כֵּן" אָמַרְתִּי לִי.

נַסּוּ גַּם אַתֶּם!

באיזה קטע מהסיפור מופיע דין (סמן מספר קטע):

1. "שומא הדר" הרגיל _____
2. "שומא הדר" ליורשים _____
3. שמו לה לאשה ואינסיבא – לא מהדר _____
4. שמו מינה דאשה ואינסיבא – לא מהדרינן ליה _____
5. תקנת אושא שבעל נחשב לוקח בנכסי אשתו _____
6. המחלוקת של "אגביה איהו בחובו" _____
7. פרטי דין "מאימת אכיל פירי" _____

"ועוד דבר" אמרתי למנשה. "עכשיו אני מבין מה הנוטריקון של "שומא"! (מה איתכם?)

ש. _____

ו. _____

מ. _____

א. _____

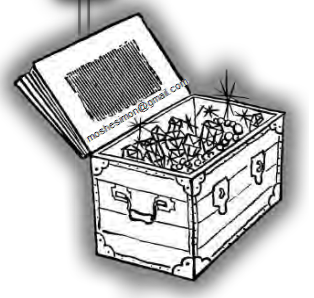

אוצרות התלמוד סוגיה ז-2 פרק המפקיד

דברי חכמים כדרבונות...

כי אתא רב דימי אמר מנין לנושה בחבירו מנה ויודע שאין לו שאסור לעבור לפניו תלמוד לומר "לא תהיה לו כנושה".
(בבא מציעא עה:)

לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

מפתחות הסוגיה

מחלוקות בסוגיה:_____
האמוראים בסוגיה:_____
מקומות בסוגיה:_____
סוגי אנשים בסוגיה:_____
מושגים חדשים או ייחודיים בסוגיה:_____

סמן ☑ בדף מפתחות הסוגיה את מילות המפתח!

לסיכום:

בסוגיה הצאת למדנו ש:

_____

_____

ראשונים כמלאכים

ר' יוסי בר חנינא

היה אמורא מארץ ישראל בדור השני-שלישי של האמוראים. הוא היה תלמיד מובהק של רבי יוחנן, והיה דיין מובהק. בהיותו יושב כדיין, נאמר עליו שהוא יודע לרדת לעומקו של דין.(ב"ק לט.)

רַבָּה

בר נחמני הקרוי בדרך כלל פשוט "רבה", היה אמורא מבבל מהדור השלישי של האמוראים, הוא היה ראש ישיבת פומבדיתא במשך 22 שנים.

הוא היה תלמידם של רב הונא ורב יהודה.

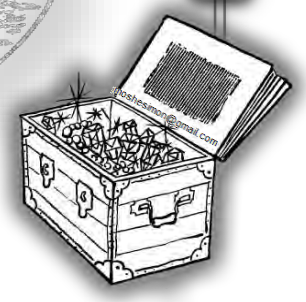

אוצרות התלמיד

סוגיה ח

פרק המפקיד

מהמשנה בדף לה: "הושכר פרה מחבירו והשאילה" עד "א"ר ירמיה"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

בחר לך

בחר את התרגום הנכון ורשום את האות הנכונה!

מכדי: כ. למה, ל. איך, מ. הרי

במאי: ש. במה, ת. בזה

להאי: י. לזה, כ. לה, ל. מדוע

נימא ליה: ב. שיאמר לו, ג. אמרו לו, ד. נאמר לו

דל אנת: ג. עני אתה, ד. הרם לאן, ה. הסר אתה (עצמך)

דקני, דקא קני: ר. שקונה, ש. שיקנה

היכי דמי: ו. איך מדובר, ז. איך כסף, ח. כאן דם

אגרה: ז. אגורה, ח. שכר אותה, ט. אוגר (אוסף)

שיילה: ה. שְאלה, ו. שאל אותה, ז. צעיף

ואנא משתעינא דינא: מ. ואדבר משפט (ירמי' ד), נ. אעשה משתה בבית דין ס. אדבר עם הדיין

בהדי: ו. עם, ז. אולי, ח. לפעמים

מי סברת: ר. האם אתה סובר, ש. מי סובר, ת. למה סובר

מיניה: י. ממנו, כ. ממנה, ל. ממונו

יומי: ד. ימים, ה. יומא, ו. יממה

והדר שיילה מיניה: ג. וחזר ושכר אותה, ד. וחזר ושאל אותו, ה. וחזר ושאלה ממנו

הדר אגרה מיניה: א. חזר ושאלה ממנו, ב. חזר ושכר אותו, ג. חזר ושכר ממנו

תמנן: צ. תמנון, ק. שמה, ר. נשלם, ש. שמונים

שבעין: ל. שבתוך העין, מ. שבעים, נ. שבעים

חדא: ר. חד וחלק ש. חד וחריף, ת. אחד

עיילה ואפקה: נ. הכנים והוציא, ס. הוציא והנכים, ע. העלה והפיק

ומי איתא: ט. והאם יש, י. והאם אין, כ. מי יש

בעינא: כ. בעַין, ל. כמו שהיא, מ. אני רוצה

עבד בה: ו. עושה בה, ז. עבד שלה

ומיהדר ליה למרה: מ. ומחזיר לבעלה, נ. מתהדר לו בכלי חפירה

דנימא ליה הכי: ט. שיאמר לו כך, י. שאמר לו כך, כ. שיאמר לו כאן

דאכל: צ. שאכל, ק. שעל הכל, ר. שעל כל

האותיות שיצאו מהתשובות הנכונות: _____

רשום את המספרים בארמית כמו שהם כתובים בסוגיה שלנו: 1, 100, 90, 80, 70

_____

התמצאות בשבילי הגמרא *(שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)*

שלימו ימי אכרזתא: **מתני'** השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה [1] והשואל ישלם לשוכר א"ר יוסי [2] כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו אלא תחזור פרה לבעלים: **גמ'** א"ל רב אידי בר אבין לאביי מכדי שוכר במאי קני להאי פרה בשבועה ונימא ליה משכיר לשוכר דל אנת ודל שבועתך ואנא משתעינא דינא בהדי שואל א"ל מי סברת שוכר בשבועה הוא דקא קני לה משעת מיתה הוא דקני ושבועה כדי להפיס דעתו של בעל הבית א"ד זירא פעמים שהבעלים משלמין כמה פרות לשוכר היכי דמי אגרה מיניה מאה יומי והדר שיילה מיניה תשעין יומי הדר אגרה מיניה תמנן יומי והדר שיילה מיניה שבעין יומי ומתה בתוך ימי שאלתה דאכל שאלה ושאלה מיחייב חדא פרה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא מכדי חדא פרה היא עיילה ואפקה אפקה משכירות ועיילה לשאילה אפקה משאילה ועיילה לשכירות א"ל ומי איתא לפרה בעינא דנימא ליה הכי מר בר רב אשי אמר אין לו עליהן אלא שתי פרות חדא דשאלה וחדא דשכירות שום שאלה אחת היא ושום שכירות אחת היא דשאלה קני לגמרי דשכירות עבד בה ימי שכירותיה ומיהדר ליה למרה

סימנא מילתא - ססגונא

- הקף בעיגול את הסבר שיטת ת"ק
- מתח קו תחת הסבר שיטת ר' יוסי
- הדגש בצהוב את דברי רבי זירא
- הדגש בכחול את שאלת רב אחא מדיפתי על שיטת רבי זירא
- הדגש בכתום את תשובת רבינא לרב אחא מדיפתי
- ציין נקודה בסוף דברי מר בר רב אשי

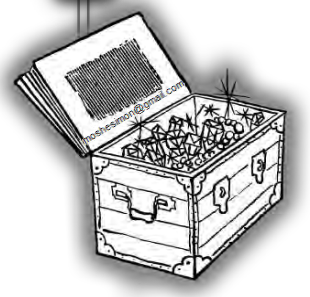

ידיעת והבנת המאמר

חשוב וענה על השאלות!

- **נימא ליה:** "**דל אנת ודל שבועתך**". האם כל מפקיד יכול לומר לשומר שלו – ולחייבו בתשלום? למה כאן כן?

_____

- במאי **קני** להאי פרה - מה קנה השומר? האם קונה את הפרה או רק נפטר מתשלום? הסבר הסבר אחר!

_____

השלם במקומות המסומנים מתוך המאגר! (כדאי לסמן מה שכבר כתבתם)

10, 10, 10, 10, 10, 10, ~~30~~, 30, ~~70~~, 80, 90, 100, ומתה בתוך ימי שאלתה, והדר שיילה מיניה

תשעין יומי, הדר אגרה מיניה תמנן יומי, והדר שיילה מיניה שבעין יומי, אגרה מיניה מאה יומי, א

~~תשרי~~, א' חשון, א' כסלו, י' כסלו, כ' כסלו, א' טבת, י' טבת

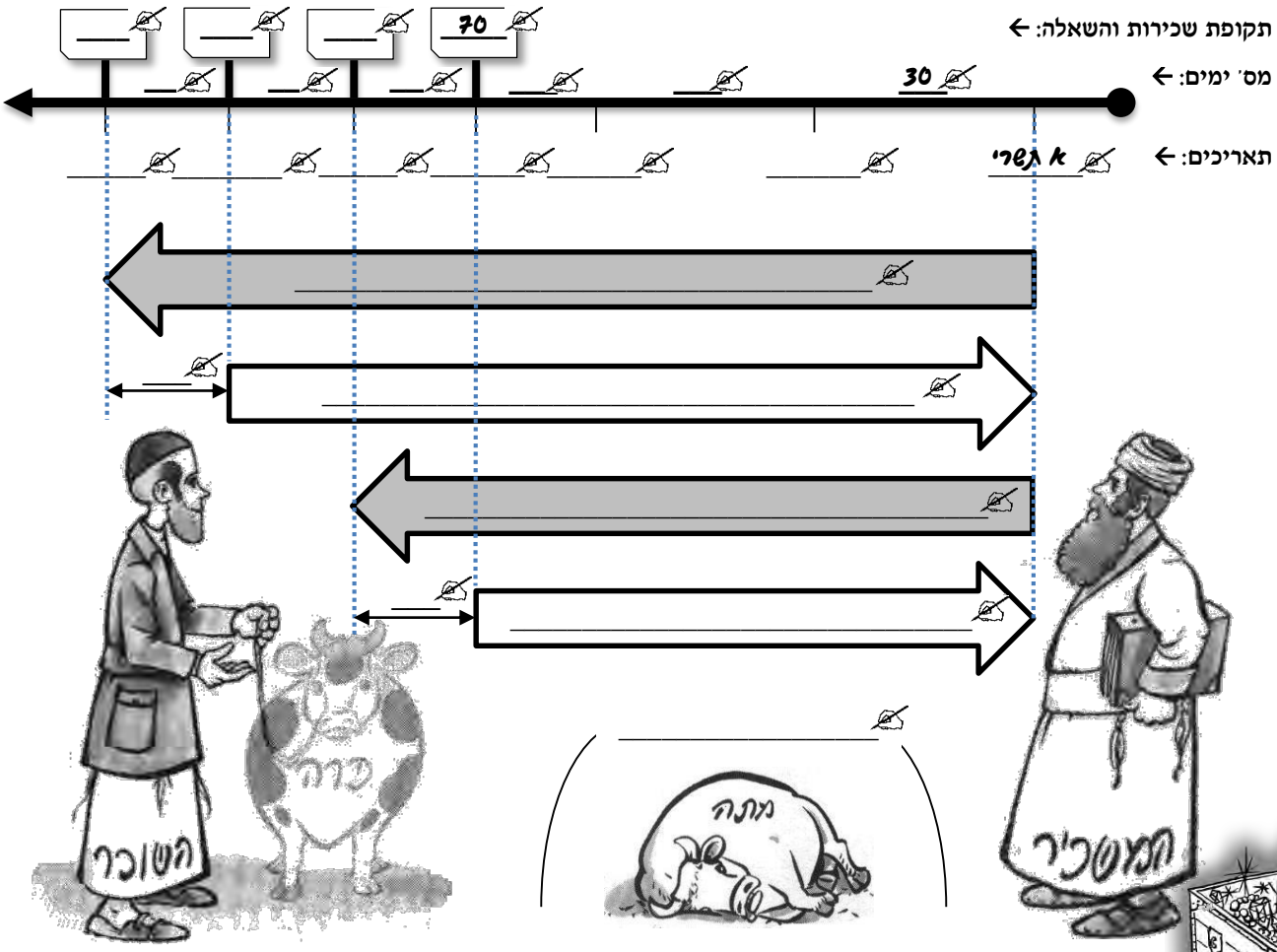

אוצרות התלמיד

סוגיה ח

פרק המפקיד

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

הצע שם לסוגיה:_____

_____

תמונה

מה טמון בתמונה זו?
(הקשר לסוגיה שלנו)

_____

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

- **שׁוֹכֵר** - מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֵפֶץ אֲבָל מְשַׁלֵּם עֲבוּר הַשִּׁמּוּשׁ. הַשּׁוֹכֵר חַיָּיב לְשַׁלֵּם כַּאֲשֶׁר פָּשַׁע. אָנוּ פּוֹסְקִים לַהֲלָכָה שֶׁהוּא חַיָּיב לְשַׁלֵּם גַּם עַל גְּנֵיבָה וַאֲבֵדָה (יֵשׁ מַחְלוֹקֶת תַּנָּאִים בְּעִנְיָן זֶה). כַּאֲשֶׁר רָאָה שֶׁנֶּאֱנְסָה הַפָּרָה (כְּמוֹ "מֵתָה כְּדַרְכָּהּ") יָכוֹל הוּא לְהִשָּׁבַע עַל כָּךְ (אוֹ לְהָבִיא עֵדִים עַל כָּךְ) וּלְהִפָּטֵר מִתַּשְׁלוּם כְּלַפֵּי הַמַּשְׁכִּיר.
- **מַשְׁכִּיר** – מִי שֶׁמּוֹסֵר לַחֲבֵרוֹ דָּבָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, תְּמוּרַת שָׂכָר.
- **שׁוֹאֵל** - כָּל הַהֲנָאָה שֶׁלּוֹ (מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ וְאַף לֹא מְשַׁלֵּם עַל הַשִּׁמּוּשׁ). הַשּׁוֹאֵל חַיָּיב בִּפְשִׁיעָה, גְּנֵיבָה וַאֲבֵדָה וְאַף עַל אֹנְסִין כְּלַפֵּי מִי שֶׁהִשְׁאִיל לוֹ אֶת הַחֵפֶץ.
- **מַשְׁאִיל** – מִי שֶׁמּוֹסֵר לַחֲבֵרוֹ דָּבָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר שִׁמּוּשׁ. הַמַּשְׁאִיל יָכוֹל לְהַחֲזִיר לְעַצְמוֹ אֶת הַחֵפֶץ מָתַי שֶׁרוֹצֶה אֶלָּא אִם כֵּן הִשְׁאִילוֹ לִזְמַן מְסֻיָּם.
- **שׁוֹכֵר שֶׁהִשְׁאִיל לְאַחֵר** - כַּאֲשֶׁר שׁוֹכֵר קִבֵּל רְשׁוּת לְכַךְ יָכוֹל הוּא לְהַשְׁאִיל אֶת הַחֵפֶץ לְאָדָם אַחֵר לַעֲשׂוֹת בָּהּ יְמֵי שְׂכִירוּתוֹ (לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֵפֶץ בִּזְמַן שֶׁזֶּה מֻשְׂכָּר לַשּׁוֹכֵר).
- הַשּׁוֹכֵר שֶׁחַיָּיב בִּפְשִׁיעָה וּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה מַעֲבִיר אַחֲרָיוּת זוּ גַּם לַשּׁוֹאֵל וּשְׁנֵיהֶם אַחֲרָאִים כְּלַפֵּי הַמַּשְׁכִּיר. בְּנוֹסָף לְכַךְ חַיָּיב הַשּׁוֹאֵל בְּאַחְרָיוּת עַל אֹנְסִים כְּלַפֵּי מִי שֶׁהִשְׁאִילוֹ (הַשּׁוֹכֵר) וְלֹא כְּלַפֵּי הַמַּשְׁכִּיר שֶׁלֹּא הִשְׁאִילוֹ.
- בְּרֶגַע שֶׁהַשּׁוֹכֵר נִפְטָר מֵאַחְרָיוּתוֹ כְּלַפֵּי הַמַּשְׁכִּיר (כְּגוֹן שֶׁהַפָּרָה מֵתָה בְּאוֹנֵס וְנִשְׁבַּע עַל כָּךְ) מִמֵּילָא גַּם אֵין הַשּׁוֹאֵל אַחְרָאִי כְּלַפֵּי הַמַּשְׁכִּיר אֶלָּא כְּלַפֵּי הַשּׁוֹכֵר שֶׁהִשְׁאִילוֹ.

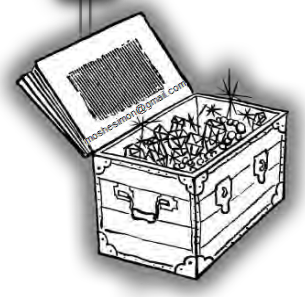

אחיה ידע

אוצרות התלמיד — סוגיה ח — פרק המפקיד

הַתַּנָּאִים בְּמִשְׁנָתֵנוּ חוֹלְקִים מָתַי הַשּׁוֹכֵר נִפְטָר מֵאַחֲרָיוּת כְּלַפֵּי הַמַּשְׁכִּיר (וּמִמָּתַי פָּטוּר גַּם הַשּׁוֹאֵל כְּלַפֵּי הַמַּשְׁכִּיר) וְכַתּוֹצָאָה מִמַּחֲלֹקֶת זוֹ חוֹלְקִים גַּם אִם נִתַּן לִמְנֹעַ פְּטוֹר זֶה. (ע"פ הַתּוֹס' וע"פ הַקְּהִלּוֹת יַעֲקֹב)

✷ **שׁוֹכֵר שֶׁהִשְׁאִיל לַמַּשְׁכִּיר עַצְמוֹ** - בְּמִקְרֶה זֶה מִתְיַחֲסִים אֶל הַמַּשְׁכִּיר כְּאִלּוּ הָיָה אָדָם זָר שֶׁשָּׁאַל מֵהַשּׁוֹכֵר וְיִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּת שֶׁל "שׁוֹאֵל" כְּלַפֵּי הַשּׁוֹכֵר. מַצָּב זֶה גּוֹרֵם לְדָבָר הָפוּךְ מֵהַמְּקֻבָּל וְהוּא שע"פ דִּין יִתְחַיֵּב הַמַּשְׁכִּיר לְמִי שֶׁשָּׁכַר מִמֶּנּוּ!

ר' זֵירָא בְּסֵגִיתֵנוּ מְחַדֵּשׁ שֶׁיִּתָּכֵן גַּם שֶׁיִּתְחַיֵּב הַמַּשְׁכִּיר (שֶׁהוּא שׁוֹאֵל) בְּכַמָּה פָּרוֹת בִּמְקוֹם פָּרָה זוֹ שֶׁשָּׁאַל.

✷ **שׁוּם שְׁאֵלָה אַחַת הִיא** – לְפִי מַר בַּר רַב אַשִׁי לֹא יִתָּכֵן לִשְׁאוֹל חֵפֶץ אֶחָד לִזְמַן מְסֻיָּם יוֹתֵר מִפַּעַם אַחַת וְכִלְשׁוֹן רַשִׁ"י "שְׁנֵי שְׁאֵלוֹת פָּרָה אֶחָת אֵינָן אֶלָּא אֶחָת".

יש לי מושג! — שאלות על המושגים

מי אני ומה שמי? הקף את **כל** התשובות הנכונות

1. השכרתי לראובן חפץ והשאילה לאחר.	שוכר	שואל	משכיר	משאיל	אין כזה דבר
2. שכרתי משמעון חפץ והשאלתיה לאחר.	שוכר	שואל	משכיר	משאיל	אין כזה דבר
3. שכרתי משמעון חפץ והשאלתיה אליו בחזרה.	שוכר	שואל	משכיר	משאיל	אין כזה דבר
4. השכרתי לראובן חפץ והשאילה בחזרה אלי.	שוכר	שואל	משכיר	משאיל	אין כזה דבר
5. שאלתי מראובן חפץ ששכר מאחר.	שוכר	שואל	משכיר	משאיל	אין כזה דבר
6. שאלתי חפץ מראובן והשכרתי אותה לאחר.	שוכר	שואל	משכיר	משאיל	אין כזה דבר
7. שאלתי חפץ מראובן ושכרתי אותה לשמעון.	שוכר	שואל	משכיר	משאיל	אין כזה דבר

מפיהם — תוספות, ראשונים ואחרונים

- למה צריכה הגמרא לומר שהשאלה היתה י' ימים פחות מההשכרה ושהשכרה היתה י' ימים פחות מהשאלה?

_____

יראת ה' היא אוצרו

אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים או **מידות טובות** ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה או נאנסה, כיון שהשני חייב, **תחזור לבעלים הראשונים**, שאין הלה עושה סחורה בפרתו של זה. ואם אמר לשוכר: אם תרצה תשאילנה ויהיה דינך עם השואל ויהיה דיני עמך, אז ישלם השואל לשוכר:" (שו"ע חושן משפט - סימן שז סעיף ה)

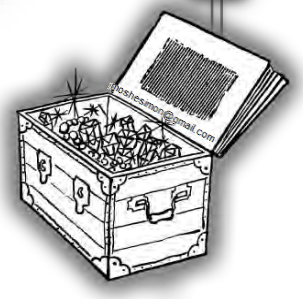

פרק המפקיד

רש"י

רבן של ישראל רבי שעיה הלוי הורביץ השל"ה הקדוש (שני לוחות הברית) כותב כי רש"י ז"ל כתב פירושו ברוח הקודש! (עיין של"ה למשטרדם דף קפא, יוזעפלף דף מח).

כיצד אגרה מניה מאה יומי והדר שיילה מינה תשעין יומי וכו' – לאודן שסכר פרה משמעון שיעשה בה מלאכה מאה יום, וחזר שמעון ואמר לו עשה עמי טובה והשאילני אותה תשעים יום מן המאה שסכרת, ולאחר תשעים אחזירנה לך לעשות אלך עשרה ימים להשלים המאה, וכן עשה, יש כאן דין משנתנו, לתנן השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר בתוך ימי שכירותה, למה לי בעלים ומה לי אחר, אם מתה אצל שואל הרי שוכר פטור בשבועה, והשואל משלם לשוכר, חזר לאודן ובא אצלו ואמר לו השכירנה לי מתשעים יום שהיא שאולה בידך ממני, ואשתעבד בה שמונים יום, וטול שכרך, וכן עשה הרי היא בחזקת שאילתו על שמעון כאילו השכירה לאחר, שהרי נוטל שכרו וכל הגאה שלו, ואם היתה מתה אצל לאודן היה לאודן פטור בשבועה, ושמעון משלם לו פרה אחת ששאל ממנו והוא חייב באונסים, ופרה אחרת לעשות אצלו עשרה ימים להשלים המאה, חזר שמעון ושאלה ממנו שבעים יום מן השמונים ששכרה ממנו, על מנת שיחזירנה לו, ויעשה בה עשרה ימים להשלים השמונים של שכירות השני, ואם היתה מתה בתוך שבעים יום הללו הרי יש כאן דין השני כדין הראשון, וישבע לאודן שמתה כדרכה, ושמעון השואל משלם לו ארבע פרות שתים נחלטות לו בשביל שתי פרות שאולות שהשאילו לאודן, ובפעם זה כאילו מתו שתיהן, שהרי אין פרתו בעין שהשאילו בראשון לנימא הרי החזיר לו פרתו, וזו שהוא משלם לו עכשיו בתורת תשלומין באה לידו, והרי יש לו עליו שתי תביעות על שתי שאילות, ושתי תביעות על שתי שכירות לעשות אצלו עשרים יום:

- סמן בצהוב היכן שרש"י מדבר על: 1. ההשאלה הראשונה של המשכיר 2. השכירות השניה של השוכר ו-3. ההשאלה השניה של המשכיר!

מכדי חדא פרה הואי כו' – ולענין תשלומין נמי, לשלם ליה פרה אחת, ותעמוד במקום הראשונה תחת שתי השאילות ותהא שלו, ואחת ימסור לו לעשות בה עשרים יום:
שוס שאלה אחת היא – דכיון דחדא פרה הואי, אלא שמחמת שוכר שהשאיל הוא בא עליו שני שאילות פרה אחת אינן אלא אחת:

- סמן את המילים ברש"י שבהן רואים את עיקר סברת ר' אחא הקשורה **לתשלום** על הפרה?
- סמן את המילים ברש"י שבהן רואים את עיקר סברת מר בר רב אשי הקשורה **להשאלה** עצמה?

העמק דבר

יָהֵב מָכְמְנָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וחדירת התורה

אחודה נא לכם חידות:

- המשאיל משיל, השואל שואל, השוכר סוחר, המשכיר מזכיר, המשכיר שואל והשוכר משאיל!

_____

_____

- היכן רואים בסוגיין ש"יוסף דעת יוסף מכאוב..."? _____

_____

- היכן רואים עוד מקום שהמלוה משלם ללוה בדומה לכאן שהמשכיר משלם לשוכר?

_____

- "עיילה ואפקה..." היכן כבר היה מוזכר הכנסה והוצאה של פרה ולגבי מה?

_____

- היכן עוד מצינו שהנפקד מפקיד אצל המפקיד את מה שהמפקיד הפקיד אצל הנפקד או הפוך?

_____

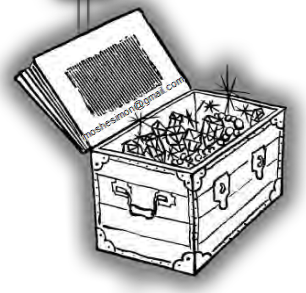

אוצרות התלמיד

סוגיה ח

פרק המפקיד

בגמרא "מכדי חדא פרה היא..." "שום שאלה אחת היא..."

למרות שלא חולקים מר בר רב אשי ורב אחא מדיפתי לגבי הדין (כמו שכ' רש"י וז"ל: "מר בר רב אשי סבירא ליה כאתקפתא דרב אחא מדפתי"), מה בכל זאת ההבדל ביניהם?

_____

_____

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ למה נשנתה משנה זו דוקא, לאחר המשנה של הקנאת כפל?

⊙ **אגרה מיניה... והדר שיילה וכו'** למה שהשוכר ישאיל לשואל בחינם מאחר שהוא עצמו שילם לו על זה?

מגיד מישרים – עין טובה

מעשה בצדיק אחד שגנבו מאשתו טבעת יקרה. רץ הצדיק אחרי הגנב וצעק לו "דע לך הטבעת שוה אלף רובלים, אל תמכור אותה בפחות מכך!"...

שוב מעשה בצדיק אחד שרץ אחר גנב שגנב ממנו ואמר לו: "אני מוחל לך על הגניבה...". והסביר שלא רצה שהגנב יעבור על "והשיב את הגזילה" כאשר לא ישיבנו לו.

לאחר שכבר גנב הגנב הרי בין כה וכה לא יקבל את הגניבה בחזרה ואם כן למה שלא יְהַנֶּה את הגנב בכך שידע את שוויו או על מנת שלא יעבור על איסור...

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
מה הם צדדי הספק בשלמו בנים לאחר מות אביהם לפני שאמר שישלם?

_____

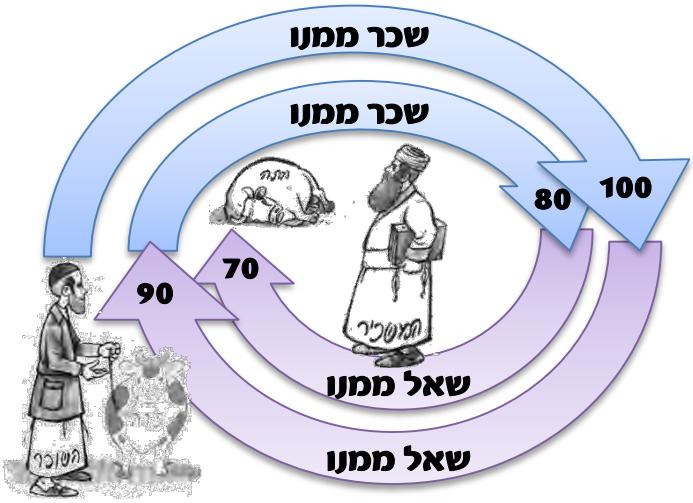

אמר ר' יוסי... תחזור פרה לבעלים!

עזור לפרה לחזור לבעלים

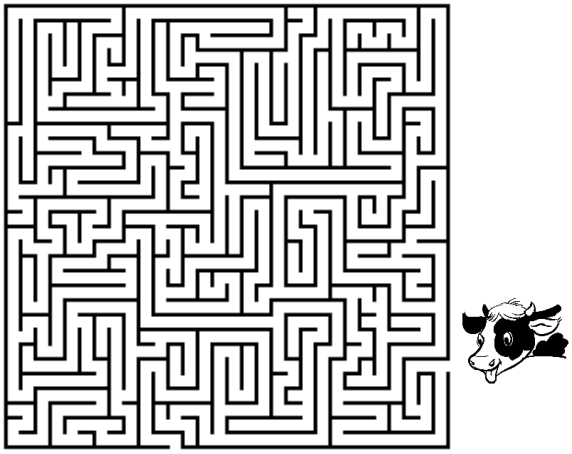

דברי חכמים כדרבונות...

"כופין על מידת סדום"

פירש"י: מדת סדום - זה נהנה וזה לא חסר, לא היו עושין טובה.

כתובות דף קג.

אוצרות התלמיד

סוגיה ט

פרק המפקיד

מדף לה: "א"ר ירמיה" עד לו. "אתמר שומר שמסר לשומר"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

לישנא דתלמודא

רשום איך כתוב משפטים אלו בארמית! (שים לב לא לפספס מילה ולא לכתוב מילה אחת מיותרת!)

זה איך _____
שבין כה וכה נהיה פטור _____
שבין כה וכה מתחייב _____
ששניהם כופרים ממון _____
שהרי הם מתחייבים ופוטרים את עצמם _____
שמתחייב במתה כדרכה _____
ופוטר עצמו במתה מחמת מלאכה _____
שוכר הוא שמתחייב בגניבה ואבידה _____
ופוטר עצמו במתה כדרכה _____
מה משמיע לנו? _____
להוציא מרבי אמי שאמר _____
משמיע לנו שלא כמו רבי אמי _____

התמצאות בשבילי הגמרא *(שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)*

רווח והצלה

הרווחים שבין המילים נעלמו - הצילו את המצב!

א. הפרד בין המילים על ידי קו (|). ב. סמן נקודה לאחר כל משפט (כ- 8)!

אמרר.ביירמיה.פעמים.ששניהם.בחטאתפעמים.ששניהם.באשם.פעמים.שהשוכר.בחטאתוהשואל.באשם.פעמים.ש
השוכר.באשם.והשואל.בחטאתהאכיצד.כפירתממון.אשם.ביטוישפתים.חטאתפעמים.ששניהם.בחטאתכגון.שמתה
כדרכהואמרונאנס.השוכר.רדבין.כדובין.כדמיפטרפטור.בחטאתשואל.דבין.כדובין.כדחיוב.ימיחייב.בחטאתפעמים.ש
שניהם.באשם.כגון.שנגנב.הואמרומתהמחמתמלאכהדתרוייהוקאכפרי.ממונאדהאמיחייב.יוקאפטרינפשייהושוכ
רבחטאתושואל.באשם.כגון.שמתהכדרכהואמרומתהמחמתמלאכה.השוכר.רדבין.כדמיפטרפטור.חייב.בחטא
תשואל.דמיחייב.במתהכדרכהוקאפטרנפשיה.במתהמחמתמלאכה.באשם.שוכר.באשם.ושואל.בחטאת.כגון.שנגנב
הואמרומתהכדרכה.השוכר.הואדמיחייב.בגניבה.אבידה.וקאפטרנפשיה.במתהכדרכה.באשם.שואל.דבין.כדובין.כדח
יוב.ימיחייב.בחטאתמאי.קאמשמעלן.לאפוקי.מדר.ביאמי.דאמר.כל.שבועה.שהדיינים.משביעים.אותה.אין.חייבין.עליה
משום.שבועת.ביטוישנאמר.אונפשכי.תשבע.לבטא.בשפתים.כי.תשבע.מעצמה.קאמשמעלן.דלא.כר.ביאמי

אוצרות התלמיד

סוגיה ט

פרק המפקיד

ידיעת והבנת האמרא

1. פשיעה
2. גניבה ואבידה
3. מתה כדרכה
4. מתה מחמת מלאכה
5. ליסטים מזויין

שוכר

המקרה שאירע

1 פשיעה | 2 גניבה ואבידה | 3 מתה כדרכה | 4 מתה מחמת מלאכה | 5 ליסטים מזויין

הדין

השבועה שנשבע

1 2 3 4 5

סמן ✓ או ✗ כפירת ממון?

מתח קו מה דינו?

✷ אשם ✷	✷ אשם ✷	✷ אשם ✷	✷ אשם ✷	✷ אשם ✷
✷ חטאת ✷	✷ חטאת ✷	✷ חטאת ✷	✷ חטאת ✷	✷ חטאת ✷
✷ כלום ✷	✷ כלום ✷	✷ כלום ✷	✷ כלום ✷	✷ כלום ✷

שואל

המקרה שאירע

1 פשיעה | 2 גניבה ואבידה | 3 מתה כדרכה | 4 מתה מחמת מלאכה | 5 ליסטים מזויין

הדין

השבועה שנשבע

1 2 3 4 5

סמן ✓ או ✗ כפירת ממון?

מתח קו מה דינו?

✷ אשם ✷	✷ אשם ✷	✷ אשם ✷	✷ אשם ✷	✷ אשם ✷
✷ חטאת ✷	✷ חטאת ✷	✷ חטאת ✷	✷ חטאת ✷	✷ חטאת ✷
✷ כלום ✷	✷ כלום ✷	✷ כלום ✷	✷ כלום ✷	✷ כלום ✷

לג לד לה לו. לז לח לט מ מא מב מג מד

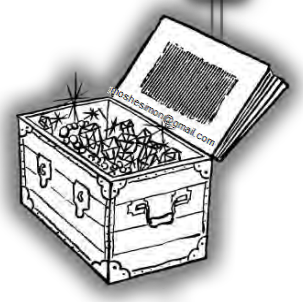

לאחר השלמת העבודה הקודמת סמן את ארבעת המקרים של ר' ירמיה על ידי מתיחת קו!

המקרה הראשון של 'מתה כדרכה ואמרו נאנסה' כבר מסומנת לדוגמא!

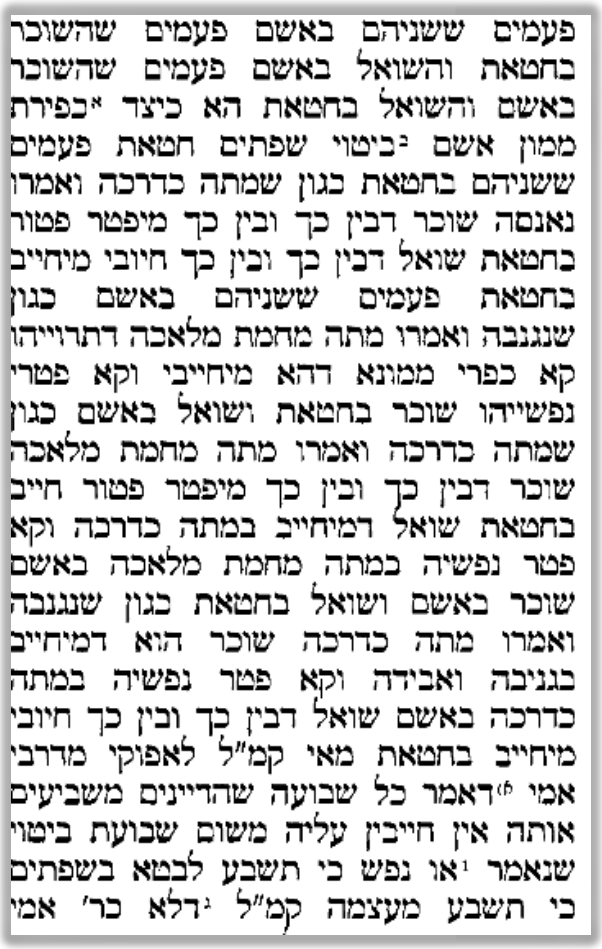

פעמים ששניהם באשם פעמים שהשוכר
בחטאת והשואל באשם פעמים שהשוכר
באשם והשואל בחטאת הא כיצד "כפירת
ממון אשם [2]ביטוי שפתים חטאת פעמים
ששניהם בחטאת כגון שמתה כדרכה ואמרו
נאנסה שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור
בחטאת שואל דבין כך ובין כך חיובי מיחייב
בחטאת פעמים ששניהם באשם כגון
שנגנבה ואמרו מתה מחמת מלאכה דתרוייהו
קא כפרי ממונא דהא מיחייבי וקא פטרי
נפשייהו שוכר בחטאת ושואל באשם כגון
שמתה כדרכה ואמרו מתה מחמת מלאכה
שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור חייב
בחטאת שואל דמיחייב במתה כדרכה וקא
פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה באשם
שוכר באשם ושואל בחטאת כגון שנגנבה
ואמרו מתה כדרכה שוכר הוא דמיחייב
בגניבה ואבידה וקא פטר נפשיה במתה
כדרכה באשם שואל דבין כך ובין כך חיובי
מיחייב בחטאת מאי קמ"ל לאפוקי מדרבי
אמי [6]דאמר כל שבועה שהדיינים משביעים
אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי
שנאמר [1]או נפש כי תשבע לבטא בשפתים
כי תשבע מעצמה קמ"ל [3]דלא כר' אמי

מקרה דין וטעם

א. סמן את ד' **המקרים** של ר' ירמיה (המוזכרים במהלך **ביאור** הגמרא).

ב. בארבעת המקרים רשום את **הדין**.

ג. כתוב את המילה האחרונה של ההסבר **והטעם** של הגמרא על אותה מקרה!

הדין: השוכר ב_____ השואל: ב_____

המילה האחרונה של הטעם:_____

הדין: השוכר ב_____ השואל: ב_____

המילה האחרונה של הטעם:_____

הדין: השוכר ב_____ השואל: ב_____

המילה האחרונה של הטעם:_____

הדין: השוכר ב_____ השואל: ב_____

המילה האחרונה של הטעם:_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

תמונה

תמונה זו מתאימה יותר לשבועת ביטוי או שבועת כפירת ממון? למה?

_____

_____

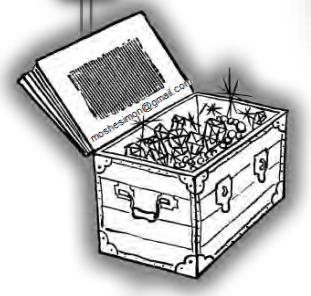

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

- **שְׁבוּעַת כְּפִירַת מָמוֹן** - שְׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע אָדָם שֶׁתּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ כֶּסֶף וְהוּא כּוֹפֵר בַּחוֹב..
- **שְׁבוּעַת שֶׁקֶר שֶׁל כְּפִירַת מָמוֹן** - אָדָם שֶׁחִיֵּב לַחֲבֵרוֹ מָמוֹן (כְּתוֹצָאָה מֵהַלְוָאָה, מִפִּקָּדוֹן אוֹ מִגְּזֵלָה וְכַדּוֹמֶה) וְהִכְחִישׁ וְנִשְׁבַּע לַשָּׁקֶר, וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה עַל כָּךְ - חַיָּב לְהָבִיא קָרְבַּן אָשָׁם הַנִּקְרָא "**אָשָׁם גְּזֵלוֹת**" (עַיֵּן בַּהֶמְשֵׁךְ).

הַקָּרְבָּן יְכַפֵּר עַל הַנִּשְׁבָּע לַשָּׁקֶר רַק אִם הוּא הֶחֱזִיר תְּחִלָּה אֶת הַכֶּסֶף לִבְעָלָיו: "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ".

מִלְּבַד תַּשְׁלוּם ה"קֶרֶן", עַל הַנִּשְׁבָּע לְהוֹסִיף גַּם **חֹמֶשׁ**. כְּלוֹמַר: רֶבַע הַסְּכוּם שֶׁכָּפַר בּוֹ. אוּלָם, אֵין הוֹסָפַת הַחֹמֶשׁ מְעַכֶּבֶת אֶת כַּפָּרָתוֹ, וְגַם אִם הִקְרִיב אֶת אֶשְׁמוֹ קֹדֶם שֶׁנָּתַן אֶת הַחֹמֶשׁ, עָוֹן הַשְּׁבוּעָה מִתְכַּפֵּר לוֹ.

אָמְרוּ חֲז"ל (בְּמִדְבַּר רַבָּה ט ב) "כֹּל הַכּוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן כְּאִלּוּ כּוֹפֵר בהקב"ה שֶׁנֶּאֱמַר "וּמָעֲלָה מַעַל בַּה' וְכִחֵשׁ..."

> ויקרא פרק ה: (כ) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (כא) נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בה' **וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ** בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: (כב) אוֹ מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ **וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר** עַל אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא בָהֵנָּה: (כג) וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם **וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל** אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא: (כד) אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ **וַחֲמִשְׁתָּיו יֹסֵף עָלָיו** לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ: (כה) וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא לה' **אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן** בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן: (כו) וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' וְנִסְלַח לוֹ עַל אַחַת מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְאַשְׁמָה בָהּ: פ

- **קָרְבָּן אָשָׁם (וַדַּאי)** - יֶשְׁנָם חָמֵשׁ סוּגֵי קָרְבְּנוֹת אָשָׁם (וַדַּאי) בִּלְבַד: "אֲשַׁם גְּזֵלוֹת" (שֶׁמֵּבִיא אָדָם שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר עַל כְּפִירַת מָמוֹן); "אֲשַׁם מְעִילוֹת" (שֶׁל הַמּוֹעֵל בְּהֶקְדֵּשׁ); "אֲשַׁם מְצֹרָע"; "אֲשַׁם נָזִיר"; "אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה". (מִלְּבַד זֹאת יֵשׁ אָשָׁם שֶׁנִּקְרָא "אֲשַׁם תָּלוּי").
- **אֲשַׁם גְּזֵלוֹת** - קָרְבָּן שֶׁחַיָּב לְהָבִיא מִי שֶׁכָּפַר בִּתְבִיעַת מָמוֹן שֶׁל חֲבֵרוֹ וְנִשְׁבַּע עַל כָּךְ לַשֶּׁקֶר. אָדָם שֶׁחַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָמוֹן וְהִכְחִישׁ וְנִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה עַל כָּךְ, לְאַחַר שֶׁמְּשַׁלֵּם לַחֲבֵרוֹ אֶת הַקֶּרֶן בְּתוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ, הֲרֵהוּ חַיָּב לְהָבִיא קָרְבָּן אָשָׁם, אַיִל בֶּן שְׁנָתַיִם שֶׁשָּׁוְיוֹ שְׁנֵי סְלָעִים.
- **שְׁבוּעַת בִּטּוּי** – אָדָם שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר (לֹא כְּדֵי לִכְפֹּר בְּמָמוֹן) בְּשׁוּגֵג (בְּלִי שֶׁיָּדַע שֶׁחַיָּבִים עַל זֶה קָרְבָּן וכמ"ש "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ") חַיָּב לְהָבִיא קָרְבָּן חַטָּאת מְיֻחָד הַנִּקְרָא "קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד" לַמְּרוּת שֶׁאֵין זְדוֹנָהּ כָּרֵת.

> ויקרא פרק ה: (ד) אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע **לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם** לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה **וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ** וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה: (ו) וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לה' עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נְקֵבָה מִן הַצֹּאן **כִּשְׂבָה אוֹ שְׂעִירַת עִזִּים לְחַטָּאת** וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ:

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

שוכר דמיחייב בגניבה ואבידה. מכאן יש להוכיח דהלכה כמ"ד דשוכר כשומר שכר דמי." (תוס' ד"ה שוכר דמיחייב בגו"א לו.)

פרק המפקיד

סוגיה ט

✷ **קָרְבָּן חַטָּאת** – בַּדֵּרֶךְ כְּלָל מְבִיאִים קָרְבָּן חַטָּאת עַל עֲבֵרָה שֶׁזְּדוֹנָהּ כָּרֵת שֶׁעָשָׂאָהּ בְּשׁוֹגֵג.

✷ **קָרְבָּן חַטָּאת עוֹלֶה וְיוֹרֵד** - קָרְבָּן חַטָּאת שֶׁהֵתַּר לְהַקְרִיבוֹ מִמִּינִים שׁוֹנִים - לְפִי מַצָּבוֹ הַכַּלְכָּלִי שֶׁל הַמַּקְרִיב: הֶעָשִׁיר מֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ מִן הַצֹּאן, הֶעָנִי מֵבִיא שְׁתֵּי תֹּרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, וּמִי שֶׁאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת לִשְׁתֵּי תֹּרִים אוֹ לִשְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה מֵבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת.

חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים בִּלְבַד מְבִיאִים "קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד" וְכָל שְׁאָר הַחַטָּאוֹת (שֶׁמְּבִיאִים עַל חֵטְא בְּשׁוֹגֵג שֶׁל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת) הֵם קְבוּעִים (לֹא עוֹלִים וְלֹא יוֹרְדִים):

א. הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הָעֵדוּת, בֵּין בְּזָדוֹן וּבֵין בִּשְׁגָגָה;

ב. הַנִּשְׁבָּע **שְׁבוּעַת בִּטּוּי** לַשֶּׁקֶר **בִּשְׁגָגָה**;

וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּעִנְיַן שְׁבוּעַת בִּטּוּי (ויקרא ה):

(ז) **וְאִם לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שֶׂה** וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה לה' אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה:

(יא) **וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לִשְׁתֵּי תֹרִים** אוֹ לִשְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת...

ג. הַטָּמֵא שֶׁאָכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה אוֹ שֶׁנִּכְנַס לַמִּקְדָּשׁ בִּשְׁגָגָה.

[בַּשְּׁלוֹשָׁה אֵלּוּ יֵשׁ שְׁלוֹשָׁה סוּגֵי קָרְבָּנוֹת: הֶעָשִׁיר מֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ מִן הַצֹּאן, הֶעָנִי מֵבִיא שְׁתֵּי תֹּרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, וְדַל שֶׁבַּדַּלִּים מֵבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת.]

ד. הַיּוֹלֶדֶת;

ה. הַמְּצֹרָע.

[בַּשְּׁנֵי הָאַחֲרוֹנִים יֵשׁ שְׁנֵי סוּגֵי קָרְבָּנוֹת בִּלְבַד: קָרְבָּן עָשִׁיר וְקָרְבַּן עָנִי, אֲבָל אֵין קָרְבָּן מְיֻחָד לְדַל שֶׁבַּדַּלִּים (עָנִי מְאֹד).]

שאלות על המושגים

רְשׁוֹם אֵתּ הַתְּשֻׁבֹת בְּמִסְפַּר הַמַּתְאִים!

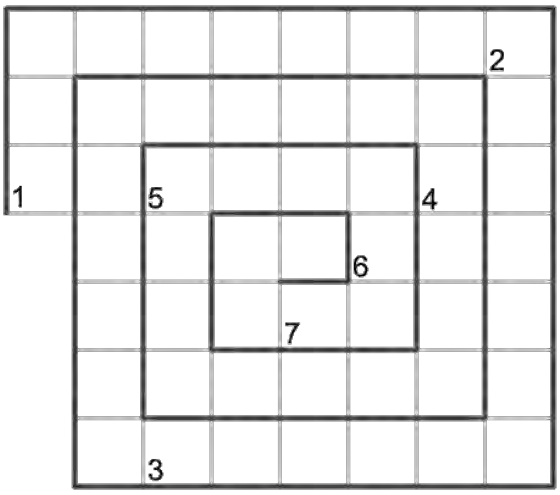

1. אֵיךְ נִקְרָא הַקָּרְבָּן שֶׁל מִי שֶׁכָּפַר בְּמָמוֹן עַל יְדֵי שְׁבוּעַת שֶׁקֶר?
2. אָדָם הַנִּשְׁבָּע לַשֶּׁקֶר שְׁבוּעַת בִּטּוּי בְּשׁוֹגֵג וְחַיָּב חַטָּאת, בַּמָּה בְּדִיּוּק הוּא שָׁגַג (מָה הוּא לֹא יָדַע)?
3. צַיֵּן אֶת הַמִּילִים שֶׁל הַפָּסוּק בַּתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁם שֶׁעָנִי (דַּלֵּי דַּלּוּת) יָבִיא חַטָּאת אַחֵר?
4. תֵּן דֻּגְמָה מִסֵּגְיָתֵנוּ לְחַטָּאת שֶׁל "עוֹלֶה וְיוֹרֵד"
5. כַּמָּה סוּגֵי אָשָׁם (וַדַּאי) יֵשׁ?
6. הָאֵם בְּכָל חַטָּאת מִתְחַשְּׁבִים בְּמַצָּבוֹ הַכַּלְכָּלִי שֶׁל הַחוֹטֵא?
7. כַּמָּה סוּגֵי חַטָּאוֹת יֵשׁ שֶׁהֵם "עוֹלֶה וְיוֹרֵד"

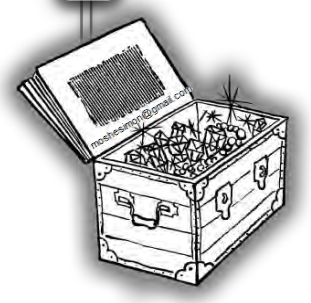

פרק המפקיד

רש"י

רבן של ישראל פעם באו כיתת ילדים להבחן אצל הגאון החזון איש זצ"ל, תוך כדי המבחן, כשהוזכרו דברי רש"י, שאל אותם החזון איש מהיכן ידע רש"י לפרש כן. השיב אחד הילדים: היתה לו רוח הקודש. כששמע זאת החזון איש, נהנה מאוד ואמר בהתפעלות: אכן נכונים דבריך, רש"י פירש את כל דבריו על-פי רוח הקודש.

- איך רש"י מסביר את העובדה שהשואל נשבע למרות שהוא צריך לשלם בכל מקרה"?

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מאיזה מקרה בגמרא ניתן להוכיח ששוכר דינו כשומר שכר?

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- היכן יש דבר הקשור ליראת שמים בסוגייתנו?

_____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
מהי שבועת רב הונא?

_____

העמק דבר

יהב חכמתא לחכימין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד ודיוקת התורה

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ למה שישנו השומרים בשבועת ביטוי כאשר אין זה עבור כפירת ממון? (עי' תמיד מספרים)

אחודה נא לכם חידות:

✍ היכן מצאנו יורד ועולה (לא עולה ויורד) בסוגייתנו?

✍ _____

✍ תוס' מציין שבגמרא שלנו כתוב במפורש ששוכר חייב בגניבה ואבידה (כשומר שכר).
היכן עוד בפירקין כבר למדנו שלשוכר יש דין של שומר שכר?

✍ _____

✍ היכן מצאנו חמישית שהיא רבע?

✍ _____

• דגבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע
אחיה ידע

מגיד מישרים – רבי ירמיה, זהירות משבועת אמת

א"ר ירמיה פעמים ששניהם ...

כְּמוֹ שֶׁכָּאן מְפֹרָט ר' יִרְמְיָה אַרְבַּע מִקְרִים שׁוֹנִים כְּמוֹ כֵן בְּכָל הַשַּׁ"ס מַרְבֶּה ר' יִרְמְיָה לִשְׁאוֹל שְׁאֵלוֹת שֶׁל הֵיכִי תִּמְצֵי (זוֹכְרִים "בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה חָצֵי קַב בב' אֵמוֹת מַהוּ... ב' קב בְּשִׁמּוֹנָה אַמּוֹת מַהוּ?... בִּתְחִלַּת פֶּרֶק 'אֵלּוּ מְצִיאוֹת'?) בְּגְמָרָא בָּבָא בָּתְרָא כָּתוּב : "בָּעֵי ר' יִרְמְיָה רַגְלוֹ אַחַת (שֶׁל הַגּוֹזָל) בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים, וְרַגְלוֹ אַחַת חוּץ מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה מַהוּ (לְמִי שַׁיָּךְ הַגּוֹזָל), וְעַל דָּא אַפְּקוּהוּ לְרַבִּי יִרְמְיָה מִבֵּי מִדְרְשָׁא (בְּגְלַל שְׁאֵלָה זוֹ הוֹצִיאוּהוּ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ)". וְכָתַב הַבֵּן אִישׁ חַי (בְּנִיהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע ב"ב כג:) "הִנָּה כָּתַב רַבֵּינוּ מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטַל זַ"ל בְּשַׁעַר הַגִּלְגּוּלִים, דְּרַבִּי יִרְמְיָה תָּמִיד הָיָה שׁוֹאֵל שְׁאֵלוֹת, כמ"ש הַרְבֵּה פְּעָמִים בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה, וְלִהְיוֹת כִּי הוּא נִתְכַּוֵּן לִטּוֹבָה לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאֲדִיר בִּשְׁאֵלוֹתָיו, וּבִיְשׁוּהוּ וְאַפְּקוּהוּ מִבֵּי מִדְרְשָׁא, לָכֵן יֵשׁ לוֹ שָׂכָר טוֹב לְמַעְלָה, כִּי כֹּל שְׁאֵלוֹת הַנִּשְׁאָלוֹת בְּמִתִיבְתָּא דְּרַקִיעָא הוּא שׁוֹאֵל אוֹתָם, וְנִשְׁאָלוֹת עַל יָדוֹ..." וְכָתוּב בְּסִפְרֵי הַמְקֻבָּלִים שֶׁר' יִרְמְיָה הֵי' נִיצוֹץ יִרְמְיָה הַנָּבִיא וְלָכֵן שׁוֹאֵל שְׁאֵלוֹת שֶׁל 'תִּיקוֹ' בְּצַפְּיָה לְבִיאַת אֵלִיָּהוּ! (דברי יציב)

זהירות משבועה אפילו על אמת

(ראה לקמן 'מגיד מישרים' בדף מב לעוד סיפור חז"ל בענין שבועת אמת)

אָמְרוּ חֲזַ"ל (וַיִּקְרָא רַבָּה ו' ג): "הַמַּשְׁבִּיעַ (הַנִּשְׁבָּע) לַחֲבֵרוֹ לַשֶּׁקֶר סוֹף שֶׁיֵּצֵא רִיקָם מִכֹּל מָמוֹנוֹ. רַבִּי אַסִּי אָמַר (שֶׁזֶּה נֶאֱמַר רַק) עַל שֶׁקֶר. ר' יוֹנָה אָמַר אֲפִי' עַל אֱמֶת. רַבִּי יַנַּאי הֲוָה יָתֵיב וְדָרֵשׁ עַל הָדָא דר' יוֹנָה: א"ר סִימוֹן אֵין מוֹסְרִין אֶת הַשְּׁבוּעָה לְמִי שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה וְאֵין נוֹתְנִין אֶת הַשְּׁבוּעָה לְמִי שֶׁהוּא רָץ אַחַר הַשְּׁבוּעָה (שֶׁרוֹאִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ רָצוֹן וּמְעֻנְיָן הוּא לְהִשָּׁבַע).

וְעוֹד אָמְרוּ חֲזַ"ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשַׁת מַטּוֹת כב, א): "אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: לֹא תִּהְיוּ סְבוּרִים שֶׁהֵתַּר לָכֶם לְהִשָּׁבַע בִּשְׁמִי, אֲפִלּוּ בֶּאֱמֶת אֵין אַתָּה רַשַּׁאי לְהִשָּׁבַע בִּשְׁמִי... מַעֲשֶׂה בְּיַנַּאי הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי אַלְפֵי עֲיָרוֹת, וְכֻלָּם נֶחְרְבוּ עַל שְׁבוּעַת אֱמֶת... מָה (אִם) הַנִּשְׁבָּע בֶּאֱמֶת כָּךְ, הַנִּשְׁבָּע עַל שֶׁקֶר עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה"

- מְסַפְּרִים חֲזַ"ל: עוּבְדָא הֲוָה (מַעֲשֶׂה הָיְתָה) בְּחָדָא אִתְּתָא (בְּאִשָּׁה אַחַת) דְּעָלַת לְמֵלַשׁ גַּבֵּי מְגִירְתָּא (שֶׁעָלְתָה לָלוּשׁ אֵצֶל שְׁכֵינְתָּהּ) וְהָווּ צַיְרִין (וְהָיוּ צְרוּרִין) בְּשׁוּשֵׁיפָהּ (סוּג בֶּגֶד עֶלְיוֹן שֶׁלְּבִשָּׁה) תְּלָתָא דִּינָרֵי (ג' דִּינָרִים). נְסַבְתְּהוֹן (לָקְחָה אוֹתָם – פָּשְׁטָה אֶת הַבֶּגֶד כְּדֵי לָלוּשׁ) וְיָהֲבַתְּ יַתְהוּן (וְנָתְנָה אוֹתָם – הִנִּיחָה אוֹתָם) ע"ג סוּדָרָא (עַל גַּבֵּי בֶּגֶד אַחֵר לְיַד הָעִסָּה) אַגַּבְלוּן בְּלִישָׁה (נִכְנְסוּ הַמַּטְבְּעוֹת לְתוֹךְ גִּבּוּל הַבָּצֵק) אָפָה פַּתָּא וְאָזְלָה לָהּ (אָפְתָה אֶת הַלֶּחֶם וְהִלְכָה לָהּ).

(כְּשֶׁהִגִּיעָה לְבֵיתָהּ) א"ל בַּעְלָהּ "הַב לִי תְּלָתָא דִּינָרִים" (תְּנִי לִי אֶת שְׁלֹשֶׁת הַדִּינָרִים).

(לְאַחַר שֶׁלֹּא מְצָאָה אוֹתָם) אָזְלַת (הֶלְכָה) בָּעְיָא לְהוֹן (בִּקְשָׁה אוֹתָם) גַּבֵּי מְגִירְתָּא (אֵצֶל שְׁכֵינְתָּהּ).

אָמְרָה לָהּ: "דִּלְמָא חָמֵית לִי הָלִין תְּלָת דִּינָרִין?" (אוּלַי רָאִית לִי אֶת אֵלּוּ שְׁלֹשֶׁת הַדִּינָרִים?)

הָוְיִין לְהַהִיא מְגִירְתָּא תְּלָתָא בְּנִין (לְאוֹתָהּ שְׁכֵנָה הָיוּ שְׁלֹשָׁה בָּנִים) אָמְרָה לָהּ (נִשְׁבְּעָה לָהּ): תְּקַבְּרֵנָה הַהִיא אִתְּתָא בְּרָא ([עַל עַצְמָהּ אָמְרָה] שֶׁאוֹתָהּ אִשָּׁה תִּקְבּוֹר אֶת בְּנָהּ [שֶׁבְּנָהּ יָמוּת]) אִי הִיא יָדְעָה בְּהוֹן (אִם הִיא יוֹדַעַת בָּהֶם).

גַּרְמוּן חוֹבִין (גָּרַם הַחֵטְא) וּקְבַרְתָּהּ (וְאֵכֵן קָבְרָה אֶת בְּנָהּ). אָמְרָה (הָאִשָּׁה שֶׁאִבְּדָה אֶת כַּסְפָּהּ) אִלּוּלֵי דְּהַהִיא (שֶׁאוֹתָהּ) אִתְּתָא (אִשָּׁה) חֲשִׁידָה בְּהוֹן (חֲשׁוּדָה בָּהֶם) לָא הֲוָה קָבְרָה לֵיהּ (לֹא הָיְתָה קוֹבֶרֶת אֶת בְּנָהּ).

אָזְלָה וְאָמְרָה לָהּ (הָלְכָה וְאָמְרָה לָהּ [שׁוּב]) דִּלְמָא חָמֵית לִי הָלִין דִּינָרִים (אוּלַי רָאִיתִ לִי אֶת אֵלּוּ הַדִּינָרִים?) אָמְרָה הַהִיא אִתְּתָא (אָמְרָה לָהּ אוֹתָהּ אִשָּׁה שׁוּב) "תִּקְבּוֹר בְּנָהּ אַחֲרִינָא (שֶׁאֶקְבּוֹר [שֶׁיָּמוּת] בֵּן אַחֵר) אִי הִיא יָדְעָה בְּהוֹן (אִם הִיא יוֹדַעַת בָּהֶן).

גְּרַמוּן חוֹבַיָּא וּמִית בְּרָא אַחֲרִינָא (גָּרַם הַחֵטְא וּמֵת לָהּ בֵּן אַחֵר).

זְמַן אוֹחֲרָן (שׁוּב פַּעַם אַחֶרֶת) אָמְרָה לָהּ "דִּלְמָא חָמֵית לִי הָלִין דִּינָרִין" (אוּלַי רָאִית לִי אֶת אֵלּוּ הַדִּינָרִים?) אָמְרָה "תִּקְבּוֹר הַהִיא אִתְּתָא בְּרָא תְּלִיתָאָה אִי הִיא יָדְעָה בְּהוֹן" (שֶׁהִיא תִּקְבּוֹר אֶת בְּנָהּ הַשְּׁלִישִׁי אִם הִיא יוֹדַעַת בָּהֶן).

גְּרַמוּן חוֹבִין וּקְבַרְתֵּהּ (גָּרַם הַחֵטְא וְגַם הַבֵּן הַשְּׁלִישִׁי מֵת לָהּ)

א"ל בַּעְלָהּ "לֵית אַנְתְּ אָזֵל לְמִנַּמְחָה לְהָדָא מְגִירְתָּךְ"? (הַאֵנַּךְ הוֹלֶכֶת לְנַחֵם אֶת שְׁכֶנְתֵּךְ?)

נְסַבְתְּ (לָקְחָה) תְּרֵין עִגּוּלִין דְּפִתָּא (שְׁנֵי כִּכְּרוֹת לֶחֶם) וְאָזְלַת מְנַחֶמֶת יָתַהּ (וְהֶלְכָה לְנַחֲמָהּ) כֵּיוָן דְּקָצוּן עִגּוּלָהּ (כַּאֲשֶׁר חִתְכוּ אֶת אַחַת הַכִּכָּרוֹת) נַפְקוֹן הָלִין תְּלָת דִּינָרֵי מִינָהּ (יָצְאוּ אֵלּוּ ג' הַדִּינָרִים מִמֶּנָּה).

הָדָא דִּבְרִיתָא אָמְרִין (זֶהוּ מַה שֶּׁהַבְּרִיּוֹת אוֹמְרִים) "בֵּין חַיָּב" (צוֹדֵק אוֹ לֹא צוֹדֵק) לִידֵי מוּמִי לֹא תִּעוֹל (אַל תָּבוֹא לִידֵי שְׁבוּעָה).

- עוֹד מְסַפְּרִים חֲזַ"ל: (דֶּרֶךְ אֶרֶץ רַבָּה פֶּרֶק ו) מַעֲשֶׂה בְּשִׁמְעוֹן בֶּן אַנְטִיפַּטְרֹס שֶׁהָיוּ אוֹרְחִין נִכְנָסִין אֶצְלוֹ וְגָזַר עֲלֵיהֶן שֶׁיֹּאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ וְהָיוּ נוֹדְרִין [בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ וְשֶׁלֹּא יִשְׁתּוּ וְאַחַ"כ הָיוּ אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין] בְּשִׁעַת פְּטִירָתָן הָיָה מַלְקֶה אוֹתָן (נוֹתֵן לְאוֹרְחָיו מַכּוֹת!).

נִשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וַחֲכָמִים וְקִנְטְרָן בַּדָּבָר (אֲנָשִׁים הִתְלוֹנְנוּ לַחֲכָמִים אֵיךְ נִתַּן לְהַרְשׁוֹת כָּזֶה דָּבָר). אָמְרוּ "מִי יֵלֵךְ וְיוֹדִיעֵנוּ (מָה הֶסְבָּה שֶׁמַּלְקֶה אֶת אוֹרְחָיו)?". אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ "אֲנִי אֵלֵךְ וְאֶרְאֶה מָה מַעֲשֶׂיו". (אָמְרוּ לוֹ לֵךְ לְשָׁלוֹם) הָלַךְ וּמְצָאוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ. אָמַר לוֹ (רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁמְעוֹן בֶּן אַנְטִיפַּטְרֹס): "שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי". אָמַר לוֹ: "שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי וּמוֹרִי". אָמַר לוֹ (ר' יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁמְעוֹן בֶּן אַנְטִיפַּטְרֹס): "בֵּיתְּא אֲנִי צָרִיךְ" (אֲנִי צָרִיךְ מָקוֹם לְהִתְאַכְסֵן). אָמַר לוֹ: "שֵׁב לְשָׁלוֹם".

יָשְׁבוּ וְעָסְקוּ בַּתּוֹרָה עַד הָעֶרֶב. לְשַׁחֲרִית (בַּבֹּקֶר) א"ל: "רַבִּי אֵלֵךְ לַמֶּרְחָץ". א"ל: (כִּ)רְצוֹנְךָ.

הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִתְיָרֵא שֶׁמָּא יְקַפְּחֻנוּ עַל שׁוֹקָיו (יַכֶּה אוֹ יְקַצֵּץ אֶת רַגְלָיו). לְאַחַר שֶׁיָּצָא אָכְלוּ וְשָׁתוּ. אָמַר: מִי מְלַוֵּינִי? אָמַר לוֹ: "אֲנִי" (אֱלֹוֶה אוֹתְךָ בַּדֶּרֶךְ).

הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְחַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ, וְאָמַר "מָה אָשִׁיב לַחֲכָמִים שֶׁשִּׁגְּרוּנִי"?

נִפְנָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לַאֲחוֹרָיו. אָמַר לוֹ: (שִׁמְעוֹן בֶּן אַנְטִיפַּטְרֹס לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ) "רַבִּי, לָמָה נִפְנֵיתָ לְאַחֲרֶיךָ? אָמַר לוֹ: "דָּבָר אֲנִי צָרִיךְ לִשְׁאוֹל מִמְּךָ, מִפְּנֵי מָה בְּנֵי אָדָם הַנִּכְנָסִין אֶצְלְךָ אַתָּה מַלְקֶה אוֹתָן וְלִי לֹא הִלְקִיתָ"? אָמַר לוֹ: "רַבִּי, אַתָּה חָכָם גָּדוֹל וְדֶרֶךְ אֶרֶץ יֵשׁ בְּיָדְךָ, בְּנֵי אָדָם הַנִּכְנָסִין אֶצְלִי גָּזַרְתִּי עֲלֵיהֶן שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין וְהֵן נוֹדְרִין בַּתּוֹרָה וְעוֹבְרִין. וְכָךְ שָׁמַעְתִּי מִפִּי חֲכָמִים שֶׁכָּל מִי שֶׁנּוֹדֵר בַּתּוֹרָה וְעוֹבְרָהּ, לוֹקֶה אַרְבָּעִים. [א"ל: "בְּרוּךְ אַתָּה לַשָּׁמַיִם שֶׁעָשִׂיתָ כָּךְ, חַיֶּיךָ וְחַיֵּי רֹאשְׁךָ - מִי שֶׁנּוֹהֵג לַעֲשׂוֹת כָּךְ (לְהִשָּׁבֵעַ לְשַׁקֵּר) - הַלְקֵה אוֹתוֹ!] אַרְבָּעִים שֶׁלְּךָ וְאַרְבָּעִים שֶׁל חֲכָמִים שֶׁשִּׁגְּרוּנִי (שֶׁשִּׁלְּחוּנִי).

הָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְסִפֵּר דְּבָרִים לִפְנֵי חֲכָמִים מָה שֶׁרָאָה בְּשִׁמְעוֹן אַנְטִיפַּטְרֹס.

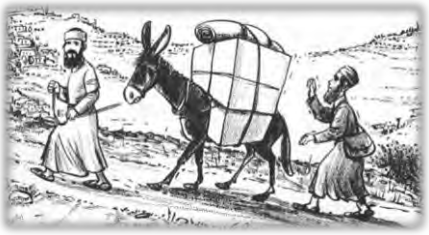

אחיה ידע
• דוכבנים נוסיפים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד — סוגיה ט — פרק המפקיד

שְׁבוּעַת אֱמֶת

עוֹסֵק בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הָיָה ר' שְׁלֹמֹה זַלְמָן פְּרוּשׁ מִירוּשָׁלַיִם (תר"י-תרנ"ח). הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר יָסַד אֶת הַגְּמ"ח הַגָּדוֹל חֶבְרַת "שַׁעֲרֵי חֶסֶד" בִּשְׁנַת תר"ל. בְּמֶשֶׁךְ שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה שָׁנָה נִהֵל אֶת מוֹסַד כַּסְפֵּי זֶה לְלֹא קַבָּלַת פְּרָס. יְתֵרָה מִזּוֹ, לְיָמִים בָּדְקוּ וּמָצְאוּ בְּפִנְקְסֵי הַחֶבְרָה כִּי לֹא נִרְשְׁמוּ הוֹצָאוֹת נֵר וּמַכְשִׁירֵי כְּתִיבָה בְּתִקְוּפָה שֶׁל חֲמֵשׁ שָׁנִים רְצוּפוֹת. חֲבֵרָיו הַגַּבָּאִים שֶׁגִּלּוּ הַדָּבָר תּוֹךְ בְּדִיקַת הַדּוּ"חַ בַּסְּפָרִים, שָׁאֲלוּ לֹר' שְׁלֹמֹה זַלְמָן לְפֶשֶׁר הַחִידָה. הוּא נֶאֱלַץ לְגַלּוֹת, שֶׁהוֹצָאוֹת אֵלּוּ בָּאוּ מִכִּיסוֹ הַפְּרָטִי, כְּדֵי לָצֵאת מִידֵי חֶשְׁשׁ מְעִילָה בְּרִכּוּשׁ הַצִּבּוּר. הֵיוֹת וּפְעָמִים עָלוּל הוּא בְּהֶסֵּח הַדַּעַת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֵט וּבְדָיוֹ וּנְיָר כְּתִיבָה שֶׁל הַמוֹסָד לְצָרֶךְ מִכְתָּב פְּרָטִי עֲבוּרוֹ, לָכֵן מַעֲדִיף הוּא לְשַׁלֵּם מִכִּיסוֹ הוֹצָאָה זוֹ...

כָּל עֲבוֹדָתוֹ עָשָׂה בְּהִתְנַדְּבוּת, בְּשָׁעָה שֶׁהוּא וּמִשְׁפַּחְתּוֹ בַּת עֶשֶׂר הַנְּפָשׁוֹת חָיוּ בְּעֹנִי וּמַחְסוֹר. רַק לְאַחַר ח"י שָׁנוֹת עֲבוֹדָה, כַּאֲשֶׁר הַגַּבָּאִים הִתְבּוֹנְנוּ בְּמִצּוּקָתוֹ הַכַּלְכָּלִית וְשֶׁבָּנָיו הִגִּיעוּ לְפִרְקָם, הִקְצִיבוּ לוֹ מַשְׂכֹּרֶת צְנוּעָה. (שִׁלְשָׁה דּוֹרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, עמ' 25).

מְאֹרָע נוֹרָא אֵרַע לֹר' שְׁלֹמֹה זַלְמָן שֶׁהִטִּיל סְעָרָה בְּחַיֵּי הַיִּשּׁוּב הַיְרוּשַׁלְמִי, דָּבָר הַקָּשׁוּר לְנֶאֱמָנוּתוֹ כְּמַנְהֵל הַמוֹסָד. גְּמ"ח זֶה רִכֵּז בַּיָּמִים הַהֵם אֶת מַרְבִּית פְּעִילוּתוֹ בְּמַתַּן הַלְוָאוֹת בְּעֲרֵבוּת שְׁטָרוֹת הַכּוֹלְלִים. (בָּעֲבָר שִׁמְּשׁוּ "כּוֹלְלִים" בִּירוּשָׁלַיִם, מִקְוֹר תְּמִיכָה כַּסְפִּית לִיוֹצְאֵי אוֹתָהּ מְדִינָה שֶׁעַל שְׁמָהּ נִקְרָא הַכּוֹלֵל. וְלֹא לְהַחֲלִיף לְמַשָּׂג "כּוֹלֵל" שֶׁל זְמַנֵּינוּ). אֲשֶׁר רַבִּים מֵהֶם הִתְקַשּׁוּ לָתֵת אֶת קִצְבָּתָם לִבְנֵי הַכּוֹלֵל בַּזְּמַן. כְּמַנְהֵל הַגְּמ"ח, הָיָה רש"ז מְטַפֵּל בִּגְבִיַּת הַשְּׁטָרוֹת מִידֵיהֶם שֶׁל מִמּוּגֵי הַכּוֹלְלִים, אֲשֶׁר הָיוּ מְנַהֲלִים עִנְיְנֵי הַכּוֹלֵל בְּבָתֵּיהֶם בְּלֹא מִשְׂרָדִים.

בְּאֶחָד מִבִּקּוּרָיו אֵצֶל מְמַנֶּה מִכּוֹלֵל מְסֵיִם, מָסַר לוֹ רש"ז אֶת הַשְּׁטָרוֹת שֶׁהִתְרַכְּזוּ בְּגְמ"ח וּבִקֵּשׁ לְקַבֵּל תְּמוּרָתָם. אֶלָּא שֶׁאוֹתוֹ מְמַנֶּה טָעָה וְאָמַר שֶׁכְּבָר קֹדֶם לָכֶן פָּרַע לוֹ אֶת הַכֶּסֶף, וְכִי עַתָּה מְקַבֵּל הוּא רַק אֶת הַשְּׁטָרוֹת. רש"ז טָעַן: לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם! לֹא קִבַּלְתִּי מִמְּךָ שוּם כְּסָפִים, וְלָכֵן תּוֹבֵעַ הוּא אֶת תְּמוּרָתָם. הַדָּבָר הוּבָא לִפְנֵי בֵּית דִּינוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל סָלַנְט מָרָא דְּאַתְרָא, שֶׁפָּסַק לְחַיֵּב אֶת רש"ז שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְתָא שֶׁאָכֵן לֹא קִבֵּל אֶת הַכֶּסֶף.

כַּאֲשֶׁר שָׁמַע ר' שְׁלֹמֹה זַלְמָן אֶת הַפְּסָק הִזְדַּעְזֵעַ, וּבִקֵּשׁ לְהִמָּנַע מִשְּׁבוּעָה אַף שֶׁהִיא אֱמֶת. [רְאֵה סֵפֶר "חוֹבַת הַלְּבָבוֹת": וּמִפְּנֵי כְּבוֹד הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ חַיָּב אָדָם לְהִמָּנַע מִכָּל מָה שֶׁעָשׂוּי לְהֲבִיאוֹ לִידֵי שְׁבוּעָה בְּשֵׁם ה' אֲפִלּוּ אִם מַטְּרַתְּהּ לְאַמֵּת אֶת הָאֱמֶת וּלְהַכְחִישׁ אֶת הַשֶּׁקֶר. (שַׁעַר אַהֲבַת ה' פֶּרֶק ו)]. כְּשֶׁנּוֹדַע הַדָּבָר לר' שְׁמוּאֵל סָלַנְט הִזְמִינוֹ וְגָזַר עָלָיו לְהִשָּׁבַע. רש"ז סָרַב וְהִסְכִּים לְשַׁלֵּם מִכִּיסוֹ אֶת כָּל הַהֶפְסֵד לְגְמ"ח בְּתַשְׁלוּמִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִשָּׁבַע. טָעַן הָרַב שֶׁאִם הוּא יְשַׁלֵּם אֶת הַכֶּסֶף, עָלוּלָה לְהִתְעַרְעֵר הַנֶּאֱמָנוּת שֶׁלּוֹ בְּעֵינֵי הַצִּבּוּר וְיַחְשְׁדוּ בּוֹ שֶׁאָכֵן קִבֵּל אֶת הַכֶּסֶף. וּבְהִיוֹתוֹ אִישׁ צִבּוּר חַיָּב לִשְׁמֹר עַל כַּשְׁרוּתוֹ וְנֶאֱמָנוּתוֹ וְלֹא לְגָרֹם לְפִתְחוֹן פֶּה מַחְמַת שֶׁרוֹצֶה לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ. גַּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֵיב דִּיסְקִין הִצְטָרֵף לִדְעָה זוֹ שֶׁאָסוּר לוֹ לְוַתֵּר עַל הַתַּשְׁלוּם, וְחַיָּב לְהִשָּׁבַע. רש"ז נֶאֱלַץ לְהִכָּנַע.

הַיּוֹם שֶׁנִּקְבַּע לְמַתַּן הַשְּׁבוּעָה, הָפַךְ לְיוֹם אֵבֶל בְּמִשְׁפַּחְתּוֹ. הַכֹּל הָיוּ שְׁרוּיִים בְּתַעֲנִית וּמֵרְרוּ בְּבֶכִי עַל שֶׁכָּכָה עָלָה לוֹ. בְּמַעֲמַד הַשְּׁבוּעָה שֶׁנֶּעֱרַךְ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל בְּחֶרְבַּת רַבִּי יְהוּדָה הֶחָסִיד, נֹכַח גַּם רַבָּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם ר' שְׁמוּאֵל סָלַנְט. וְאָכֵן ר' שְׁלֹמֹה זַלְמָן נִשְׁבַּע! וְהִנֵּה לְאַחַר כַּמָּה שָׁעוֹת לְאַחַר מַתַּן הַשְּׁבוּעָה, יָצְאָה כַּשֶּׁמֶשׁ צִדְקוֹ. עוֹזֶרֶת הַבַּיִת שֶׁל אוֹתוֹ מְמַנֶּה הִגִּיעָה בְּמְרוּצָה לְבַשֵּׂר שֶׁצְּרוֹר הַכֶּסֶף נִמְצָא חָבוּי בְּמָקוֹם נִסְתָּר בְּדִירָתוֹ שֶׁל הַמְּמַנֶּה מֵאוֹתוֹ כּוֹלֵל, וְהָיָה זֶה חֶשֶׁד שָׁוְא שֶׁגָּרַר שְׁבוּעָה וְעָגְמַת נֶפֶשׁ מְרֻבֶּה.

הַמֹּאֹרָע נִסְתַּיֵּם בְּצוּרָה טְרָאגִית. הַמְּמַנֶּה שֶׁחָשַׁד בִּכְשָׁרִים אִבֵּד אֶת מְאוֹר עֵינָיו, וְאִשְׁתּוֹ שֶׁדִּרְבְּנָה אוֹתוֹ, לֹא הוֹצִיאָה שְׁנָתָהּ. רש"ז הִצְטַעֵר תָּמִיד עַל שֶׁבִּגְלָלוֹ וְשֶׁלֹּא בִּרְצוֹנוֹ נֶעֱנְשוּ בִּסְבָּתוֹ. (שָׁם 43).

תמיד מספרים – מעשה ש(לא?) היה...

לא תשקרו איש בעמיתו!

"שְׁמַע סִפּוּר" אָמַר לִי מְנַשֶּׁה. "הָרַב סִפֵּר לָנוּ סִפּוּר בְּאֶמְצַע שִׁעוּר גְּמָרָא וְלֹא הֵבַנְתִּי מָה הַקֶּשֶׁר לַגְּמָרָא שֶׁלָּמַדְנוּ הַשָּׁבוּעַ".

"סַפֵּר וְנִדַּעוּ!" אָמַרְתִּי לוֹ. וְכָךְ סִפֵּר:

אָדָם בְּשֵׁם מַר דִּנְגָּן הָיָה דַּרְכּוֹ תָּמִיד לַעֲבֹד בִּשְׁדוֹת אֲחֵרִים עֲבוּר תַּשְׁלוּם הוֹגֶן. לֹא הָיָה שָׁוֶה לוֹ לְהַחֲזִיק אֲצֻלּוֹ פָּרָה כִּי כָּל יוֹם הָיָה עוֹבֵד בְּשָׂדֶה אַחֵר בְּכָל חֶלְקֵי הָעִיר הַגְּדוֹלָה, וְעַל מְנַת לִמְנֹעַ אֶת הַטִּרְחָה לְהָבִיא עִמּוֹ כָּל פַּעַם אֶת פָּרָתוֹ, הָיָה נִגָּשׁ לְמָקוֹם קָרוֹב לְאוֹתָהּ שָׂדֶה שֶׁעָבַד בָּהּ וְהָיָה שׁוֹכֵר לְעַצְמוֹ פָּרָה. כַּמּוּבָן, לְאַחַר תֹּם הָעֲבוֹדָה הָיָה מַחֲזִיר אֶת הַפָּרָה לִבְעָלָיו וּלְפִעָמִים הָיָה זֶה אַף לְאַחַר כַּמָּה יָמִים.

בְּהִזְדַּמְּנוּת אַחַת שָׂכַר פָּרָה מֵאָדָם בְּשֵׁם מַר גְּרוֹס-קִי. לְאַחַר תֹּם יוֹם הָעֲבוֹדָה הִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם שָׁמוּר. לְמָחֳרָת גִּלָּה לְחֶרְדָּתוֹ שֶׁהִיא לֹא זָזָה. הוּא נִגַּשׁ לִבְדֹּק אוֹתָהּ מִקָּרוֹב וְאָכֵן, הִתְבָּרֵר שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת בִּקֵּר אוֹתָהּ בְּמֶשֶׁךְ הַלַּיְלָה.

הוּא יָדַע שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִתְבֹּעַ מִמְּנוּ תַּשְׁלוּם עֲבוּרָהּ שֶׁהֲרֵי שׁוֹכֵר פָּטוּר בְּאוֹנְסִים, אוּלָם, הוּא חָשַׁשׁ מְאֹד מִדָּבָר אַחֵר. הֱיוֹת וְזֶה לֹא הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁמֵּתָה אֲצֻלּוֹ פָּרָה, אֲנָשִׁים יַתְחִילוּ לוֹמַר שֶׁהַפָּרוֹת מִזְּדַהֲמִים אֲצֻלּוֹ אוֹ שֶׁנִּתְקָפִים הֵם בְּמַחֲלָה נִסְתֶּרֶת אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַזָּל רַע וּמַלְאַךְ הַמָּוֶת אוֹהֵב לְבַקֵּר אֶת הַפָּרוֹת שֶׁהוּא שׁוֹכֵר. בֵּין כֹּה וְכֹה יֹאמְרוּ אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא כְּדַאי לְהַשְׁכִּיר לוֹ פָּרָה - וּפִרְנָסָתוֹ תִּפָּגַע קָשׁוֹת!

הָלַךְ מַר דִּנְגָּן לְהִתְיַעֵץ עִם יְדִידוֹ הֶחָדָשׁ, אָדָם צָעִיר בְּשֵׁם נָארִישֶׁער (שֶׁלֹּא הָיָה כ"כ ת"ח). נָארִישֶׁעַר אָמַר לוֹ שֶׁאָכֵן, לֹא כְּדַאי לְסַפֵּר לַאֲנָשִׁים שֶׁהִיא פָּשׁוּט מֵתָה אֲצֻלּוֹ, אֶלָּא כְּדַאי לוֹמַר כָּל דָּבָר אַחֵר. לְמָשָׁל, לְפַרְסֵם וְלוֹמַר שֶׁפָּרְצוּ אֲצֻלּוֹ גַּנָּבִים וּבְאִיּוּמֵי נֶשֶׁק לָקְחוּ אוֹתָהּ אוֹ אֲפִלּוּ לְסַפֵּר שֶׁהִיא בְּעֶצֶם מֵתָה מֵחֲמַת הָעֲבוֹדָה הָרְגִילָה - הָעִקָּר שֶׁלֹּא מֵתָה סְתָם!

נָארִישֶׁעַר אַף יָדַע (חָשַׁב שֶׁיָּדַע) לְסַפֵּר לוֹ עַל פְּסַק הֲלָכָה בּוֹ הִתִּיר רַב אֶחָד (?!) לְאָדָם שֶׁנִּגְנַב מִמֶּנּוּ פִּקָּדוֹן, לְסַפֵּר לְכֻלָּם שֶׁבְּעֶצֶם קָרָה אֵיזֶה אֹנֶס כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁבוּ שֶׁפָּשַׁע בִּשְׁמִירָה וְלָכֵן נִגְנַב מִמֶּנּוּ וְעַכְשָׁו כָּךְ לֹא יִרְצוּ לְהַפְקִיד אֲצֻלּוֹ יוֹתֵר. הָרַב אָמַר שֶׁכְּדֵי לְהַצִּיל אֶת פַּרְנָסָתוֹ מֻתָּר לוֹ לְשַׁנּוֹת מִן הָאֱמֶת!

מַר דִּנְגָּן הִטִּיל סָפֵק רַב בְּפַסְק הַמִּסְקַסְקַס שֶׁל נָארִישֶׁער וְהָיָה מַסְפִּיק חָכָם לְבָרֵר אֶת הַהֲלָכָה לִפְנֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה עַל פִּיו שֶׁל נָארִישֶׁר (שֶׁהֲרֵי יָדַע אֶת מָה שֶׁסִּפּוּר רְחַבְעָם בֶּן שְׁלֹמֹה מְלַמְּדֵנוּ!), וְהָלַךְ לְהִתְיַעֵץ עִם הָרַב בְּעַצְמוֹ.

"נוּ, מָה אַתָּה אוֹמֵר עַל סִפּוּר זֶה?" שָׁאַל אוֹתִי מְנַשֶּׁה.

"פָּשׁוּט מְאֹד" אָמַרְתִּי לוֹ. "לְאַחַר שֶׁשּׁוֹמְעִים סִפּוּר זֶה, נִתָּן לְהָבִין אֶת כָּל חַיָּבֵי הַחֲטָאוֹת שֶׁבְּדִבְרֵי ר' יִרְמְיָה! (אֶת חַיָּבֵי הָאָשָׁם אֵין צֹרֶךְ לְהַסְבִּיר שֶׁהֲרֵי הֵם נִשְׁבָּעִים לְשֶׁקֶר כְּדֵי לִפְטֹר אֶת עַצְמָם מִתַּשְׁלוּם!).

הֲבַנְתָּם (ע"פ הַסִּפּוּר) לָמָּה כָּל חַיָּבֵי הַחֲטָאוֹת נִשְׁבְּעוּ לְשֶׁקֶר?

✍ יתכן שהשוכר והשואל (במקרה ששניהם בחטאת) שינו מ**"מתה כדרכה"** ל**"נאנסה"** (ליסטים) משום:

✍ יתכן שהשוכר (במקרה של שוכר בחטאת ושואל באשם) שינה מ**"מתה כדרכה"** ל**"מתה מחמת מלאכה"** משום:

✍ יתכן שהשואל (במקרה של שוכר באשם ושואל בחטאת) שינה מ**"נגנבה"** ל**"מתה כדרכה"** משום:

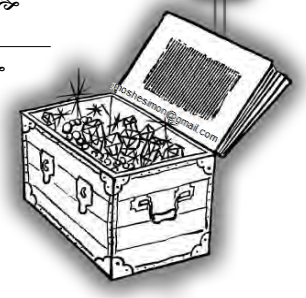

דברי חכמים כדרבונות...

...שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא בסיני 'לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא'...

(שבועות לט.)

אחיה ידע
• דקבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-הסרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

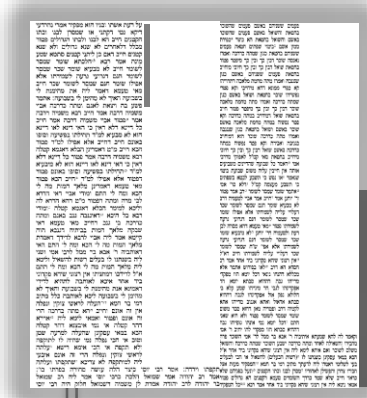

אגדות התלמוד, סוגיה: פרק המפקיד

מדף לו. "אתמר שומר שמסר לשומר" עד לו: "פשע בה ויצאת"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

את מספר מיליך אמלא... מלא את מספר השורה ומספר המילה (התחל לספור מימין).

לפי סברתו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

צריך מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שעשה אותה מעולה יותר מספר שורה: 4 מספר מילה: 1-2

שהפחית מספר שורה:__ מספר מילה:_____

מה הטעם מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שהוא אומר לו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

זה מספר שורה:__ מספר מילה:_____

נאמר (למדנו) מספר שורה:__ מספר מילה:_____

מתוך שמוכח מספר שורה:__ מספר מילה:_____

ישב מספר שורה:__ מספר מילה:_____

ואמר את אותה שמועה מספר שורה:__ מספר מילה:_____

השיב עליו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שיאמר לו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

כאן במה אנו עסוקים מספר שורה:__ מספר מילה:_____

צריך לשלם מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שאמרו לו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

השיב מספר שורה:__ מספר מילה:_____

הטעם הוא מספר שורה:__ מספר מילה:_____

מדוע מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שיאמר לו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

אמרו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

מדוייק גם מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שהתנא שנה מספר שורה:__ מספר מילה:_____

אבל לבנו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

יוצא מכאן מספר שורה:__ מספר מילה:_____

לא שונה מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שישנה מספר שורה:__ מספר מילה:_____

סתם מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שמע ממנה (המילה ראשונה) מספר שורה:__ מספר מילה:_____

וההלכה היא מספר שורה:__ מספר מילה:_____

שהוא אומר לו מספר שורה:__ מספר מילה:_____

אתה נאמן לי מספר שורה:__ מספר מילה:_____

ההוא מספר שורה:__ מספר מילה:_____

1. אתמר שומר שמסר לשומר רב אמר פטור
2. ורבי יוחנן אמר חייב אמר אביי לטעמיה דרב
3. לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שכר
4. דעלויי עלייה לשמירתו אלא אפילו שומר
5. שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה
6. לשמירתו פטור מאי טעמא דהא מסרה לבן
7. דעת ולטעמיה דרבי יוחנן לא מיבעיא שומר
8. שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה
9. לשמירתו אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר
10. שכר דעלויי עלייה לשמירתו חייב דא"ל
11. אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רב
12. חסדא הא דרב לאו בפירוש אתמר אלא
13. מכללא דהנהו גינאי דכל יומא הוו מפקדי
14. מרייהו גבה דההיא סבתא יומא חד
15. אפקדינהו לגבי חד מינייהו שמע קלא בי
16. הלולא נפק אזל אפקדינהו לגבה דההיא
17. סבתא אדאזל ואתא אגנוב מרייהו אתא
18. לקמיה דרב ופטריה מאן דחזא סבר משום
19. שומר שמסר לשומר פטור ולא היא שאני
20. התם דכל יומא נמי אינהו גופייהו גבה
21. דההיא סברא הוו מפקדי להו יתיב רבי אמי
22. וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רבי אבא בר ממל לרבי אמי השוכר פרה
23. מהבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל
24. משלם לשוכר ואם איתא לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר א"ל
25. ליה הכא במאי עסקינן בשנתנו לו (רשות הבעלים) להשאיל אי הכי לבעלים
26. בעי לשלומי דאמרו ליה לדעתך מתיב רמי בר חמא המפקיד מעות אצל
27. חבירו צררן והפשילן לאחוריו מסרן לבנו ובתו הקטנים ונעל בפניהם שלא
28. כראוי חייב שלא שמר כדרך השומרים טעמא דקטנים הא גדולים פטור
29. אמאי נימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רבא כל
30. על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד. אמרי נהרדעי
31. דיקא נמי דקתני או שמסרן לבנו ובתו
32. הקטנים חייב הא לבנו ולבתו הגדולים פטור
33. מכלל דלאחרים לא שנא גדולים ולא שנא
34. קטנים חייב דאם כן ליתני קטנים סתמא שמע
35. מינה אמר רבא הלכתא שומר שמסר
36. לשומר חייב לא מבעיא שומר שכר שמסר
37. לשומר חנם, דגרועי גרעה לשמירתו אלא
38. אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר חייב
39. מאי טעמא דאמר ליה את מהימנת לי
40. בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה.

לג לד לה לו לז לח לט מ מא מב מג מד

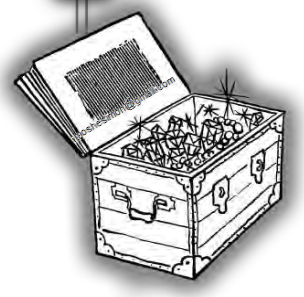

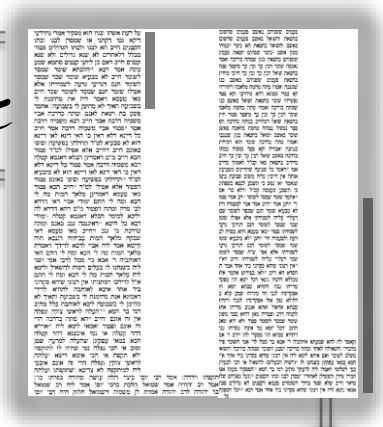

קריאה לסדר

סדר את מילות המשפטים שהתבלבלו

מעשה בגננים

גבה גינאי דההיא דהנהו דכל הוו יומא מפקדי מרייהו סבתא.

_____

אפקדינהו חד חד יומא לגבי מינייהו.

_____

אזל אפקדינהו בי דההיא הלולא לגבה נפק סבתא קלא שמע.

_____

אגנוב אדאזל ואתא מרייהו.

_____

אתא דרב ופטריה לקמיה.

_____

דחזא היא ולא לשומר מאן משום סבר פטור שומר שמסר.

_____

אינהו גבה גופייהו דההיא דכל הוו התם יומא להו מפקדי נמי סבתא שאני.

_____

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל בשפה המדוברת*

סבתא – אשה זקנה, **הלולא** – חתונה או חגיגה

היכן נמצאים מילים אלו בסוגיה? _____, _____

התמצאות בשבילי הגמרא

(שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

סידורא דגמרא

סדר את הקטעים לפי הסדר בגמרא

- [ ] ראיית נהרדעי לדברי רבא
- [ ] קושיית רמי בר חמא מ"המפקיד מעות אצל חבירו" והתירוץ של רבא
- [ ] קושיית ר' אבא בר ממל לר' אמי מהמשנה של "השוכר פרה" והתירוץ
- [ ] פסק הלכה של רבא בענין שומר שמסר לשומר
- [ ] הסבר רבא לדברי ר' יוחנן
- [ ] הסבר אביי לדברי רב ור' יוחנן
- [ ] המעשה של הגננים
- [ ] המחלוקת בין רב לר' יוחנן

[1]אתמר שומר שמסר לשומר [2]רב אמר פטור ור' יוחנן אמר [3]חייב אמר אביי לטעמיה דרב לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שכר דעלויי עלייה לשמירתו אלא אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו פטור [4]מאי טעמא דהא מסרה לבן דעת ולטעמיה דר' יוחנן [5]לא מיבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו אלא אפי' ש"ח שמסר לשומר שכר דעלויי עלייה לשמירתו חייב דא"ל [6]אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רב חסדא הא דרב [7]לאו בפירוש אתמר אלא מכללא דהנהו גינאי דכל יומא הוו מפקדי מרייהו גבה דההיא סבתא יומא חד אפקדינהו לגבי חד מינייהו שמע קלא בי הלולא נפק אזל אפקדינהו לגבה דההיא סבתא אדאזל ואתא אגנוב מרייהו אתא לקמיה דרב ופטריה מאן דחזא סבר משום שומר שמסר לשומר פטור ולא היא שאני התם [8]דכל יומא נמי אינהו גופייהו גבה דההיא סבתא הוו מפקדי לדהו יתיב ר' אמי וקאמר לה להא שמעתא איתיבה ר' אבא בר ממל לר' אמי השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה בדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר ואם איתא לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר א"ל הכא במאי עסקינן בשנתנו לו [9](רשות הבעלים) להשאיל אי הכי לבעלים בעי לשלומי דאמרו ליה לדעתך מתיב רמי בר חמא [10]המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחוריו [11]מסרן לבנו ובתו הקטנים [12]ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שמר כדרך השומרים טעמא דקטנים הא גדולים פטור אמאי נימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אמר רבא [13]כל המפקיד על דעת אשתו [14]בניו הוא מפקיד אמרי נהרדעי דיקא נמי דקתני או שמסרן לבנו ובתו הקטנים חייב הא לבנו ולבתו הגדולים פטור מכלל דלאחרים לא שנא גדולים ולא שנא קטנים חייב דאם כן ליתני קטנים סתמא שמע מינה אמר רבא [15]הלכתא שומר שמסר לשומר חייב לא מבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעה לשמירתו אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר חייב מאי טעמא דאמר ליה את מהימנת לי בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה: אתמר

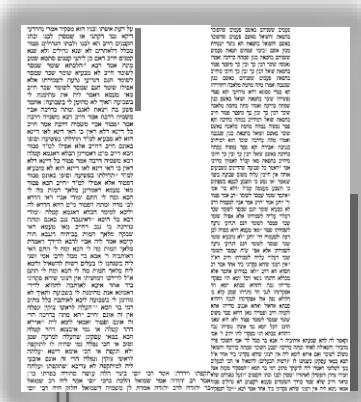

אוצרות התלמוד, סוגיה: פרק המפקיד

ידיעת והבנת הגמרא

שומר שמסר לשומר

1. "רב אמר פטור" – ממה הוא פטור ובמה הוא חייב? _____

_____

2. "ר' יוחנן אמר חייב" – במה הוא חייב? _____

_____

3. למה לפי ר' יוחנן שומר שמסר לשומר חייב?

   א. לפי אביי: _____

   ב. לפי רבא: _____

4. למה טוען ר' חסדא שרב אף פעם לא אמר בפירוש ששומר שמסר לשומר פטור?

_____

5. מאילו ב' משניות ניסתה הגמרא להביא ראיה לענין שומר שמסר לשומר?

משנה א' _____

6. מאילו מילים במשנה זו (4 מילים בלבד)? _____

7. למה זה לא ראיה? _____

משנה ב' _____

8. מאילו מילים במשנה זו? _____

9. למה זה לא ראיה? _____

10. מה הוסיפו נהרדעי? _____

דבר בשם אומרו

מי אמר?

1. מי אמר "שומר שמסר לשומר פטור" _____
2. מי אמר "שומר שמסר לשומר חייב" _____
3. מי אמר "שנתן לו בעלים רשות להשאיל" _____
4. מי אמר "כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד" _____
5. מי אמר "אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר" _____
6. מי אמר "את מהימנת לי בשבועה היאך לא מהימן לי בשבועה" _____
7. מי אמר "לא מיבעיא... דהא מסרה לבן דעת" _____
8. מי אמר "דיקא נמי" _____

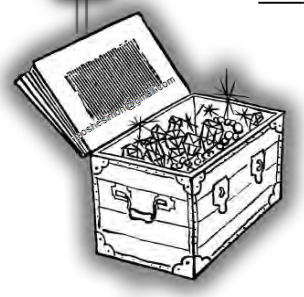

אוצרות התלמיד, סוגיה "פרק המפקיד"

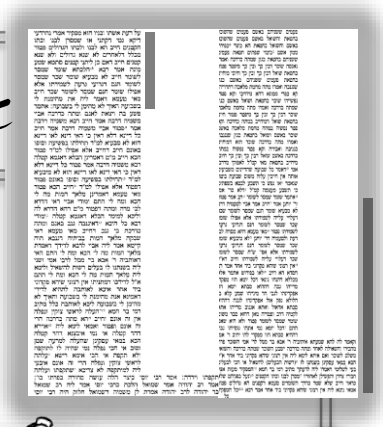

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

באר את המושגים הבאים! (העזר בדפים קודמים!)

- **אַרְבַּעַת הַשּׁוֹמְרִים -** _____
- **שׁוֹמֵר -** _____
- **שׁוֹמֵר חִנָּם -** _____
- **שׁוֹמֵר שָׂכָר -** _____
- **שׁוֹאֵל -** _____
- **שׂוֹכֵר -** _____
- **שְׁבוּעַת שׁוֹמְרִים -** _____
- **מַפְקִיד -** _____
- **פִּקָּדוֹן -** _____
- **מַשְׁכִּיר -** _____
- **מַשְׁאִיל -** _____
- **לִסְטִים מְזוּיָּן -** _____
- **חִיּוּבֵי הַשּׁוֹמְרִים -** _____
- **אוֹנְסִין** _____
- **גְּנֵיבָה -** _____
- **אֲבֵידָה -** _____

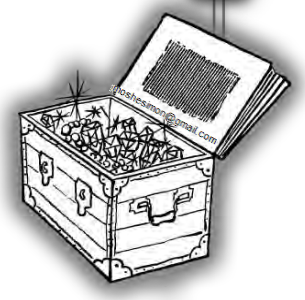

אחיה ידע
• דוכבצים נוסיפים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

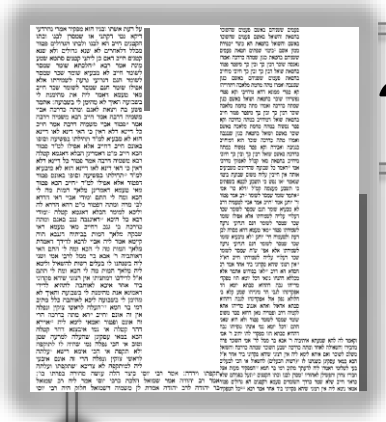

אוצרות התלמיד, סוגיה: פרק המפקיד

שאלות על המושגים

מלא את הטבלה: חייב או פטור?

המקרה / השומר	פשיעה	גניבה ואבידה	אונס	מתה מחמת מלאכה
שומר חינם				
שומר שכר				
שואל				
שוכר				

מי אני?

לא משתמש בפיקדון ולא מקבל שכר עבור השמירה _____

לא משתמש בפיקדון ומקבל שכר עבור השמירה _____

משתמש בפיקדון אך משלם עבור ההשתמשות _____

משתמש בפיקדון ולא משלם עבור ההשתמשות _____

א. פרט סוגי אונסין הידועים לך: _____

ב. למה שואל פטור ב"מתה מחמת מלאכה"? _____

ג. מה ההבדל בין השמירה שצריך השומר חנם לשמור לבין מה שהשומר שכר צריך לשמור?

_____

ד. למה חייב **שומר שכר** במתה מחמת מלאכה ואילו שואל פטור? _____

_____

חידה מצויירת:

השלם: מה אומר הילד לחבירו (מבלי להעליבו?)

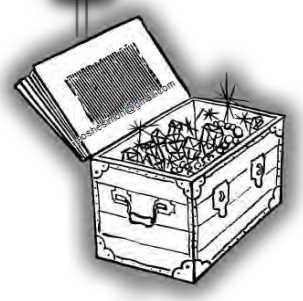

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד, סוגיה "פרק המפקיד"

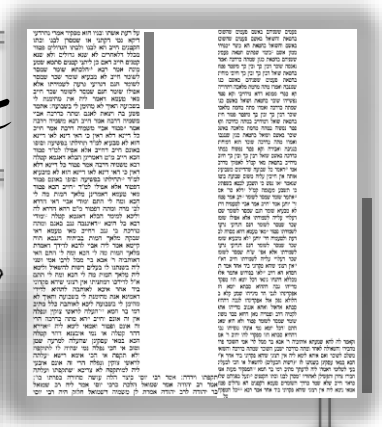

רש"י

רבן של ישראל ורש"י לכל החיבורים שנתחברו דרך פירוש, הס פי' רש"י ז"ל. ואם רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו ותשובתו מתוך דבריו, כולם נכונים למחין. אין מעלתו נכרת רק ליחידים, כי במלה אחת יכלול לפעמים תירוצים של חבילי קושיות.... (רבינו המאירי בהקדמתו למס' אבות)

- מה רש"י מתכוון בד"ה בפניהם כו' - "בפני אותם קטנים... " איך עוד יכולנו להסביר?_____

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מה הם ב' הדרכים להסביר "אין רצוני שיהא פקדוני..."

_____

_____

- למה הדיוק של נהרדעי אינו קשה על רב?

_____

- מה הנפקא מינה בין הסברו של אביי ושל רבא בדברי ר' יוחנן?

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- היכן יש דבר הקשור ליראת שמים בסוגייתנו?

_____

תמונה

מה בא תמונה זו להסביר? ואיך?

_____

_____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!
מהי תקנת אושא?

_____

• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

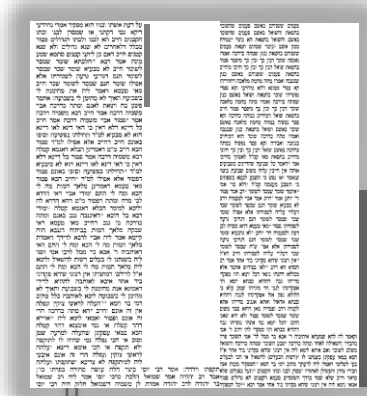

אוצרות התלמיד, סוגיה: פרק המפקיד

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"שומר שמסר לשומר, חייב, אפילו אם הוא שומר חנם ומסר לשומר שכר, דאמר ליה: את מהימן לי בשבועה היאך לא מהימן לי בשבועה". (שו"ע חושן משפט - סימן רצא סעיף כ"ו)

העמק דבר

יָהֵב חָכְמָתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד וחידוּת התורה

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ כשהגמרא אמרה 'כגון שנתן לו בעלים רשות להשאיל' הגמרא הבינה שאינו אלא שליח של הבעלים ומסלק עצמו מהשכירות ולכן הגמ' שאלה: לבעליו בעי שלומי... למה הבינה כך הגמרא ולא כמו שמבארת עצמה שאמר לדעתך?

אחודה נא לכם חידות:

איזה צדיק מפורסם קיבל דבר ומסר אותו לאחר?

_____

מה המכנה המשותף בין המילים: 'חייב', 'פטור', 'העלה' ו'הפחית', בדף לו.

_____

מגיד מישרים – שומר שמסר לשומר, משה קיבל תורה מסיני..., נאמנות

שומר שמסר לשומר

באחת מנסיעותיו של רבי ישראל סלנטר ברכבת, כאשר הגיע למקום חפצו ורצה לרדת, בקש אחד הנוסעים שלא הכירו שישמר לו את חפציו כיון שצריך לסדר כמה ענינים. בינתים נודע לתושבי המקום שרבי ישראל שוהה ברכבת וקהל רב בא לקבל את פניו אולם רבי ישראל לא זז מהחפצים אשר הפקידוהו להיות שומר עליהם, שהרי אף לרב שאמר "שומר שמסר לשומר פטור", לכתחילה אין לעשות כן (עי' תוס' גיטין כט. ותוס' כאן).

פעם הוזמן רבי ישראל סלנטר לדרוש בעיר לומזה. בשעה שהלך לבית הנסת לדרוש, ירד גשם, ואחד מאנשי המקום השאיל לו מטריה לשם מחסה. בהגיעו לבית הכנסת לא הוציא כל הזמן את המטריה מידו ואף בשעת דרשתו העמידה על ידו בבימה, כדי לשומרה שלא ישתמש בה זר. כפי הדין "אין השואל רשאי להשאיל, ואין השוכר רשאי להשכיר", מטעם שאין רצונו שיהיה פקדונו ביד אחר. (תנועת המוסר יח, לא)

משה קיבל תורה מסיני ומסרה...

בספר מדרש שמואל (מתלמיד האריז"ל ר' שמואל די אוזידא) מדייק למה נאמר שמשה 'מסר' את התורה ליהושע ולא 'נתן' את התורה ליהושע, ומסביר שזה בא ללמדנו שמסר אותה ליהושע כפיקדון עיי"ש שמסביר בדרכו.

מוסיף בספר 'נחלת בנימין' (ספר על תרי"ג מצוות מלפני כ-300 שנה) שלפי מה שאמרו חז"ל בגמרא (נדרים לח.) אמר רבי יוסי ברבי חנינא לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו... משה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל ועליו הכתוב אומר טוב עין הוא יבורך...", נמצא שכאשר מסר התורה לישראל על מנת שישמרוה נחשב משה כשומר שמסר לשומר ואם חלילה אין ישראל שומרים את התורה – לכאורה ניתן לחייב דוקא את משה רבינו ע"ה מדין שומר שמוסר לשומר חייב, ולכן משה השביע את בני ישראל באלה ובשבועה שישמרוה שהרי עלה מוטל האחריות, ומסר להם בכתב ולא רק בעל פה, והקפיד לבאר להם את התורה היטב שידעו על מה הם צריכים לשמור, וכמו שכתוב בפרק 'הכונס' שאם אדם מסר לחבירו שק צרור מלא זהב ואמר לו שזה של כסף לא יהיה חייב אלא על שמירת כסף ולכן טרח להודיע היטב את דיני התורה שידעו על מה הם שומרים...

ר' יעקב שאול אלישר

הרב יעקב שאול אלישר זצ"ל (הראשון לציון לפני כמאה ועשרים שנה) בספרו 'איש אמונים' כתב **שאי** אפשר לחייב את משה בפשיעת עם ישראל מדין 'שומר שמסר לשומר' משום כמה טעמים.

ונפרט כאן ג' סיבות:

א. כאשר יש רגילות להפקיד אצל השומר השני אי אפשר לומר 'אין רצוני' כמו המעשה של הסבתא שהיו רגילים להפקיד אצלה. והנה אברהם יצחק ויעקב אבותינו עליהם השלום קיימו את כל התורה והיא נחלה לנו ורגיל התורה להיות מופקד אצלנו...

ב. כמו"כ כאשר מוסר שומר לשומר בנוכחות המפקיד ובציוויו אינו יכול לטעון 'אין רצוני', והרי משה מסר התורה לישראל במתן תורה בפני ה', וציוה עליו ללמדם.

ג. אם כשהשומר מפקיד לאשתו וב"ב אנו אומרים שאין המפקיד יכול לטעון 'אין רצוני' כ"ש וק"ו שכשהשומר מוסר לאשתו של המפקיד עצמו כאשר היא גדולה ובת דעת ומתעסקת בעניני ביתו אין המפקיד יכול לומר ש'אין רצונו שיהא...' וכו', והרי ישראל נושאים ונותנים בעניני ה' ותורתו ונחשבים כאשתו ובני ביתו הגדולים בני דעת עד שגם הגויים אומרים "רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה"...

את מהימנת לי

... ועני שהפקידו פקדון אצלו ולא נחשד על הפקדון אין נאמן גדול מזה. (מדרש תנחומא וישב פרק ה)

אחיה ידע
• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמוד, סוגיה "פרק המפקיד"

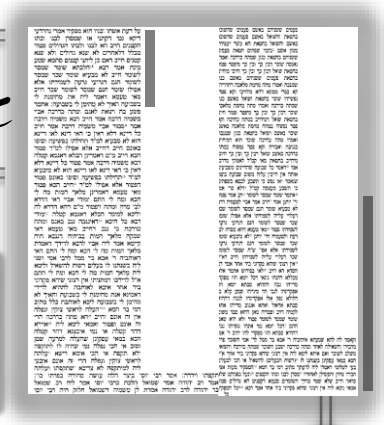

תמיד מספרים - סיפור בהמשכים
"מרי בר איסק" - פרק א' (מבוא)

ההיא סבתא והגנן(ב)ים

הַהִיא סָבְתָא וְהַגְּנָנְ(בִּ)ים

הַיּוֹם הַבְּשָׁה תְּלוּנָה בַּמִּשְׁטָרָה עַל גְּנֵבָה שֶׁהִתְבַּצֵּעַ בְּבֵיתָהּ שֶׁל אִשָּׁה זְקֵנָה. מִיָּד פִּנּוּ לַחוֹקֵר ר' מֹשֶׁה זוֹכְמִיר הַמְּפֻרְסָם מֵהַכְּפָר הַסָּמוּךְ שֶׁיְּבָרֵר אֶת הָעִנְיָנִים וְיִמְצָא אֶת הַגַּנָּן... סְלִיחָה, אֶת הַגַּנָּב.

ר' משה זוכמיר

עִיּוּן בִּפְנְקַס הַחוֹקֵר מְגַלֶּה שֶׁהַחוֹקֵר רָשַׁם לְעַצְמוֹ כִּלְשׁוֹן הַזָּה:

<u>הַדְּבָרִים שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵר:</u>

1. אֵצֶל מִי עוֹבְדִים הַגַּנָּנִים הָאֵלּוּ?
2. לְמָה כָּל יוֹם הָיוּ מַפְקִידִים אֶת מַעְדְּרָם אֵצֶל אוֹתָהּ סָבְתָא?
3. מָתַי הָיוּ רְגִילִים לְהַפְקִיד אֶת כְּלֵיהֶם אֶצְלָהּ, בְּגְמַר עֲבוֹדָתָם אוֹ בִּזְמַן אַחֵר?
4. לְמָה בְּאוֹתוֹ יוֹם הִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד מֵהֶם? לְמָה לֹא הִפְקִידוּ אֶצְלוֹ כָּל יוֹם?
5. הֵיכָן הַ'סָּבָא' אִם אָכֵן הוּא קַיָּם?
6. מָה הַדָּבָר הַנִּגְנָב, חֲפָצִים יְקָרִים אוֹ חֲפָצִים פְּשׁוּטִים?
7. הַאִם אוֹתוֹ אֶחָד לֹא גָּמַר אֶת עֲבוֹדָתוֹ?
8. הַאִם יָדַע שֶׁיִּהְיוּ' חֲתֻנָּה בְּאוֹתָהּ לַיְלָה?
9. הַאִם הָלַךְ לַחֲתֻנָּה כִּי זֶה הָיָה מְעַנְיֵן וְזֶה מָשַׁךְ אוֹתוֹ, אוֹ לְקַיֵּם מִצְוֹת שִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה?
10. לְמָה זֶה נִגְנַב דַּוְקָא בְּאוֹתָהּ לַיְלָה שֶׁל הַחֲתֻנָּה וְלֹא בְּלַיְלָה אַחֵר?
11. "אַדְּאָזֶל וְאָתָא, אֶגְנוֹב" מָה מִתְכַּוְּנִים בְּמִלִּים אֵלּוּ (לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רַק 'אִגְּנוּב' וְדַי?)
12. הַאִם אוֹתוֹ גַּנָּן הוּא אָדָם יְרֵאֵי שָׁמַיִם, אוֹ לֹא? אֵיךְ נִתָּן לְהוֹכִיחַ זֹאת?
13. צָרִיךְ לְבָרֵר מִי הָיוּ נִכְנָסִים וּבָאִים בַּמָּקוֹם הַגְּנֻבָה כַּיָּדוּעַ שֶׁזֶּה כְּלָל רִאשׁוֹן בְּתְּפִיסַת גַּנָּבִים (כִּמְבֹאָר בַּדַּף לְהּ.).

<u>רְשִׁמִים מִסְקָנוֹת וּמַמְצָאִים מֵחֲקִירַת הַפָּרָשָׁה</u>

לְאַחַר חֲקִירַת כָּל הַנּוֹגְעִים בַּדָּבָר מִתְבָּרֵר כִּי:

- הַסָּבְתָא הִנָּהּ אַלְמָנָה כְּבָר הַרְבֵּה שָׁנִים וְנִשְׁאֶרָה בְּאַלְמְנוּתָהּ.
- גַּנָּנִים אֵלּוּ לֹא הָיוּ הַיְחִידִים שֶׁבִּקְרוּ בְּבֵיתָהּ שֶׁל הַסָּבְתָא בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ.
- מְדֻבָּר בְּמַעְדְּרִים שֶׁכַּנִּרְאֶה הָיוּ יְקָרִים וְלָכֵן נִגְנְבוּ. (בְּאוֹתָם יָמִים כְּלֵי בְּרֶזֶל יָכֹל הָיָה לִהְיוֹת דָּבָר יָקָר עֵרֶךְ וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִים בְּדִבְרֵי בְּנֵי הַנְּבִיאִים עַל חֲתִיכַת בַּרְזֶל שֶׁצָּעַק הָאִישׁ "אֲהָהּ אֲדוֹנִי וְהוּא שָׁאוּל" וֶאֱלִישָׁע עָשָׂה נֵס מְיֻחָד לְהַחֲזִיר לוֹ בַּרְזֶל זֶה (מְלָכִים ב', ו'))
- כָּל יוֹם לְאַחַר גְּמַר יוֹם הָעֲבוֹדָה נֶהֱגוּ לְהַפְקִיד מַעְדְּרִים אֵלּוּ דַּוְקָא אֶצְלָהּ כִּי לֹא רָצוּ שֶׁאֲנָשִׁים יִרְאוּ הֵיכָן הֵם מְנִיחִים מַעְדְּרִים יְקָרִים אֵלּוּ. הֵם יָדְעוּ שֶׁאַף אֶחָד לֹא יַחֲשֹׁד שֶׁהֵם מַפְקִידִים כְּלֵי עֲבוֹדָה יְקָרִים אֵצֶל אִשָּׁה זְקֵנָה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהָגֵן אֲפִלּוּ עַל עַצְמָהּ מִפְּנֵי גְּנֵבָה.
- הַגַּנָּנִים עוֹבְדִים בַּבִּסְתָּן שֶׁל הָאָדָם הָאֵלֶּה הַנִּקְרָא 'מָרִי בַּר אֶסֵּק' (חָשׁוּב לִזְכֹּר פְּרָט זֶה לְהַבָּנַת הֶמְשֵׁךְ הַסִּפּוּר, עַיֵּן עוֹד אוֹדוֹתָיו בַּגְּמָרָא בְּדַף לט: וּבְפֶרֶק אֵלּוּ מְציאוֹת דַּף כב. וּמוּבָא גַּם בְּדַפֵּי הָעֲבוֹדָה בְּסוֹף דַּף לט:) וּבְאוֹתוֹ יוֹם סִיְּמוּ אֶת הָעֲבוֹדָה יוֹתֵר מֵהֵר מֵהָרָגִיל, מִלְּבַד אֶחָד מֵהֶם שֶׁהָיָה עוֹבֵד לְאַט יוֹתֵר.
- הֵם הָיוּ בָּאִים אֶצְלָהּ כָּל יוֹם 'כְּאלּוּ' לְבַקָּרָה (הִיא הָיְתָה רַבָּנִית חֲשׁוּבָה, וְאַלְמָנָה) וְהָיוּ מַשְׁאִירִים אֶצְלָהּ אֶת הַמַּעְדְּרִים. כַּאֲשֶׁר הָיוּ בָּאִים אֵלֶיהָ קְבוּצָה שֶׁל אֲנָשִׁים וְיוֹצְאִים בְּלִי כְּלֵיהֶם בִּידֵיהֶם לֹא הָיָה הַדָּבָר בּוֹלֵט לְעַיִן, אוּלָם, בְּאוֹתָהּ לַיְלָה שֶׁאֶחָד מֵהֶם הָלַךְ לָשִׂים אֶצְלָהּ אֶת הַכֵּלִים, נָשָׂא וְסָחַב עִמּוֹ אֶת כְּלֵי הָעֲבוֹדָה שֶׁל שְׁאָר הָעוֹבְדִים וְהַדָּבָר הָיָה בּוֹלֵט לְעַיִן הַחֹמֶד. הָרוֹאִים גִּלּוּ בְּכָךְ אֶת מְקוֹם הַפְקָדַת כְּלֵי הָעֲבוֹדָה הַיְקָרִים. וְאִם כֵּן יוֹצֵא שֶׁנּוֹדַע מְקוֹמָם עוֹד בְּאוֹתָהּ לַיְלָה הֵם נִגְנְבוּ מִבֵּית הַסָּבְתָא.
- אוֹתוֹ גַּנָּן הָיָה אָדָם יְרֵאֵי שָׁמַיִם וּכְשֶׁשָּׁמַע אֶת קוֹל הַחֲתֻנָּה הָלַךְ לְקַיֵּם מִצְוֹת שִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה וּמִיָּד חָזַר לָקַחַת אֶת הַכֵּלִים, אוּלָם הָיָה זֶה כְּבָר לְאַחַר מַעֲשֶׂה. הַמִּלִּים 'עַד דַּאֲזַל וְאָתָא' מַשְׁמָע שֶׁהָלַךְ לִזְמַן קָצָר וּכְשֶׁחָזַר כְּבָר נִגְנַב וּמִשֶּׁמַע שֶׁלֹּא הָלַךְ לְבֵלוֹת אֶלָּא הָלַךְ עָבוּר הַמִּצְוָה. אֶת מִדַּת יַשְׁרוּתוֹ נִתָּן גַּם לִרְאוֹת מֵהָעֲבוֹדָה שֶׁכַּאֲשֶׁר נוֹדַע לוֹ מָה קָרָה, הָלַךְ הוּא עַצְמוֹ לְבָרֵר אִם הוּא חַיָּב לְשַׁלֵּם לָהֶם וְלֹא חִכָּה שֶׁיִּתְבְּעוּ אוֹתוֹ בב"ד (וּכְמוֹ שֶׁמִּשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַגְּמָרָא: אָתָא לְקָמֵיהּ דְּרַב...).
- כַּנִּרְאֶה אֶחָד הַשְּׁכֵנִים שֶׁכְּבָר מִזְּמַן חֶמֶד כֵּלִים אֵלּוּ, שָׂם לֵב לְגַנָּן הַיָּחִיד שֶׁסּוֹחֵב אֶת הַכֵּלִים לְבֵית הַסָּבְתָא וא"כ מִסְתַּבֵּר שֶׁהָיָה זֶה אֶחָד הַשְּׁכֵנִים שֶׁגְּנָבָם.

מַסְקָנוֹת מֵהַסִּיּוּר שֶׁעָרַכְתִּי בְּאֵזוֹר בֵּית הַסָּבְתָא:

בָּעִבְרִי בְּרֶחוֹב שׁוֹמֵעַ אֲנִי בְּלֵיל קוֹלוֹת הַבּוֹקְעִים מִתּוֹךְ הַבָּתִּים וְהָעוֹלִים מִתּוֹךְ שִׂיחוֹת הָעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים. מִתּוֹךְ כָּל הָרַעַשׁ, אָזְנִי קוֹלְטוֹת כַּמָּה מִלִּים. בַּתְּחִלָּה שָׁמַעְתִּי אָדָם הָאוֹמֵר לִבְנוֹ "סַפּוּרִי סָבְתָא...". אָדָם אַחֵר שָׁמַעְתִּי אוֹמֵר "בֵּי הִלּוּלָא... בֵּי חִילוּלָא", "חֲתֻנָּה... חֲתֻנָּה... בְּלִי טוֹנָה?...", וְאִשָּׁה הַנִּשְׁמַעַת מְחֹרֶזֶת לְבַעֲלָהּ "מָרִיהוּ... לְמָרִיהוּ...".

מֵהָעוֹבְרִים וְשָׁבִים אֲנִי שׁוֹמֵעַ אָדָם מִתְחָרֵז "גַּנָּנִים... גַּנָּבִים... גַּנָּנִים... גַּנָּבִים...".

מִיָּד יָדַעְתִּי לְמִי לְגֶשֶׁת... הַגַּנָּב כְּבָר נִמְצָא אֶצְלִי בַּמִּשְׁרָד לְאַחַר שֶׁהוֹדָה בְּכָל הַמַּעֲשֶׂה.

נו? הֲבַנְתֶּם כְּבָר מִי הַגַּנָּב?

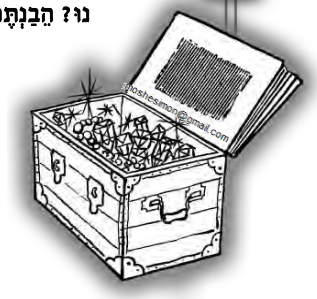

דברי חכמים כדרבונות...

אמר ריש לקיש כאן שנה רבי אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר [ולא השואל רשאי להשכיר ולא השוכר רשאי להשאיל ולא זה שמפקידין אצלו רשאי להפקידן אצל אחר אלא א"כ נתן לו בעל הבית רשות (תוספתא ב"מ פרק ג')] אמר לו רבי יוחנן זו **אפילו תינוקות של בית רבן יודעים אותה...** (גיטין כט.)

"דאם השאילה לו, לא לצורך אחרים השאילה לו, דאין השואל רשאי להשאיל ונמצא זה עובר על דעתו **ומקניטו**": (רש"י שם)

ובתוס' "אפילו למאן דאמר בהמפקיד (ב"מ דף לו.) שומר שמסר שומר פטור שהרי מסרו לבן דעת דאין יכול לומר לו אין רצונ' שיהא פקדוני ביד אחר, נהי דלא מיחייב **מ"מ לכתחלה אין לו לעשות**": (תוס' שם)

אוצרות התלמוד

סוגיה יא

פרק המפקיד

מדף לו: "פשע בה ויצאת לאגם" עד לז. המשנה "אמר לשנים"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

סימן טוב

א. סמן **בצהוב** לפחות 40 מילים בארמית **הדומים לתרגומם בלשון הקודש!** (לא ראשי תיבות או מילים המתחילים באות ד' כמו דלא...) ←

ב. המילים שתרגומם מופיע למטה, סמן אותם **בגמרא** ← בצבע המתאים!

תרגום שמופיע:

- באותיות דפוס - **סמן בגמרא באדום**
- *באותיות כתב יד* - **סמן בגמרא בירוק**
- **באותיות ספר תורה** - **סמן בגמרא בכחול**
- באותיות רש"י - **סמן ב בגמרא כתום**

מילים **שאינם דומים לתרגומם בלשה"ק** (או ר"ת)

1. כמו זה
2. *לא צריך לומר*
3. **למאן דאמר - למי שאומר** (ר"ת)
4. *כאן*
5. מאי טעמא - מה הטעם (ר"ת)
6. *הרי אותה*
7. **שם**
8. **שאם חזרה**
9. *לבית בעליה*
10. *שהרי נצרה לה*
11. **ואין**
12. **כל היכן**
13. שאם עזב אותה
14. היתה עומדת
15. **לשיטתך (לך)**
16. זה שהשיב עליו
17. ותירץ לו
18. שיאמר לו
19. **אמר ליה - אמר לו** (ר"ת)
20. **לשיטתכם (לכם)**
21. *שאתם שונים*
22. יש להקשות לותה
23. לי (לשיטתי)
24. שמני לומר
25. לתה
26. *אין להקשות אותה*
27. *השיב (הקשה)*
28. ולמה
29. לו גם
30. העייפות
31. לס כך
32. לומַר
33. גם
34. היה לריך להחזיק בה

בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה: אתמר פשע בה ויצאת לאגם ומתה כדרכה אביי משמיה דרבה אמר חייב רבא משמיה דרבה אמר *פטור אביי משמיה דרבה אמר חייב כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא לא מבעיא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דחייב אלא אפילו למ"ד פטור הכא חייב מ"ט דאמרינן הבלא דאגמא קטלה רבא משמיה דרבה אמר פטור כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא לא מיבעיא למ"ד [ג]תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור דפטור אלא אפילו למ"ד [ד]חייב הכא פטור מאי טעמא דאמרינן מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם ומודי אביי דאי הדרא לבי מרה ומתה דפטור מ"ט דהא הדרא לה וליכא למימר הבלא דאגמא קטלה [ה]ומודי רבא כל היכא [ו]דאיגנבה גנב באגם ומתה כדרכה בי גנב דחייב מאי טעמא דאי שבקה מלאך המות בביתיה דגנבא הוה קיימא אמר ליה אביי לרבא לדידך דאמרת מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם האי דאותביה ר' אבא בר ממל לרבי אמי ושני ליה בשנתנו לו בעלים רשות להשאיל ולימא ליה מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם א"ל לדידכו דמתניתו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר איכא לאותבה לההיא לדידי דאמינא אנת מהימנת לי בשבועה והאיך לא מהימן לי בשבועה ליכא לאותבה כלל מתיב רמי בר חמא [ז]העלה לראשי צוקין ונפלה אין זה אונס וחייב [ח]הא מתה כדרכה הרי זה אונס ופטור ואמאי לימא ליה [ט]אוירא דהר קטלה אי נמי איבצנא דהר קטלה הכא במאי עסקינן שהעלה למרעה שמן וטוב אי הכי נפלה נמי שהיה לו לתוקפה ולא תקפה אי הכי אימא רישא יעלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס איבעי ליה למיתקפה לא צריכא [י]שתקפתו ועלתה

לג
לד
לה
לו:
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

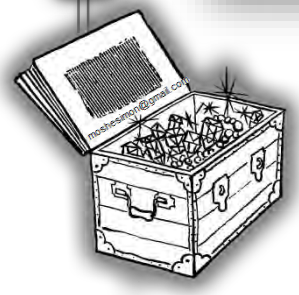

"מילתי אמורה" - *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

הביטוי "**שבק** חיים" מקורו בלשון חז"ל והכוונה "לעזוב את החיים (מות)".

גם המילה "**קטל**" מקורו בלשון חז"ל ופירושו "הרג" או "מות".

היכן נמצאים מילים אלו בסוגיה? _____ _____

אוצרות התלמיד סוגיה יא פרק המפקיד

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

פאזל!

אדם לקח גמרא וגזר ✂ כל קושיה תירוץ או משפט של הגמרא.
לפעמים הוא גזר בצורה לא נכונה כגון שהוסיף מילים או הפחית מילים.

א. הקף בעיגול את כל הקטעים המחולקים בצורה נכונה. ב. מַסְפֵּר את הקטעים שהקפת **לפי הסדר הנכון!**

לג
לד
לה
לו:
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

א ליה למיתקפה לא צריכא שתקפתו ועלתה תקפתו וירדה:

לא צריכא שתקפתו ועלתה תקפתו וירדה: לה

ב אי הכי אימא רישא עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס איבעי ליה למיתקפה

אי הכי אימא רישא עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס איבעי ליה למיתקפה לא צריכא שתקפתו ועלתה יג

ג וטוב אי הכי נפלה נמי שהיה לו לתוקפה ולא תקפה

הכא במאי עסקינן שהעלה למרעה שמן וטוב יח

ד אמר ליה אביי לרבא לדידך דאמרת מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם האי דאותביה רבי אבא בר ממל לרבי אמי ושני ליה בשנתנו לו בעלים רשות להשאיל ולימא ליה מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם

שהיה לו לתוקפה ולא תקפה יז

דאמרת מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם האי דאותביה רבי אבא בר ממל לרבי אמי ושני ליה בשנתנו לו בעלים רשות להשאיל ולימא ליה מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם כ

ה לא מיבעיא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור דפטור אלא אפילו למ"ד חייב הכא פטור מאי טעמא דאמרינן מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם

דיינא הוא לא מיבעיא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור דפטור אלא אפילו למ"ד חייב הכא פטור מאי טעמא דאמרינן מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם כא

ו אתמר פשע בה ויצאת לאגם ומתה כדרכה אביי משמיה דרבה אמר חייב רבא משמיה דרבה אמר פטור אביי משמיה דרבה אמר חייב

אתמר פשע בה ויצאת לאגם ומתה כדרכה אביי משמיה דרבה אמר חייב רבא משמיה דרבה אמר פטור כב

1

ז מתיב רמי בר חמא העלה לראשי צוקין ונפלה אין זה אונס וחייב הא מתה כדרכה הרי זה אונס ופטור ואמאי לימא ליה אוירא דהר

מתיב רמי בר חמא העלה לראשי צוקין ונפלה אין זה אונס וחייב הא מתה כדרכה הרי זה אונס ופטור ואמאי לימא ליה אוירא דהר קטלה אי נמי אובצנא דהר קטלה כג

ח א"ל לדידכו דמתניתו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר איכא לאותבה לההיא לדידי דאמינא אנת מהימנת לי בשבועה והאיך לא מהימן לי בשבועה

א"ל לדידכו דמתניתו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר איכא לאותבה לההיא לדידי דאמינא אנת מהימנת לי בשבועה והאיך לא מהימן לי בשבועה ליכא לאותבה כלל כד

ט אביי משמיה דרבה אמר חייב כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא

אביי משמיה דרבה אמר חייב כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא לא מבעיא כה

י אי הכי נפלה נמי

כו וטוב אי הכי נפלה נמי שהיה לו לתוקפה

יא רבא כל היכא דאיגנבה גנב באגם ומתה כדרכה בי גנב דחייב מאי טעמא דאי שבקה מלאך המות בביתיה דגנבא הוה קיימא

ומודי רבא כל היכא דאיגנבה גנב באגם ומתה כדרכה בי גנב דחייב מאי טעמא דאי שבקה מלאך המות בביתיה דגנבא הוה קיימא כז

יב הכא ומה לי התם ומודי אביי דאי הדרא לבי מרה ומתה דפטור מ"ט דהא הדרא לה וליכא למימר הבלא דאגמא קטלה

ומודי אביי דאי הדרא לבי מרה ומתה דפטור מ"ט דהא הדרא לה וליכא למימר הבלא דאגמא קטלה כח

יג רבא משמיה דרבה אמר פטור כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא

דרבה אמר פטור כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא כט

יד למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דחייב אלא אפילו למ"ד פטור הכא חייב מ"ט דאמרינן הבלא דאגמא קטלה

לא מבעיא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דחייב אלא אפילו למ"ד פטור הכא חייב מ"ט דאמרינן הבלא דאגמא קטלה ל

טו הכא במאי עסקינן שהעלה למרעה שמן וטוב אי הכי נפלה נמי שהיה לו לתוקפה

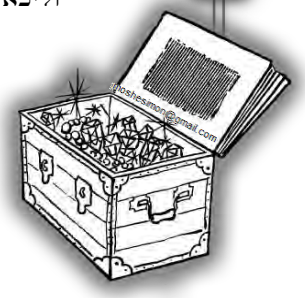

אודות התלמיד

סוגיה יא
פרק המפקיד

ידיעת והבנת הגמרא

לג
לד
לה
לו:
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

תחילתו בפשיעה | סופו באונס

שומר שמסר לשומר - ונאנסה

רב אמר **פטור**

ר' יוחנן אמר **חייב**

אביי
המפקיד יכול לומר לשומר הראשון
ואם מסרו נחשב _____

רבא
המפקיד יכול לומר לשומר הראשון
ואם השומר הראשון ישבע - פטור

מקשה
רבי אבא בר ממל

תחילתו בפשיעה | סופו באונס

השוכר שהשאיל לאחר - ומתה כדרכה

ענה לו
רבי אמי

ישבע השוכר ויפטר

תחילתו בפשיעה | סופו באונס

פשעה בה ויצאת לאגם - ומתה כדרכה

אביי
חייב

רבא
פטור

ואינה דומה ל:

תחילתו בפשיעה | סופו באונס

זוזי בצריפא דאורבני - ונגנבו

אביי מודה במקרה ש: _____ רבא מודה במקרה ש: _____

שאל אביי את רבא: _____

אביי

ענה לו רבא: _____

רבא

ניתן להיעזר ולהעתיק משפטים אלו במקום הנכון

איך מחייב ר' יוחנן הרי במשנה רואים שומר שמסר לשומר והשומר הראשון יכול לישבע ולהיפטר • 'אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר' • אם מתה כדרכה פוטרים כי היא היתה מתה גם בלי הפשיעה • אם פשע בתחילה תולין שמתה מסיבה שקיימת שם • 'את מהימנת לי בשבועה והאיך לא מהימן לי' • במשנה של השוכר פרה... • בצריפא דאורבני אין במה לתלות את הגניבה אבל במתה כדרכה באגם יש לומר שמתה מחמת ההבל • בצריפא דאורבני אם לא היה פושע לא היתה גניבה, אבל במתה כדרכה היתה מתה גם בבית השומר • לפי איך שאני הסברתי את הסיבה שר' יוחנן מחייב (את מהימנת....) אין מקום לשאול מהמשנה על ר' יוחנן כלל, כי במשנה השומר הראשון נשבע ובזה מודה ר' יוחנן שיפטר • לפי חידושך שבמתה כדרכה לאחר פשיעה אומרים 'מלאך המות....', למה לא ענה ר' אמי כך כשר' אבא בר ממל הקשה על ר' יוחנן מהמשנה, הרי במשנה מדובר במתה כדרכה? • חזרה לבית בעליה ומתה כדרכה שם שלא אומרים הבלא... • מדובר שקיבל רשות להשאיל • שנגנבה ומתה כדרכה בבית הגנב שלא אומרים מלה"מ....

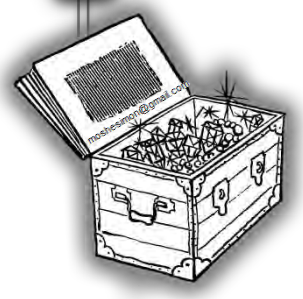

אודות התלמיד סוגיה יא פרק המפקיד

העלה לראשי צוקין

שואלת הגמרא

העלה לראשי צוקין

אבל

מתה כדרכה
הרי זה אונס **ופטור**

ונפלה
אין זה אונס **וחייב**

תחילתן בפשיעה

סופו באונס

וקשה על _____ שלפי דבריו אם היתה כאן _____
בהתחלה צריך לתלות שמתה מ_____ או _____ ולחייבו!

מתרצת הגמרא

העלה לראשי צוקין מרעה שמן וטוב **ואין פשיעה**

שואלת הגמרא

אם לא היתה פשיעה בהתחלה
אם כן למה _____

מתרצת הגמרא

מדובר במקרה _____
ובכך פשע, ולכן חייב.
(ומדוייק הלשון:_____ שמשמע שיכל להחזיקה)

שואלת הגמרא

עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס ופטור
ואם מדובר שיכל להחזיקה למה פטור?

מתרצת הגמרא

ברישא (עלתה לראשי צוקין...) מדובר _____
(ומדוייק הלשון:_____ שמשמע שלא יכול היה להחזיקה)

לג
לד
לה
לו:
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

אמר רבי יוסי כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו?

מלא טבלה זו *(בעלים, שומר, שוכר...)*

וסמן כמו מי הלכה לפי כל שיטה

	משנה א'		משנה ב'	
כתוב את המילים הראשונות של המשנה				
	מי מקבל את כפל הגנב		מי מקבל תשלום השואל	
	ת"ק	ר' יוסי	ת"ק	ר' יוסי
רב יהודה אמר שמואל				
ר' אלעזר				
ר' יוחנן				

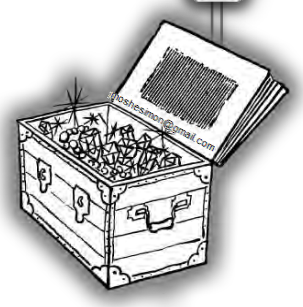

אודות התלמיד

סוגיה יא

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✹ **תְּחִילָתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֵס** - בַּגְּמָ' מְסֵפֶר מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל שׁוֹמֵר חִנָּם. בְּמִקּוֹם לְהַטְמִין אֶת הַכֶּסֶף בַּקַּרְקַע (וּכְמוֹ שֶׁאוֹמֵר הָאָמוֹרָא שְׁמוּאֵל שֶׁאֵין לְכֶסֶף שְׁמִירָה אֶלָּא בַּקַּרְקַע), הִנִּיחַ אוֹתוֹ הַשּׁוֹמֵר בְּצְרִיף שֶׁל עַנְפֵי עֲרָבָה (וְהָיוּ טְמוּנוֹת בְּעֹבִי הַמְּחִצָּה – רַמְבַּ"ם). בְּכָךְ עָשָׂה הַשּׁוֹמֵר שְׁמִירָה טוֹבָה מִפְּנֵי גְּנֵבָה שֶׁהֲרֵי הַגַּנָּבִים לֹא מְחַפְּשִׂים שָׁם כֶּסֶף (מִשּׁוּם שֶׁאַף אֶחָד לֹא שָׂם שָׁם כֶּסֶף – רַשִּׁ"י מ"ב.). אוּלָם, הַשּׁוֹמֵר פָּשַׁע בְּכָךְ שֶׁהִנִּיחַ אֶת הַכֶּסֶף בַּצְּרִיף שֶׁל עֲצֵי עֲרָבָה לְגַבֵּי הָאֶפְשָׁרוּת שֶׁל אֵשׁ (שֶׁהֲרֵי מְחִצַּת קָנִים יָכוֹל בְּקַלּוּת לְהִשָּׂרֵף עִם כֹּל תְּכוּלָתוֹ).

בַּסּוֹף לֹא נִפְלָה אֵשׁ בַּצְּרִיף, אֶלָּא הַכֶּסֶף נִגְנַב, שֶׁלְּגַבֵּי שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁשָּׁמַר טוֹב נֶחְשָׁב לְאוֹנֵס.

הַגְּמָרָא קוֹרֵאת לְסִפּוּר זֶה "תְּחִלָּתוֹ פְּשִׁיעָה וְסוֹפוֹ אוֹנֵס" מִשּׁוּם שֶׁבַּתְּחִלָּה פָּשַׁע הַשּׁוֹמֵר בִּשְׁמִירַת הַפִּקָּדוֹן לְגַבֵּי אֵשׁ, אֲבָל לֹא קָרָה כְּלוּם מֵחֲמַת הַפְּשִׁיעָה שֶׁהֲרֵי לֹא נִשְׂרְפָה. לְאַחַר מִכֵּן קָרָה גְּנֵבָה שֶׁנֶּחְשָׁב כְּמוֹ אוֹנֵס. יֵשׁ מַחֲלֹקֶת בַּגְּמָרָא מָה הַדִּין בְּמִקְרֶה כְּזֶה אוֹ כֹּל מִקְרֶה אַחֵר הַדּוֹמֶה לְמִקְרֶה זֶה. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא חַיָּב וְיֵשׁ פּוֹטְרִים.

כַּאֲשֶׁר הַמִּקְרֶה לֹא דּוֹמֶה בִּמְדֵיָּק לְמִקְרֶה זֶה (כְּמוֹ בְּמִקְרֶה שֶׁל פָּשַׁע בָּהּ וְיָצְאַת לָאֲגַם וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ) יֵשׁ מַחֲלֹקֶת אֵיךְ לְהִתְיַחֵס אֶל הַמִּקְרֶה לְפִי הַנְּסִבּוֹת.

יֵשׁ מִקְרִים שֶׁנִּתַּן לִתְלוֹת אֶת אוֹנֵס בְּדָבָר אַחֵר (שֶׁלֹּא יֵחָשֵׁב מַמָּשׁ אוֹנֵס) וְיֵשׁ מִקְרִים שֶׁהָאוֹנֵס לֹא קָשׁוּר בִּכְלָל לַפְּשִׁיעָה וּבְוַדַּאי הָיָה קוֹרֶה גַּם אִלּוּלֵא הָאוֹנֵס. כֹּל מִקְרֶה צָרִיךְ לְהִבָּדֵק לְגוּפוֹ וְהַהֲלָכָה תִּהְיֶה בְּהֶתְאֵם.

שאלות על המושגים

א. מצא את הסיפור הנ"ל ברש"י והעתק אותו (רק את הסיפור עצמו) מהגמרא ממנה מביא רש"י את הסיפור.

_____

_____

ב. תן דוגמא משלך למקרה של תחילתו בפשיעה וסופו באונס כאשר **יש** קצת קשר בין האונס לפשיעה:

_____

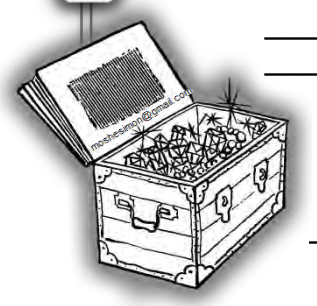

אודות התלמיד סוגיה יא פרק המפקיד

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

פשע השומר ולא שמר הבהמה כראוי, ויצאה לאגם ומתה שם כדרכה, פטור, אעפ"י שתחלתו בפשיעה לענין זאבים וגנבים ואם טרפה זאב או נגנבה משם היה חייב, עכשיו שמתה כדרכה פטור, שלא גרמה לה יציאתה."
שו"ע חושן משפט - סימן רצא סעיף ט"

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מה פסק רב נחמן כאשר השומר מצא את ה'כיפי'?

_____

תמונה

מה הקשר לסוגיה שלנו?

_____

_____

רש"י

רבן של ישראל מאור הגולה רש"י אשר על כל טיפת דיו יושב עליה ז' נקיים... ומדקדק אפי' על אות אחת כמפורסם... ואין ספק כי כל דבריו אמרי צדק ואפי' אות אחת יסודתו בהררי קדש רז"ל... (החיד"א חיים שאל ח"א סי' ע"א)

- מה רש"י בד"ה לא מיבעי... מתכוון במילים "וגניבה לגבי שומר חנם אונס הוא"?

_____

- מה הביטוי על ידו חולק ר' יוסי על המשנה הראשונה לפי רש"י?

_____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- מה התכוונו אביי ורבא כשאמרו ש"כל דיין שלא דן כמו הדין הזה אינו דיין"?

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כבסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה הנהגה טובה או דבר יראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו?

_____

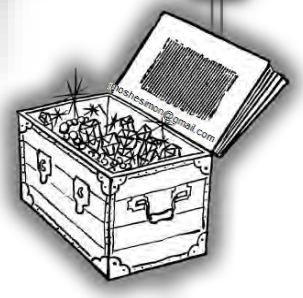

אחיה ידע
• לתגובות ונוסחים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד סוגיה יא **פרק המפקיד**

יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד ודיוקא התורה

אחודה נא לכם חידות:

היכן מצינו נהרג שהורג? הסבר את המשפט: הא הא הא... הסבר: מלה"מ מלהמל"ה

_____ _____ _____

מי אני? אני מוזכר בדף לו: בפרק "המפקיד", אבל לא נמצא בסוגיית 'הניח בצריפא דאורבני את מעות הידיד'. לא רואים אותי כגוש אבל לעיתים ניתן אותי להרגיש ולחוש. אני קיים מבריאת העולם ואני יכול להימצא בכל מקום. "קהלת" מזהיר מפני, ודרכי להימצא ב'גיא'. אני הורג ונהרג, ומחמם את האווירה. אני מוזכר בסברת החולקים בסוגיית "פשע בה", והרבה שמות יש לי.

מגיד מישרים – משה רבינו רעיא מהימנא

בספר שמות (פרק ג' פסוק א') מסופר על התקופה שמשה רבינו היה רועה צאן אצל חותנו יתרו, וכך נאמר:

וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן וַיְנַהֵג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹקִים חֹרֵבָה.

הבה נתבונן בפסוק ובצורה שהתרגום מתרגם פסוק זה.

וּמֹשֶׁה	**הָיָה**	**רֹעֶה**	**אֶת**	**צֹאן**	**יִתְרוֹ**	**חֹתְנוֹ**	**כֹּהֵן**	**מִדְיָן**
ומשה	הוה	רעי	ית	ענא	דיתרו	חמוהי	רבא	דמדין

וַיְנַהֵג	**אֶת**	**הַצֹּאן**	**אַחַר**	-	**הַמִּדְבָּר**	**וַיָּבֹא**	**אֶל הַר**	**הָאֱלֹקִים**		**חֹרֵבָה:**
ודבר	ית	ענא	לבתר	שפר רעיא	למדברא	ואתא	לטורא	דאתגלי עלוהי יקרא דיי		לחורב:

ודאי שמתם לב שהתרגום מוסיף את המילים "שפר רעיא" (מרעה טוב) בלי שמילים אלו יופיעו בפסוק. והדבר צריך ביאור לאיזה צורך הוסיף כך התרגום לתרגם.

אמר על כך הגאון המהרי"ל דיסקין זי"ע (וכן הוא בס' חנוכת התורה להר"ר העשל זצ"ל) התרגום רצה להימנע מקושיה שעולה מתוך סוגייתנו "עלתה לראשי צוקין". שלפי המבואר בסוגיין אסור להעלות פרה וכדו' למקום של ראשי צוקין אלא אם כן מדובר במרעה שמן וטוב שהדרך הוא להעלות לשם. ואם כן יקשה על משה רבינו שלקח את הצאן להר חורב שלפי חז"ל היה כולו ראשי צוקין (שלכן נקרא 'הר חורב' חורב - שהיה חד כחרב - שם בשם מדרש) איך עשה כך הרי זה פשיעה בשמירתו משום ששמא אוירא דהר או אובצנא דהר יהרגנה.

וב'ילקוט שמעוני' שמות (פרק יד - רמז רלג) "מה תצעק אלי" אמר לפניו "רבונו של עולם למה אני דומה לרועה שמסר לו רבו צאן, **ופשע בהן העלן לראשי צוקין** ולא היה יודע איך להורידן. נתעטף בבגדו והתחיל יושב ותמיה מה תהא עליהן? כך (אמר משה) אם אני בא להחזירן למצרים הרי פרעה ומצריים. ואם אני מוליכן לדרום הרי בעל צפון. ואם אני מוליכן לצפון הרי מגדול. ואם אני מוליכן למזרח הרי הים...

על כך מתרץ התרגום שהיה זה **שפר רעיא** דהיינו מרעה טוב שלפי הגמרא בסוגיין מותר להעלות לשם משום דדרך הרועים להעלות לשם...

- וכן בזוה"ק איתא (שמות ח"ב ע' כא) שמשה "... היה רועה צאנו כדין וכשורה, במרעה טוב שמן ודשן."

אוצרות התלמיד סוגיה יא פרק המפקיד

◆ ובמדרש (שמו"ר ב' ה') מבאר את ענין הסנה הבוער: "לפי שהיה הקב"ה (מלאך ה') מדבר עם משה ולא היה (משה) מבקש (רוצה) לבטל ממלאכתו (ולשוחח בשעת רעיית הצאן), הראה לו אותו דבר (את הסנה בוער) כדי שיהפוך פניו ויראה וידבר עמו, שכך אתה מוצא מתחלה "וירא מלאך ה' אליו..." ולא הלך משה וכיון שבטל ממלאכתו והלך לראות מיד "ויקרא אליו אלקים".

לחידודא: 1. מצא ד' סברות מתוך דף לו. לפטור את השוכר שהשאיל במשנתינו!

_____

_____

2. בענין שיטת ר' יוסי במשנה הראשונה יש אפשרות אחת שלכל הדעות (ר"י אמר שמואל, ר"א ור"י) אינו נכון, מה היא?

_____

תמיד מספרים - מעשה שהיה...

הנהו כושאי

"הַפַּעַם יֵשׁ לִי סִפּוּר אֲמִתִּי בִּמְאַת הָאֲחוּזִים - יָשָׁר מֵהַגְּמָרָא!" אָמַר מְנַשֶּׁה.

וְכָךְ סִפֵּר: בְּסֵפֶר מְלָכִים א' (פֶּרֶק ד' פָּסוּק ג') מְסֻפָּר עַל הָאַחִים אֱלִיחֹרֶף וְאֲחִיָּה שֶׁהָיוּ בְּנֵי שִׁישָׁא. הֵם הָיוּ אֲנָשִׁים יָפִים בְּיוֹתֵר וְתַפְקִידָם הָיָה לִהְיוֹת סוֹפְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ. תַּפְקִיד הַסּוֹפְרִים הָיָה לִרְשֹׁם אֶת דִּבְרֵי הַיָּמִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ (הַהִיסְטוֹרְיָה וְכַדּוֹ').

יוֹם אֶחָד רָאָה שְׁלֹמֹה אֶת מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁהוּא עָצוּב. אָמַר לוֹ שְׁלֹמֹה "לָמָּה אַתָּה עָצוּב"?

אָמַר לוֹ מַלְאַךְ הַמָּוֶת "כִּי אֲנִי צָרִיךְ לְקַחַת אֶת נִשְׁמָתָם שֶׁל ב' הָאֲנָשִׁים הַיָּפִים שֶׁיּוֹשְׁבִים כָּאן".

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הֵבִין שמה"מ מִצְטַעֵר עַל כָּךְ שֶׁצָּרִיךְ הוּא לְהָמִית שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁהֵם יָפִים בְּיוֹתֵר וּכְשֶׁשָּׁמַע שְׁלֹמֹה שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם לָמוּת רָצָה הוּא לְהַצִּילָם. מִכֵּיוָן שֶׁמַּלְאַךְ שְׁלֹמֹה אַף עַל הַשֵּׁדִים, מָסַר אוֹתָם בִּידֵי הַשֵּׁדִים וְשָׁלַח אוֹתָם לָעִיר לוּז. (בירושלמי כלאים מג. מבואר שתלה אותם באוויר העולם).

בְּעִיר לוּז לֹא שׁוֹלֵט מַלְאַךְ הַמָּוֶת וְאֵין אֲנָשִׁים מֵתִים, וְכָךְ חָשַׁב שֶׁיִּנָּצְלוּ הֵם, אוּלָם, כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הָעִיר לוּז הֵם מֵתוּ.

לַמָּחֳרָת רָאָה שְׁלֹמֹה אֶת מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁהוּא שָׂמֵחַ וְשָׁאַל אוֹתוֹ עַל כָּךְ.

הִסְבִּיר לוֹ מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם לָמוּת דַּוְקָא בְּשַׁעַר הָעִיר לוּז וְכַאֲשֶׁר שְׁלֵמָה עַצְמוֹ שָׁלַח אוֹתָם לְשָׁם בְּעֶצֶם עָזַר לוֹ לְקַחַת אֶת נִשְׁמָתָם.

מִיַּד הֵבִין שְׁלֹמֹה שֶׁהַסִּבָּה שֶׁהָיָה מַלְאַךְ הַמָּוֶת עָצוּב בַּתְּחִלָּה לֹא הָיָה בִּגְלַל שֶׁהֵם הָיוּ יָפִים אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ לָקַחַת אֶת נִשְׁמָתָם כִּי לֹא הָיוּ בְּעִיר לוּז וּמִיָּד אָמַר: "רַגְלֵי הָאָדָם עַצְמוֹ הֵם עֲרֵבִים לוֹ, וּלְמָקוֹם שֶׁהוּא צָרִיךְ לָמוּת שָׁם, הֵם מוֹלִיכִים אוֹתוֹ!".

הַפַּעַם צִטֵּט מְנַשֶּׁה בְּדִיּוּק רַב אֶת הַסִּפּוּר מֵהַגְּמָרָא (מַסֶּכֶת סֻכָּה דַּף נג עָמוּד א) אֲבָל עֲלֵה בְּדַעְתִּי שְׁאֵלָה:צ

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ רואים מסיפור זה שיש מקום מסויים שמשם נגזר על האדם למות, ואם כן צריך להבין מה הכוונה בסוגייתנו "מלאך המות מה לי הכא ומה לי התם!"?

_____

⊙ למה בברייתא "העלה לראשי צוקין ונפלה..." נאמר 'אין זה אונס' ולא נאמר 'הרי זה פשיעה'?

_____

דברי חכמים כדרבונות...

אמר רב לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת... (ביצה כד, ב)

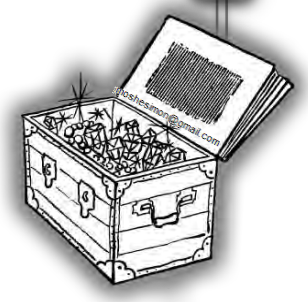

אחיה ידע
• דגמבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה יב

פרק המפקיד

מדף לז. המשנה "אמר לשנים גזלתי עד והלה מה טוען"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

התמצאות בשבילי הגמרא *(שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)*

❖ פירוש רש"י

– (ר'בניס ז'הס י'לדיס) – השלם את פירוש רש"י, ותרגם את המילים בארמית!

מתני' אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי נותן את הקטן לאחד מהן ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו: **גמ'** אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה ורמינהי שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ל פקדון אגזל קא רמית גזל דעבד איסורא קנסוהו רבנן פקדון דלא עבד איסורא לא קנסוהו רבנן ורמי פקדון אפקדון ורמי גזל אגזל פקדון אפקדון דקתני רישא או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי שנים שהפקידו וכו' אמר רבא רישא נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות דהוה ליה למידק סיפא נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד דלא הוה ליה למידק כגון דאפקידו תרוייהו בהדי הדדי בחד זימנא דאמר להו אנת גופייכו לא קפדיתו אהדדי אנא קפידנא ורמי גזל אגזל קתני הכא אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזהו נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי ר"ט אלמא מספיקא לא מפקינן ממונא ואמרינן אוקים ממונא בחזקת מריה וממאי דמתני' דהכא ר"ט היא דקתני עלה דההיא מודה ר"ט באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם שנותן לזה מנה ולזה מנה התם דקא תבעי ליה הכא בבא לצאת ידי שמים דיקא נמי דקתני שהודה מפי עצמו שמע מינה אמר מר התם דקא תבעי ליה

פירוש רש"י

אלמא. _____
_____: מספיקא מפקינן
ממונא. _____
_____: ולא אמרינן.
_____ __ _____: אוקי ממונא.
_____ ___ _____: בחזקת
מריה. _____ _____:
ורמינהי. _____ _____ _____:
קא רמית. _____ _____
_____: דעבד איסורא. _____
_____: ורמי. _____ _____:
דהוה ליה למידק. _____
_____ _____: כגון דאפקידו
תרוייהו. _____
_____: בהדי הדדי.
_____ _____ _____:
בחד זימנא. _____
_____: דאמר להו. _____
_____: אנת גופייכו.
_____ _____: לא
קפדיתו אהדדי. _____ _____
_____ _____: אנא קפידנא.
_____ _____: וממאי
דמתניתין דהכא. _____
_____ _____ _____:
דקתני עלה דההיא. _____
_____ _____: התם דקא
תבעי ליה. _____ _____
_____ _____: הכא.
_____: דיקא נמי. _____
_____: שמע מינה.
_____ _____:

❖ הנקדן

סמן!

א. נקודות (בסוף משפט).

ב. פסיקים,

ג. סימני שאלה?

ד. "מרכאות"

(בתחילת ובסוף ציטוט)

ה. סימני קריאה! (בסוף תירוץ)

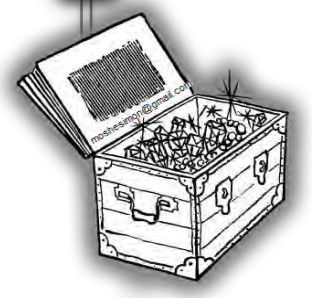

"מילתי אמורה" – מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת

ספק, ממון, חזקה, קנס, כריך, דיוק, הקפדה, סילוק, תביעה

איך נכתבו מילים אלו בסוגיין? _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

תלמודו בידו

ידיעת והבנת הגמרא

בחדא מחתא (באריגה אחת)

בסוגיה שלנו ישנם ג' סתירות והגמרא מיישבת את שלושתם.

1 **רמי גזל אפקדון.** מתח **קו צהוב** מהמשבצת בה כתוב המקרה של המשנה של גזל למשבצת בה כתוב המקרה של המשנה של פקדון. כמו"כ מתח קו רגיל מהמקרה של משניות אלו לדינם ולאחר מכן לטעמם לפי איך שהגמרא מיישבת את הסתירה.

2 **רמי פקדון אפקדון.** מתח **קו אדום** מהמשבצת בה כתוב המקרה של המשנה של פקדון (1) למשבצת בה כתוב המקרה של המשנה של פיקדון (2). כמו"כ מתח קו רגיל מהמשנה (1) לדינו ולאחר מכן מכל דין של משניות אלו לטעמם (כל חלקי הטעם – עד 4 חלקים) כפי ישוב הסתירה על ידי הגמרא.

3 **רמי גזל אגזל.** מתח **קו ירוק** מהמשנה של גזל (1) למשנה של גזל (2) ולאחר מכן מכל משנה לדינו ולטעמו (כל חלקי הטעם) כפי ישוב הסתירה על ידי הגמרא.

לג

לד

לה

לו

לז.

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֻּם הִפְקִיד לִי מָנֶה

אָמַר לִשְׁנַיִם, גָּזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֻּם

אנת גופייכו לא קפדיתו אהדדי אנא קפידנא

גָּזַל אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה

דהוה ליה למידק

דלא הוה ליה למידק

דלא עבד איסורא לא קנסוהו רבנן

דעבד איסורא קנסוהו רבנן

הכא בבא לצאת ידי שמים

נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, וְהַשְּׁאָר יְהֵא מֻנָּח

התם דקא תבעי ליה

כגון דאפקידו תרוייהו בהדי הדדי בחד זימנא

מַנִּיחַ גְּזֵלָה בֵּינֵיהֶן וּמִסְתַּלֵּק

נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, שֶׁהוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ

נעשה כמי שהפקידו לו בברך אחד

נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות

שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד יָפֶה מָנֶה וְאֶחָד יָפֶה אֶלֶף זוּז

שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד, זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם

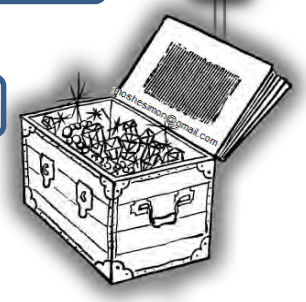

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **גְּזֵלָה** - לְקִיחַת דָּבָר מִבְּעָלָיו בְּחָזְקָה (כְּמוֹ "וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי" (שְׁמוּאֵל ב' כג, כא)), מִבְּלִי לְשַׁלֵּם אֶת תְּמוּרָתוֹ. כֹּל הַגּוֹזֵל שָׁוֶה פְּרוּטָה מֵחֲבֵרוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, יג): "לֹא תִגְזֹל". גַּם פִּקָּדוֹן שֶׁכָּפַר הַשּׁוֹמֵר בְּכֻלּוֹ וְאָמַר שֶׁלֹּא הֻפְקַד אֶצְלוֹ נִקְרָא "גְּזֵלָה". גַּם מִי שֶׁשּׁוֹאֵל חֵפֶץ לְלֹא קַבָּלַת רְשׁוּת מֵהַבְּעָלִים דִּינוֹ כְּגַזְלָן.

אֵין לוֹקִים עַל לָאו זֶה, לְפִי שֶׁהוּא "לָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה", כְּלוֹמַר שֶׁיָּכוֹל הַגַּזְלָן לְתַקֵּן אֶת הַלָּאו עַל יְדֵי קִיּוּם מִצְוַת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ה, כג): "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל", וְדִין הוּא, שֶׁכָּל לָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה אֵין לוֹקִים עָלָיו.

לַמְּרוֹת כִּי עַל הַלָּאו שֶׁל "לֹא תִגְזֹל" אֵין עוֹבְרִים אֶלָּא בִּגְזֵלַת דָּבָר הַשָּׁוֶה פְּרוּטָה, מִכָּל מָקוֹם מִדִּין תּוֹרָה אָסוּר לִגְזֹל אֲפִילּוּ פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא דָּבָר שֶׁאֵין אִישׁ מַקְפִּיד עָלָיו.

בִּשְׁאִלְתּוֹת (פָּרָשַׁת נֹחַ שְׁאִלְתָּא ד') מוּבָא: "וְחָמוּר עָנְשׁוֹ שֶׁל גֶּזֶל יוֹתֵר מִכָּל אִסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדוֹר הַמַּבּוּל שֶׁעָבְרוּ עַל הַכֹּל וְלֹא נֶחְתַּם גָּזַר דִּינָם אֶלָּא עַל הַגָּזֵל".

✷ **נִגְזָל** - אָדָם שֶׁמִּמֶּנּוּ חָטַף הַגַּזְלָן אֶת הַדָּבָר הַנִּגְזָל.

רְאוּבֵן חָטַף חֵפֶץ מִשִּׁמְעוֹן:

רְאוּבֵן הוּא **גַּזְלָן**

שִׁמְעוֹן הוּא **נִגְזָל**

הַחֵפֶץ הוּא **גְּזֵלָה**

✷ **חִיּוּב הַגַּזְלָן** - כָּל הַגּוֹזֵל דָּבָר מֵחֲבֵרוֹ חַיָּב לְהַחֲזִיר אֶת הַגְּזֵלָה עַצְמָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ד', כ"ג): "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל". וְאִם אָבַד הַדָּבָר אוֹ נִשְׂרַף - חַיָּב הַגַּזְלָן לְשַׁלֵּם כַּמָּה שֶׁהַדָּבָר הָיָה שָׁוֶה בִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה (בְּשָׁעָה שֶׁגָּזַל).

• דוגמאות נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

פרק המפקיד

✷ **עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ** - דָּבָר שֶׁאֵין יוֹדְעִים לְמִי הוּא שַׁיָּךְ, נִשְׁאַר בְּיָדֵי הַמַּחֲזִיק עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ (וְיוֹדֶה עַל הָאֱמֶת), אוֹ עַד שֶׁיִּתְבָּרֵר לְמִי הוּא שַׁיָּךְ.

עד שיבא אליהו

רבי יקותיאל יהודה הלברשטם האדמו"ר מצאנז זצ"ל פגש את הר' כהנמן זצ"ל ואמר לו ראיה נפלאה מהגמרא למצב הציפיה לגאולה שהיתה במדרגה גדולה בזמן חז"ל, וקלסיה הר' כהנמן זצ"ל.

דהנה, במשנה איתא "והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו" פעמיים, פעם בדין מנה שלישי ופעם בדין ב' כלים. דבהוה אמינא של הגמרא (למסקנא נדחית) רצתה להסביר את ב' הפעמים שנאמר דין זה, כך: שאם היה נאמר דין זה במנה שלישי היה מקום לומר שבכלי מודים חכמים לר' יוסי שהכל יהא מונח משום הפסד הכלי שלא יצטרכו לשבור אותו ולכן עדיף לאדם שהכל יהא מונח עד שיבא אליהו! ומשמע שלא היה זה דבר רחוק בעיניהם שיבא אליהו ועדיף להו מאשר לשבור את הכלי, ודפח"ח.

✷ **הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה** - כְּדֵי לְהוֹצִיא דָּבָר הַנִּמְצָא בְּחֶזְקָתוֹ שֶׁל אַחֵר, עַל הַתּוֹבֵעַ לְהָבִיא הוֹכָחָה עַל טַעֲנָתוֹ, וְכָל שֶׁאֵין לוֹ הוֹכָחָה בְּרוּרָה, אַף שֶׁגַּם לַנִּתְבָּע אֵין הוֹכָחָה, יִשָּׁאֵר הַדָּבָר שֶׁתָּבַע בְּחֶזְקַת הַמַּחֲזִיק בּוֹ.

לְדוּגְמָא: שׁוֹרוֹ שֶׁל רְאוּבֵן שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֲרֵי שׁוֹרוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן, וְהֵזַּק שׁוֹרוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן. שִׁמְעוֹן טוֹעֵן: "שׁוֹרְךָ הִזִּיק אֶת שׁוֹרִי, וְחַיָּב אַתָּה בְּתַשְׁלוּמֵי הַנֶּזֶק", וּרְאוּבֵן טוֹעֵן: "שׁוֹרְךָ הֵזַּק מִדָּבָר אַחֵר". "הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ" - בַּעַל הַשּׁוֹר שֶׁהֵזַּק - "עָלָיו הָרְאָיָה" - שֶׁהֵזַּק שׁוֹרוֹ עַל יָדֵי שׁוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. הִלְכָּךְ עַל שִׁמְעוֹן לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁשּׁוֹרוֹ הֵזַּק עַל יָדֵי שׁוֹרוֹ שֶׁל רְאוּבֵן, וְכָל זְמַן שֶׁאֵין לוֹ רְאָיָה, אֵין רְאוּבֵן חַיָּב לְשַׁלֵּם לוֹ.

עוֹד דֻּגְמָה: אִם רְאוּבֵן תּוֹבֵעַ כֶּסֶף מִשִּׁמְעוֹן, וְאֵין לוֹ עֵדִים אוֹ הוֹכָחָה אַחֶרֶת עַל כָּךְ, וְשִׁמְעוֹן הַנִּתְבָּע אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ בָּטוּחַ אִם לָוָה אוֹ לֹא, מִי שֶׁמַּחֲזִיק אֶת הַכֶּסֶף (בְּמִקְרֶה שֶׁלָּנוּ זֶהוּ שִׁמְעוֹן) אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מַכְחִישׁ בְּהֶחְלֵט שֶׁהוּא חַיָּב. הַכְּלָל הוּא שֶׁמַּשְׁאִירִים אֶת הַכֶּסֶף בְּיַד מִי שֶׁמַּחֲזִיק אוֹתוֹ (הַנִּתְבָּע) עַד שֶׁזֶּה שֶׁבָּא לְהוֹצִיא (הַתּוֹבֵעַ) יָבִיא רְאָיָה (הוֹכָחָה בְּרוּרָה) שֶׁהַכֶּסֶף מַגִּיעַ לוֹ.

✷ **מִסְפֵּיקָא לֹא מַפְקִינָן מָמוֹנָא** - בְּמִלִּים אֲחֵרוֹת: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. בִּגְלַל סָפֵק אֵין מוֹצִיאִים כֶּסֶף מִיַּד הַמַּחֲזִיק, אֶלָּא מַשְׁאִירִים אֶת הַכֶּסֶף בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים.

✷ **הִפְקִידוּ לוֹ בְּכֶרֶךְ אֶחָד** - כַּאֲשֶׁר שְׁנֵי אֲנָשִׁים הִפְקִידוּ אֵצֶל שׁוֹמֵר אֶחָד כֶּסֶף בִּצְרוֹר אֶחָד, אֵין הַשּׁוֹמֵר חַיָּב לְדַעַת כַּמָּה מִן הַכֶּסֶף שֶׁבַּצְּרוֹר שַׁיָּךְ לְאֶחָד וְכַמָּה לִשְׁנֵי.

✷ **הִפְקִידוּ לוֹ בִּשְׁתֵּי כְּרִיכוֹת** - אִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים הִפְקִידוּ אֵצֶל שׁוֹמֵר אֶחָד כֶּסֶף בִּשְׁנֵי זְמַנִּים שׁוֹנִים, זֶה שֶׁלֹּא בִּפְנֵי זֶה, אָז חַיָּב הַשּׁוֹמֵר לְדַיֵּק וּלְדַעַת מָה שֶׁכָּל אֶחָד הִפְקִיד אֶצְלוֹ, אוֹ לִרְשֹׁם אֶת שֵׁם הַמַּפְקִיד עַל כָּל צְרוֹר. וְאִם לֹא עָשָׂה כָּךְ, הֲרֵי הוּא פּוֹשֵׁעַ.

אחיה ידע
• דגבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

שאלות על המושגים

השלימו תשובות מ"אוצר התשובות" ומצאו את התשובות ב"סלט האותיות".

א. מה דינו של הגזלן? _____

ב. גזלן חייב אשם או חטאת? _____

ג. מה יעשה כשהגזלה אבדה או נשרפה? _____

ד. איך מתבטא הכלל "מספיקא לא מפקינן ממונא" במלים אחרות? _____

ה. איך עוד ניתן לומר את הכלל הזה במילים אחרות? _____

ו. באיזה מקרה חייב השומר לזכור ולדעת מה כל א' הפקיד? _____

_____

ז. באיזה מקרה אין חייב השומר לזכור ולדעת מה כל א' הפקיד? _____

_____

אוצר התשובות

אוקי ממונא בחזקת מריה, כלום, המוציא מחבירו עליו הראיה, כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה, הפקידו לו בכרך אחד, הפקידו לו בשני כריכות, והשיב את הגזילה

בכל שורה יש תשובה אחת מוסתרת בין אותיות אקראיות. הרווח הריק הוא במקום אות החסרה בתשובה. מצא את התשובה הנכונה והשלם את האות החסרה!

| | | |

תמונה

א

ב

איזה תמונה נכונה יותר? למה?

_____

_____

רש"י

רבן של ישראל רבי שעיה הלוי הורביץ הש"ה הקדוש (שני לוחות הברית) כותב כי רש"י ז"ל כתב פירושו ברוח הקודש! (עיין ש"ה למשטרדם דף קפ"ו, יוזעפלף דף מח).

- מה קשה על מה שפירש רש"י "ישברנו"? _____
- מה אמר רבי עקיבא בענין גזל אחד מחמשה? כתוב את המילים מתוך רש"י! _____

_____

- מה ביאור המילים ברש"י: ומשנינן, לימלך? _____

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- "אמר רבא רישא נעשה כמי שהפקידו..." למה לא נאמר "**אלא** אמר רבא"? _____

_____

- למה הגמרא לא מקשה מהברייתא ביבמות על המשנה שם? _____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם בְּבִקְשָׁה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה הנהגה הקשורה ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו?

_____

לחידודי:

א. בגליון ש"ס חדש מדייק למה נקט ברישא אתים ובסיפא אלף זוז, וכתב דבכלים עד אלף זוז אין לחושדו שחומד כלי חבירו, משום דאדם רוצה בקב שלו יותר מט' קבין של בירו, על כן נקט אלף זוז משא"כ בממון יש לחושדו אף במנה ומאתיים ע"כ. ויש מביאים תי' זה בשם הרב מצאנז זצ"ל, ויש בשם תלמיד מהר"ם שפירא הנער אפרימ"ל ז"ל.

ב. ובס' ברכות שמים רצה לומר דדוקא נקט סכום גדול להורות שמדובר בכלי זהב או כסף שגם אם שוברים (כדפירש"י) לא מדובר בהפסד גדול אלא קטן.

yoshesimon@gmail.com
אחיה ידע
• לכבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה יב

פרק המפקיד

לג
לד
לה
לו
לז.
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

העמק דבר

יֶהֱבּ בָּכְמָתָא לְחַכִּימִין... (דניאל ב, כא)

ציון, אידוד וידיעת התורה

תמיד מספרים - מעשה שהיה...

זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי

פִּקְחוּתוֹ שֶׁל רַבָּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם רַבִּי שְׁמוּאֵל סָלַנְט זצ"ל הָיְתָה יָדוּעַ וּמְפֻרְסֶמֶת לְכָל. פִּתְרוֹנוֹתָיו הַחֲכָמוֹת לִבְעָיוֹת סְבוּכוֹת הָיוּ לְשֵׁם דָּבָר.

יוֹם אֶחָד בֵּית הַדִּין שֶׁל רַבָּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, הָמָה וְרָגַשׁ.

זֶה עוֹתֶה הוֹפִיעוּ בְּפִתְחוֹ זוּג נָשִׁים זוֹעֲקוֹת וְצוֹעֲקוֹת זוֹ עַל זוֹ בְּקוֹלוֹת נִחָרִים. בִּידֵי שְׁתֵּיהֶן הָיְתָה אֲחֻזָּה סַלְסֶלֶת קַשׁ עֲמוּסָה בִּכְבָסִים נְקִיִּים וּמַדִּיפִים רֵיחַ נִקָּיוֹן. זוֹ אוֹמֶרֶת: שֶׁלִּי הִיא!" וְזוֹ אוֹמֶרֶת: "לֹא, כִּי שֶׁלִּי הִיא, כְּבִיסָה זוֹ!"

הוֹפָעָתָן הַמּוּזָרָה וְהַלֹּא מְקֻבֶּלֶת עוֹרְרָה הֲדִים בְּקֶרֶב הַצּוֹפִים בַּחֲדַר הַהַמְתָּנָה שֶׁל בֵּית הַדִּין, וּבְסַקְרָנוּתָם הָרַבָּה נָתְנוּ לָהֶן אֶת הָרְשׁוּת לְהִכָּנֵס רִאשׁוֹנוֹת אֶל הַחֶדֶר הַפְּנִימִי – בּוֹ יָשְׁבוּ הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל סָלַנְט וּבֵית דִּינוֹ.

רַבִּי שְׁמוּאֵל קִבֵּל אֶת הַשְּׁתַּיִם בְּנִיחוּתָא, וּבִקֵּשׁן לְהַרְגִּע וְלִשְׁטֹחַ אֶת טַעֲנוֹתֵיהֶן.

פָּתְחָה הַגְּבֶרֶת רָחֵל בְּקוֹל בּוֹכִים: "אֶתְמוֹל הִתְקַיֵּם בְּבֵיתִי "יוֹם הַכְּבִיסָה" הַשָּׁבוּעִי. (כָּךְ הָיָה מְקֻבָּל בִּירוּשָׁלַיִם בַּיָּמִים הַהֵם – עֲרֵיכַת "יוֹם כְּבִיסָה" שָׁבוּעִי אוֹ דּוּ–שָׁבוּעִי בְּעֲזֶרֶת הַכּוֹבֶסֶת).

הָיָה זֶה יוֹם קָשֶׁה וּמְפֻרָךְ, הֵן לֹא דָּבָר פָּשׁוּט הוּא לְכַבֵּס כַּמּוּת גְּדוֹלָה שֶׁל כְּבִיסָה בְּיוֹם אֶחָד!

אַךְ, בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר תָּלִיתִי בְּסִפּוּק רַב אֶת הַכְּבָסִים עַל הַחֶבֶל שֶׁבַּחָצֵר, וְשַׁבְתִּי הַבַּיְתָה לִמְנוּחָה מְבֹרֶכֶת. וְהִנֵּה - שֹׁמוּ שָׁמַיִם! הַיּוֹם יָצָאתִי אֶל הֶחָצֵר לֶאֱסֹף אֶת הַכְּבָסִים הַנְּקִיִּים וְהַמְּכֻבָּסִים, שֶׁבְּוַדַּאי הִתְיַבְּשׁוּ כְּבָר בַּשֶּׁמֶשׁ, וְהִנֵּה - רוֹאֶה אֲנִי אֶת הַשְּׁכֵנָה, גְּבֶרֶת חַנָּה, עוֹמֶדֶת לְיַד חֶבֶל הַכְּבִיסָה, לְצִדָּהּ סַלְסֶלַת קַשׁ גְּדוֹלָה, וְהִיא מַכְנִיסָה אֶת הַכְּבָסִים שֶׁלִּי לְסַלָּהּ! מִיָּד אָחַזְתִּי בְּסַלָּהּ, מְבַקֶּשֶׁת לְרוֹקֵן מִתּוֹכָהּ אֶת הַכְּבָסִים, אַךְ הַגְּבֶרֶת חַנָּה אֵינָהּ מַרְפָּה, טוֹעֶנֶת שֶׁאֵלּוּ הַכְּבָסִים שֶׁלָּהּ! הֵיתָכֵן?"

"יִתָּכֵן וְיִתָּכֵן!" צְעָקָה מִנֶּגֶד הַגְּבֶרֶת חַנָּה, "כָּל הַסִּפּוּרִים עַל יוֹם כְּבִיסָה – עוֹרְבָא פָּרַח! הַכְּבִיסָה הַזּוֹ פָּשׁוּט שֶׁלִּי, וְרַק שֶׁלִּי!"

הַנּוֹכְחִים הָרַבִּים, הֵצִיצוּ אֶל תּוֹךְ הַחֶדֶר בְּסַקְרָנוּת, פָּעֲרוּ פִּיהֶם בְּתַדְהֵמָה. אֵיזֶה דִּין תּוֹרָה מְעַנְיֵן וּמְקוֹרִי! כֵּיצַד, בְּעֶצֶם, פּוֹסְקִים דִּין תּוֹרָה שֶׁכָּזֶה?

פָּנָיו שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל נוֹתְרוּ שְׁלֵוִים וּרְגוּעִים כְּתָמִיד, רַק מִצְחוֹ הָרָחָב הִתְמַלֵּא קְמָטִים שֶׁל מַאֲמָץ מַחְשַׁבְתִּי מֻרְכָּז. קוֹל פְּנִימִי לָחַשׁ לוֹ, שֶׁהַגְּבֶרֶת רָחֵל הִיא הַצּוֹדֶקֶת, שֶׁכֵּן "נִכָּרִים דִּבְרֵי אֱמֶת", אַךְ דִּין תּוֹרָה, אֵין הוּא פּוֹסֵק לְלֹא בֵּרוּר יְסוֹדִי.

לְפֶתַע, הִתְיַשְּׁרוּ הַקְּמָטִים וְשׁוּב נָצְצוּ עֵינָיו הַפִּקְחִיּוֹת בְּבְהִירוּת. "הַשְּׁאִרְנָה אֶת הַסַּלְסֶלָּה כָּאן" הוֹרָה לִשְׁתֵּי הַנִּצּוֹת, "וְשֹׁבְנָה הֵנָּה מָחָר בְּשָׁעָה זוֹ. אָז נִפְסֹק, בְּעֶזֶר ה', אֶת הַדִּין לַאֲמִתּוֹ".

רַבִּי שְׁמוּאֵל הֵבִיא מִבֵּיתוֹ מַגְּבוֹת נָקִיּוֹת וְעוֹד חֲפָצִים אִישִׁיִּים שֶׁלּוֹ, וּלְאַחַר מִכֵּן הוּא הִנִּיחַ אוֹתָם בֵּין פְּרִיטֵי הַכְּבִיסָה שֶׁבַּסַּלְסֶלָּה. לְמֶחֱרַת קָרָא לְאִשָּׁה הָרִאשׁוֹנָה וְשָׁאֲלָה אִם כָּל מָה שֶׁנִּמְצָא בַּסַּלְסֶלָּה אָכֵן שֶׁלָּהּ, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנָּה לְבַדֵּק. לְאַחַר שֶׁבָּדְקָה קְצָת, מִיָּד אָמְרָה שֶׁאָכֵן לֹא כָּל הַפְּרִיטִים שֶׁלָּהּ וּמִצְטַעֶרֶת הִיא עַל טָעוּתָהּ. הָרֵב הִרְגִּיעָה וּבִקֵּשׁ מִמֶּנָּה לְהַמְתִּין. לְאַחַר מִכֵּן קָרָא לְאִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה וְשָׁאַל אוֹתָהּ גַּם אִם הַכֹּל שֶׁלָּהּ וּבִקֵּשׁ שֶׁהִיא תִּבְדֹּק. אִשָּׁה זוֹ הִתְעַקְּשָׁה שֶׁאָכֵן הַכֹּל שֶׁלָּהּ וְאַף כְּשֶׁשָּׁאֲלָה עַל מַגְּבוֹתָיו שֶׁלּוֹ, אָמְרָה שֶׁהֵם שֶׁלָּהּ... מִכָּאן עַד לְבֵרוּר הָאֱמֶת הָיְתָה הַדֶּרֶךְ קְצָרָה...

לחידודא: 1. הוצא משפט שלם הנאמר בסוגייתנו (לפחות 4 מילים) מתוך מילים אלו:

יִקָּפֵד הַנִּפְקָד הַדָّפוּק הַמַּפְקִיד אִם הִקְפִּיד הַקִּיפּוּד שֶׁדָּפַק לֹא יַקְפִּיד

_____

2. איך נאמר בגמרא שיש סתירה בין גזל ופיקדון של הרישא לדין פיקדון של הסיפא, הרי בשלושת מקרים אלו נאמר אותו הדין: "נותן לזה מנה ולזה מנה"?

_____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מהו המקרה של ר' זירא בה המשכיר ישלם ד' פרות לשוכר?

_____

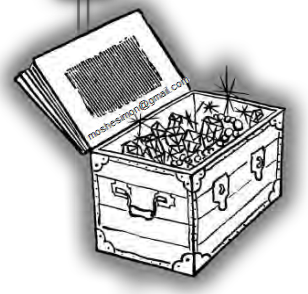

⊙ נקודה למחשבה ⊙

⊙ בגמרא כתוב שאחד שהפקיד (ברישא "אביו של אחד מכם...) נעשה כשנים שהפקידו בב' כריכות ומשמע מכאן שעל השומר להקפיד יותר כשמפקידים בב' כריכות מאשר אחד שהפקיד, למה אז צריך להקפיד יותר מאשר כשאחד בלבד הפקיד?

אוצרות התלמיד — סוגיה יב — פרק המפקיד

מגיד מישרים –אליהו הנביא

♦ **א**'ם **ל**'א **י**'מצא **ה**'גנב **ו**'נקרב... ר"ת **אליהו**. רמז לדין המשנה שהמנה שלישי יהא מונח עד שיבא אליהו ז"ל - בעל הטורים (שמות כב, יד).

♦ יש המקשים, מה יועיל שיבא אליהו לענין הספק הזה. הרי אי אפשר לקבל דברי נבואה ולפסוק הלכה בדיני ממונות על פיהם, שהרי כבר נאמר "לא בשמים היא...", ואיך יוכל אליהו ז"ל לפסוק דין זה?
ויש שביאר בהקדם דברי המשנה (עדיות פרק ח משנה ז)

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מְקַבֵּל אֲנִי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאֵין אֵלִיָּהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב, אֶלָּא לְרַחֵק הַמְקוֹרָבִין בִּזְרוֹעַ וּלְקָרֵב הַמְרֻחָקִין בִּזְרוֹעַ.

וביאר ר' יעקב יוסף מו"צ ודיין באוסטרהא, שבעולם הזה הנקרא 'עלמא דשקרא' שולט השקר וכן אותיות ש'-ק'-ר' קרובים אחת לשניה, אולם האמת נעדרת ורחוקה וכמו שאותיות א',מ' ות' רחוקים בתכלית אחת מהשניה (תחילת הא"ב באמצע ולבסוף). והנה, תפקיד אליהו יהיה ל'רחק הקרובים' (שקר) ו'לקרב הרחקים' (אמת) ולגלות את האמת בעולם. כאשר יבא אליהו הנביא זכור לטוב, אנשים לא ירצו לשקר ויודו על האמת וכך יבררו של מי המנה השלישי.

♦ יש מי שביאר שכדי לברר ספק הלכתי אי אפשר לסמוך על דברי נבואה, אולם, על מנת לברר מציאות מסויימת ניתן לסמוך על דברי נביא שלא יפסוק הדין או יחדש הלכה אלא רק יברר המציאות למי שייך חפץ זה. ממילא ניתן לסמוך על דברי נבואה של אליהו הנביא לברר ספק זה שהוא לא ספק בהלכה אלא ספק במציאות.

על פי חילוק זה יש לבאר גם את ההבדל בין מה שלפעמים נאמר "**תיקו**" והוא ר"ת '**תשבי** יתרץ קושיות ואיבעיות' לבין הנאמר כאן ש'יהא מונח עד שיבא **אליהו**' שכאן מוזכר שמו אליהו ושם נזכר על שם מוצאו - תשבי. והוא שכשמתכוונים לעובדת היותו נביא אז נקרא בשם אליהו כמו שמוזכר בנביאים, אולם כאשר מתכוונים לעובדת היותו גדול בתורה נקרא על שם עירו - התשבי. ממילא מובן שעל מנת לתרץ קושיות ואיבעיות בלימוד ובהלכה נוכל רק להעזר בעובדת היותו ת"ח ולא בעובדת היותו נביא ולכן נקרא תשבי (תשבי יתרץ...) אולם כאשר ניתן להשתמש בעובדת היותו נביא כמו כאן במנה שלישי והוא על מנת לברר מציאות נקרא בשם "אליהו". (ארזא דבי רב בשם הר' מפוניבז')

♦ ג' דברים שאליהו יבוא עבורם כתיב בישעיה (נ"ב ז') מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה. האי קרא קאי על אליהו כדאיתא בילקוט. והנה מצינו ג' דברים שאליהו יבא עבורם כי בעירובין (מ"ג ע"ב) אמרינן דאליהו יבא לבשר יום לפני ביאת משיח שלמחר יבוא הישועה וכמ"ש הנה אנכי שולח וגו', ובמשנה סוף עדיות אמרינן דאליהו בא לעשות שלום בעולם, ובמנחות (מ"ה ע"א) פרשה זו אליהו עתיד לדורשה וכן בברכות ל"ה ב' ובשבת ק"ח א' וביבמות ק"ב א' לכשיבא אליהו ויאמר ומבואר דאליהו בא לפשוט ולברר כל הדברים המסופקים בד"ת, וי"ל דג' דברים אלו מרומז כאן בפסוק: משמיע שלום - הוא לעשות שלום בעולם. מבשר טוב - אין טוב אלא תורה הוא לברר ספקי התורה. משמיע ישועה - כפשוטו שיבשר על ביאת המשיח למחר בב"א. (שיח הנחמה)

אחודה נא לכם חידה:

לִפְנֵי הַרְבֵּה שָׁנִים בַּעֲיָרָה אַחַת רַבּוּ מַעֲשֵׂי שֹׁד בִּזָּה וְגֵזֶל, כַּאֲשֶׁר 'אִנְשֵׁי דְּלָא מַעֲלֵי' (אֲנָשִׁים 'לֹא טוֹבִים' בִּלְשׁוֹן הַמְעָטָה) בָּאִים וְחוֹטְפִים חֲפָצִים וְכַדּוֹ' מִידֵי עוֹבְרֵי אֹרַח תְּמִימִים וְעוֹד מַעֲשִׂים נִפְשָׁעִים שֶׁכָּאֵלֶּה. כַּאֲשֶׁר מַעֲשִׂים אֵלּוּ גָּרְמוּ לֹא פַּעַם לְמָצָב שֶׁל סַכָּנַת נְפָשׁוֹת מַמָּשׁ, וּבְזָכְרָם אֶת מַאֲמַר חָז"ל עַל דּוֹר הַמַּבּוּל שֶׁ"לֹא נֶחְתַּם גֶּזֶר דִּינָם אֶלָּא עַל הַגֶּזֶל" קִבְּלוּ בְּנֵי הַקְּהִלָּה הַמְקוֹמִית רְשׁוּת מֵרַב הָעֲיָרָה לִמְסֹר כָּל שׁוֹדֵד וְגַזְלָן לִידֵי הַמִּשְׁטָרָה הַמְקוֹמִית. לְמֹרוֹת הַטִּפּוּל הַנָּקְשֶׁה שֶׁהָיוּ נוֹתְנִים אַנְשֵׁי הַמִּשְׁטָרָה הַמְקוֹמִית לְפוֹשְׁעִים שֶׁכָּאֵלֶּה הִתִּיר הָרַב לְמוֹסְרָם, מִבְּלִי לְרַחֵם עֲלֵיהֶם כְּלָל.

פַּעַם אַחַת כַּאֲשֶׁר עָמְדוּ מִסְפַּר יְהוּדִים בָּרְחוֹב וְחִפְּשׂוּ יָרֵחַ לְבָרֵךְ עָלָיו 'קִדּוּשׁ לְבָנָה' הֵגִיחַ מָאן דְּהוּא בִּזְרִיזוּת מֵאַחוֹרֵיהֶם, חָטַף לְאֶחָד מֵהֶם אֶת הַתִּיק הַיָּקָר שֶׁהֶחֱזִיק בּוֹ וְהֵחֵל בִּמְרוּצָה לְכִוּוּן הָרְחוֹב הַסָּמוּךְ. הָאֲנָשִׁים שֶׁעָמְדוּ שָׁם וֶרְאוּ אֶת הַנַּעֲשֶׂה לֹא אִבְּדוּ עֶשְׁתּוֹנוֹת וְהֵחֵלּוּ בְּמִרְדָּף זָרִיז לִתְפֹּס אֶת הַגַּזְלָן. לְרֹעַ מַזָּלוֹ שֶׁל הַגַּזְלָן אֶחָד הָעוֹמְדִים שָׁם הָיָה זָרִיז בְּמִיֻּחָד וְאַף בַּעַל גֹּבַהּ וְחוֹזֶק רַב, וְהוּא הִצְלִיחַ לָשִׂים אֶת יָדוֹ עַל הַגַּזְלָן וְאַף לִגְרֹר אוֹתוֹ לְאֵזוֹר בֵּית הַכְּנֶסֶת עַל מְנַת שֶׁיַּעַזְרוּ לוֹ חֲבֵרָיו בְּשִׁחְרוּר הַגַּזֶּל מִידֵי הַגַּזְלָן שֶׁמֵּאֵן לְהַפְרֵד מֵהַתִּיק הַיָּקָר.
כַּאֲשֶׁר שָׁמַע רֹאשׁ הַקְּהִלָּה הַמִּכְבָּד אֶת הַהֲמֻלָּה מִבַּחוּץ, יָצָא לִרְאוֹת בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים.
בֵּינְתַּיִם, עַל יְדֵי הַלַּחַץ מֵהָאֲנָשִׁים הָרַבִּים שֶׁעָמְדוּ שָׁם מִחוּץ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, הֵבִין הַגַּזְלָן שֶׁאֵין בְּרֵרָה וְעָלָיו לְהִפָּרֵד מִתַּאֲוַת נַפְשׁוֹ. כַּאֲשֶׁר הֵבִין הַגַּזְלָן שֶׁרֹאשׁ הַקָּהָל הַמִּכְבָּד מְצַוֶּה עַל הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים שָׁם לְמוֹסְרוֹ לִידֵי הַמִּשְׁטָרָה הַמְקוֹמִית, הֵחֵל הַגַּזְלָן לְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ. הוּא הִסְבִּיר לְרֹאשׁ הַקָּהָל שֶׁבִּכְלָל לֹא הִתְכַּוֵּן לִגְזֹל, אֶלָּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ קְצָת וּלְאַחַר מִכֵּן לְהַחֲזִירוֹ לִידֵי בְּעָלָיו. מֵמֵילָא, טָעַן הַגַּזְלָן, אֵין הוּא נֶחֱשָׁב גַּזְלָן כְּלָל וְאָסוּר לָהֶם לִמְסֹר יְהוּדִי חַף מִפֶּשַׁע לִידֵי הַמִּשְׁטָרָה הַמְקוֹמִית חַסְרַת הָרַחֲמִים...
נִגַּשׁ ר' מֹשֶׁה זוּכְמִיר הַחוֹקֵר הַמְפֻרְסָם (שֶׁכְּבָר הִכִּירָתָם מִמַּעֲשֵׂה הַגַּנָּבִים וְהַגַּנָּנִים...) וְלָחַשׁ דְּבַר מָה בְּאָזְנֵי הַגַּזְלָן. הַגַּזְלָן הֵחֵל מְגַמְגֵּם, וּלְאַחַר מִכֵּן נִגַּשׁ ר' מֹשֶׁה זוּכְמִיר לְרֹאשׁ הַקָּהָל. לְאַחַר שֶׁלָּחַשׁ לוֹ ר' מֹשֶׁה מִסְפַּר מִלִּים צִוָּה רֹאשׁ הַקָּהָל לְהָבִיא אֶת אַנְשֵׁי הַמִּשְׁטָרָה תֶּכֶף וּמִיָּד.

מָה אָמַר ר' מֹשֶׁה זוּכְמִיר לַגַּזְלָן? אֵיךְ הוּא הוֹכִיחַ לְרֹאשׁ הַקָּהָל אֶת כַּוָּנַת הַגַּזְלָן?

דברי חכמים כדרבונות...

בידך אפקיד רוחי. בנוהג שבעולם, אדם מפקידין אצלו פקדונות, והוא מחליף את של זה בזה ואת של זה בזה. אבל הקב"ה אינו כן, אלא, (ירמיה י, י) וה' אלקים אמת. שמא עמד אחד שחרית וביקש נפשו ולא מצאה. או שמא מצא נפשו ביד אחר, או נפשו של אחר בידו. הוי אומר, וה' אלהים אמת.
(מדרש תהלים כה)

מדף לז. "רחלה מה טוען" עד לח. מתני' "המפקיד פירות"

שלב א'

מילה בסלע

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

ריבוס קסם

התאם את המילים בארמית לתרגום בלשון הקודש.
לאחר התאמת המספר לאות הנכונה סכום כל שורה וכל טור יהיה זהה (גם באלכסונים).

מה המספר?_____

ד	ג	ב	א
ח	ז	ו	ה
ל	כ	י	ט
ע	ס	נ	מ

המילה בארמית

א. מי
ב. איכא
ג. דלמא
ד. תרוייהו
ה. הך
ו. ליכא
ז. הא
ח. התם
ט. הכא
י. מאן
כ. מצי
ל. האי
מ. כולהו
נ. אימא
ס. אלמא
ע. אמינא

התרגום

1. אין
2. מוכח
3. זה
4. האם
5. כולם
6. שם
7. אולי
8. מי
9. שניהם
10. כאן
11. אומר
12. הרי
13. יכול
14. יש
15. אותו
16. אמרתי

אחיה ידע
• דגבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שואלת הגמרא, מתרצת הגמרא...)

זאגט די גמרא!

מתח קו למקום המתאים!

נמי דקתני שהודה מפי עצמו שמע מינה אמר מר התם דקא תבעי ליה והלה מה טוען רב יהודה אמר רב הלה שותק רב מתנה אמר רב הלה צווח מ"ד הלה צווח אבל שתיקה כהודאה ומ"ד הלה שותק שתיקה דהכא לאו כהודאה הוא מצי אמר ליה האי דשתיקי לכל חד וחד דאמינא דלמא האי הוא אמר מר מניח גזילה ביניהם ומסתלק ושקלי לה כולהו ואזלי [6]והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב כל ספק הינוח לכתחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר אמר רב ספרא ויניח א"ל אביי לרבא מי א"ר עקיבא [7]אלא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל חד וחד אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרי' אוקים ממונא בחזקת מריה ורמינהי [8]נפל הבית עליו ועל אמו יורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה ויורשי האם אומרים הבן מת ראשון אלו ואלו מודים שיחלוקו ואמר ר"ע [9]מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן אמר ליה התם שמא ושמא גזל אחד מחמשה ברי ושמא והא מתני' דהכא אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה דשמא ושמא הוא וקתני נותן לזה מנה ולזה מנה וממאי דר"ע היא[7] דקתני עלה דההיא [10]מודה ר' טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם כו' למאן מודה [11](לאו) לר"ע בר פלוגתיה וממאי דשמא ושמא הוא חדא דלא קתני תובעין אותו ועוד הא תני ר' חייא זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע הא אוקימנא לה בבא לצאת ידי שמים אמר ליה רבינא לרב אשי ומי אמר רבא כל בשתי כריכות הוה ליה למידק [12]והאמר רבא ואי תימא רב פפא [13]הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק א"ל [14]התם כשהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו: וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז כו': וצריכא דאי אשמועינן הך קמייתא בההיא קאמרי רבנן משום דליכא פסידא אבל בהא דאיכא פסידא דגדול אימא מודו ליה לר' יוסי ואי אתמר בהא בהא קאמר ר' יוסי אבל בהך אימא מודי להו לרבנן צריכא

- אומרת הגמרא 1
- שואלת הגמרא 2
- מתרצת הגמרא 3
- מסבירה הגמרא 4
- אומרת הגמרא 5
- שואלת הגמרא 6
- מתרצת הגמרא 7
- לפני מילה ראשונה של תמיהת אביי 8
- לפני שאלת סתירה 9
- לפני תירוץ רבא 10
- שואלת הגמרא 11
- שואלת הגמרא 12
- מתרצת הגמרא 13
- שואלת הגמרא 14
- מתרצת הגמרא 15
- מתרצת הגמרא 16
- לפני שאלת רבינא 17
- מתרצת הגמרא 18

yoshesuman@gmail.com
אחיה ידע
• דגמבצים נוסמים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה יג

פרק המפקיד

לג

לד

לה

לו

לז:

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

ידיעת והבנת הגמרא

מדוע?

א. אמר לשניים גזלתי... נותן לכל אחד מנה _____

ב. שניים שהפקידו, לר' יוסי הכל יהא מונח _____

ג. במשנתנו קנסוהו רבנן _____

ד. בסיפא לא הו"ל למידק _____

ה. בגזל אחד מחמשה לר"ט מניח גזלה ומסתלק _____

ו. לרב מתנה שתיקה כהודאה _____

ז. שתיקה דהכא לאו כהודאה _____

ח. ספק הינוח לא יטול _____

_____

ט. אם נטל לא יחזיר _____

_____

י. בנפל הבית עליו ועל אמו לר' עקיבא ישארו הנכסין בחזקתן _____

יא. שניים שהפקידו אצל רועה, מניח בניהם ומסתלק _____

יב. היינו חושבים שרבנן מודים לר' יוסי בשני כלים _____

יג. היינו חושבים שר' יוסי מודה לרבנן בשניים שהפקידו כסף _____

השלם את החסר!

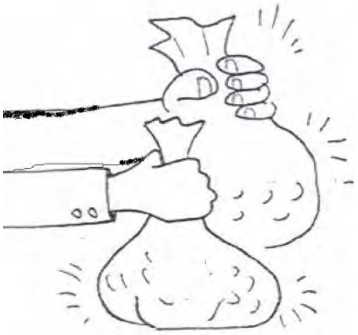

א. יהא מונח ____ _____ _____.

ב. אם כן _____ _____ _____.

ג. מניח _____ בניהם _____.

ד. מספיקא _____ _____ _____.

ה. ברי _____ ברי _____.

ו. ממון _____ בספק _____.

ז. כל ספק _____ לכתחילה לא _____ ואם _____ _____ _____.

ח. לא זו הדרך _____ _____ _____.

ט. אלו ואלו _____ _____.

י. יורשי הבן _____ _____ _____ _____.

יא. יורשי האם _____ _____ _____ _____.

יב. המוציא מחברו _____ _____.

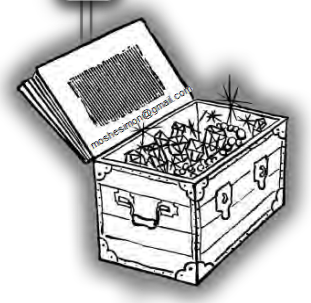

אוצרות התלמיד

סוגיה יג

פרק המפקיד

לג
לד
לה
לו
לז:
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד

ומי א"ר עקיבא לא זו הדרך...

משנה במסכת יבמות		משנה במסכת בבא בתרא
	המקרה	
	הספק	
	הדין	
	הדיוק	
	הסתירה	
כאן מדובר	יישוב הסתירה	כאן מדובר

לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה...

מעשה באדם שגזל מעות. השקיע הכסף בעסק והרויח מכד הרבה. התחרט הגזלן על מעשהו ורצה לעשות תשובה שלימה לצאת ידי שמים. שיער הלה כי אם היה הכסף נשאר ביד הנגזל לא היה משתכר כל כד באותן מעות כפי שהוא הרויח, בכל זאת לא נתקררה דעתו, הלך והחזיר הגזילה לבעליה בתוספת כל אותם הרווחים שהשיג על ידם. (ס"ח, תקצט).

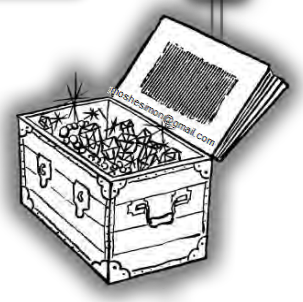

אוצרות התלמיד

סוגיה יג

פרק המפקיד

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **הוֹדָאַת בַּעַל דִּין** - אִם אָדָם הוֹדָה לִתְבִיעַת חֲבֵרוֹ בְּנוֹכְחוּת עֵדִים אוֹ בִּ"ד שֶׁל ג' דַּיָּנִים אֵין הוּא יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ מֵהוֹדָאָתוֹ בְּטַעֲנָה שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְכָךְ בִּרְצִינוּת. אָמְרוּ חֲז"ל "הוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דָּמִי".

✷ **שִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה** – אִם אֶחָד תּוֹבֵעַ מֵחֲבֵרוֹ דָּבָר, וְהַנִּתְבָּע שׁוֹתֵק וְאֵינוֹ אוֹמֵר דָּבָר, הֲרֵי זֶה דּוֹמֶה (בִּתְנָאִים מְסֻיָּמִים) כְּאִלּוּ הוֹדָה שֶׁהוּא חַיָּב. אִלּוּ לֹא הָיָה חַיָּב, הָיָה מִיָּד מַכְחִישׁ אֶת הַתְּבִיעָה.

✷ **אֲבֵידָה שֶׁאֵין בָּהּ סִימָן** – אִם אָדָם **אִבֵּד** דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ בּוֹ סִימָן, בְּוַדַּאי הִתְיָאֵשׁ (אִבֵּד אֶת תִּקְוָתוֹ) מִמֶּנּוּ, כִּי לֹא יוּכַל לְהוֹכִיחַ שֶׁהַדָּבָר שַׁיָּךְ לוֹ לְפִיכָךְ אֵין הַמּוֹצְאוֹ (בְּדֶרֶךְ נְפִילָה) חַיָּב לְהָשִׁיב אֶת הָאֲבֵדָה, מִפְּנֵי שֶׁמָּצָא דָּבָר שֶׁל הֶפְקֵר (שֶׁאֵין לוֹ בְּעָלִים), וְזָכָה בּוֹ מִן הַהֶפְקֵר.

✷ **מוֹצֵא אֲבֵידָה** – הַתּוֹרָה מְחַיֶּבֶת אֶת הָאִישׁ שֶׁמָּצָא אֲבֵדָה לַעֲשׂוֹת אֶת הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה:

א. לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַמְּצִיאָה (לֹא תּוּכַל לְהִתְעַלֵּם)

ב. לְהַכְנִיס אוֹתָהּ לְבֵיתוֹ וּלְטַפֵּל בָּהּ (וְאַסַּפְתּוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ)

ג. לְהַכְרִיז וּלְהוֹדִיעַ שֶׁמָּצָא דָּבָר כָּזֶה וְכָזֶה

ד. לְהַחֲזִיר אֶת הָאֲבֵדָה לְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן אֶת הַסִּימָן הַנָּכוֹן (הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאַחֶיךָ)

סָפֵק הִינּוּחַ – אִם אָדָם מָצָא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁב שֶׁהַדָּבָר לֹא אָבַד אֶלָּא שֶׁהַבְּעָלִים הִנִּיחוּ אוֹתוֹ שָׁם מִדַּעְתָּם – הַדִּין הוּא כָּךְ:

א. לְכַתְּחִלָּה: אִם הַמּוֹצֵא יָבוֹא מִקֹּדֶם לִשְׁאוֹל מָה לַעֲשׂוֹת – נֹאמַר לוֹ שֶׁלֹּא יִגַּע בִּמְצִיאָה. שֶׁמָּא הִנִּיחוּ שָׁם הַבְּעָלִים אֶת הַדָּבָר וְיָבוֹאוּ אַחַר כָּךְ, וְיִטְּלוּ אֶת שֶׁלָּהֶם.

ב. בְּדִיעֲבַד: אִם הַמּוֹצֵא כְּבָר נָטַל אֶת הַדָּבָר וְאַחַר כָּךְ בָּא לִשְׁאוֹל מָה לַעֲשׂוֹת – נֹאמַר לוֹ שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִיר, כִּי זֶהוּ דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן (וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁכָּךְ הוּא הַדִּין בְּדָבָר שֶׁהוּא וַדַּאי הִנּוּחַ)

סֵדֶר הַיּוֹרְשִׁים – אִם אִישׁ מֵת מִבְּלִי לְהוֹדִיעַ לִפְנֵי מוֹתוֹ לְמִי לְחַלֵּק אֶת רְכוּשׁוֹ, עוֹבֶרֶת הַיְרֻשָּׁה לְאֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ הַקָּרוֹב אֵלָיו בְּיוֹתֵר, לְפִי הַסֵּדֶר הַזֶּה הַקָּבוּעַ בַּתּוֹרָה: בְּנוֹ (אוֹ צֶאֱצָאָיו), בִּתּוֹ (אוֹ צֶאֱצָאֶיהָ), אָבִיו (אוֹ צֶאֱצָאָיו) וְכוּ'.

אִשָּׁה שֶׁמֵּתָה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, בַּעְלָהּ יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ. אִם מֵתָה לְאַחַר מוֹתוֹ, יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ צֶאֱצָאֶיהָ לְפִי הַסֵּדֶר הָאָמוּר. אַף עַל פִּי שֶׁהַבֵּן יוֹרֵשׁ אֶת אִמּוֹ, הָאֵם אֵינָהּ יוֹרֶשֶׁת אֶת בְּנָהּ.

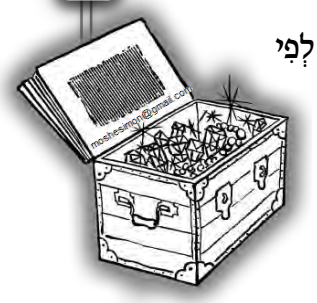

✷ **בְּרִי וְשֶׁמָּא, בְּרִי עָדִיף** - יֵשׁ בַּגְּמָרָא דֵּעָה הַמִּתְנַגֶּדֶת לַכְּלָל שֶׁל "הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה" אוֹ "אוֹקֵי מָמוֹן בְּחֶזְקַת מָרֵהּ" וּ"מִסְפֵּיקָא לָא מַפְּקִינַן מָמוֹנָא", וְהִיא סוֹבֶרֶת שֶׁבִּשְׁנֵי צְדָדִים, שֶׁאֶחָד מֵהֶם טוֹעֵן טַעֲנָה הַבְּרוּרָה לוֹ בְּוַדָּאוּת וְשֶׁהוּא בָּטוּחַ בִּנְכוֹנוּתָהּ, וְהָאִישׁ שֶׁכְּנֶגְדּוֹ טוֹעֵן שֶׁהוּא אֵינוֹ בָּטוּחַ אֶלָּא מִסְתַּפֵּק בַּדָּבָר. דֵּעָה זוֹ אוֹמֶרֶת, שֶׁיֵּשׁ לְהַעְדִּיף אֶת הַוַּדַּאי עַל הַסָּפֵק "בְּרִי וְשֶׁמָּא - בְּרִי עָדִיף".

לְדוּגְמָא: אָדָם שֶׁבָּא בְּטַעֲנָה לַחֲבֵרוֹ שֶׁיָּשִׁיב לוֹ אֶת כַּסְפּוֹ שֶׁהִלְוָה לוֹ אוֹ שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ אוֹ שֶׁגָּזַל מִמֶּנּוּ, וַחֲבֵרוֹ אוֹמֵר שֶׁאֵין הוּא יוֹדֵעַ אִם אָכֵן הִלְוָהוּ אוֹ הִפְקִיד אֶצְלוֹ אוֹ גָּזַל מִמֶּנּוּ, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַנִּתְבָּע חַיָּב לְשַׁלֵּם, שֶׁכֵּן "בְּרִי וְשֶׁמָּא - בְּרִי עָדִיף", וְיֵשׁ אוֹמְרִים, וְכֵן הֲלָכָה, שֶׁהַנִּתְבָּע פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לְהַעֲמִיד אֶת הַמָּמוֹן בְּחֶזְקַת בְּעָלָיו.

✷ **מָמוֹן הַמּוּטָל בְּסָפֵק חוֹלְקִין** - בְּמִקְרֶה שֶׁאֵין הַדַּיָּנִים בְּטוּחִים עִם מִי הַצֶּדֶק, לְמָשָׁל כְּשֶׁטְּעָנָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מִבַּעֲלֵי־הַדִּין מְיֻסֶּדֶת עַל סָפֵק וְאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן לְבָרֵר עִם מִי הַדִּין, יֵשׁ דֵּעָה בַּגְּמָרָא שֶׁהַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר הִיא לְחַלֵּק אֶת הַמָּמוֹן הַנִּמְצָא בְּסָפֵק, וְאָז יְשַׁלֵּם הַנִּתְבָּע לַתּוֹבֵעַ רַק הַחֵצִי מִמָּה שֶׁהוּא תּוֹבֵעַ.

✷ **סְפֵקוֹת בִּירוּשָׁה** – יֶשְׁנָם מִקְרִים שֶׁקָּשֶׁה לְהַחֲלִיט מִי הוּא הַיּוֹרֵשׁ. לְמָשָׁל: נָפַל הַבַּיִת עַל יַעֲקֹב וְעַל בְּנוֹ רְאוּבֵן וּשְׁנֵיהֶם נֶהֱרְגוּ.

לִרְאוּבֵן הַבֵּן הָיוּ חוֹבוֹת לְשַׁלֵּם וְכָעֵת יֵשׁ דִּיּוּן מִי יִזְכֶּה בִּנְכָסֵי הָאָב.

הַאִם יוֹרְשָׁיו שֶׁל יַעֲקֹב (לְמָשָׁל יִצְחָק אָבִיו) אוֹ בַּעֲלֵי הַחוֹב שֶׁל רְאוּבֵן הַבֵּן.

יוֹרְשָׁיו שֶׁל יַעֲקֹב טוֹעֲנִים: הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן בְּשָׁעָה שֶׁיַּעֲקֹב עוֹד חַי. לְפִיכָךְ לֹא יָרַשׁ רְאוּבֵן אֶת נִכְסֵי אָבִיו, וְאֵין אֵפוֹא לְבַעַל חוֹב מִמָּה לִגְבּוֹת. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁמֵּת יַעֲקֹב יוֹרְשִׁים אָנוּ אֶת נְכָסָיו!

בַּעֲלֵי הַחוֹב שֶׁל רְאוּבֵן טוֹעֲנִים: לֹא כִּי! אֶלָּא יַעֲקֹב מֵת רִאשׁוֹן, בִּזְמַן שֶׁרְאוּבֵן עוֹד חַי. לָכֵן עָבְרוּ כֹּל נִכְסֵי יַעֲקֹב לִרְאוּבֵן בְּנוֹ, וְיֵשׁ לָנוּ מִמָּה לִגְבּוֹת אֶת הַחוֹבוֹת.

בְּמִקְרֶה זֶה יָשְׁנוּ מַחֲלֹקֶת בֵּין בֵּית שַׁמַּאי לְבֵין בֵּית הִלֵּל.

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים "יַחֲלֹקוּ". חוֹלְקִים אֶת הָרְכוּשׁ בֵּין יוֹרְשָׁיו שֶׁל יַעֲקֹב וּבֵין בַּעֲלֵי הַחוֹב שֶׁל רְאוּבֵן, חֲצִי לְזֶה וַחֲצִי לְזֶה. הוֹאִיל וְהַדָּבָר הוּא בְּסָפֵק וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים מִי מֵת קֹדֶם, לְפִיכָךְ אָנוּ מִתְנַהֲגִים לְפִי הַכְּלָל "מָמוֹן הַמּוּטָל בְּסָפֵק חוֹלְקִים".

בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים "הַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן". הָרְכוּשׁ נִשְׁאַר בְּחֶזְקַת מִי (בִּרְשׁוּת הָאִישׁ) שֶׁהָיָה בְּוַדַּאי בְּעָלָיו מִקֹּדֶם לָכֵן, מִפְּנֵי שֶׁעָלֵינוּ לְהִתְנַהֵג לְפִי הַכְּלָל "הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה" בְּמִקְרֶה שֶׁלָּנוּ עוֹמֵד הָרְכוּשׁ בְּחֶזְקַת יַעֲקֹב, וְהַיְּרֻשָּׁה עוֹבֶרֶת לְיוֹרְשׁוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וְאֵין בַּעַל חוֹבוֹ שֶׁל רְאוּבֵן יָכוֹל לִגְבּוֹת כְּלוּם עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁיַּעֲקֹב מֵת רִאשׁוֹן.

✷ **לֹא זוּ אַף זוּ קָתָנִי** - כְּשֶׁיֵּשׁ ב' דֵּגְמָאוֹת בְּדִבְרֵי חַז"ל וְרַק בְּאֶחָד מֵהֶם יֵשׁ חִדּוּשׁ וְהוּא הַדֵּגְמָה הַמֻּזְכֶּרֶת לְבַסּוֹף, אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁחַז"ל דִּבְּרוּ בְּסִגְנוֹן שֶׁל "לֹא זוֹ אַף זוֹ". דְּהַיְנוּ, שֶׁלֹּא רַק זוֹ (הַדֵּגְמָה הָרִאשׁוֹנָה) אֶלָּא אַף זוֹ (הַדֵּגְמָה הַשְּׁנִיָּה).

✷ **זוּ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוּ קָתָנִי** - כְּשֶׁיֵּשׁ ב' דֵּגְמָאוֹת בְּדִבְרֵי חַז"ל וְרַק בְּאֶחָד מֵהֶם יֵשׁ חִדּוּשׁ וְהוּא הַדֵּגְמָה הַמֻּזְכֶּרֶת רִאשׁוֹנָה, אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁחַז"ל דִּבְּרוּ בְּסִגְנוֹן שֶׁל "זוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ". דְּהַיְנוּ, שֶׁזּוֹ (הַדֵּגְמָה הָרִאשׁוֹנָה) לַמְּרוֹת הַחִדּוּשׁ שֶׁבָּהּ הִיא נְכוֹנָה וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר [וכ"ש] זוֹ (הַדֵּגְמָה הַשְּׁנִיָּה).

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אגדות התלמוד

סוגיה יג

פרק המפקיד

לג

לד

לה

לו

לז:

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

יש לי מושג!

שאלות על המושגים

שנן את המושגים וענה על השאלות!

א. לְמָה השוו חז"ל אדם שמודה בעצמו שחייב הוא לחבירו? _____

_____

ב. מהם ד' הדברים שאדם שמצא אבידה חייב בהם _____

_____

ג. מהו סדר היורשים? _____

ד. מתי אומרים שדיברו חז"ל בסגנון של "לא זו אף זו"? _____

_____

ה. תן עוד דוגמא (מלבד הדוגמה מהגמרא שלנו) בו יש ספק בענין הירושה? _____

_____

העמק דבר

יָהֵב פָּקִיעָא לְתַכִּימִין... (דניאל ב, כז)

עיון, איבוד וירידת התורה

תמונה

יענק'ל

סעדיה

בלי להסתכל בעמודים הקודמים, הזוכרים אתם מי הפקיד טלה אחד ומי הפקיד שנים?

_____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמְּטֻמּוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה: אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (משלי פרק ב, ד-ה)

איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו? _____

_____

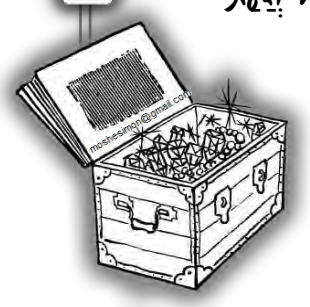

אוצרות התלמיד

סוגיה יג

פרק המפקיד

רבן של ישראל פעם כאו כיתת ילדים להכחן אצל הגאון החזון איש זצ"ל, תוך כדי המוכחן, כשהוזכרו דברי רש"י, שאל אותם החזון איש מהיכן ידע רש"י לפרש כן. השיב אחד הילדים: היתה לו רוח הקודש. כששמע זאת החזון איש, נהנה מאוד ואמר בהתפעלות: אכן נכונים דבריך, רש"י פירש את כל דבריו על-פי רוח הקודש.

- איך מסביר רש"י את "ויניח" של רב ספרא ו"מניח ביניהם ומסתלק" של ר' טרפון? _____

_____

- איך מסביר רש"י את העובדה שהפקידו לרועה אינו ממש בכריכה אחת?_____

_____

תוספות, ראשונים ואחרונים

- "מצי אמר ליה האי דשתיקי..." האם הוא עצמו צריך לטעון כך?_____

_____

- "בעדרו של רועה שלא מדעתו" מה הם ב' הדרכים להסביר "שלא מדעתו"? _____

_____

אָחוּדָה נָא לָכֶם חִידוֹת ...

היכן בסוגייתנו ניתן לרמז הפסוק (מלאכי ג' כ"ג וכ"ד):

הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם...

"הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא... _____

והשיב... _____

ולב בנים על אבותם... _____

היכן יש מאמר המזכיר את דברי אלישע הנביא לארמים שבאו לתופסו? _____

היכן ניתן לרמז מאמר חז"ל:

"מילה בסלע משתוקא בתרין" (מגילה יח.)? _____

היכן ניתן למצוא דבר המזכיר את המצוה:

"אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" (ויקרא כ"ב כ"ח)?_____

היכן יש דבר דומה לנאמר בפסוק:

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כ"א פ' א') _____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

לגבי מה למדנו שה"מודה בקנס פטור"?

_____

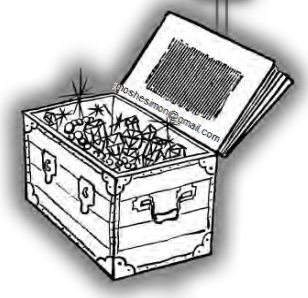

אוצרות התלמיד

סוגיה יג

פרק המפקיד

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"נפל הבית עליו ועל אמו, יורשי הבן אומרים: האם מתה תחלה, ויורשי האם אומרים: הבן מת תחלה, מעמידים נכסי האם בחזקת יורשיה, שהם יורשים ודאים". (שו"ע חושן משפט - סימן רפ סעיף י)

דיוקי לשון

ד' בתחילת מילה הוא בדרך כלל במקום האות___ או האותיות _____

"הו" בסוף מילה מורה על לשון _____

"נא" בסוף מילה הוא בדרך כלל במקום המילה ____

"(*)יה" בסוף מילה בדרך כלל מורה על __ או שֶ__

"נן" בסוף מילה בדרך כלל מורה על _____

"הא" פירושו ____ או ____ או ____

"כי" פירושו ____ או ____ או ____

"ק" או "קא" בתחילת מילה מורה על שם עצם, פועל או תואר (הקף)?

"(***)אי" בסוף מילה מורה על _____ _____

שביל מוסתר

מצא את הכלל היוצא לנו לאורך כל הסוגיה

ן	ז	ב	ף	ח	ט	ל	ה	פ	ה	פ	ר	ב	ד	ל	ה	ע	ת	ב	ש
ר	ג	ע	ג	ף	כ	ב	פ	ו	ת	ע	ש	כ	כ	ל	נ	צ	ה	י	י
מ	מ	כ	ה	א	ד	ל	ק	כ	ך	ר	ח	נ	ת	נ	ם	י	צ	ט	ר
ס	ף	ח	א	נ	ו	ע	י	ל	ש	צ	ל	פ	ח	ע	פ	נ	ע	ז	ף
פ	י	ו	ה	ד	ע	צ	ף	ה	ו	ל	ק	ח	ו	ץ	כ	ב	ק	ש	ט
ר	ק	ק	ר	כ	ח	פ	ג	ח	י	י	ג	ש	א	ז	פ	ג	ח	כ	פ
ט	א	ל	מ	ץ	ע	ט	ץ	ו	ם	ך	ך	ל	ר	ס	צ	פ	ד	ח	ל
ס	ט	א	מ	י	נ	פ	ר	ו	ץ	ל	ק	ף	י	ו	ב	ד	א	צ	ת
ף	ת	ס	פ	ק	ן	ש	ף	כ	ן	ש	ז	ב	פ	ה	מ	ר	י	ח	י
ר	צ	ל	ך	ח	מ	פ	ט	ה	כ	ו	ק	ה	ח	ט	ס	ת	ן	ד	ה
ש	ש	ח	ב	י	ק	ו	ו	א	ן	א	י	מ	נ	א	ז	ק	ר	י	ה
ו	ב	ט	ף	ד	ש	נ	ג	מ	א	נ	ש	ד	ו	ב	ח	ת	פ	ס	ש
ט	ח	נ	ל	צ	ו	ג	ף	ם	י	ר	ס	כ	ג	ף	ר	ן	ר	ת	ש
ם	מ	ל	נ	כ	ע	צ	ף	ז	ר	ם	ת	צ	ת	כ	ד	ש	ט	ד	ש

אוצרות התלמיד — סוגיה יג — פרק המפקיד

דברי חכמים כדרבונות...

גזל ואינו יודע ממי גזל, יעשה בהם צרכי רבים, מאי היא? אמר רב חסדא: בורות שיחין ומערות". (ביצה כט.)

מגיד מישרים – כשכואב צועקים

הלה צווח

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁהָיוּ חֲבֵרִים טוֹבִים מִתְּקוּפַת יַלְדוּתָם, וּלְאַחַר שֶׁבָּגְרוּ וְנִשְׂאוּ עָבַר אֶחָד מֵהֶם לָגוּר בִּמְדִינָה אַחֶרֶת. לְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים שֶׁלֹּא נִפְגְּשׁוּ, הָיָה אֶחָד מִן הַחֲבֵרִים צָרִיךְ לְהִתְאַכְסֵן בְּאוֹתָהּ מְדִינָה, וְלָכֵן הִתְאָרֵחַ אֵצֶל חֲבֵרוֹ מִשֶּׁכְּבָר הַיָּמִים. לְאַחַר הַתְּפִלָּה בְּשַׁבָּת שָׁאַל אֶת אוֹרְחוֹ, כֵּיצַד נִרְאֵית לוֹ הַקְּהִלָּה, אָמַר לוֹ הֶחָבֵר: "מְאֹד נֶהֱנֵיתִי מִקְּהִלָּתְכֶם, אַךְ דָּבָר אֶחָד מַפְרִיעַ לִי, מַדּוּעַ נוֹהֲגִים אֶצְלְכֶם לִצְעֹק בְּקוֹל כָּל כָּךְ חָזָק בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַתְּפִלָּה?" הַמְּאָרֵחַ לֹא עָנָה לוֹ כְּלוּם.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת קֹדֶשׁ, מִיָּד בְּתֹם הַהַבְדָּלָה, הִתְכּוֹנֵן הָאוֹרֵחַ לָצֵאת לְדַרְכּוֹ, וּבִקֵּשׁ מֵהַמְּאָרֵחַ שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וּבוֹ הוֹן רַב. אַךְ הַמְּאָרֵחַ אָמַר לוֹ "פִּקָּדוֹן?! עַל מָה אַתָּה מְדַבֵּר?!" עָנָה לוֹ הָאוֹרֵחַ: "עַל הַפִּקָּדוֹן שֶׁהִפְקַדְתִּי בְּיָדֶיךָ לִפְנֵי שַׁבָּת"! וְהַמְּאָרֵחַ מְשִׁיבוֹ: "אֵינֶנִּי זוֹכֵר שֶׁהִפְקַדְתָּ בְּיָדִי דְּבַר מָה"!

מִשֶּׁרָאָה שֶׁכָּלוּ כָּל הַקְּצִין, וּבַעַל הַבַּיִת אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְהָשִׁיב לוֹ אֶת הַכֶּסֶף, הֵרִים הָאוֹרֵחַ אֶת קוֹלוֹ וְצָעַק לְעֵבֶר בַּעַל הַבַּיִת, "הֵיכָן הַכֶּסֶף שֶׁלִּי?! כֵּיצַד הִנְךָ מֵעֵז לַעֲשׂוֹת לִי כַּדָּבָר הַזֶּה", אֲבָל הַמְּאָרֵחַ אֵינוֹ מְאַבֵּד עֶשְׁתּוֹנוֹתָיו, וּפוֹנֶה אֵלָיו בִּשְׁאֵלָה: "מַדּוּעַ אַתָּה צוֹעֵק? הַאִם אֵינְךָ יָכוֹל לְדַבֵּר יוֹתֵר בְּשֶׁקֶט'?!" הָאוֹרֵחַ צָעַק עוֹד יוֹתֵר בְּקוֹל, "כֵּיצַד אֲנִי יָכוֹל לְדַבֵּר בְּשֶׁקֶט, כְּשֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה לִי דָּבָר נוֹרָא שֶׁכַּזֶּה, וּמַכְאִיב לִי בְּצוּרָה כֹּה אֲיֻמָּה"!

וְאָז הַמְּאָרֵחַ נִגַּשׁ לַכַּסֶּפֶת, הוֹצִיא אֶת הַפִּקָּדוֹן, הִגִּישׁוּ לָאוֹרֵחַ, וְאָמַר לוֹ "הֲרֵי כְּבוֹדוֹ אָמַר בְּעַצְמוֹ שֶׁכְּשֶׁכּוֹאֵב צוֹעֲקִים, אָז מַדּוּעַ הִתְפַּלֵּאתָם כָּל כָּךְ לְמַרְאֶה בְּנֵי הַקְּהִלָּה שֶׁלָּנוּ הַצּוֹעֲקִים בִּתְפִלָּה?! הֵם מַרְגִּישִׁים שֶׁכּוֹאֵב לָהֶם, וְיוֹדְעִים שֶׁבְּאֶמְצָעוּת הַתְּפִלָּה תִּהְיֶה בְּיָדָם אֶפְשָׁרוּת לְרַפֵּא אֶת כָּל תַּחְלוּאֵיהֶם וּכְאֵבֵיהֶם, וְלָכֵן הֵם צוֹעֲקִים"... (בֶּעָלוֹן "דִּבְרֵי שִׂיחַ" מוּבָא שֶׁהַר' זִילְבֶּרְשְׁטֵין שְׁלִיטָ"א הֵעִיד שֶׁשָּׁאַל אֶת גִּיסוֹ הַגְּרָ"ח קַנְיֶבְסְקִי שְׁלִיטָ"א אִם הָיָה מֻתָּר לַעֲשׂוֹת כָּךְ, וְהֵשִׁיב הָרַב שֶׁבְּוַדַּאי הָיָה אָסוּר...)

תמיד מספרים – מעשיות מאת ה"בן איש חי"

זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי

כּוֹתֵב ר' יוֹסֵף חַיִּים מִבַּגְדָּד, בַּעַל הַ"בֶּן אִישׁ חַי": מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ שְׁנֵי שֻׁתָּפִים בְּטַבַּעַת אַחַת שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה. הֵם הֵבִיאוּ אוֹתָהּ לְעִיר אַחַת גְּדוֹלָה כְּדֵי לִמְכְּרָהּ, וּבְבוֹאָם נִתְאַכְסְנוּ בְּפַנְדָּק אֶחָד. הֵיוֹת וְחָשְׁשׁוּ פֶּן תִּגָּנֵב הַטַּבַּעַת, בָּחֲרוּ לִתֵּן אוֹתָהּ בְּפִקָּדוֹן לְסוֹחֵר אֶחָד גָּדוֹל שֶׁגַּם הוּא הִתְאַכְסֵן שָׁם. לְאוֹתוֹ סוֹחֵר הָיְתָה כַּסֶּפֶת שֶׁהָיָה מַנִּיחַ בָּהּ אֶת כַּסְפּוֹ, וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּשְׁמֹר אוֹתָהּ לָהֶם אֶצְלוֹ מִסְפַּר יָמִים עַד שֶׁיִּסְבְּבוּ בַּשּׁוּק שֶׁבָּעִיר, וְיִלְמְדוּ מִי הֵם הַסּוֹחֲרִים שֶׁל אֲבָנִים טוֹבוֹת כְּדֵי שֶׁיַּרְאוּ לָהֶם הַטַּבַּעַת הַהִיא לִמְכֹּר לָהֶם. וְהִנֵּה, אֵלּוּ הַשֻּׁתָּפִים לֹא הָיָה לָהֶם אֲמוּן זֶה בָּזֶה, וְכָל אֶחָד מֵהֶם הָיָה חוֹשֵׁשׁ פֶּן חֲבֵרוֹ יִקַּח הַטַּבַּעַת מִן הַסּוֹחֵר וְיִבְרַח לְעִיר אַחֶרֶת, לָכֵן בְּעֵת שֶׁנָּתְנוּ לַסּוֹחֵר הַהוּא בְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן, הִתְנוּ עִמּוֹ שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לִמְסֹר הַטַּבַּעַת לְאֶחָד מֵהֶם לְבַדּוֹ, וְיִמְסְרֶנּוּ רַק בְּיַד שְׁנֵיהֶם שֶׁיָּבוֹאוּ אֶצְלוֹ לְבַקֵּשׁ אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ. גַּם גִּלּוּ לוֹ שֶׁהַטַּעַם הוּא מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם אֲמוּן זֶה בָּזֶה.

וְהִנֵּה נִזְדַּמֵּן כִּי בְּעֵת שֶׁנִּכְנְסוּ אֵלּוּ הַשֻּׁתָּפִים אֵצֶל הַסּוֹחֵר הַהוּא לְהַפְקִיד הַטַּבַּעַת אֶצְלוֹ, נִכְנַס אָדָם אֶחָד אוֹרֵחַ וּבְיָדוֹ צְרוֹר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זְהוּבִים. הוּא הִפְקִידוֹ בְּיַד הַסּוֹחֵר וְאָמַר לוֹ "שְׁמֹר לִי אֶצְלְךָ בַּכַּסֶּפֶת שֶׁלְּךָ צְרוֹר זֶה

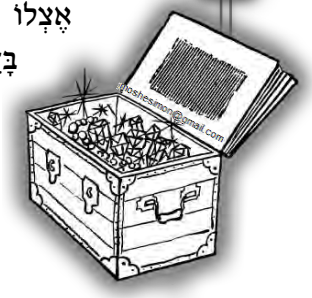

פרק המפקיד

סוגיה יג

שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זְהוּבִים". הַשֻּׁתָּפִים שֶׁל הַטַּבַּעַת שָׁמְעוּ דְּבָרָיו שֶׁל אִישׁ זֶה וְרָאוּ אוֹתוֹ מוֹסֵר אֶת הַצְּרוֹר לַסּוֹחֵר. הֵם הִבְחִינוּ כִּי הַסּוֹחֵר הַהוּא הָיָה טָרוּד אוֹתָהּ שָׁעָה מְאֹד וְכַנִּרְאֶה לֹא דִּיֵּק לָשִׂים לֵב לְסוּג הַצְּרוֹר

שֶׁהֵפְקַד אֶצְלוֹ. מַחְשָׁבָה זְדוֹנִית עָלְתָה בְּדַעְתָּם לַעֲשׂוֹת עָרְמָה לִקַּח צְרוֹר הַזְּהוּבִים בִּמְקוֹם הַטַּבַּעַת שֶׁאֵינָהּ שָׁוָה יוֹתֵר מִמֵּאָה זְהֻבִּים, כַּאֲשֶׁר הַצְּרוֹר הוּא שָׁלֹשׁ מֵאוֹת זְהוּבִים. לְמָחֳרָת בָּאוּ שְׁנֵיהֶם אֵצֶל הַסּוֹחֵר הַהוּא וְיֹאמְרוּ לוֹ "תֵּן לָנוּ צְרוֹר הַזְּהוּבִים אֲשֶׁר הִפְקַדְנוּ אֶצְלְךָ אֶתְמוֹל!" אָמַר לָהֶם "הֵן אֱמֶת אַתֶּם נְתַתֶּם לִי אֶתְמוֹל פִּקָּדוֹן אַךְ הָיָה

עִמָּכֶם עוֹד אִישׁ אַחֵר שֶׁגַּם הוּא נָתַן לִי פִּקָּדוֹן וְיֵשׁ אֶצְלִי שְׁנֵי פִּקְדּוֹנוֹת, אֶחָד שֶׁהוּא טַבַּעַת שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה וְהַשְּׁנִיָּה צְרוֹר זְהוּבִים, וְאֵין אֲנִי זוֹכֵר מִי הוּא בַּעַל הַזְּהוּבִים אַתֶּם אוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ, לָכֵן אֲנִי אֶשְׁאַל תְּחִלָּה אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ, שֶׁהוּא גַּם כֵּן יוֹשֵׁב בְּפַנְדָּק כָּאן, וְאִם יֹאמַר שֶׁהוּא בַּעַל הַטַּבַּעַת אָז אֶתֵּן הַזְּהוּבִים לָכֶם".

הַסּוֹחֵר שָׁאַל אוֹתוֹ "אֶתְמוֹל מָה הַפִּקָּדַת אֶצְלִי?" וְיֹאמַר "צְרוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ מֵאוֹת זְהוּבִים", וְאֵלּוּ אוֹמְרִים לֹא כִּי, אֶלָּא צְרוֹר הַזְּהוּבִים שֶׁלָּנוּ הוּא, וְהֵכִרַח הַסּוֹחֵר לְהַגִּישׁ עִנְיָן זֶה אֵצֶל הֶחָכָם. בְּנוֹכְחוּת שְׁלָשְׁתָּם סִפֵּר הַסּוֹחֵר הַמַּעֲשֶׂה לִפְנֵי הֶחָכָם כְּמוֹ שֶׁהוּא, וְהֶחָכָם גָּזַר שֶׁזֶּה הָאִישׁ יִקַּח הַזְּהוּבִים כִּי הֵם שֶׁלּוֹ, וְאֵלּוּ הַשֻּׁתָּפִים יִקְּחוּ אֶת הַטַּבַּעַת.

שְׁאֵלָה: אֵיךְ יָדַע הֶחָכָם אֶת הָאֱמֶת? **תְּשׁוּבָה**: אַחַר שֶׁסִּפֵּר הַסּוֹחֵר שֶׁבְּעֵת שֶׁבָּאוּ הַשְּׁנַיִם לְהַפְקִיד אֶצְלוֹ אָמְרוּ לוֹ שֶׁאֵין לוֹ רְשׁוּת לִמְסֹר הַפִּקָּדוֹן אֶלָּא בְּיַד שְׁנֵיהֶם מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם אִמּוּן זֶה בָּזֶה, הֵבִין הֶחָכָם שֶׁהֵם הָיוּ בַּעֲלֵי הַטַּבַּעַת, שֶׁאִם הֵם הָיוּ בַּעֲלֵי הַזְּהוּבִים, הָיָה לָהֶם לְחַלֵּק אוֹתָם לִשְׁנֵי חֲלָקִים וְכָל אֶחָד יִקַּח בְּיָדוֹ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים זְהוּבִים, וַיַּפְקִיד אוֹתָם לְבַדּוֹ אֵצֶל הַסּוֹחֵר וַיִּטְלֶנָּה לְבַדּוֹ, וּמָה לָהֶם בְּצָרָה הַזֹּאת לְעָרֵב אוֹתָם וּלְהַתְנוֹת תְּנַאי עִם הַנִּפְקָד? אֶלָּא וַדַּאי אֵלּוּ הֵם בַּעֲלֵי הַטַּבַּעַת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְחַלֵּק לַחֲצָאִין, לְכָךְ הֵכְרְחוּ לְהָבִיא אוֹתָם שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד וּלְהַתְנוֹת הַתְּנַאי הַהוּא.

עוֹד כּוֹתֵב הָבֶן אִישׁ חַי: שָׁמַעְתִּי מַעֲשֶׂה בִּשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיָה לָהֶם חָמֵשׁ מֵאוֹת לִירָא בְּשֻׁתָּפוּת, שֶׁהֵבִיאוּם לְעִיר אַחַת לִקְנוֹת מִשָּׁם סְחוֹרָה בָּהֶם. בְּיוֹם שֶׁבָּאוּ לָעִיר נִכְנְסוּ בְּבֵית מָלוֹן לִישֹׁן וְלֶאֱכֹל שָׁם. בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן הָיָה אָדָם נֶאֱמָן וְכֻלָּם הָיוּ מַפְקִידִים אֶצְלוֹ אֶת פִּקְדּוֹנוֹתֵיהֶם, וְלָכֵן גַּם הֵם הִפְקִידוּ אֶצְלוֹ צְרוֹר הַזְּהוּבִים חָתוּם, וְכָכָה אָמְרוּ לוֹ: "זֶה הַפִּקָּדוֹן אֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ מוֹסְרִים אוֹתוֹ לְךָ, וְאַתָּה לֹא תּוּכַל לִמְסֹר אוֹתוֹ בְּיַד אֶחָד מִמֶּנּוּ, כִּי אִם רַק בְּיַד שְׁנֵינוּ". בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן רָשַׁם אֶצְלוֹ אֶת הַתְּנַאי הַזֶּה בְּפִנְקָסוֹ, וְהִנִּיחַ הַצְּרוֹר תּוֹךְ כַּסֶּפֶת שֶׁהָיְתָה לוֹ.

וְהִנֵּה, לְאֶחָד הַשֻּׁתָּפִים הָיְתָה אַרְגָּז שֶׁהָיוּ בָּהּ כֵּלִים מְלֵאִים יַיִן וְשֵׁכָר יָקָר וְהָיָה רָגִיל לִשְׁתּוֹת דַּוְקָא מֵהֶם. גַּם אַרְגָּז זֶה הָיָה מֻנָּח אֵצֶל בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן לִשְׁמִירָה. וְהִנֵּה, לְאַחַר שֶׁכְּבָר יָשַׁן בַּלַּיְלָה בָּא חֲבֵרוֹ וֶהֱקִיצוֹ וְאָמַר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּאֵב גָּדוֹל בְּבִטְנוֹ וְרוֹצֶה לִשְׁתּוֹת מִן הַשֵּׁכָר הֶחָשׁוּב שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּאַרְגָּז, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיּוֹרֶה לְבַעַל בֵּית הַמָּלוֹן שֶׁיִּתֵּן לִי אֶת הָאַרְגָּז שֶׁל הַשֵּׁכָר. הוּא הִסְבִּיר לָאָדָם הַמִּתְנַמְנֵם כִּי בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן לֹא רָצָה לְמוֹסְרוֹ לוֹ מִפְּנֵי שֶׁשֶּׁלְּךָ הִיא וְאַתָּה הִפְקַדְתָּ אֶצְלוֹ. בְּעוֹד הַשֵּׁנָה מַכְבִּידָה עַל עֵינָיו צָעַק בַּעַל הַשֵּׁכָר הַמִּתְנַמְנֵם מִמְּקוֹם מִשְׁכָּבוֹ אֶל עֵבֶר בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן שֶׁהָיָה חַדְרוֹ סָמוּךְ לוֹ, וְאָמַר לוֹ: "תֵּן אוֹתָהּ לַחֲבֵרִי"! וְחָזַר לִישֹׁן.

בְּנְתַיִם קָם הַשֻּׁתָּף הַשֵּׁנִי וְנִכְנַס לַחֲדַר בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן, וְאָמַר לוֹ "תֵּן צְרוֹר הַזְּהוּבִים הַמֻּפְקָד אֶצְלְךָ שֶׁהֲרֵי כְּבָר שָׁמַעְתָּ אֶת חֲבֵרִי שֶׁנּוֹתֵן לְךָ רְשׁוּת עַתָּה שֶׁתִּתֵּן אוֹתוֹ לִי". בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן לֹא חָשַׁב הַרְבֵּה, וְלֹא שָׂם עַל לִבּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר לוֹ בְּפֵרוּשׁ תֵּן לוֹ צְרוֹר

הַזְּהוּבִים, וְחָשַׁב שֶׁעַל צְרוֹר הַזְּהוּבִים אָמַר לוֹ שֶׁיִּתְּנֵהוּ לַחֲבֵרוֹ, וְלָכֵן מָסַר הַצְּרוֹר לְזֶה.

תֻּכָּף בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה בָּרַח הַשֻּׁתָּף וְיָצָא מִן בֵּית הַמָּלוֹן, הִשִּׂיג אֲנִיָּה שֶׁהִפְלִיגָה לְדַרְכָּהּ וְנֶעֱלַם מֵהַשֶּׁטַח. בֵּינְתַיִם הֵקִיץ בַּעַל הַשֵּׁכָר מִשְּׁנָתוֹ בַּבֹּקֶר וְלֹא מָצָא אֶת חֲבֵרוֹ, וְהִמְתִּין לוֹ כָּל הַיּוֹם וְלֹא בָּא. הָלַךְ וְסָבַב בָּעִיר וַעֲדַיִן לֹא מְצָאוֹ. חָשַׁב לְעַצְמוֹ "אוּלַי עָשָׂה עָרְמָה לִטֹּל הַזְּהוּבִים וּבָא אֵצֶל בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן?". הוּא נִגַּשׁ לְבַעַל בֵּית הַמָּלוֹן וְשָׁאֲלוֹ "הֵיכָן חֲבֵרִי"? אָמַר לוֹ "אֵינִי יוֹדֵעַ".

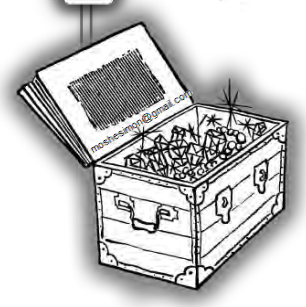

אחיה ידע
• דוגמאות נוספות במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-הסרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד

סוגיה יג

פרק המפקיד

חָזַר וְשָׁאַל "הֵיכָן הַצְּרוֹר שֶׁל הַזְּהוּבִים"? עָנָה לוֹ "כְּבָר מָסַרְתִּי לוֹ עַל פִּי דְּבָרֶיךָ שֶׁאָמַרְתָּ 'תִּתֵּן לַחֲבֵרִי'". אָמַר לוֹ "אֲנִי אָמַרְתִּי לְךָ עַל אַרְגַּז הַיַּיִן וְהַשֵּׂכָר וְלֹא עַל צְרוֹר הַכֶּסֶף, וְהָיִיתָ צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ מִמֶּנִּי בְּפֵרוּשׁ 'תֵּן לוֹ אֶת צְרוֹר הַזְּהוּבִים'!

הִצְטַעֵר מְאֹד בַּעַל בֵּית הַמָּלוֹן בְּקִרְבּוֹ כִּי רָאָה שֶׁפָּשַׁע בְּדָבָר זֶה וְיִתְחַיֵּב בַּדִּין, מִפְּנֵי שֶׁוַּדַּאי יִתְבַּע אוֹתוֹ לְבֵית דִּין. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים שֶׁמָּסַר צְרוֹר הַזְּהוּבִים בְּיַד חֲבֵרוֹ, אַךְ מָה יוֹעִיל לוֹ זֶה מֵאַחַר שֶׁהִתְּנוּ עִמּוֹ שֶׁיִּמְסֹר רַק בְּיַד שְׁנֵיהֶם?

בֵּינְתַּיִם מְצָאָהוּ אֶחָד מִן הָאוֹרְחִים שֶׁהָיוּ בְּבֵית הַמָּלוֹן יוֹשֵׁב וְדוֹאֵג וּבוֹכֶה עַל הַדָּבָר הַזֶּה, וְאָמַר לוֹ וַדַּאי פָּשַׁעְתָּ, אַךְ עַל תִּדְאַג, אֲנִי אֶלְמַד אוֹתְךָ טַעֲנָה לִטְעֹן בְּבֵית דִּין שֶׁלֹּא תִּתְחַיֵּב בְּתַשְׁלוּם הַצְּרוֹר הַהוּא, וְכָךְ הָיָה.

שְׁאֵלָה: תֹּאמַר מָה טַעֲנָה לָמַד אוֹתוֹ בַּדָּבָר הַזֶּה? **תְּשׁוּבָה**: זֶה לִמְּדוֹ טַעֲנָה חֲזָקָה שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹא לְתָבְעוֹ בְּבֵית דִּין, יֹאמַר לוֹ: הַלֹּא אַתֶּם עֲשִׂיתֶם תְּנַאי עִמִּי שֶׁאֶמְסֹר הַצְּרוֹר רַק בְּיַד שְׁנֵיכֶם, לָכֵן לֵךְ וְתָבִיא אֶת חֲבֵרְךָ עִמְּךָ וְאֶמְסֹר לָכֶם אֶת הַצְּרוֹר! (עַי' דִּיּוּן בְּמַעֲשֶׂה זֶה בְּסֵגְיָה כ"ד בַּמָּדוֹר "נִקֵּדָה לְמַחְשָׁבָה")

מה הפסיד הרמאי

מַעֲשֶׂה בִּזְמַן הַגְּרָ"א מִוִּילְנָא שֶׁאִשָּׁה אַחַת הִתְעַגְּנָה וְלֹא יָדְעָה אִם בַּעֲלָהּ בַּחַיִּים אוֹ לֹא. יוֹם אֶחָד, לְאַחַר תְּקוּפָה אֲרֻכָּה מְאֹד, הוֹפִיעַ אָדָם וְהִצִּיג אֶת עַצְמוֹ כְּבַעֲלָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ. הָאָדָם הָיָה דּוֹמֶה מְאֹד לָאָדָם שֶׁנֶּעְלְמוּ עִקְּבוֹתָיו, אוּלָם הָאִשָּׁה, חָשְׁשָׁה שֶׁאֵין זֶה בַּעֲלָהּ. הָאָדָם הַזֶּה הָיָה נוֹכֵל וְלֹא הָיָה בַּעֲלָהּ וּבְכָל זֹאת הֵכִין עַצְמוֹ הֵיטֵב עַל מְנַת לְרַמּוֹת אֶת כֻּלָּם וְלִחְיוֹת בְּזֶהוּת גְּנוּבָה שֶׁל בַּעֲלָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ. הַנּוֹכֵל הַזֶּה גַּם טָרַח לָדַעַת כָּל מִינֵי פְּרָטִים עַל חַיָּיו שֶׁל אָדָם זֶה כְּדֵי שֶׁאִם יִשְׁאָלוּהוּ יֵדַע לַעֲנוֹת וִישַׁכְנְעֵם שֶׁאָכֵן הוּא בַּעֲלָהּ.

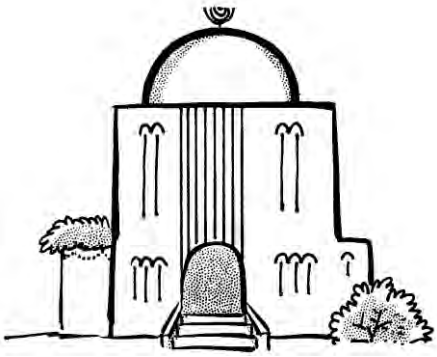

תּוֹשְׁבֵי הָעִיר וְגַם הָאִשָּׁה לֹא הִצְלִיחוּ לַעֲלוֹת וּלְגַלּוֹת אֶת תַּרְמִיתוֹ אוּלָם כַּאֲשֶׁר הוּבָא הַדָּבָר לִפְנֵי הַגְּרָ"א מִוִּילְנָא, הוּא מִיָּד הִצְלִיחַ לְהוֹכִיחַ אֶת הָרַמָּאוּת.

הוּא שָׁאַל אֶת הָאָדָם הֵיכָן הוּא הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַמְּקוֹמִי.

הָאָדָם לֹא הִצְלִיחַ לְהִזָּכֵר הֵיכָן הָיְתָה מְקוֹמוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְעַל סְמַךְ זֶה פָּסַק הַגְּרָ"א שֶׁאֵין זֶה בַּעֲלָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ.

הָאִישׁ הוֹדָה בְּתַרְמִית וְסֻלַּק בְּבֹשֶׁת פָּנִים מֵהָעִיר.

כְּשֶׁנִּשְׁאַל הַגְּרָ"א מֵהֵיכָן יָדַע שֶׁאִישׁ זֶה לֹא יָדַע לַעֲנוֹת עַל הַשְּׁאֵלָה שֶׁל מְקוֹמוֹ בְּבֵית כְּנֶסֶת, הִסְבִּיר הַגְּרָ"א, שֶׁכַּאֲשֶׁר אָדָם מְתַכְנֵן דָּבָר אָסוּר וּדְבַר עֲבֵרָה אֵין מַחֲשַׁבְתּוֹ נְתוּנָה אָז לִדְבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה וְלֹא חָשַׁב עַל עִנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת כְּלָל...

ראשונים כמלאכים

רבי יוסי

בן חלפתא הוא סתם רבי יוסי המוזכר במשניות.

הוא היה מהדור הרביעי של התנאים.

הוא היה גר בציפורי שבגליל.

הוא היה מתלמידיו של רבי עקיבא, כמו רבי יהודה ורבי שמעון בר יוחאי.

רבי יהודה הנשיא היה תלמידו.

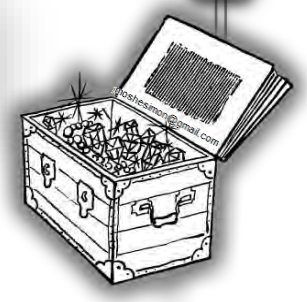

אחיה ידע
• לתגובות ניתן לפנות אל yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

מדף לח. מתני' "המפקיד פירות עד "מיתיבי... דבש והדביש"

שלב א'

"א"ר שמואל בר נחמני אל תהי לשון ארמית קלה בעיניך שמצינו כתוב בתורה בנביאים ובכתובים שהקב"ה חולק לו כבוד..." (ילקו"ש ירמיה י, רפו)

המגיה

עיינו היטב וגלו היכן הטעות?

חלק מביאורי המילים שונו בדווקא **ואין הם נכונים!**

מצאו אותם (14!), הקיפו אותם בעיגול (את ה"לא נכונים"), רשמו את האות של אותם מילים, סדרו אותיות וגלו מה יוצא!

א. **אדרב** – על של רב
ב. **אי עביד להו** – אם עשה אותם
ג. **בהא פליגי** – בזה חולקים
ד. **בשלמא** – זה לא מובן
ה. **גוזמא בעלמא** – חותך בעולם (סתם)
ו. **היינו דקתני** – זהו ששנינו
ז. **הכי קאמר** - כך אמר (התכוון לומר)
ח. **השתא דאמור** – עכשיו שאמרו
ט. **ודאי פליגא** – ודאי חולק
י. **וזבנינהו** – ונמכור אותם
כ. **וקא אכיל טבלים** – ואוכל טבלים
ל. **וליחוש דלמא הוו להו** – ושנחשוש שמא נהיו להם
מ. **חיישינן שמא עשאן** – אנו חוששים אולי יעשה אותם
נ. **כי מזבנינן נמי** – כאשר אנו מוכרים גם
ס. **לא ידע דזבנא וקא אכיל טבלים** – לא יודע שמכר ואוכל טבל
ע. **לא נזבין דחיישינן** – לא נמכור (משום) שאנו חוששים
פ. **לא שכיח** – לא שכח
צ. **ואי משתכחי מאי** – ואם נמצא מה
ק. **מזבנינן להו** – מפקירים אותם
ר. **וליחוש שמא עשאן** – ושנחשוש אולי יעשה אותם
ש. **לא שכיח מידי** – לא מצוי הדבר
ת. **וכי משתכח** – בגלל ששכח
ה. **לקמיה הוא דהויא** – לאחר זמן מרובה הוא נהיה
ו. **מאי טעמא** – מה הטעם
ז. **מזבנינן להו** – מוכרים אותם
ח. **מי לימא פליגא** - האם נאמר שחולק

ה. **כי קאמר** – כאשר אמר
ו. **מיתיבי** – השיב תשובה על הקושיה
ז. **מקמיה דהוו להו** – לפני שנהיים להם
ח. **עביד להו** – עושה אותם
ט. **הלכך כי הוו להו** – לכן כאשר הם נהיים
י. **משכח שכיח** – הוא שכח
כ. **וכי הוו להו** – וכאשר הם נהיים
ל. **לאלתר הוא דהוו להו** – מיד הוא שנהיים להם
מ. **ואי אמרת נזבנינהו** – ואם תאמר שנמכרם
נ. **זימנין דקדים ומזבין להו** – פעמים שמקדים ומוכר אותם
ס. **וכי עביד להו** – וכאשר עושה אותם
ע. **נמי נזבנינהו** – גם נמכרם
פ. **קאמר** - יאמר

האותיות שיצאו: _____

המילים שיצאו: _____

"מילתי אמורה" – *מילים בארמית ובלשון חז"ל - בשפה המדוברת*

הביטוי "**היינו**" (זהו) ו"**גוזמא**" מקורם בלשון חז"ל.

היכן נמצאים מילים אלו בסוגיה? _____ _____, _____ _____

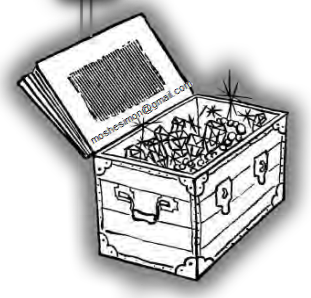

אחיה ידע
• דפבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

אוצרות התלמיד — סוגיה יד — פרק המפקיד

בשבילי הגמרא

התמצאות בשבילי הגמרא (שאלת הגמרא, מערכת הגמרא...)

שאלה? | סתירה!? | תשובה! | ראיה?!

מאי קאמר?

1. עבור על ההגדרות (למטה) 2. חשוב והתאם את ההגדרה הכי מתאימה (**מתוך משבצת ההגדרות למטה**)

3. כתבו ליד כל משפט איזה סוג משפט הוא? (נצל את **כל** התשובות שבמסגרת)

1. המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין לא יגע בהן _____
2. רשב"ג אומר מוכרן בפני ב"ד מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים _____
3. מאי טעמא _____
4. אמר רב כהנא אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו _____
5. ורב נב"י אמר חיישינן שמא עשאן המפקיד תרומה ומעשר על מקום אחר _____
6. מיתיבי _____
7. המפקיד פירות אצל חבירו הרי זה לא יגע בהן לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר _____
8. בשלמא לרב כהנא היינו דקתני לפיכך אלא לרב נחמן בר יצחק מאי לפיכך _____
9. הכי קאמר השתא דאמור רבנן לא נזבין דחיישינן לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר _____
10. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת בכדי חסרונן אבל יותר מכדי חסרונן דברי הכל מוכרן בב"ד _____
11. אדרב נחמן בר יצחק ודאי פליגא אדרב כהנא מי לימא פליגא _____
12. כי קאמר רב כהנא בכדי חסרונן קאמר _____
13. והא רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו קאמר _____
14. גוזמא בעלמא _____
15. מיתיבי _____
16. לפיכך בעה"ב עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר _____
17. וליחוש דלמא הוו להו יותר מכדי חסרונן וזבנינהו וקא אכיל טבלים _____
18. יותר מכדי חסרונן לא שכיח _____
19. ואי משתכחי מאי מזבנינן להו וליחוש שמא עשאן בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר _____
20. כי מזבנינן נמי לכהנים בדמי תרומה מזבנינן להו _____
21. ולרב נחמן בר יצחק נמי נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה _____
22. בהא פליגי דרבה בר בר חנה סבר יותר מכדי חסרונן לא שכיח מידי וכי משתכח לקמיה הוא דהויא יתר מכדי חסרונן אי עביד להו בעה"ב תרומה ומעשר על מקום אחר מקמיה דהוו להו יותר מכדי חסרונן עביד להו הלכך כי הוו להו יותר מכדי חסרונן נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה _____
23. ורב נחמן בר יצחק סבר יתר מכדי חסרונן משכח שכיח וכי הוו להו לאלתר הוא דהוו להו ואי אמרת נזבנינהו זימנין דקדים ומזבין להו וכי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר לא ידע דזבנא וקא אכיל טבלים _____

_____

משבצת ההגדרות

עבור: שאלה - תשובה, קושיה - תירוץ.

• דברי האולם על ת"ק במשנה • דברי הת"ק במשנה • הסבר סברת אמורא • מילת קושיה מתנא על אמורא • אירוש הלכה של אמורא • ציטוט מברייתא • קושיה על אמורא • קושיה • תירוץ • תשובה • בקשת הסבר לדין • שאלה על תשובה שנאמרה • שאלה בלשון ספק • הסבר של אמורא • שאלה על שיטת אמורא

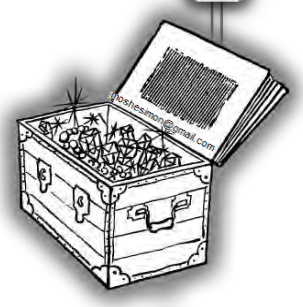

פרק המפקיד

ידיעת והבנת הגמרא

"לְפִיכָךְ:"

המפקיד פירות אצל חבירו אפי' הן אובדין

לא יגע בהם...

מאי טעמא?

ר' כהנא:

רוצה אדם בקב שלו...

השלם: _____

רנב"י:

חיישינן שמא עשאן...

השלם: _____

מיתיבי

לשון הברייתא: "המפקיד פירות אצל חבירו

השלם: _____

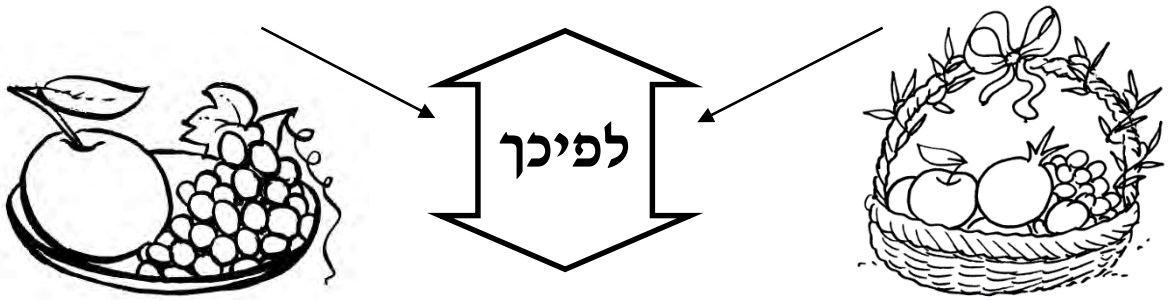

בעל הבית _____".

לפי מי ה"לפיכך" מסתדר ולפי מי לא מסתדר?

מסתדר: ***ר' כהנא / ר' נחמן בר יצחק*** (הקף) כי: _____

_____

לא מסתדר: ***ר' כהנא / ר' נחמן בר יצחק*** (הקף) כי: _____

_____

איך בכל זאת ניתן להסביר את דברי הברייתא שיסתדר גם ל_____?

תשובה: "חיישינן" - דהיינו, זה לא שהיה מותר לפני שגזרו (משום שאולי הפירות לא קיימים) אלא "חוששים" שאולי אדם שאינו הגון עשה אותם תרו"מ (ולכן גזרו שלא יגע...)

אולם לאחר שגזרו ש____ _____ _____

כבר מותר לעשותם תרו"מ **לכתחילה**.

אחיה ידע yeda@achiya.org.il

יתר מכדי חסרונן

א"ר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן: "_____"

האם מסתדר עם רב נחמן בר יצחק? למה? _____

האם מסתדר עם רב כהנא (בהוה אמינא)? למה? _____

איך בכל זאת זה יכול להסתדר עם ר' כהנא?

✧ רב כהנא התכוון רק ב_____ ו"תשעה קבים" שאמר זה רק _____

מיתיבי: "_____"

שואלת הגמרא: ברייתא זו קשה על: _____

איך יכול להיות שיכול למכור, הרי יתכן שכבר נעשו "יותר מכדי חסרונן"

והשומר מכרן, ואם הבעלים **יעשם** תרו"מ (כדברי הברייתא)

הרי הוא יכשל ב: ***צר האוכל תרומה / אכילת טבל*** (הקף בעיגול)?

✧ **מתרצת הגמרא:** יותר מכדי חסרונן זה _____ _____

והוא יכול לסמוך על כך שהם קיימים.

שואלת הגמרא: ואם זה קרה, מוכרים? למה אינו חושש שמא _____?

✧ **מתרצת הגמרא:** לזה יש עצה של _____.

שואלת הגמרא: אם כך, שיש עצה כזו, למה חושש לזה רנב"י?

✧ **מתרצת הגמרא:** ודאי לרנב"י אין חשש כזה אבל הוא התכוון לחשש של **שמא** _____, כי לדעתו זה _____ וקורה _____.

- **בגלל שזה <u>קורה מיד</u>, לכן:** אין **לשומר** למכור ביתר מכדי חסרונן (**שמא יעשם בעל הבית תרו"מ** לאחר שימכרם...).
- **בגלל שזה <u>שכיח</u>, לכן:** אם היה מותר למכור לא היינו יכולים לומר **<u>לבעה"ב</u>** שיכול לעשות תרו"מ... כמו שאומרת הברייתא (משום שעליו לחשוש **שמא יעשם תרו"מ** לאחר שמכרם השומר...).

רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן מתיר למכור ביתר מכדי חסרונן

משום שהוא סובר שזה _____ וגם קורה _____

- **בגלל שזה <u>קורה לאחר הרבה זמן</u>, לכן:** יכול **השומר** למוכרם ביותר מכדי חסרון ולהיות רגוע שבעל הבית לא יעשה תרו"מ לאחר שמכר משום שאם זה קורה לאחר הרבה זמן, _____.
- **בגלל שזה <u>לא שכיח</u>, לכן:** גם **<u>אין לבעל הבית</u>** לחשוש שהם כבר לא קיימים ויכול לעשותם...

וכדברי הברייתא: _____

אחיה ידע — yeda@achiya.org.il — אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

הצע שם לסוגיה:_____

_____

שלב ב' (אין להמשיך לשלב זה לפני שמסיימים את שלב א'!)

יש לי מושג!

מושגים בפרק "המפקיד"

שנן את המושגים וענה על השאלות

✷ **תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת** - תְּבוּאַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּפֵרוֹתֶיהָ חַיָּבִים בִּתְרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הִפְרִישָׁם מֵהֶם הֵם "טֶבֶל" וַאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה, וְזֶהוּ סֵדֶר הַהַפְרָשָׁה:

א. בַּתְּחִלָּה מַפְרִישִׁים מֵהֶם "תְּרוּמָה גְּדוֹלָה" (בְּשִׁעוּר שֶׁל כְּאֶחָד מֵחֲמִשִּׁים [תְּרוּמָה – תְּרֵי מִמֵּאָה], וּבְיָמֵינוּ שֶׁהַכֹּל טְמֵאִים וְאִי אֶפְשָׁר לְאָכְלָהּ – מַפְרִישִׁים כָּל שֶׁהוּא). תְּרוּמָה זוֹ נִתֶּנֶת לְכֹהֵן וַאֲסוּרָה לְזָרִים. (וְהַזָּר [מִי שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן] הָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם).

ב. אַחַר כָּךְ מַפְרִישִׁים עֲשִׂירִית מִן הַנִּשְׁאָר לְ"מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן" וְהוּא נִתָּן לְלֵוִי. הַלֵּוִי מַפְרִישׁ עֲשִׂירִית מִן הַמַּעֲשֵׂר הָרִאשׁוֹן (מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר) לְ"תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר", שֶׁנִּתֶּנֶת לַכֹּהֲנִים הָאוֹכְלִים אוֹתָהּ בְּטָהֳרָה וַאֲסוּרָה לְזָרִים כְּדִין תְּרוּמָה גְּדוֹלָה.

ג. עֲשִׂירִית מִן הַנִּשְׁאָר לְאַחַר הַפְרָשַׁת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מַפְרִישִׁים כְּ"מַעֲשֵׂר שֵׁנִי" (בְּשָׁנָה הָרִאשׁוֹנָה, הַשְּׁנִיָּה, הָרְבִיעִית וְהַחֲמִישִׁית לִשְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה), אוֹ כְּ"מַעֲשַׂר עָנִי" בְּשָׁנָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַשִּׁשִּׁית לִשְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה). וְסִימָנָךְ: **משי"ב אבד"ה**, מַ'עֲשֵׂר שֵׁ'נִי יִ'תְּנוּ בְּ'שָׁנִים א' ב' ד' וְה'. אֶת הַמַּעֲשֵׂר הַשֵּׁנִי מַעֲלֶה הַבְּעָלִים לִירוּשָׁלַיִם וְאוֹכְלוֹ שָׁם בְּטָהֳרָה, אוֹ פּוֹדֵהוּ וּמַעֲלֶה דָּמָיו לִירוּשָׁלַיִם וּמַעֲשַׂר עָנִי נִתָּן לָעֲנִיִּים.

ד. צָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לִתְרֹם מִן הַמֻּקָּף (כַּאֲשֶׁר הַהַפְרָשָׁה סְמוּכָה לִשְׁאָר הַפֵּרוֹת) וְרַק בִּשְׁעַת הַדְּחָק כְּמוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת הִתִּירוּ לִתְרֹם שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף.

✷ **טֶבֶל** - גְּדוּלֵי קַרְקַע הַחַיָּבִים בִּתְרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, שֶׁעֲדַיִן לֹא הֻפְרְשׁוּ מֵהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, וְכֵן עִסָּה הַחַיֶּבֶת בַּחַלָּה, שֶׁעֲדַיִן לֹא הֻפְרְשָׁה מִמֶּנָּה חַלָּתָהּ. נִקְרָא טֶבֶל מִלְּשׁוֹן 'טַב לֹא', כְּלוֹמַר לֹא טוֹב, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אָסוּר בַּאֲכִילָה, וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁנִּקְרָא כֵּן מִלְּשׁוֹן טַבְלָה, שֶׁהוּא כְּמוֹ טַבְלָה שֶׁל עֵץ וּמַתֶּכֶת, שֶׁאֵין אָדָם יָכוֹל לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה.
הָאוֹכֵל טֶבֶל בְּמֵזִיד חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם.

✷ **כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה** – בְּטוּי שֶׁל חֲז"ל עַל אָדָם הַמַּצִּיל אֶת מָמוֹן חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא כְּ"מֵשִׁיב אֲבֵדָה".

✷ **אָדָם רוֹצֶה בְּקַב שֶׁלּוֹ מִתִּשְׁעָה קַבִּים שֶׁל חֲבֵירוֹ** - אָדָם מַעֲדִיף קַב (מִדַּת נֶפַח) שֶׁטָּרַח עָלָיו (בֵּין עַל יְדֵי גִּדּוּל הַפֵּרוֹת וּבֵין עַל יְדֵי קִנְיָתָם), וְהֵם חֲשׁוּבִים וַחֲבִיבִים עָלָיו יוֹתֵר מִתִּשְׁעָה קַבִּים שֶׁל אוֹתָם פֵּרוֹת שֶׁיִּקְנֶה מֵחֲבֵרוֹ.

✷ **כְּדֵי חֶסְרוֹנָן** - דַּרְכָּם שֶׁל פֵּרוֹת הַשְּׁמוּרִים בְּאוֹצָר לְהִתְמַעֵט בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן. הַמִּשְׁנָה לְקַמָּן (מ, א) מְצַיֶּנֶת שִׁעוּר חֶסְרוֹנָם שֶׁל כַּמָּה מִסּוּגֵי הַפֵּרוֹת, וְהַשִּׁעוּר הוּא בֵּין אֶחָד מֵאַרְבָּעִים (2.5%) לְאֶחָד מֵעֲשָׂרָה (10%) – הַכֹּל לְפִי סוּג הַפֵּרוֹת.

✷ **דְּמֵי תְּרוּמָה** – מִכְּיוָן שֶׁסָּפֵק תְּרוּמָה נֶאֱכֶלֶת רַק לַכֹּהֲנִים, וְצָרִיךְ גַּם לְשָׁמְרָהּ בְּטָהֳרָה, אֵין רַבִּים שֶׁקּוֹפְצִים עָלֶיהָ לִקְנוֹתָהּ, וּלְפִיכָךְ הִיא נִמְכֶּרֶת יוֹתֵר בְּזוֹל מִפֵּרוֹת שֶׁל חֵלִין. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁקִּדֵּשׁ שָׁלֹשׁ מֵאוֹת נָשִׁים בִּשְׁנַת בַּצֹּרֶת, כְּדֵי לְהַאֲכִילָם תְּרוּמָה... (יְרוּשַׁלְמִי יְבָמוֹת פ"ד הי"ב).
עַל תְּרוּמַת וַדַּאי אָסוּר לָקַחַת כֶּסֶף וְלָכֵן כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁזֶּה תְּרוּמַת וַדַּאי, יַחֲזִיר לַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף.

אחיה ידע yeda@achiya.org.il

שאלות על המושגים

ענו על השאלות!

1. מי מפריש תרומה, ומי אוכל אותה? _____
2. מי חייב להפריש תרומת מעשר? _____
3. מה הדין אם זר אכל תרומה? _____
4. מה זה "טבל"? _____
5. איך מתקנים "טבל"? _____
6. כמה זה "בכדי חסרונן"? _____
7. מה זה "דמי תרומה"? _____

פינת הקוצר

רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר!

מהי המקרה שהשוכר בחטאת והשואל באשם?

_____

רבן של ישראל ורש"י לכל החיבורים שנתחברו דרך פירוש, הם פי' רש"י ז"ל. ואם רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו ותשובתו מתוך דבריו, כולם נכונים למובן. אין מעלתו נכרת רק ליחידים, כי במלה אחת יכלול לפעמים תירוצים של חבילי קושיות.... (רבינו המאירי בהקדמתו למס' אבות)

- באר 'רוצה אדם בקב שלו יותר מט' קבין של חבירו' לפי רש"י _____

_____

תמונה

תן כותרת לתמונה ע"פ סוגייתנו

_____

_____

יש להוסיף מה שנראה אולי מקור לדבר זה שאמרו חז"ל: 'רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו'. ע"פ האמרא בקידושין מט: 'עשרה קבין ירדו לעולם תשעה נטלו וכו' מעלות טובות ומסרונות ע"י"ש. ובמס' ר"ה יא. איתא "כל מעשה בראשית בקומתן נבראו לבעלן נבראו לציונן נבראו שנאחר ויכלו השמים והארץ וכל צבאם אל תקרי צבאם אלא צביונם וברש"י ר"ה לבעלן: שאין אם אפלים להיבראות. ובר"ה לציונן: בטעם כל אחד ואחד, ובפסוס כל אחד. והנה, בחסרונות זה פשוטא שרצו קב שלהם יותר... אולם נראה לפי"ז שגם במעלות האמורות שם, שכבר בבריאת העולם כל שאר העולם שקיבלו קב אחד רצו בכך ולא בט' קבין שקבלו אנשי מקום מסויים שהיא' מפרטת. ונמצא שהכל רצו קב שלהם יותר מט' וכו', ואולי כאן המקור שרוצה אדם בקב שלו מט' של חבירו.

לג
לד
לה
לו
לז
לח.
לט
מ
מא
מב
מג
מד

מפיהם

תוספות, ראשונים ואחרונים

- חיישינן שמא עשאן... איך תרם שלא מן המוקף? _____
- הבא ראיה שר' נב"י מודה לטעמו של רב כהנא? _____

_____

- מנין לנו שרנב"י חולק ואוסר למכור גם ביותר מכדי חסרונן? _____

_____

יראת ה' היא אוצרו

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה: אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא: (משלי פרק ב, ד-ה)

- איזה דבר הקשור ליראת שמים ניתן ללמוד בסוגייתנו?

_____

העמק דבר

יהב חכמתא לתמימין... (דניאל ב, כא)

עיון, חידוד ודיוקת התורה

אחודה נא לכם חידות:

אם סמוך - רחוק _____

אם רחוק - סמוך _____

עשה - יעשה _____

עשו - לא יעשה, ויעשו _____

מגיד מישרים – רוצה אדם בקב שלו... שמא עשאן...

* רש"י מסביר "חביבה עליו על ידי שעמל בהן..." כי טבע האדם להנות יותר מיגיע כפיו יותר ממה שיקבל בחינם. יש מבארים שלכן הרבה לנו ה' תורה ומצוות על מנת שנוכל לקבל שכר בעולם הבא על טרחתנו בעולם הזה, ולא בחינם. וכן אמרו חז"ל (ברכות ח.) שבגהנה מיגיע כפו נאמר "אשריך וטוב לך", והכונה "אשריך" - בעולם הזה (כי נהנה יותר מיגיע כפיו) "וטוב לך" - בעולם הבא (כי גם שם יוכל להנות מהשכר על גיע כפיו). עי' סגיה טז עוד בענין רוצה וכו'.

* ספר הגר"א גניחובסקי זצ"ל את שזכר מימי עלומיו: "קרה פעם שאחד ממתפללי בית הכנסת בשערי חסד יצא לחפשה בתל אביב אצל בני משפחתו, עברו כמה שבועות ועדין לא חזר, חשב הגבאי לתמו כי בטח הגר למקום אחר ושוב לא יחזר להתפלל בבית הכנסת והחליט למסר את מקומו ליהודי זקן שהתחיל להתפלל בקביעות בבית כנסת זה. הגאון מטשעבין זי"ע בהבחינו זאת הציע לגבאי עצה טובה שיתן למתפלל החדש מקום אחר כי 'סי וועט נאך זיין פריילאך' (עוד יהיה שמח כאן מזה..). כי כשהלה יחזר בשום אפן על מקומו הקבוע. הגבאי עמד בשלו ואמר שיסתדר עם המתפלל הותיק ואם לא ירצה להחליף המקום אכבד אותו במקום אחר טוב יותר ונכבד ב'מזרח'. הגיב לו הטשעבינר רב: 'נו, נו, מי ועט זעהן (נו נו עוד נראה). אחר כמה ימים שב הלה מחפשתו ובראותו כי מקומו נתפס פנה אל הזקן שישב על מקומו ואמר לו: 'סליחה כאן המקום שלי מאז ומקדם'.

אוצרות התלמיד — סוגיה יד — פרק המפקיד

הַמִּתְפַּלֵּל הֶחָדָשׁ עָמַד עַל שֶׁלּוֹ וְטָעַן: שֶׁהַגַּבַּאי נָתַן לוֹ הַמָּקוֹם הַזֶּה, וְהִתְנַצְּחוּ בֵּינֵיהֶם. מִיָּד הִתְעָרֵב הַגַּבַּאי וְהִצִּיעַ לוֹ כִּי יִתֵּן לוֹ מָקוֹם יוֹתֵר טוֹב וּמְכֻבָּד לְשֶׁבֶת לְיַד הָרַב, אֲבָל הַלָּה לֹא רָצָה בְּשׁוּם אֹפֶן לִשְׁמֹעַ. 'אֲנִי לֹא אֲוַתֵּר עַל מְקוֹמִי, אֲנִי לֹא מְחַפֵּשׂ יוֹתֵר טוֹב'.

וְאָמַר אַח"כ הַגָּאוֹן מטשעבין לַגַּבַּאי כִּי מָצִינוּ אֵצֶל אֱלִישָׁע שֶׁכָּתוּב (מל"ב ו,ה) "וַיְהִי הָאֶחָד מַפִּיל הַקּוֹרָה וְאֶת הַבַּרְזֶל נָפַל אֶל הַמָּיִם וַיִּצְעַק אֲהָהּ אֲדֹנִי וְהוּא שָׁאוּל, וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹקִים אָנָה נָפָל וַיַּרְאֵהוּ אֶת הַמָּקוֹם וַיִּקְצָב עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ שָׁמָּה וַיָּצֶף הַבַּרְזֶל וַיֹּאמֶר הָרֶם לָךְ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֵהוּ'. וּמַקְשִׁים הָעוֹלָם מַדּוּעַ הֻכְרַח לַעֲשׂוֹת לוֹ נֵס, שֶׁהֲרֵי הָיָה יָכוֹל לִקְנוֹת לוֹ גַּרְזֶן חָדָשׁ וְלָמָּה הָיָה צָרִיךְ לְכָל אֵלֶּה? וּמִתְרַצִּים לְפִי שֶׁהַגַּרְזֶן הָיָה שֶׁל בְּעַל'בָּס (שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת) וּבְעַלְבָּא'ס צָרִיךְ דַּוְקָא אֶת שֶׁלּוֹ וַאֲפִלּוּ לְיוֹתֵר טוֹב אֵינוֹ מַסְכִּים כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ "רוֹצֶה אָדָם בְּקַב שֶׁלּוֹ".

✷ **"הָאֵל הַנֶּאֱמָן"** רַבְּנִין אַמְרִי: מֵאֱמוּנָתוֹ שֶׁל בָּשָׂר וָדָם אַתָּ יוֹדֵעַ אֱמוּנָתוֹ שֶׁל הקב"ה.

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר שֶׁהָיָה דָּר בְּעִיר אֶחָת בַּדָּרוֹם וְהָלְכוּ אֲנָשִׁים לְהִתְפַּרְנֵס שָׁם, וְהָיוּ בְּיָדָן שְׁתֵּי סְאִין שֶׁל שְׂעוֹרִים וְהִפְקִידוּ אֶצְלוֹ וְשָׁכְחוּ אוֹתָן וְהָלְכוּ לָהֶן וְהָיָה רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר זוֹרֵעַ אוֹתָן בְּכָל שָׁנָה וְעָשָׂה אוֹתָן גֹּרֶן וְכוֹנְסָן. אַחַר שֶׁבַע שָׁנִים הָלְכוּ אוֹתָן הַחֲבֵרִים לְשָׁם לִתְבֹּעַ אוֹתָן לִתֵּן לָהֶן, מִיָּד הִכִּיר אוֹתָן ר' פִּנְחָס בֶּן יָאִיר, אָמַר לָהֶם: בּוֹאוּ וּטְלוּ אוֹצָרוֹתֵיכֶם. הֲרֵי מֵאֱמוּנָתוֹ שֶׁל בָּשָׂר וָדָם אַתָּה יוֹדֵעַ אֱמוּנָתוֹ שֶׁל הקב"ה. (דְּבָרִים רַבָּה פָּרָשָׁה ג פִּסְקָה ג)

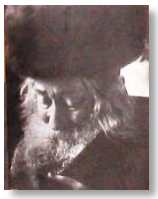

ה"אמרי אמת" רבי אברהם מרדכי אלטר האדמו"ר מגור

בְּאִמְרֵי אֱמֶת (לִקּוּטִים) הִקְשָׁה, וַהֲרֵי מְבֹאָר הָכָא דְּלֹא יִגַּע בָּהֶן? וְתֵרֵץ דְּהַטַּעַם דְּלֹא יִגַּע בָּהֶן, שֶׁמָּא עֲשָׂאָם הַמַּפְקִיד תְּרוּמָתוֹ וּמַעַשְׂרוֹת עַל מָקוֹם אַחֵר, וְלָכֵן זַרְעָם רפב"י שע"י זְרִיעָתָם הֵתִּרוּ לְזָרִים, וְאַף שֶׁגָּזְרוּ בְּי"ח דָּבָר שֶׁגְּדוֹלֵי תְּרוּמָה - תְּרוּמָה, י"ל דרפב"י הָי' לִפְנֵי גְּזֵרַת י"ח דָּבָר וּקְצָת צ"ע שֶׁהֲרֵי רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר הָי' חָמִיו שֶׁל ר"ש, ור"ש הָי' תַּלְמִיד ר"ע תַּלְמִידָם שֶׁל ר' אֱלִיעֶזֶר וְר' יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיוּ בִּזְמַן חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאִלּוּ ב"ש וב"ה שֶׁגָּזְרוּ עַל הי"ח דָּבָר הָיוּ הַרְבֵּה לִפְנֵי חֻרְבַּן הַבַּיִת.

תמיד מספרים - מעשה שהיה...

לא יגע בהן

הרב אלישיב זצ"ל

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה אֵצֶל מָרָן הגרי"ש אֶלְיָשִׁיב זצ"ל כַּאֲשֶׁר בִּשְׁעוֹת אחה"צ שֶׁל יוֹם שִׁשִּׁי אֶחָד בַּקַּיִץ בָּא אָדָם וְסִפֵּר שֶׁלְּאַחַר שֶׁסָּגַר אֶת חֲנוּת הַמִּכָּלַת שֶׁלּוֹ הִבְחִין שֶׁאֶחָד הַלָּקוֹחוֹת הִשְׁאִיר בַּחֲנוּת שַׂקִּית גְּדוֹלָה וּבְתוֹכָהּ עֲנָבִים.

חוֹשְׁשָׁנִי אָמַר הַשּׁוֹאֵל שֶׁאִם אַמְתִּין עִם הָעֲנָבִים עַד יוֹם רִאשׁוֹן הֵם יִתְקַלְקְלוּ וּבַעַל הַבַּיִת עָלוּל לְהַפְסִיד אֶת הַסְּחוֹרָה. הַאִם לִמְכֹּר אֶת הָעֲנָבִים? שָׁאַל.

מָרָן זצ"ל הֵשִׁיב לוֹ שֶׁאָסוּר לִמְכֹּר אֶת הָעֲנָבִים אֶלָּא יַטְמִינֵם בַּמְּקָרֵר. מִשֶּׁאָמַר שֶׁמְּדֻבָּר בְּכַמּוּת גְּדוֹלָה אָמַר לוֹ הָרַב אֶלְיָשִׁיב שֶׁיַּטְמִינֵם בְּכַמָּה מְקָרְרִים.

וְהִנֵּה, כְּשֶׁהָלַךְ בַּעַל הַמַּכֹּלֶת לְבֵיתוֹ, וְשַׂקִּית הָעֲנָבִים בְּיָדוֹ, עָצַרוֹ אִישׁ פְּלוֹנִי וְסִפֵּר שֶׁהוּא עוֹרֵךְ "שָׁלוֹם זָכָר" וּבִקֵּשׁ לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ אֶת הָעֲנָבִים.

בַּעַל הַמַּכֹּלֶת הֶחֱלִיט לִמְכֹּר לוֹ אֶת שַׂקִּית הָעֲנָבִים, בְּחוֹשְׁבוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָךְ טוֹבָה לַבְּעָלִים, וְזֹאת בְּנִגּוּד לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַר' אֶלְיָשִׁיב שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁאָסוּר.

בְּלֵיל שַׁבָּת נִשְׁמְעוֹת דְּפִיקוֹת בְּדֶלֶת בֵּיתוֹ שֶׁל בַּעַל הַמַּכֹּלֶת וְהִנֵּה עוֹמֵד שָׁם אֶחָד מִמַּשְׁבֵּ"קָיו שֶׁל הָאַדְמוֹ"ר מִתּוֹלְדוֹת אַהֲרֹן זצ"ל, וּמְבַקֵּשׁ אֶת הָעֲנָבִים שֶׁשָּׁכַח בַּמַּכֹּלֶת...

המשב"ק הִסְבִּיר שֶׁעֲנָבִים אֵלּוּ נִבְצְרוּ בְּמְיֻחָד עֲבוּר הָאַדְמוֹ"ר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל עֲנָבִים חוּץ מֵאֵלּוּ, מֵאַחַר וְהוּא מַכִּיר אִישִׁית אֶת בַּעַל הַכֶּרֶם וְסוֹמֵךְ רַק עָלָיו שֶׁהָעֲנָבִים הַלָּלוּ נְקִיִּים מֵחַשָּׁשׁ עָרְלָה וְהֻפְרְשׁוּ מֵהֶם כָּל הַתְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת כַּדִּין.

עָקְמַת נֶפֶשׁ גְּדוֹלָה הָיְתָה בְּעִקְבוֹת זֶה בִּמְעוֹנוֹ שֶׁל בַּעַל הַמַּכֹּלֶת, שֶׁרַק אָז הֵבִין מָה צָדְקוּ דְּבָרָיו שֶׁל הגרי"ש זצ"ל.

וְאָכֵן, כְּשֶׁסִּפֵּר אֶת הַדָּבָר לגרי"ש אָמַר מָרָן שֶׁהִנֵּה בְּפֶרֶק הַמַּפְקִיד בְּמַסֶּכֶת ב"מ הַמִּשְׁנָה אוֹמֶרֶת "הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ אפי' הֵם אוֹבְדִין לֹא יִגַּע בָּהֶן".

וְהִנֵּה מִכָּךְ שֶׁנָּקַט הַתַּנָּא אֶת הַמִּלָּה "אֲפִלּוּ", מַשְׁמָע שֶׁגַּם כְּשֶׁאֵינָם אֲבוּדִים צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁלֹּא יִגַּע בַּפֵּרוֹת וְהַתַּנָּא מוֹסִיף שאפי' אִם הֵן אוֹבְדִין לֹא יִגַּע.

וְלְכְאוֹרָה צָרִיךְ לְהָבִין לָמָּה שֶׁהַשּׁוֹמֵר יִרְצֶה לְמוֹכְרָם וּמִשּׁוּם מָה צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ זֹאת.

וּבֵאֵר הָרַב אֶלְיָשִׁיב שֶׁהַכַּוָּנָה הִיא שֶׁאַפִּי' אִם יַרְוִיחַ בַּעַל הַפֵּרוֹת בִּמְכִירָתָן וְיִשְׁתַּכֵּר הוֹן רַב, וּכְגוֹן אִם יַעֲלֶה הַמְּחִיר וְיוּכַל לְמוֹכְרָם בְּפִי 5 מֵהַמְּחִיר הָרָגִיל אַף עַל פִּי כֵן לֹא יִגַּע בָּהֶן...

(עלינו לשבח - דברים ב')

דברי חכמים כדרבונות...

בעלי אמנה ומשיבי פקדון ומחזירי אבידה ומכסה רזין עליהן הוא אומר (תהלים קא) עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו'.
תנא דבי אליהו רבה פרק טו

יורו משפטיך – הלכה פסוקה מתוך הסוגיה

"לא ערבם עם פירותיו, אף על פי שחסרים ומתמעטים והולכים, לא יגע בהם. בד"א, כשחסרו חסרון הראוי להם בכל שנה, אבל אם חסרו יותר מכדי חסרונן, אם בעל הפקדון בעיר, יודיענו. ואם אינו בעיר, מוכרן בב"ד": שו"ע חו"מ - רצב

• דוגמאות נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תרומתי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע
אחיה ידע